

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KİTÂB-I GÜZÎDE-İ ‘İLM-İ TİBB
MUHAMMED BİN MAHMÛD-I ŞİRVANÎ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melek BALCI

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER

OCAK– 2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTÂB-I GÜZÎDE-İ 'İLM-İ TİBB
MUHAMMED BİN MAHMÛD-I ŞİRVÂNÎ
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melek BALCI

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

“Bu tez sınavı 15/01/2021 tarihinde online olarak yapılmış olup aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Doç. Dr. Sibel MURAD	Başarılı

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C.		Sayfa : 1/1
	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ		
	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ		
	TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU		
Öğrencinin			
Adı Soyadı	:	Melek BALCI	
Öğrenci Numarası	:	Y176011003	
Enstitü Anabilim Dalı	:	Türk Dili ve Edebiyatı	
Enstitü Bilim Dalı	:	Eski Türk Dili	
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS	☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb Muhammed Bin Mahmûd-ı Şîrvânî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)	
Benzerlik Oranı	:	%16	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,			
☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.			
			15/01/2021
☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.			
Bilgilerinize arz ederim.			
			15/01/2021
Uygundur			
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER			
Tarih: 15.01.2021			
İmza:			
☐ KABUL EDİLMİŞTİR		Enstitü Birim Sorumlusu Onay	
☐ REDDEDİLMİŞTİR			
EYK Tarih ve No:			

ÖN SÖZ

Ele aldığımız çalışma, Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî tarafından XV. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış ve elimizdeki nüshası İngiltere’de The British Library Oriental and India Office Collections 15049 numarada kayıtlı bulunan Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı çalışmadır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde edebi eserlerin yanı sıra Türkçe olarak yazılan tıp eserleri Türk dili ve tıp tarihi bakımından oldukça önemlidir. Bu eserler Türkçenin bilim dili olarak gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Türk milleti tıp ve sağlık konusundaki ilgilerini her dönem canlı tutmuştur. Bu ilgilerini çeşitli tıp ve sağlık alanlarında eser vererek ortaya koymuşlardır. Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı eser de bu yönüyle metnin yazıldığı devrin dili, coğrafyası, beslenme kültürü vs. açısından zengin söz varlığına sahiptir. Bu nedenle XV. yüzyıl Türk tıp dilinin özelliklerini yansıtması, ilgili dönemde Türkçenin durumunu, hangi dillerden etkilendiğini göstermesi açısından önemlidir.

Çalışmamız; giriş, inceleme, metin ve dizinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin yazarı, eserin özellikleri, nüshaları, yazarın diğer eserleri, çalışmanın yöntemi ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme bölümünde eserin dil özellikleri belirtilmiştir. Metin okunup çeviri yazı alfabesine aktarıldıktan sonra metnin dizini çıkarılmış ve metinde geçen kelimelerin anlamları birçok sözlükten yararlanılarak verilmiştir.

Tezin hazırlanmasında fikirleriyle bana yol gösteren, ilgisini ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. İlhan UÇAR’a, her daim yanımda olup bana hem ablalık hem hocalık yapan Yasemin YILDIZ’a, sevgili arkadaşım Sefanur AKYILDIZ’a, lisans eğitimimden bugüne kadar ilmî ve insani her türlü desteğini gördüğüm, üzerimde çok emeği bulunan çok kıymetli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER’e teşekkürlerimi sunarım.

Melek BALCI

15.01.2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ	27
1.1. Ünlülerin Yazılışı	27
1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı	27
1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:	27
1.1.3. ı /i Ünlüsünün Yazılışı	28
1.1.4. o,u,ö,ü Ünlülerinin Yazılışı	28
1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	29
1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı	29
1.2.2. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı	29
1.2.3. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı	29
1.2.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı	29
1.2.5. ŋ Ünsüzünün Yazılışı	30
1.2.6. s ve ş Ünsüzlerinin Yazılışı	30
1.3. kim Bağlacının Yazımı	30
1.4. ki Bağlacının Yazımı	30
1.5. dağı Bağlacının Yazımı	30
1.6. için Edatının Yazımı	30
1.7. -dur/-dür Ek-fiilinin Yazımı	31

1.8. Ek-fiilin Yazımı	31
1.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı	31
1.10. Arapça ve Farsça Kelimelerin Yazımı	31
BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ	32
2.1. Ses Bilgisi	32
2.1.1. Ünlüler	32
2.1.1.1. Kök Hecedeki e, è, i	32
2.1.1.2. Ünlü Uyumları	32
2.1.1.3. Yuvarlaklaşma	37
2.1.1.4. Düzleşme	39
2.1.1.5. Daralma	40
2.1.1.6. Genişleme	40
2.1.1.7. Ünlü Düşmesi.....	41
2.1.2. Ünsüzler	41
2.1.2.1. Kelime Başı Ünsüzleri	41
2.1.2.2. Kelime İçi ve Kelime Sonu Ünsüzleri	42
2.1.2.3. Tonlulaşma	47
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi	47
2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi	48
2.1.2.6. Ünsüz Uyumu	48
2.1.2.7. Hece Yitimi	48
2.2. Biçim Bilgisi	49
2.2.1. Kelime Yapımı	49
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	49
2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	50

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler	51
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	52
2.2.2. İsimler	54
2.2.2.1. İsim Çekimi	54
2.2.3. Sıfatlar	57
2.2.3.1. Niteleme Sıfatları	57
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları	57
2.2.4. Zamirler	59
2.2.4.1. Şahıs Zamirleri	59
2.2.4.2. İşaret Zamirleri	59
2.2.4.3. Dönüştürme Zamiri	59
2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri	59
2.2.5. Zarflar	60
2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları	60
2.2.5.2. Zaman Zarfları	60
2.2.5.3. Durum Zarfları	60
2.2.5.4. Miktar Zarfları	60
2.2.5.5. Soru Zarfları	61
2.2.6. Edatlar	61
2.2.6.1. Çekim Edatları	61
2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları	61
2.2.7. Bağlaçlar	61
2.2.8. Fiiller	62
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	62
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	63

2.2.9. Ek Fiil	66
2.2.10. Fiilimsiler	66
2.2.10.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)	66
2.2.10.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)	67
2.2.10.3. İsim-Fiiller	68
BÖLÜM 3: METİN	69
BÖLÜM 4: DİZİN	124
SONUÇ	445
KAYNAKÇA	447
ÖZ GEÇMİŞ	458

KISALTMALAR

- T.** : Türkçe
Ar. : Arapça
bk : Bakınız
Far. : Farsça
Gr. : Grekçe
İt. : İtalyanca
krş. : Karşılaştırmamız
Lat. : Latince
s. : Sayfa
öl. : Ölüm tarihi
TDK : Türk Dil Kurumu

Kullanılan çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleri

ا / آ	a,e	ط	ṭ
ب	b	ظ	ẓ
پ	p	ع	ʿ
ت / ة	t	غ	ġ
ث	s	ف	f
ج	c	ق	q
چ	ç	ك / گ	k,g,ŋ
ح	ḥ	ك	ŋ
خ	ḫ	ل / ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v
ز	z	ه / ه	h, e
ژ	j	ی	y
س	s		
ش	š		
ص	ṣ		
ض	ẓ		

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	X	Doktora	
Tezin Başlığı: Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb Muhammed Bin Mahmûd-ı Şîrvânî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)			
Tezin Yazarı: Melek BALCI		Danışman: Doç.Dr. Paki KÜÇÜKER	
Kabul Tarihi: 15.01.2021		Sayfa Sayısı: viii(ön kısım)+ 458(tez)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Eski Türk Dili	
<p>Türkler tarih boyunca başta tıp olmak üzere birçok alanda eser vermiştir. Bu eserler Türk dili, Türk edebiyatı, Türk tarihi ve Türk kültürü bakımından araştırmacılara yol göstermiştir. Özellikle 14. yüzyılda bilimsel eserlere bir yöneliş başlamıştır. Bu eserlerin bir kısmı telif bir kısmı da çeviri eserlerdir. Eski Anadolu Türkçesi döneminden başlayarak her alanda yüzlerce Türkçe eserin ortaya konması, Türk dilini bir konuşma ve edebiyat dili olmanın yanı sıra bilim dili olmaya doğru taşımıştır.</p> <p>Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'nin 15.yüzyılda kaleme aldığı Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı eseri bir tıp metnidir. Şîrvânî'nin Çelebi Mehmet'e sunduğu Sultâniyye'nin altı nüshası vardır. Çalıştığımız eser en eski tarihli olanı Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb'dır. Şîrvânî, ilim tahsili için Mısır'a gittiği zaman oradaki tıp ilmi üzerinde yazılmış önemli kitaplardan istifade ederek eserini yazmıştır. Eser, İngiltere'de The British Library Oriental and India Office Collections 15049 numarada kayıtlıdır.</p> <p>Tıp tarihi bakımından büyük öneme sahip olan eser, hastalıkların tedavisinde kullanılan merhem, macun ve terkiplerin yapılış yöntemlerini ihtiva etmektedir. Merhem, macun ve terkiplerin ana unsurunu oluşturan çeşitli bitkiler insanlık için her dönem vazgeçilmez olmuştur. Eser, 15. yüzyıl tıp bilimini günümüze yansıtması, dönemin dil özelliklerini aktarması ve zengin sözcük hazinesi nedeniyle oldukça önemlidir.</p> <p>Eser giriş, inceleme, metin ve dizin olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, çalışmanın yöntemi ve amacı açıklanmıştır. İnceleme bölümünde eserin imla, fonetik ve morfolojik özellikleri incelenmiştir. Metnin çeviri yazısı yapıldıktan sonra Cibakaya adlı dizin programıyla gramatikal dizini hazırlanmış ve dizinde geçen kelimelerin sözlük anlamları verilmiştir.</p>			
Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Şîrvânî, Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb, Tıp Tarihi			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	X	Ph.D.	
Title of Thesis: Kitâb-ı Güzîde-i İlmi Tıbb Muhammed Bin Mahmûd-ı Şîrvânî (Introduction-Research-Text-İndex)			
Author of Thesis: Melek BALCI		Supervisor: Assoc. Prof. Paki KÜÇÜKER	
Accepted Date: 15.01.2021		Number of Pages: viii(pre. text)+458 (main body)	
Department: Turkish Language and Literature		Subfield: Old Turkish Language	
<p>During the history Turks made many important inventions and one of the most important areas of them is medicine. These works had a crucial importance for Turkish language, literature, history and culture. Especially there was an orientation to scientific works in 14. century. Some of these works were copies and some of them were translations. From the period of Old Anatolian Turkish, hundreds of works of different areas were written in Turkish and that was the main reason that Turkish language progressed in speaking manner as well as in literature.</p> <p>Work named Kitâb-ı Güzîde İlmi Tıbb which was written by Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî in 15. century is a medicine book. There are six copies of Sultâniyye that was offered to Çelebi Mehmet by Şîrvânî. The work that was researched is the oldest example of Kitâb-ı Güzîde İlmi Tıbb. While visiting Egypt for the scientific research Şîrvânî used some of the most important works about medicine, written in that period. This work is registered in England in the British Library Oriental and India Office Collections with number 15019.</p> <p>This work, which has great importance for the history of the medicine, also contains methods of making ointment, paste and compounds for treatment. The plants, which are the main elements for ointment, paste and compound have always been indispensable for the mankind. The book is also important because it shows the reflection of 15. century to nowadays, some characteristics of the language of that period and also the great treasury of vocable.</p> <p>The work is formed of four chapters: introduction, analysis, text and directories. In the introduction chapter are given information about life and work of Muhammed bin Mahmud-ı Şîrvânî and also the methodology and purpose of the work are explained. In the analysis chapter were examined spelling, phonetic and morphology. After the transcript was made, the grammatical sequence was prepared in Cibakaya programme and also words that are in the sequence are given in their dictionary meaning.</p>			
Keywords: Old Anatolian Turkish, Şîrvânî, Kitâb-ı Güzîde-i İlmi Tıbb, History of Medicine			

GİRİŞ

İnsanlık varoluşundan beri birtakım hastalıklarla mücadele içerisinde. Bu hastalıklara karşı önlem alabilmek, onlardan korunabilmek ve kurtulabilmek için ilk olarak tabiata başvurmuştur. Tabiatta bulunan çeşitli hayvanlar, madenler, sular, taşlar ve bitkiler insanlığa hastalıklarının tedavi etmesi için yardımcı olmuştur. Böylece tabiatın iyileştirici öğelerinden biri olan bitkilerin de işlevleri, faydaları ve zararları tarih boyunca araştırılmıştır. İncelemeler ve deneylerden sonra başta botanik, tıp tarihi, eczacılık ve halk hekimliği olmak üzere birçok bilim alanına hizmet edilmiştir (Balcı, 2020: 51).

Hastalığa sebep olan etkenler, insanın ortaya çıkışından önce de yeryüzünde mevcuttu. Ortaya çıkarılmış fosiller hastalıkların milyonlarca yıldır dünyada olduğuna kanıttır. Tıbbın tarihi insanlığın mazisiyle aynı zamanlara tekabül eder. Tıp, insanlığın kendisine şifa bulabilmesi için öncelikle başvurduğu doğal içgüdüünün gereği ortaya çıkmıştır. İnsanın hasta organını sarması ve yarası üzerine düşünmesiyle yeryüzünün en eski mesleklerinden biri olan hekimlik var olmuştur (Bayat, 2010: 32).

İnsanoğlu kendini ifade edebilmenin yolunu yazı ile bulunca önce taşlara, kil tabletlere, mağara duvarlarına, derilere sonra da kâğıda bilgi ve birikimini yansıtmıştır. Beden sağlığının önemini kavradıktan sonra tıp ilmine dair bilgileri gelecek nesle aktarmayı amaç edinmiştir. Geçmişten günümüze ulaşan nice tıp eseri, içerisinde günümüz insanına şifa olabilecek birçok bilgiyi ihtiva etmektedir. Yüzyıllar öncesine ait bilgilerin günümüze sıhhatli bir şekilde taşınması disiplinli çalışmalar sonucu olacaktır.

Tarihi bütünüyle idrak edebilmemiz için yaşanan zamanın gereklerini yerine getirdikten sonra mazideki hataları kritik ederek geleceği inşa etmeliyiz. İnsan mesleğinin becerilerini geliştirmek istiyorsa mesleki tarihini öğrenmek için çaba göstermelidir. Araştırmacı bu sorumluluğu taşımalı, bulunduğu noktaya nasıl erişildiği ve geçmişin birikiminin nasıl değerlendirilebileceği üzerine düşünmelidir. Bu nedenle, her bilim dalının tarihi o dalın araştırma konularından birini oluşturur (Bayat, 2010: 24).

14. ve 15. yüzyıllar Türk tıp metinleri açısından önemli bir dönemdir. Bu dönem eserlerini kapsayacak akademik çalışmalar Türk dilinin zengin söz varlığını gözler önüne serecektir. Üzerinde çalıştığımız Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvânî'ye ait Kitâb-

1 Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı eser, Türk tıbbının Eski Anadolu Türkçesiyle önemli eserlerini verdiği 15. yüzyılda kaleme alınmıştır.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinden Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'ye ait Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı eseri çeviri yazı alfabesine aktararak ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi ve söz varlığı açısından incelemek, dizin ve sözlüğünü hazırlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Eski Anadolu Türkçesi döneminde edebi eserlerin yanı sıra Türkçe olarak yazılan tıp eserleri Türk tıp tarihi bakımından oldukça önemlidir. Türkçenin bilim dili olarak gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bu eserler üzerinde ne kadar çok çalışılırsa geçmişin birikimi günümüzü o kadar çok aydınlatacaktır. Üzerinde çalıştığımız eser, 15. yüzyıla ait bir tıp metnidir. Şîrvânî'nin kaleme aldığı Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı eser, tıp tarihi bakımından önemli bir kaynak niteliğindedir. Söz varlığı açısından zengin olan eserin günümüz alfabesine aktarılarak sözlüğünün hazırlanması büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 15. yüzyıla ait bir tıp metni olan Kitâb-ı Güzîde-i İlm-i Tıbb adlı eseri çeviri yazı alfabesine aktarmak, eserin dil hususiyetlerini belirleyerek dönem özellikleri ışığında değerlendirmek, sözlüğünü ve dizinini hazırlayıp söz varlığını ortaya koymaktır.

Kapsam

Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'nin Türkçe eserlerinden biri olan Sultâniyye, Osmanlı sultanı Çelebi Mehmet'e (öl. 1421) takdim edilmiştir. Sultâniyye'nin bilinen altı nüshası vardır. Bunlar Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez 2756'da, Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü R1585/1'de, Köprülü Yazma Eserler Kütüphanesi Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu 34 Ha 184/2'de, Süleymaniye

Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2074/1’de ve Manisa İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümü 1848/4’dedir.

Sultâniyye’nin çalışmamıza kaynaklık eden ve en eski tarihli nüshası Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb adlı eserdir. İngiltere’de The British Library Oriental and India Office Collections 15049 numarada kayıtlıdır. Bir ön söz ve 14 babdan oluşan eser, her sayfası 15 satır olmak üzere harekeli nesihle yazılı 41 varaktan oluşur. Her bab fasıllara ayrılarak, bab ve fasıl başlıkları önce Arapça olarak verilmiş sonrasında Türkçeleri ile devam edilmiştir.

Yöntem

Çalışmamız, Giriş, İnceleme, Metin ve Dizin bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, üzerinde çalıştığımız eserin müellifi olan Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî ve eserleri, çalışılan eserin konusu ve nüshaları üzerinde durulmuş, dönemin önemli tıp yazmaları hakkında kısa bilgiler verilerek incelenen eserin bu eserler içerisindeki yeri ve önemi gösterilmiştir.

İnceleme bölümü yazım özellikleri, ses ve şekil bilgisi bölümlerinden meydana gelmektedir.

Metin bölümü eserin çeviri yazı alfabetine aktarımından oluşmaktadır.

Metin bölümü oluşturulduktan sonra, dizinin hazırlanmasına geçilmiş, dizin hazırlanırken hata oranını en aza indirebilmek için özel bilgisayar programları kullanılmıştır.

Dizin bölümünde, metinde geçen bütün kelimeler gramer özellikleri göz önünde bulundurularak anlamlarıyla birlikte verilmiştir. Dizde sözcüğün anlamı verilmeden önce hangi dile ait olduğu kısaltmalarla işaretlenmiştir. Bazen bir kelimenin kökeni yazılırken birkaç kısaltmaya yer almıştır. Bunun sebebi kelimenin değişik sözlüklerde, farklı kökenli olarak geçmesinden veya bir dilden başka bir dile geçtiğini göstermek içindir. Kökeni bilinmeyen sözcüklerde bu bilinmezliği göstermek için soru işareti (?) kullanılmıştır. Madde başı kelimelerin metinde farklı biçimleri varsa (bk.) kısaltması ile,

farklı dillerden alınmış şekilleri ya da eş anlamlıları varsa (krş.) kısaltması ile diğer madde başlarına göndermeler yapılmıştır.

Madde başı durumundaki kelimelerin karşılıklarına kelimenin metindeki anlamı yazılmış, daha sonra metnin hangi sayfa ve satırında geçtiğini gösteren numaraları verilmiştir. Metinde kullanılan bitki adlarının madde başlarında Latince karşılıkları da verilmiştir.

Dizinde önce sözcüklerin eksiz kullanıldıkları sayfa ve satırlar verilmiştir:

göz : Görme organı.

g. (18a/6), (23b/8), (6b/14) [3]

Yukarıdaki sıralamadan madde başı sözcüğün metnin üç yerinde eksiz olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu sıralamadan sonra yalın haliyle beraber yapılmış kelime grupları gösterilmiştir:

g.+kabağı (6b/15) [1]

g.+kararmak (23b/11) [1]

g.+nürın (18a/4) [1]

g.+perdeleri (33b/13) [1]

g.+tonuğı (39b/7) [1]

g.+tonıgına (37b/6) [1]

g.+yaşarmağına (40b/12) [1]

Yukarıdaki sıralamada madde başı sözcüğün eksiz olarak yedi yerde kelime grubu oluşturduğu görülmektedir.

Daha sonra sözcüğün üzerine gelen ekler gösterilmiştir:

g.+den (23b/9) [1]

g.+e (28b/12) [1]

g.+i (6a/13) [1]

g.+in (15a/14), (18b/14) [2]

g.+ine (15a/13), (15a/14) [2]

g.+ini (15a/5) [1]

g.+inün (39b/8) [1]

g.+ler (31b/5) [1]

g.+lerine (15b/7) [1]

g.+ün (15a/13), (16b/11) [2]

g.+ünî (15a/8) [1]

[24]

Madde başının sıralanmasının ardından metindeki toplam kullanım sayısı köşeli parantezle gösterilmiştir. Yukarıdaki örnekte göz sözcüğünün metinde toplam yirmi dört kez kullanıldığı görülmektedir.

Çalışma sonunda yararlanılan kaynakların yer aldığı bibliyografya vardır.

14. ve 15. YÜZYILLARDA ANADOLU'DA YAZILMIŞ TIP ESERLERİ

Edviye-i Müfrede

İshak bin Murad tarafından 1390 yılında Gerede'de yazılan eser, tarihi bilinen ilk Türkçe tıp eseridir. Eserde hastalıklara karşı iyi gelen bitkiler hakkında bilgi verilir. Eser dört bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölüm tek başına ilaç olarak kullanılan bitki, yiyecek, içecek ve diğer maddeler ile ilgili konuları; ikinci bölüm hastalıkların nedenleri, özellikleri ve tedavileriyle ilgili bilgileri; üçüncü bölüm cima için yapılan ilaçları; dördüncü bölüm ise Arapça-Farsça-Türkçe terimler sözlüğünü ihtiva etmektedir (Argunşah, 2009). Eser, Mustafa Canpolat ve Zafer Önler tarafından yayımlanmıştır (Canpolat, Önler 2007: 9-11). Eser üzerinde Mustafa Argunşah'ın tanıtma yazısı bulunmaktadır (Argunşah, 2009).

Tuhfe-i Mübârizî

Hekim Bereket tarafından kaleme alınan eserin Konya İzzet Koyunoğlu kütüphanesinde ve Paris Bibliotique Nationale’de birer nüshası bulunmaktadır. İbn-i Sinâ’nın Kanun adlı kitabı esas alınarak yazılan eser, önce Lübâbü’n-Nüḥab adıyla Arapça olarak yazılmıştır. Hekim Bereket daha sonra eserini Farsçaya ve ardından da Türkçeye çevirmiştir. Eserin ön sözünde belirtildiğine göre Hekim Bereket eserini İbn-i Sinâ’nın Kanun kitabındaki bazı bölümlerden seçmeler yaparak tertip etmiş ve bitkiler, ilaç hazırlama, tedavi üzerine kendi tecrübelerini eklemiştir. Ayrıca eserine her bölümün daha iyi anlaşılabilmesi için daireler çizmiştir (Erdağı, 2000: 1). Hekim Bereket’in 13. yy hekimlerinden olup eserlerinin 13. yüzyıla dâhil edilmesi gerektiğini ifade edenlerin yanı sıra (Canpolat, Önlü 2007: 9), (Bayat, 2010: 232); 14. yüzyıl hekimlerinden olduğunu ifade edenler de vardır (Özçelik, 2001: 2), (Şehsuvaroğlu, 1984: 27). Eser üzerinde Binnur Erdağı tarafından doktora çalışması yapılmıştır (Erdağı, 2000).

Kitâb-ı Hülâsâ der İlm-i Tıbb

Hekim Bereket’in Aydınoğlu Umur Bey adına ithaf ettiği eseridir. Türkçe kaleme alınan eserin Paris ve Konya olmak üzere iki nüshası mevcuttur. Mensur olan eser 27 bölümden meydana gelmektedir (Doğru 2015: 9-10). Eserde yer alan organ ve hastalık adları Türkçedir. Ancak eserde bitki adları, macun ve tedavilerde kullanılan ilaçların Arapça ve Farsça olduğu görülür. Yabancı kelimelere oldukça fazla yer veren eser, Eski Anadolu Türkçesi dil ve imla özelliklerini taşımaktadır (Doğru 2015: 369-370). Kitâb-ı der Hülâsâ İlm-i Tıbb adlı eser üzerine iki yüksek lisans çalışması mevcuttur (Demir 2010, Doğru 2015).

Hâzâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb

Abbasî Halifesi Me’mun’un hastalanması üzerine Ebu Tahir bin Muhammed Arabî başkanlığında toplanan hekimlerin Farsça yazdıkları Hulâsa-i Tıbb adlı eser, Cerrâh Mes’ûd tarafından Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb adıyla Türkçeye tercüme edilmiştir. 15.

yüzyılın ikinci yarısına ait bir cerrâhnâme olan eserde dönemin şartlarıyla açık beyin ameliyatı yapılması ve bunun ayrıntılı bir şekilde anlatılması tıp tarihi açısından büyük bir önem teşkil eder (Uçar 2009: 3). Eser üzerinde İlhan Uçar’ın bir doktora çalışması mevcuttur (Uçar, 2009).

Tercüme-i Müfredât-ı İbn-i Baytâr

Ortaçağın en büyük botanikçisi ve eczacısı İbn-i Baytâr'ın Câmi'ü'l-Müfredâtü'l-Edviye ve'l-Ağdiye adlı eserinin Aydınoglu Umur Bey [öl. 1348] adına Türkçeye tercümesidir. (Bayat, 2010: 285). Eserin tespit edilen 17 nüshası bilinmektedir. Eserde pek çok bitki adı olmasının yanı sıra çeşitli gıdalar, hayvanlar ve taşlar da yer almaktadır. Bilgili ve tecrübeli bir yazar olan İbn-i Baytâr, eserine malzeme toplayabilmek için üç kıtayı dolaşmıştır. Pek çok malzeme elde ettikten sonra bu malzemeleri tüm özellikleriyle eserinde ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Adlarının Arapça, Farsça ve Grekçe karşılıklarını yazdıktan sonra bir karışıklığa mahal vermemek için hareke kullanmıştır. Eser üzerinde Yasemin Yıldız tarafından bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır (Yıldız, 2016).

Tıbb-ı Nebevî

Eser, Germiyanlı hekim ve şair Ahmedî Dâî tarafından yazılmış bir Tıbb-ı Nebevî tercümesi olup II. Murad'ın vezirlerinden Timurtaşpaşazade Gazi Umur Bey adına Türkçeye çevrilmiştir (Şehsuvaroğlu, 1984: 62). Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini bütünüyle yansıtan eser, dilbilgisi ve sözlük çalışmalarında önemli bir yere sahiptir (Çağırın 1992: 394). Eser üzerinde Önder Çağırın bir doktora çalışması yapmıştır (Çağırın, 1992).

Mecmûatü'l-Fevâ'id

Hekim Beşir Çelebi tarafından 1436 yılında Karamanoğlu İbrahim Bey adına ithaf edilmiştir. Otuz bölümden meydana gelen eser, iç hastalıkları üzerine yazılmıştır (Süveren-Uzel, 1988: 138). Eserin son bölümünde ilaç adları, alfabetik düzende yer alır. Eserin bilinen tek nüshası Paris Milli Kütüphanesindedir (Doğan, 2009: 12-13).

Kitâbü'l-Mühimmât

On farklı tıp kitabından tercüme yoluyla yazılan eser, iki ana bölümden meydana gelmektedir. Yazarı belli olmayan eserde bazı hastalıkların teşhis ve tedavisinin anlatılması dönem eserlerine nazaran dikkat çekicidir. Pek çok hekim ve kitap adının yer aldığı eser, sözcüklerin ve terimlerin Türkçelerine ve yazıldığı dönemde rağbet

gören yabancı dillerdeki karşılıklarına yer vermesi nedeniyle önemlidir (Özçelik, 2001: 13). Kitâbü'l-Mühimmât Sadettin Özçelik tarafından yayımlanmıştır (Özçelik, 2001).

Mücerreb-nâme

Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun 1468 yılında kaleme aldığı son eseridir. Sabuncuoğlu Mücerreb-nâme'de tecrübe ettiği ilaçların yapılarına yer vermektedir. Sabuncuoğlu'nun seksen beş yaşında yazdığı eser, Türk tıbbının ilk deneysel kitabı olarak değerlendirilmektedir (Küçüker, 2010: 6). Eserde yer alan insanlar ve hayvanlar üzerindeki ilaç denemeleri dikkat çekicidir. (Acar 2015: 38) Eserde göz hastalıklarına faydalı olan ilaçlar; toz, sürme ve basit ilaçlar olmak üzere detaylı bir şekilde anlatılmıştır (Keskinbora 2013: 17). On yedi babdan oluşan eser, tıp alanında gerekli hap, şurup, merhem, macun, ilaç, yakı vb. hazırlanış şekillerine göre düzenlenmiştir (Doğan, 2010: 318). Eser üzerinde Kenan Süveren'in bir yüksek lisans çalışması mevcuttur. Mücerreb-nâme, İlter Uzel ve Kenan Süveren tarafından yayımlanmıştır (Uzel, Süveren, 1999). Uzel-Süveren'in yaptığı çalışmanın hatalı olması üzerine eser daha sonra Peki Küçüker tarafından yeniden okunarak yayımlanmıştır (Küçüker, 2010).

Hazâinü's-Saadât

Eşref bin Muhammed tarafından 1460 yılında yazılmıştır. Yazarın hayatı hakkında bilgi olmadığı için başka bir eserinin olup olmadığı tespit edilememiştir. Hazâinü's-Saadât'ın bilinen tek nüshası vardır (Köktekin, 2007: 14-15). Eser, koruyucu hekimliğe dair bilgilere yer vermesinin yanı sıra organlar üzerine ayrılmış bir bölümü de ihtiva etmektedir (Acıduman 2012: 104). Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil özelliklerini yansıtan eserde Arap/Fars ve Uygur imlasının karışık kullanıldığı görülür (İlhan, 1998: 20-31). Eşref bin Mumammed'in Hazâinü's-Saadât'ı Bedi N. Şehsüvaroğlu tarafından yayımlanmıştır (Şehsüvaroğlu, 1961). Eser üzerinde Nadir İlhan tarafından bir doktora tezi yapılmıştır (İlhan, 1998).

Tabî'atnâme

Tutmacı tarafından 14. yüzyılda kaleme alınmıştır. Aydınoglu Umur Bey adına Farsçadan Türkçeye çevrilmiştir. Tabî'atnâme, 372 beyitten oluşan manzum bir eserdir. Koruyucu hekimlikle ilgili olan eser mesnevi tarzında kaleme alınmıştır. Eserde ekmek,

yemek, su, meyve, meyve suları, çiçekler, kokulara mahsus özellikler hakkında detaylı bilgi verilir. Ayrıca eser uyumak, ok atmak, yay çekmek, hamama gitmek, müzik dinlemek ve müzik aletlerinin özelliklerinin insana etkisi gibi konuları da içermektedir (Bayat, 2010: 285). Eserin, İsmail Hikmet Ertaylan'ın çalıştığı İstanbul nüshası ile birlikte Konya ve Paris olmak üzere üç nüshası bulunmaktadır (Karasoy 2009: 17-22). Tabiatnâme, Yakup Karasoy tarafından yayımlanmıştır (Karasoy, 2009). Eser üzerinde Özen Yaylagül'ün tanıtma yazısı bulunmaktadır (Yaylagül, 2010).

Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye

Sabuncuoğlu Şerefeddin tarafından 1465 yılında kaleme alınmıştır. Ebu'l-Kâsım Zehrâvî'nin Tasrîf isimli ansiklopedik eserinin tercümesidir. Resimli ilk Türkçe tıp kitabı olması nedeniyle dikkat çekicidir. Sabuncuoğlu'nun dünya çapında tanınmış bu eserinde cerrahi alet ve cihazların çizimi ile jinekolojik görseller yer almaktadır (Acar 2015: 38). Eser içerdiği resim ve minyatürler sebebiyle Sabuncuoğlu'nu tıbbî resimlemede öncü yapmıştır (Uzel, 2004: 89). Eserin bilinen üç nüshası vardır (Kurt, 2012). Eser, tedavi işlemleri sırasında kullanılan araç gereçler hakkında bilgi vermesi nedeniyle söz varlığı açısından diğer tıp metinlerinden farklılık göstermektedir (Önler, 2017: 1320). Cerrâhiyyetü'l-Hâniyye, İter Uzel tarafından yayımlanmıştır (Uzel, 1992). Eser üzerinde Ümit Emrah Kurt'un bir doktora çalışması mevcuttur (Kurt, 2012).

Terceme-i Akrabâdîn

15. yüzyılın önemli cerrah ve hekimlerinden biri olan Sabuncuoğlu Şerefeddin tarafından 1454 yılında kaleme alınmıştır. Eser, Cürçânî lakabıyla bilinen büyük İslâm hekimi Zeyneddin Ebu'l-Fazl İsmail bin Hüseyin Cürçânî'nin Zahîre-i Harzemşâhî adlı Farsça eserinin Akrabâdîn kısmının Türkçeye tercümesidir. Çeşitli ilaç terkiplerinin yapılış aşamalarını ve sürelerini belli bir düzende veren eser, farmakolojik bir tıp metni niteliğine sahiptir. Eserin terim sözlüğü olarak hazırlanmış olan İstılah Lügati adlı bölümü Şaban Doğan tarafından çalışılmıştır. (Doğan, 2009a). Eserin bilinen üç nüshası vardır (Doğan, 2009b). Kitâb-ı Akrabâdîn ile Edviye-i Müfrede adlı eserlerin tıp alanındaki ilk terim sözlüklerinden oldukları ifade edilir (Doğan, 2009a: 252). Eser üzerinde Şaban Doğan'ın doktora çalışması mevcuttur (Doğan, 2009b).

Kâmilü's-Sinâ'a Tercümesi

Aydinoğlu Umur Bey adına tercüme edilen eser, Ali bin Abbas'ın aynı adlı eserinin sağlık ve hastalıklarla ilgili kısımlarından meydana gelmektedir. Mütercimi belli değildir. Terim çeşitliliği ve söz varlığı bakımından zengin olan eser, tıp tarihi ve halkbilimi ile ilgili önemli bilgilere yer verir (Çelik, 2014). Ali bin Abbas'ın eseri Kâmilü's-Sinâ'ati't-Tıbbiyye'nin tespit edilen üç çevirisi vardır (Böler, 2014: 17). Eser üzerinde Anıl Çelik'in yüksek lisans çalışması vardır (Çelik, 2014). Eser, Tuncay Böler tarafından yayımlanmıştır (Böler, 2014).

Müntahâb-ı Şifâ

Hacı Paşa adıyla bilinen Celalüddin Hızır tarafından yazılmıştır. Hacı Paşa'nın 14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başında yaşaması nedeniyle eserin bu aralıkta yazıldığı düşünülür. Tıp alanında yazdığı birçok eseri içinde en ünlüsü “Şifâ” adıyla bilinen Şifâü'l-Eskâm ve Devâü'l-Âlâm adlı eseridir. Hacı Paşa, Arapça yazmış olduğu Kitâbü's-Sa'ade ve'l-İkbâl alâ Arba'a Akvâl adlı eserini Aydinoğlu'nun isteği ile kısaltarak Türkçe'ye Müntahâb-ı Şifâ adıyla çevirmiştir (Önler, 1990a). Eser üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm teorik ve pratik tıp bilgileri; ikinci bölüm yiyecek, içecek ve ilaçlar; üçüncü bölüm ise hastalıkların teşhis ve tedavisi üzerinedir (Bayat, 2010: 286). Hacı Paşa daha sonra bu eserini daha da basitleştirip kısaltarak, Türkçe'ye Teshîl adıyla çevirmiştir (Önler, 1998: 159). Müntahâb-ı Şifâ üzerinde Zafer Önler bir doktora çalışması hazırlamış ve bu çalışma daha sonra iki cilt kitap olarak yayımlanmıştır (Önler, 1990a – Önler, 1999).

Teshîl

Hacı Paşa'nın uzun ve öğrenilmesi güç olan Müntahâb-ı Şifâ adlı eserinin bazı teorik ve zor kısımlarını çıkartarak 1467 yılında özet halinde kaleme aldığı eseridir (Gözlü, 2008: 7). Cep kitabı özelliğini taşıyan eserde tıbbî bilgiler, bazı değişikliklerle daha yüzeysel anlatılmıştır. Sabuncuoğlu Şerefeddîn'in öğrencisi Muhiddîn Mehî tarafından Müfid (Nazmü't-Teshil) adıyla manzum hale getirilmiştir (Bayat, 2010: 286). Teshîl üzerine Zikri Turan'ın bir doktora çalışması mevcuttur (Turan, 1992). Müfid (Nazmü't-Teshil) üzerinde Emel Kaya Gözlü bir doktora çalışması yapmıştır (Gözlü, 2008).

Tervâhu'l-Ervâh

Asıl adı Taceddîn İbrâhim olan Germiyanlı şair Ahmedî'nin [öl. 1413] Yıldırım Bayezid'in oğlu Emîr Süleyman [1403-10] adına mesnevi tarzında yazdığı 10082 beyitlik manzum eseridir (Bayat, 2010: 287). Manzum olarak kaleme alınan ilk tıp kitabı olması sebebiyle dikkat çekicidir (Özer, 1995: 1). Eser üzerinde Osman Özer, bir doktora çalışması yapmıştır (Özer, 1995).

Kitâbü'l-Müntahab fi't-Tıbb

823/1420 yılında Çelebî Mehmed dönemi hekimlerinden Abdulvehhab bin Yusuf ibni Ahmed el-Mârdânî tarafından kaleme alınan eser, kendisinden önceki tanınmış Arapça ve Farsça tıp kitaplarından seçilmiş alıntılarının tercümeleriyle meydana getirilmiştir (Bayat, 2010: 248). Birtakım organ adlarının ilk kez bu eserde geçtiği belirlenmiştir (Güven, 2008:113). Eserdeki çocuk hekimliğine dair bilgiler üzerine bir çalışma yapılmıştır (Yurdakök, 2003). Osmanlı sarayına takdim edilen ilk tıp kitabı olarak bilinen eser, Ali Haydar Bayat tarafından yayımlanmıştır (Bayat, 2005). Eser üzerinde Sadettin Özçelik'in bir tanıtma yazısı bulunmaktadır (Özçelik, 2007).

Miftâhu'n-Nûr ve Hazâinü's-Sürûr

Sinoplu Mü'mîn bin Mukbîl tarafından 15. yüzyılda kaleme alınmıştır. Yazarın İslam bilginlerinin eserlerindeki bilgilere ve şahsi gözlemlerine dayanarak yazdığı göz hastalıklarıyla ilgili eseridir. Baş kemiklerinin ve beynin yapısıyla ilgili bölümlerin bulunması nedeniyle kısmi bir anatomi eseri olarak görülür (Acıduman 2012:104). Sade bir dil kullanılan eser, yedi bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölüm başın yapısı ve hastalıkları; üçüncü bölüm göz hastalıkları; dördüncü bölüm göz kapağı hastalıkları; beşinci bölüm konjunktiva hastalıkları; altıncı bölüm kornea hastalıkları; yedinci bölüm ise kristalen hastalıkları ve tedavileri üzerinedir (Bayat, 2010: 289). Eser üzerinde Mehmet Ünal Şahin'in bir doktora çalışması mevcuttur (Şahin, 1994).

Zâhire-i Murâdiyye

Sinoplu Mü'mîn bin Mukbîl'in 1437 yılında II. Murad adına kaleme aldığı önemli bir eseridir. Eser üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm beyin, baş ağrıları, göz ağrıları, gözün kapakları ve tabakaları, kulak hastalıkları ve tedavileri; ikinci bölüm karaciğer,

dalak, bağırsak, genital organlar, vücut ağrıları, cerrahi vakalar, cüzam ve veba gibi bulaşıcı hastalıklar ve tedavileri; üçüncü bölüm ise kan alma, hacamat gibi genel tedavi yöntemleri ve koruyucu hekimlik üzerinedir (Bayat, 2010: 289). Eser üzerinde Hüseyin Demir yüksek lisans çalışması mevcuttur (Demir, 2002).

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf

İbn Şerîf 'in Timurtaşoğlu Umur bey [öl. 1461] adına kaleme aldığı eseridir. Klasik İslam tıp kitabı sisteminde ele alınmıştır. Eserde hava, mevsimler, meskenler, giyecekler, yiyecekler, sular, diyet gibi koruyucu hekimlik bilgileri yer almaktadır. Ayrıca eserde baştan ayağa hastalıklar ve tedavileri ile ortopedik ve cerrahi girişimler sistemli bir şekilde verilmiştir. Bu özelliği nedeniyle Yâdigâr'ın hekimlerin başvurduğu ilk tıp kitaplarından olması ve Osmanlı tıp medreselerinde ders kitabı olarak okutulması son derece önemlidir (Bayat, 2010: 290). Döneminde herkesin anlayacağı ve yararlanacağı bir tıp kitabı yazmış olan İbn-i Şerif, kitabını hazırlarken İbn-i Sina ve İbn-i Baytar'ın eserlerinden istifade etmiştir. Bitki adlarıyla ilgili zengin bir kaynak niteliğine sahip olan eserin İstanbul, Paris ve British Museum'da olmak üzere üç nüshası tespit edilmiştir (Önler 1990b: 59). Eser üzerinde Paki Küçükler'in bir doktora çalışması mevcuttur (Küçükler, 1994).

Maddetü'l-Hayât

Fatih Sultan Mehmet'in hocası Akşemseddin tarafından 15. yüzyılda yazılmıştır. Eser tıp terimleri, eczacılık botanik ve farmakoloji alanında zengin malzeme içermektedir (Aktürk, 2012: 1). Akşemseddin, tıp tarihinde mikroptan bahseden ilk bilim insanı olması nedeniyle dikkat çekicidir (Süslü, 2015: 14). Eserin dört nüshası tespit edilmiştir. Eser üzerinde Engin Aktürk bir yüksek lisans çalışması yapmıştır (Aktürk 2012).

Bâhnâme

Eser, Ali bin İshâk tarafından II. Murad adına kaleme alınmıştır. Osmanlı Devleti'nde yazılan Türkçe telif bâhnâmelerinin ilki ve en kapsamlısı olarak bilinmektedir. Bâhnâme, büyük oranda Tifâşî'nin Kitâbu Rucû'î's-Şeyh ile's-Sıbâh adlı eserinden istifade edilerek oluşturulmuştur. Eserin 25 bâbı erkekler ve 15 bâbı kadınlar hakkında cinsel konuları içermektedir (Bayat, 2010: 289).

MUHAMMED BİN MAHMÛD-I ŞİRVÂNÎ

Hayatı

15. yüzyılın Türk dili ve Türk tıp tarihi bakımından en önemli isimlerinden birisi olan Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî'nin hayatı hakkında elde edilen bilgiler kendi eserlerinden tespit edilenlerden ibarettir. Nerede ve ne zaman doğduğu hakkında bilgi mevcut değildir. İsminden dolayı Şîrvan'da doğduğu veya Anadolu'ya yerleşen Şîrvanlı bir aileye mensup olduğu tahmin edilmekle beraber, Anadolu'ya ne zaman geldiği kesin olarak bilinmemektedir.

Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî, Mentеше oğlu İlyas Bey'e (1402-1421) İlyâsiyye; Germiyan oğlu Yakub Bey'e (1402-1429) Yakûbiyye; Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed'e (1402-21) Sultâniyye; II. Murad'a (1421-1451) Tuhfe-i Murâdî; Osmanlı devlet adamlarından Timurtaş oğlu Umur Bey'e (öl. 1461) Cevhernâme adlı eserlerini takdim etmiştir. Neredeyse devrinin bütün önemli zatlarına bir eserini takdim ettiği halde, bu isimler arasında Fatih'in (1451-1481) bulunmayışı ve son eseri Mürşid'in yazılış tarihi (1438) göz önüne alındığında Şîrvânî'nin tahminen 1375-1450 arasında yaşadığı söylenebilir. Eserlerinin 15. yüzyıl başında dönemin bilimsel zihniyetini mükemmel bir şekilde yansıtmaması ve günümüzde hemen hemen herkesin anlayabileceği sade bir Türkçe ile yazılmış olması Şîrvânî'yi ön plana çıkarmaktadır (Bayat, 2010: 284). Bu nedenle Şîrvânî'nin tıp dilinin Türkçeleşmesi konusunda büyük katkıları olmuştur.

Şîrvânî'nin hayatıyla ilgili bazı bilgiler, Cevhernâme ve Tuhfe-i Murâdî adlı eserlerinin ön sözlerinden elde edilmiştir. Cevhernâme'de dünyevi ve uhrevi ilimlerin tahsilinden sonra Anadolu'da tıp ilmi üzerinde çalıştığını, cevherlerin iyilerini ve kötülerini, saf ve sahtelerini bildiğini ve sahtelerini saflarından ayırdığını; Tuhfe-i Murâdî'nin ön sözünde ise, II. Murad'ın eskiden beri duacıları olduğunu, onun nimetiyle beslenmiş hizmetkârı olduğunu ve hükümdarın lütuf ve ihsanından memnun kaldığını söyler. Şîrvânî'nin hangi ilimlerin uzmanı olduğu ve ne tür bir işle iştigal ettiği tam olarak bilinmemekle beraber Mustafa Argunşah, Babinger'in hiçbir kaynak göstermeden onun hekimliğinin yanında II. Murad tarafından mütercim olarak görevlendirildiğini belirtir (Argunşah, 2009).

Şirvânî, çalışmamızın temelini oluşturan Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb adlı eserinin 2a, 2b ve 3a sayfalarında peygamberimizin hadisi üzerine ilim tahsili için Mısır’a gittiğini ve orada tıp ilmi üzerinde yazılmış önemli kitaplardan yararlandığını ve bu doğrultuda Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb’ı yazdığını ifade eder:

“... (2a) nitekim peygâmbere-i ‘âlem buyurur ki **el-‘ilm-i ‘ulemân ‘ilmi’l-ebdân ve ‘ilmi’l-edyân** ya‘nî ‘ilmî ki vâcibdür ol ‘ilme sa‘y etmek ve aña ihtimâm görsetmek ve anı hâşıl etmek ol iki ‘ilmdür biri ‘ilm-i ebdândur kim aña ‘ilm-i tıbb dërler ve biri ‘ilm-i edyândur kim aña ‘ilm-i şerî‘at dërler ... (2b) men daḥı ḥadîṣ mücebince bilâd-ı mısra geçdüm ve bu fenne meşğûl oldum ve mu‘teber kitâbların işitdüm **kânûn** şeyḫ ibni ‘alî sinâ ve **ḥāvî** muḥammed bin zekeriyyâ ve **mîe** mesîhî bigi ve hem bîmâristânlarâ çok mülâzemet êtdüm ve elümden geldükçe daḥı mu‘âlece êtdüm ve cün yine rûm memleketine geçdüm ... (3a) ol dergâhuḡ ḥizmetine erişmek ve hem anuḡ devleti birle devletlenmek pes yazdum ....”

Tıp alanında verdiği Türkçe ve Arapça telif eserleriyle 15. yüzyılın dikkat çeken hekimlerinden biri olan Şirvânî, aynı zamanda Arapçadan yemek tarifleriyle ilgili Kitâbu’t-Tabih adlı eseri çevirmesi, onun Arapçaya ne denli hâkim olduğunu da gösterir. Bu bakımdan Şirvânî, dinî, tıp, itriyyat, mukavviyat, değerli taşlar ve yemek gibi çeşitli konulara hâkim velut bir bilim insanıdır.

Türkçe Eserleri

İlyasiyye: Menteseoğullarından İlyas Bey (öl.1421) adına yazdığı için esere İlyasiyye adını vermiştir. Eseri, önce Arapça kaleme almasına rağmen İlyas Bey’in isteği üzerine Türkçeye çevirmiştir. Adını kaynaklardan öğrendiğimiz bu eser, bir ön söz ve on bölümden oluşan bir tıp kitabıdır. Eserin bugüne kadar bir nüshası bulunamamıştır. Fuat Köprülü, eserin 14. yüzyılın sonlarında yazıldığını belirtse de Ali Haydar Bayat, İlyas Bey’in Osmanlı tabiiyetine girmesinden önce, yani 1403-1414 yılları arasında yazılmış olması gerektiğini ifade etmektedir (Bayat, 2010).

Cevhernâme: Timurtaş oğlu Umur Bey'e (öl. 1461) takdim edilen eser, Şirvânî'nin kıymetli taşlarla ilgili ilk eseridir. Tîfâşî'nin (öl. 651/1253) kıymetli taşlar konusundaki Ezhâru'l-Efkâr fi Cevâhîrû'l-Ahcâr adlı Arapça eserinin Türkçe çevirisidir. Hicri 831 (1428) yılında yazılan eser, yirmi beş babdan oluşmaktadır. Her babda bir değerli taşın yapısı, nitelikleri ve faydalı oldukları alanlar anlatılmıştır.

Eserin nüshaları, Leipzig Senato Kütüphanesi K. 231 ve Viyana Kraliyet Kütüphanesi, no. 1448'de kayıtlıdır. Leipzig nüshası Murat Aktürk tarafından lisans tezi olarak hazırlanmıştır (Aktürk, 1988).

Tuhfe-i Murâdî: Osmanlı hükümdarı II. Murad'a (1421-1451) ithaf edilen eser, Şirvânî'nin kıymetli taşlarla ilgili ikinci eseridir.

Şirvânî'nin, Tîfâşî'nin Ezhâru'l-Efkâr isimli kitabından yola çıkarak yazdığı Cevhernâme isimli eserinin ilaveler yapılmış ve genişletilmiş şeklidir. Tuhfe-i Murâdî, bir ön söz ve otuz iki babdan oluşmaktadır. Her bab kendi arasında çeşitli fasıllara ayrılmıştır. Eser, ön sözünde de belirtildiği gibi, Tîgâşî'nin Ezhâru'l-efkâr isimli eserinin düzeni örnek alınarak yazılmış olan Cevher-nâme'deki yirmi beş babın muhtevası genişletilmiş, örnekler çoğaltılmış ve yeni fasıllar ilave edilmiştir. Eser Mustafa Argunşah tarafından yayımlanmıştır (Argunşah, 1999).

Kitab-ı Tabih Tercümesi: Bağdadî'nin 623/1226'da derleyip kaleme aldığı Kitâbü't-Tabîh, 13. yüzyılın ilk yarısında Abbasi mutfağı konusunda bilgiler veren önemli bir kaynaktır. Şirvânî'nin yemek tariflerine dair Arapçadan tercüme ettiği bu eseri bilim dünyasına tanıtan Günay Kut'tur (Kut, 1984).

Eserin başı ve sonu eksik tek nüshası bulunmaktadır. Bu yüzden adı belli değildir. Nüsha, Milet Kütüphanesi Ali Emirî Yazmaları Müteferrik 143 (eski kayıt 126) numarada kayıtlıdır. Eser üzerinde Mustafa Argunşah ile Müjgan Çakır birlikte yaptıkları bir çalışma vardır (Argunşah ve Çakır, 2005).

Mürşid: Muhammed bin Mahmud-ı Şirvânî tarafından 1438 yılında yazılmıştır. Türk tıp tarihinde yazılmış en hacimli göz anatomisi kitabı olarak görülür (Argunşah, 1999: 22; Acıduman, 2012: 104). Eser üç bölümden oluşmaktadır. Eserin bilinen iki nüshası

vardır: Manisa nüshası ve Topkapı Sarayı nüshası. Ali Haydar Bayat ve Necdet Okumuş tarafından yayımlanmıştır (Bayat ve Okumuş, 2004).

Sultâniyye Yazılış tarihi kesin olarak bilinmeyen eser, Sultan Çelebi Mehmed'e (1413-21) sunulmuştur. Koruyucu hekimlikle ilgili olan eser, sade bir Türkçe ile kaleme alınmıştır.

Sultâniyye'den ilk defa Sedat Kumbaracılar bahsetmiştir (Kumbaracılar, 1949). Kumbaracılar, bu eseri 1949 yılında tanıtmasına rağmen tıp tarihçileri bu esere uzun bir süre ilgi göstermemişlerdir. Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki iki nüshasından ilk defa 1984 yılında yayımlanan İslami Tıp Eserlerinin Katalogu'nda bahsedilmiştir (Argunşah, 1990: 488).

Zengin bir söz varlığına sahip olan eserde çeşitli mizaçlardaki kişilerin nasıl beslenmesi gerektiği konusunda detaylı bilgiler verilmektedir. Mevsimlere göre beslenme ve giyinme, gıdaların tasnifi, yemek zamanı, suların kalitesi, suyun ne zaman ve nasıl içileceğine dair bilgiler eserde ele alınmaktadır. Ayrıca eser, hareket ve durgunluğun fayda ve zararları, göz ve kulak sağlığının korunması, uykunun bedene tesirleri, kusmanın, müshillerin, hamamın ve cinsel ilişkinin fayda ve zararları, macunlar, sağlığı korumak için kaçınılması gerekenler gibi sıhhi konulara dair pratik bilgileri ve nasihatleri ihtiva etmektedir. Sultâniyye, Şirvânî'nin diğer eserleri gibi dönemin Türkçesini yansıtmaya ve yeme-içme, giyim-kuşam gibi sosyal hayatın bazı safhalarını aktarması nedeniyle değerli bir eserdir (Bayat, 2010: 288). On dört bölümden oluşan ve fihristi bulunmayan eserin Arapça karşılıklarında verilen bölüm başlıkları şöyledir: 1) Yiyeceklerin tedbiri, 2) Faydalı ve zararlı sular, 3) Hareketin fayda ve zararları, 4) Göz sağlığı, 5) Kulak sağlığı, 6) Uykunun bedene etkisi, 7) Kusmanın fayda ve zararları, 8) İshal ve kabızlığın fayda ve zararları, 9) Hamamın fayda ve zararları, 10) Cinsel ilişkinin tedbiri, 11) Cinsel gücü arttırıcılar, 12) Dört mevsim, 13) Yiyeceklerin tabiatı, 14) Müshil şaraplar ve lavmanlar (Harmancı ve Akpınar, 2006: 240-250).

Sultâniyye'nin bilinen altı nüshası şunlardır:

Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez, No. 2756: Harekeli nesihle 88 yaprak, 214×150 (120×90) mm, 11 satır. İstinsahı 1512'de Mehmet Beğ bin Ahmed Paşa Camii tarafından tamamlanmıştır.

Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü, No. R1585/1: Nestalikle 42 yaprak, 13 satır. İstinsah tarihi ve müstensihi bilinmemektedir.

Köprülü Yazma Eserler Kütüphanesi Hafız Ahmed Paşa Koleksiyonu, No. 34 Ha 184/2: Harekeli Nesihle 32 yaprak, 207×140 (140×93) mm, 15 satır. İstinsah tarihi ve müstensihi bilinmemektedir.

Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu, No. 2074/1 46: Nesihle 46 yaprak, 203×140 (142×93) mm, 13 satır, Eksiktir.

Manisa İl Halk Kütüphanesi Eski Eserler Bölümü, No. 1848/4: Harekesiz sülüsle 31 yaprak, 205×115 (148×95) mm, 19 satır, Eksiktir.

Sultâniyye'nin çalışmamıza kaynaklık eden ve en eski tarihli nüshası Kitâb-ı Güzîde-i 'İlm-i Tıbb adlı eserdir. İngiltere'de The British Library Oriental and India Office Collections 15049 numarada kayıtlıdır.

Sultâniyye'nin iki nüshası üzerinde Ferhat Kurban bir yüksek lisans çalışması yapmıştır (Kurban, 1990). Bu nüshalar, Süleymaniye Kütüphanesi'nde Serez Bölümü 2756'da yer alan nüsha ile Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa Koleksiyonu 2074/1 46'da bulunan nüshadır.

Eserin bilinen altı nüshası üzerinde Mihrican Aynacı'nın bir doktora çalışması mevcuttur (Aynacı, 2014). Öte yandan Doç. Dr. Paki Küçük kaleme aldığı bir makalesinde Şirvânî'nin Sultâniyye adlı eseriyle Kitâb-ı Güzîde adlı eserinin birbirleriyle büyük ölçüde paralellik gösterdiğini ifade etmiştir (Küçük, 2010).

Arapça Eserleri

İlyasiyye: Menteşeoğullarından İlyas Bey (öl.1421) adına yazdığı için esere İlyasiyye adını vermiştir. Eseri önce Arapça kaleme almasına rağmen İlyas Bey'in isteği üzerine Türkçeye çevirmiştir. Adını kaynaklardan öğrendiğimiz bu eser, bir ön söz ve on bölümden oluşan bir tıp kitabıdır. Eserin bugüne kadar bir nüshası bulunamamıştır.

Yakubiyye: Şirvânî'nin bu eseri, sağlık, yiyecek, içecek, giyecek, spor, ilaçlar gibi muhtelif konuları ihtiva etmektedir. Germiyan oğlu Yakub Bey'e (1402-1429) ithaf edilmiştir.

Ravzatu'l-Itr: Eczacılıkla ilgili bu eserde; ilaçlar, içecekler ve güzel kokular anlatılır. Şirvânî, Ravzatu'l-Itr'ı Veliyüddin isimli birine ithaf etmiştir. (?)

el-Faslu'l-âşir fi marifeti'l-evzân ve'l mekayil: Beş varaklık bir risaledir. Ölçüler ile ölçü ve tartı aletlerinden bahsetmektedir.

Risaletün mine'el-tıb fi beyâni mebtela bihi mine'l-kulunc (Kulunc Risalesi): Kulunc hastalığının ve bu hastalığın tedavi yöntemlerinin anlatıldığı eserdir. Bir ön söz ve bir babdan oluşan eser 1434 yılında Bursa'da yazılmıştır.

Miftahu'n-necât limâ yenfetihu bihi ebvâbu'l-birri ve's-seâdât: Kuran'ın anlamıyla ilgili olan eser 42 babdan oluşmaktadır.

Muhammed bin Mahmud-ı Şirvânî'ye Atfedilen Eserler

Çeşitli kaynaklarda Muhammed bin Mahmud-ı Şirvânî'nin olduğu ileri sürülen fakat araştırmalar sonucu ona ait olmadığı ispat edilen eserler şunlardır:

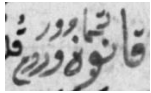
1. Kemâliyye
2. Târih-i İbn Kesir Tercümesi
3. Haridatü'l-Acaib ve Feridetü'l-Garaib Tercümesi
4. Baznâme Tercümesi
5. Murâdnâme (Argunşah, 2012).

KİTÂB-I GÜZÎDE-İ ‘İLM-İ TİBB

Sultâniyye'nin çalışmamıza kaynaklık eden ve en eski tarihli nüshası Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb adlı eserdir. İngiltere’de The British Library Oriental and India Office Collections 15049 numarada kayıtlıdır.

Bir ön söz ve 14 babdan oluşan eser, her sayfası 15 satır olmak üzere harekeli nesihle yazılı 41 varaktan oluşur. Her bab fasıllara ayrılarak, bab ve fasıl başlıkları önce Arapça olarak verilmiş sonrasında Türkçeleri ile devam edilmiştir. Yazmanın ilk sayfasında yazan ve eserin adı olarak bilinen Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb ibâresi aslında eserin adı değildir (Küçükler, 2010a: 175). Eserin adı ve yazılış sebebi yazmanın 3a numaralı sayfasında şöyle geçmektedir:

“... ol dergâhuñ hizmetine erişmek ve hem anuñ devleti birle devletlenmek pes yazdum men dañı vesîle ve tuhfê icün ol hazret-i keyvân rifâta bu muhtaşar-ı müfîd kim kâfîdür tedbîr ebdân-ı şahîhaya ve vâfî cemîc agrâzlarına ve hem müştemil leţâyif-i celîleye ve muhtevî-ârâ-yı cemîleye ve kıldum bu muhtaşarı anuñ adına ve hem adını *tembihâ-yı kanundur?* kodum ki tâ bu kitâbumuz anuñla devletlene ve çok zamân anuñ eyü adı birle kıla...”

3a numaralı sayfada eserin adının yazıldığı yer, tam olarak okunamamakla birlikte tarafımızca “*tembihâ-yı kanundur?*” olarak okunabilmiştir. Mihrican Aynacı, Sultâniyye'nin nüshaları hakkında bilgi verirken İngiltere nüshasında eserin adının diğer nüshalardan farklı olduğunu ve “*tembihâ-yı kanundur?*” olarak okuduğumuz yeri “Kānūn urdum, tercümedür” olarak okumuş ve eserde yer alan Arapça başlıklar nedeniyle eserin tercüme olabileceğini ifade etmiştir (Aynacı, 2014: 13). Daha önce bahsettiğimiz gibi Muhammed bin Mahmud-ı Şîrvânî, peygamberimizin hadisi üzerine ilim tahsili için Mısır’a gitmiş, orada tıp ilmi üzerinde yazılmış önemli kitaplardan yararlanmış ve bu doğrultuda Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb’ı yazmıştır. Şîrvânî'nin Arapçaya ne denli hâkim olduğunu düşünürsek eserinde Arapça başlıklara yer vermesi doğal bir durumdur. Bu bir eseri tercüme niteliğinde göstermek için yeterli değildir.

Eser, insan sağlığı için önemli her alana değinmiştir: Kulak, göz, diş, ağız, saç, yeme-içme, uyku düzeni, sağlıklı beden için hareket etmenin önemi, kusmanın ahvali, hamam adabı gibi. İnsanın hastalıklardan korunabilmesi ve kendisini zinde tutabilmesi için bedenine sıhhatli olabilecek durumların öğüt çerçevesinde verildiği bu esere “*tembihā-yı kanun*”dur? (Uyulması gereken kural, yasa) adının verilmesi bizce daha uygundur.

Elimizdeki yazmada Şirvānî'nin eseri ile Hacı Paşa'nın Teshîl adlı eseri birlikte ciltlenmiştir. Yazmanın baş kısmında bir fihrist vardır ve fihristin başında da “fihrist-i kitâb-ı 'ilm-i tıbb-ı güzîde” ibaresi yer almaktadır. Bu fihrist içerisinde Hacı Paşa'nın Teshîl adlı eseri için ayrı bir başlık açılmamış, eser aynı fihristin içerisine dâhil edilmiştir. Dolayısıyla da şimdiye kadar Şirvānî'ye ait bir eser adı olarak bilinen Kitâb-ı Güzîde aslında eserin adı değil, yazmayı kaleme alan kişinin sonradan iki eseri birleştirerek tıp ilmine ait seçkin bir eser anlamında (Kitâb-ı Güzîde-i 'İlm-i Tıbb) sonradan verdiği bir isimdir (Küçüker, 2010a: 175-176).

Eserin ikinci varağında bulunan ve yazar adının hemen üzerine yazılmış olan “892 hicretinde bu eseri yazdum” ibaresi yazmanın milâdî 1487 yılında istinsah edildiğini düşündürse de eserle birlikte ciltlenen ve kendisinden sonraki sayfalarda yazılı bulunan Teshîl adlı eserin sonuna düşülen 848 (1434) yılı kafa karıştırmaktadır. Eserin diğer bölümlerinde istinsah tarihiyle ilgili başka bir ibarenin bulunmaması konuyla ilgili fazla yorum yapılamamasına sebep olmaktadır (Küçüker, 2010a: 176).

“Tıp ilminin seçkin kitabı” anlamına gelen Kitâb-ı Güzîde-i 'İlm-i Tıbb, adından da anlaşılacağı üzere bir tıp metnidir. Yazar, esere Allah'a hamd ve peygambere salat ve selâmla başlar. Sonrasında tıp ilminden, önemli hekimler ve kitaplarından bahseder ve eserinin yazılış sebebini açıklar. Bu girişin ardından insanın yaratılışından bahsettiği bir ön söz sonrasında bablar ile esere devam eder.

İncelediğimiz eser on dört babdan (bölümden) oluşmuştur. Her bab fasıllara ayrılarak, bab ve fasıl başlıkları önce Arapça olarak verilmiş sonrasında Türkçeleri ile devam edilmiştir. Eserde yer alan bab ve fasıl başlıkları şu şekildedir:

1. bab: “el-bābu'l-evvel fī beyāni tedbiri'l-me'kulāt vefiyye sittete fuşul” (4b/15)

1. **bab 1. fasıl:** bu faşılta beyān eder aşhāb-ı tena‘um ve aşhāb-ı (5a/2) rāhata ve demeviyyü mizāclu ve mu‘tedil mizāclu ve mertūb mizāclu kişilerün yeyecegin (5a/3)

1. **bab 2. fasıl:** bu faşl beyān eder iş (5b/11) işleyen ve ta‘ab gören ve pèklik eden ve hamāllık eden kişilerün yeyecegin (5b/12)

1. **bab 3. fasıl:** bu faşılta dürlü dürlü mizāclaruñ hālin ve yemegin beyān eder (6a/11)

1. **bab 4. fasıl:** bu faşıl anı bildürür kim kankı ta‘āmı evvel yemek ve kankısın şonra ve kankısın (8b/5) bile yemek gerek ve hem kankısınuñ yemeği yègdür kankısından (8b/6)

1. **bab 5. fasıl:** bu faşılta beyān olunur kim her dürlü ta‘āmı (9a/14) ne vaqtda yemek gerek (9b/1)

1. **bab 6. fasıl:** bu faşılta ol nesneleri bildürür kim hāfız-ı şihhate vācibdür andan ictināb ètmek (10b/6)

2. **bab:** “el-bābu’s-şānī fī beyāni tedbiri’l-miyā ve fīhi fuşlān” (11b/5)

bu bābda şuları bildürür ve eyüsin yatlusın secer ve bu iki faşl üzerinedür(11b/6)

2. **bab 1. fasıl:** bu faşl beyān eder ki kankısı kankısından yègdür ve kankısı kankısından yatlıdur(11b/7)

2. **bab 2. fasıl:** bu faşıl beyān eder kim şuyı nice icmek gerek ve ne vaqtda icmek gerek(12b/1)

3. **bab:** “el-bābu’s-şālisü fī beyāni tedbiri’l-ḥareket ve’s-sükün ve fīhi selase fuşül”(13a/12)

bu bāb hareketün ve sükūnuñ nef'in ve zarrın bildürür ve bu bābda üç faşıl vardur(13a/13)

3. bab 1. fasıl: bu faşılta bedenün harekete muhtāc olduğın bildürür (13a/14)

3. bab 2. fasıl: bu faşılta hareketün menfa'atlerin bildürür (13b/14)

3. bab 3. fasıl: bu faşıl anı bildürür kim her bir 'uzvuñ(14a/7) bir dürlü hareketi vardur ki aña maḥşūşdur ve hem fāyidelenür (14a/8)

4. bab: “el-bābu'r-rābī'u fī tedbīri şıḥḥati'l-'ayni ve cilāihā” (15a/4)

bu bābda beyān olınur kim ḥāfız-ı şıḥḥat gözini nicesi saklaya ve hem nürin nicesi ri'āyet éde (15a/5)

5. bab: “el-bābu'l-ḥāmis fī tedbīri ḥıfzi şıḥḥati'l-üzni mine's-sem' ve ğayri” (15b/9)

bu faşıl kulağın işitmekligin nice saklamak gerek anı beyān éder (15b/10)

6. bab: “el-bābu's-sādisu fī beyāni tedbīri'n-nevm ve'l-yaḳaḳa ve fīhi fuşlān (16a/6)

6. bab 1. fasıl: bu faşılta beyān éder kim uyğū bedene ne dürlü 'amel éder (16a/7)

6. bab 2. fasıl: bu faşılta uyğūnuñ ḳanḳı nev'ı eyü ve ḳanḳı nev'ı yatlu olduğın beyān éder (16b/2)

6. bab 3. fasıl: bu faşılta uyımamağın ḥālin beyān éder (17b/5)

7. bab: “el-bābu's-sābī'u fī beyāni tedbīri'l-ḳay' ve fīhi fuşlān” (17b/13)

bu bābda ḳuşmağın aḥvālin beyān éder ve bu iki faşıl üzerinedür (17b/14)

7. bab 1. fasıl: bu faşılta ḳuşmağın fāyidesin ve zararın beyān éder (18a/1)

7. bab 2. fasıl: “el-faşlu’s-sānī fī beyāni tedbiri’l-ḳay”

8. bab: “el-bābu’s-sāmin fī beyāni tedbīr-i teleyyūni’l-baṭın ve ḳabza ve fīhi fuṣlān (19a/3)”

bu bābda ḳabz ʻetmegūn ve ic yūritmegūn fāyidesin ve mazarratın beyān ʻeder(19a/4) ve bu bāb iki faşıl üzerindedür (19a/5)

8. bab 1. fasıl: bu faşıl otı icmek ve hem icin muʻtedil yūritmegūn menfaʻatin bildürür(19a/6)

8. bab 2. fasıl: bu faşılta ic dutmağūn fāyidesin ve ziyānın beyān ʻeder (20a/8)

9. bab: “el-bābu’t-tāsiʻ fī beyāni tedbiri’d-duḥūl fi’l-ḥammām ve fīhi erbaʻatu fuṣūl” (20a/14)

bu bābda ḥammāmuḡ menāfiʻin ve mazārrın bildürür ve hem eyüsin ve yatlusın beyān ʻeder ve bu(20a/14) dört faşıl üzerinedür (20b/1)

9. bab 1. fasıl: bu faşılta ḥammāmuḡ eyüsin ve yatlusın beyān ʻeder (20b/2)

9. bab 2. fasıl: bu faşılta ḥammāma girmegūn fāyidelerin beyān ʻeder (21a/2)

9. bab 3. fasıl: bu faşılta beyān ʻeder kim ḥammāmnda ne ṭarīḳa ʻetmek gerek ve hem ne resme girüb çıḳmaḳ gerek ve hem ne bir (21b/12) resme oturmaḳ gerek (21b/13)

9. bab 4. fasıl: “el-faşlu’r-rābiʻu fī beyāni menāfiʻi’l-iḡtisal bi’l-māi’l-halvet ve’l-miyāhu’l-kebīriyyet” (23a/2)

10. bab: “el-bābu’l-ʻāşiru fī beyāni tedbiri’l-cimā” (23a/10)

bu bābda cimāʻuḡ tedbīrin beyān ʻeder ve bu iki faşıldur (23a/10)

10. **bab 1. fasıl:** bu faşılđa cimā‘uñ menāfi‘in (23a/11) ve mazārrın ve hem eyüsin ve yatlusın beyān eder (23a/12)

10. **bab 2. fasıl:** bu faşıl beyān eder cimā‘uñ ıanķısı eyü ve ıanķısı yatlıdur (24b/3)

11. **bab:** “el-bābu’l-ħādi’l-‘āşir fī beyāni tedbīri muıavviyāt(25a/5) el-cimā‘ ve fīhi erba‘ātu fuşul” (25a/6)

bu bābda cimā‘uñ muıavviyātın bildürür ve bu dört faşıl üzerinedür (25a/7)

11. **bab 1. fasıl:** bu faşılđa beyān eder ol nesneyi kim anı işitmegile cimā‘a kuvvet (25a/8)

11. **bab 2. fasıl:** bu faşılđa beyān eder (25b/2) ol nesnelere kim cimā‘a kuvvet verür yemeklerden ve icmeklerden (25b/2)

11. **bab 3. fasıl:** bu faşılđa ol yağları bildürür kim cimā‘a kuvvet verürler (25b/12)

11. **bab 4. fasıl:** bu faşılđa beyān eder ol nesnelere kim cimā‘a lezzet verürler (26b/10)

12. **bab:** “el-bābu’s-şānī ‘aşr fī beyāni tedbīri’l-fuşulī’l-erba‘a” (27a/11)

bu bābda dört faşılın beyānı eder bu dört faşıl üzerinedür (27a/12)

12. **bab 1. fasıl:** bu faşılđa yaz tedbīrin beyān eder (27a/13)

12. **bab 2. fasıl:** bu faşıl beyān eder güzde ne dürlü tedbīr etmek gerek (27b/8)

12. **bab 3. fasıl:** “Müellif, metinde on ikinci babın üçüncü fasılını göstermemiştir”

12. **bab 4. fasıl:** bu faşıl kışın tedbirlerin beyān eder (28a/11)

13. bab: el-bābu's-sālišü ve'l-āşiru(29a/1) fī beyāni'l-ağdiye bāsırha ve fīhi selase ve 'işrūn fuşlān (29a/2)

bu bābda ekşer yemeklerüñ tabī'atın bildürür ve bu yigirmi üç faşıldur (29a/3)

13. bab 1. fasıl: bu faşılta mülaţţıf gızālar beyān eder (29a/4)

13. bab 2. fasıl: bu faşılta ğalīz ta'āmları beyān eder (30a/3)

13. bab 3. fasıl: bu faşılta ol ta'āmları beyān eder (30a/13)

13. bab 4. fasıl: bu faşılta hārr raţb gızālaruñ hālin beyān eder (31a/14)

13. bab 5. fasıl: bu faşılta hārr yābis yemekleri beyān eder (32a/6)

13. bab 6. fasıl: bu faşılta beyān eder ol nesnelar kim mu'tedildür bu iki(32b/8) faşıl arasında (32b/9)

13. bab 7. fasıl: bu faşılta bārid raţb gızāları beyān eder (33a/7)

13. bab 8. fasıl: bu faşılta bārid ve yābis gızāları beyān eder (33b/8)

13. bab 9. fasıl: bu faşılta beyān eder ol nesnelar kim mu'tedildür (34a/8)

14. bab: "el-bābu'r-rābi'u 'aşr fī beyāni'l-eşrebe ve'l-ħubūb(34a/11) ve'l-ħuķn ve ğayri zalik ve fīhi tis'a fuşūl" (34a/12)

bu bābda müşhil şarāblaruñ(34a/12) ve ğabblaruñ ve ğuķnelerüñ hālin beyān eder ve bu doķuz faşıl üzredür (34a/13)

14. bab 1. fasıl: bu faşılta şerbetlerüñ bişmekligin beyān eder (34a/15)

14. bab 2. fasıl: bu faşılđa sikengüb̄in bişürmegi ve hem fāyidesin dağı beyān eder (36b/11)

14. bab 3. fasıl: bu faşılđa ishāl edenı ve ishāl etmeyenı beyān eder (37b/5)

14. bab 4. fasıl: ıııııne kim nāfi'dür bēl ağrısından ve aşığa bağırsuğlardan ve kıluncdan şan'atı oldur kim (38a/15)

14. bab 5. fasıl: bu faşılđa cevārişleri beyān eder (39a/8)

14. bab 6. fasıl: "Müellif, metinde on dördüncü babın altıncı faslını göstermemiştir"

14. bab 7. fasıl: ma'cūnu'n-necāh (40a/13)

14. bab 8. fasıl: bu faşıl sağalı ve başı boyamağ icün beyān eder (41a/5)

14. bab 9. fasıl: devāyı ki dişleri berk eder (41b/2)

BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlülerin Yazılışı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazılışı:

Kelime başında: Ön ses /a/ ünlüsü bazen üstünlü elif (أ), bazen de medli elif (آ) ile yazılmıştır:

acı (أَجَى) (6b/4), açlık (أَجْلَقُ) (17b/14), akarşu (أَقْرَصُو) (15a/12), andan (أَنْدَنْ) (4a/5), artuğ (أَرْتُقُ) (5a/9), aşşısı (أَصْصَى) (18a/4), av (أَوْ) (28b/10), adı (أَدِ) (3a/7), ağızuñ (أَغْزُكُ) (38a/4), at (أَتْ) (14a/14)

Kelime içinde: İç seste /a/ ünlüsünü göstermek için elif (ا) ve üstün kullanılmıştır:

baş (بَاشَنْ) (23b/11), kan (قَانُ) (13b/3), balık (بَالِقُ) (7a/3), toprak (طُپْرَاقُ) (12a/1), başlar (بِشَلَنْ) (16a/15), katarlar (قَتَلَنْ) (37b/2), yaramaz (يَرَمَزُ) (7a/8)

Kelime sonunda: Son seste /a/ ünlüsünü göstermek için genellikle güzel he (ه) nadiren de elif (ا) kullanılmıştır:

yazda (يَاذَهْ) (21a/4), kışda (قِشْدَهْ) (28a/13), kulağa (قُلاَغَهْ) (16a/4), sırça (سِرْجَهْ) (35a/2), kara (قَارَا) (28b/2), kaba (قَابَا) (15b/13)

1.1.2. e Ünlüsünün Yazılışı:

Kelime başında: Ön ses /e/ ünlüsü elif (ا) ile yazılmıştır:

elem (أَلَمْ) (7b/9), elekden (أَلْكَدَنْ) (5a/6), eliyle (أَلَيْلَهْ) (41b/11), eti (أَتَى) (5a/10), eyler (أَيْلَرْ) (11a/1), eyü (أَيُو) (3a/7)

Kelime içinde: İç seste /e/ ünlüsü çoğunlukla üstünle gösterilmiştir:

beden (بَدَنْ) (7b/5), memleketine (مَمْلَكْتِنَهْ) (2b/9), etmek (أَتَمَكُ) (5a/4), keşkek (كَشَكْكَ) (6a/1)

Kelime sonunda: Son seste /e/ ünlüsünü göstermek için güzel he (ه) kullanılmıştır:

bögrülce (بُكْرُلْجَهْ) (31b/11), päre (پَارَهْ) (26b/5), birle (بِرْلَهْ) (8a/8), eleye (أَلَيْهْ) (15b/4), kerdeme (كَرْدَمَهْ) (18b/2), nesne (نَسْنَهْ) (6a/7)

1.1.3. ı/i Ünlülerinin Yazılışı:

Kelime başında: Ön seste ı/i ünlüsü çoğunlukla elifin altına esre koyularak (إ) zaman zaman da esreli elif-ye (ای) ile gösterilmiştir:

ısıtma (اِسْتَمَه) (6b/14), ırak (اِيرَاقْ) (12a/5), igde (اِكَدَه) (33b/15), ince (اِنَجَه) (15a/10), iligi (اِيلِکِی) (39a/4), iş (اِيشِنْ) (5b/12)

Kelime ortasında: İç seste ı/i ünlüsü bazen esre ile bazen de esreli ye (ی) ile gösterilmiştir:

kızıl (قِرْلْ) (26a/9), giciyük (كِجِيْکْ) (6b/6), dükelisin (دُکَلِيسِنْ) (16a/15), semiz (سَمِيزْ) (17a/9), yemiş (يَمِيشِنْ) (12b/15)

Kelime sonunda: Son seste ı/i ünlüsü bazen esre ile bazen de esreli ye (ی) ile gösterilmiştir:

altı (اَلْتْ) (23a/13), anları (اَنْلَرِی) (8a/5), yigirmi (يِکْرِمْ) (26b/3), eski (اَسْکِی) (20b/4), süci (سُجِی) (6b/8), issi (اِيسِی) (7a/2)

Ünlülerden sonra -y- bağlama ünsüzü üzerine gelen -(y)ı/-(y)i belirtme durumu eki bazı yerlerde hemze ile (ء) gösterilmiştir:

nesneyi (نِسنَهء) (25a/8), māddeyi (مَادَّهْ) (14b/1), ma'deyi (مَعْدَهْ) (18a/6)

1.1.4. o, ö, u, ü Ünlülerinin Yazılışı:

Kelime başında: Bu ünlüler ön seste ötreli elif-vav (أ) ya da ötreli elif (ا) ile gösterilmiştir:

on (اُونْ) (12a/1), otuz (اَنْزْ) (39a/10), öykene (اُيْکَنَه) (31a/12), öyni (اُويْنِی) (10a/3), uyuz (اُيْزْ) (23b/12), üç (اُوجْ) (4a/9), üzüm (اُزْمْ) (29a/14)

Kelime ortasında: İç seste bu ünlüleri göstermek için ötre ya da ötreli vav (ؤ) kullanılmıştır:

boyun (بُيْنْ) (33a/12), koruk (قُرُقْ) (33b/14), şulurak (صُولُرُقْ) (27a/8), köpük (کُپُکْ) (8a/7), gökcek (کُوكْجَکْ) (30b/6), bulgur (بُلْغُورْ) (38b/9), öksürük (اُکْسُرُکْ) (28a/13), ülüsinden (اُلُوسِنْدِنْ) (35a/8)

Kelime sonunda: Son seste bu ünlüleri göstermek için ötreli vav (و) kullanılmıştır:

yaku (يُكُو) (26b/15), eyü (أَيُو) (3a/7), uyku (أَيُكُو) (6b/13), kendü (كَنْدُو) (8b/13)

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde b ve p ünsüzlerinin be (ب) ya da pe (پ) ile yazılışı oldukça düzensizdir. be (ب) yerine pe (پ), pe (پ) yerine be (ب) ile yazıldığı görülmektedir:

kapda (قَيْدَه) (36b/9), kabda (قَيْدَه) (37a/4), isbanaḥ (إِسْبَنْحُ) (33b/5), ispānāḥ (إِسْبَانَاخ) (19a/11), turb (تُرْبُ) (18b/2), turpı (تُرْپِي) (18b/10)

Zarf-fiil eki -(u)p/-(ü)p'un ünsüzü ise bir örneğin dışında her zaman be (ب) ile yazılmıştır; metinde pe (پ) ile yazılan bir örnek vardır:

olupdur (أَلْبُدُن) (22a/12), çıkub (جُفْبُ) (13a/1), uyiub (أُوَيْبُ) (17b/11), édüb (أَدْبُ) (11a/6), girüb (كِرْبُ) (22b/12)

1.2.2. d ve t Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde d ve t ünsüzlerinin yazılışı oldukça düzensizdir. Bu ünsüzlerin birbiri yerine sık sık kullanıldığı görülmektedir:

datlu (دَتْلُو) (18b/2) - tatlu (طَتْلُو) (6a/14), dorak (دُرُقُ) (18b/7) - torak (طُرُقُ) (29b/9), duzlu (دُرْلُو) (27b/3) - tuzlu (طُرْلُو) (15a/7), daşlu (دَشْلُو) (31a/5) - taş (طَاشُنْ) (40a/3)

1.2.3. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde kelime başı, ortası ve sonunda c (ج) ve ç (چ) kullanımı oldukça düzensizdir. c yerine ç; ç yerine c yazılan çok fazla örnek mevcuttur:

çıka (جَفَه) (22a/19) - cıka (جَفَه) (20a/1), açar (أَجْرُ) (14a/5) - acar (أَجْرُ) (31a/11), sırça (سِرْجَه) (35a/2) - sırca (سِرْجَه) (41b/3), nohūdça (نُحُودْجَه) (26a/2) - nohūdca (نُحُودْجَه) (37b/10), içeler (إِجْلُرُ) (37b/11) - iceler (إِجْلُرُ) (12a/12), çok (جُوقُ) (3b/8)

1.2.4. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı:

Bu ünsüzler için metinde kef (ك) kullanılmıştır:

erük (أُرُكٌ) (11b/1), gevdesi (كودسِي) (6a/14), yègrek (يَكْرَكٌ) (9a/10), gerek (كِرَكٌ) (9a/12)

1.2.5 ڻ Ünsüzünün Yazılışı:

Bu ünsüz için kef (ك) kullanılmıştır:

eḡ (أَكٌ) (36/5), beḡiz (بَكِزٌ) (20a/9), geḡez (كَكَزٌ) (18b/6), siḡer (سِكْرٌ) (9b/4)

1.2.6 s ve ş Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde genellikle ince ünlülü kelimelerde sin (س) kullanılırken, kalın ünlülü kelimelerde sad (ص) kullanılmaktadır:

sögüt (سُكُتٌ) (20a/4), sekirden (سَكِرْدَنْ) (23a/8), şarardur (صَرَرْدُرٌ) (17a/13), ḡuşa (قُصَه) (18a/13)

Ancak zaman zaman sad (ص) yerine sin (س), sin (س) yerine sad'ın (ص) kullanıldığı da görülmektedir:

şuşalık (صُوصِلُوكٌ) (35b/4) - susalık (سُوسِلُوكٌ) (35a/12), aşşısı (أَصِّصِي) (35a/12) - aşşısı (أَصِّصِي) (35b/6)

1.3. kim Bağlacının Yazımı:

Bu bağlaç, “كِم” biçiminde kullanılmıştır:

kim (كِم) (35b/13)

1.4. ki Bağlacının Yazımı:

“كِي” biçiminde ve kendisinden önceki kelimedenden ayrı yazılmıştır:

oldur ki (أَلْدُرُ كِي) (12a/6), teferrüc étmegi ki (تَفَرَّجُ اَتْمَكِي كِي) (15a/13)

1.5. daḡı Bağlacının Yazımı:

Bu bağlaç metnimizde kendinden önceki kelimedenden ayrı olarak “daḡı” biçiminde kullanılmıştır:

hem daḡı (هَمْ دَخِي) (2a/2), biz daḡı (بِزْ دَخِي) (34b/4)

1.6. için Edatının Yazımı:

Metinde için edatı “يُجُونُ” biçiminde kullanılmıştır:

tuħfe icün (تُحْفَه يَجُونُ) (3a/3), tedbjr icün (تَدْبِيرُ يَجُونُ) (16a/11)

1.7. -dur/-dür Ek-fiilinin Yazımı:

-dur/-dür biçiminde ekleşmiş olarak kullanımları mevcuttur ve bu ek-fiil bazen kelimeye bitişik bazen de kelimedden ayrı yazılmıştır. Ayrıca metinde bu ek-fiilin “durur” biçiminde kullanımı da bulunmaktadır:

aşhābdururlar (أَصْحَابُ دُرُرُلُرْ) (1b/15), sıvıkdur (سَوِفُّدُرْ) (3b/1), yokdur (يُقْ دُرْ) (5a/8), demişlerdür (دِيمِشْلُرْدُرْ) (18a/9)

1.8. Ek-fiilin Yazımı:

Metinde eklendiği kelimeyle birleşik yazılan ek fiil, ünsüzle biten kelimelere gelmiş ve hareke ile gösterilmiştir:

yaşiken (يَشِكُنْ) (41a/5), varımış (وَرِيمِشْ) (10a/11), varısa (وَرِسَهْ) (30a/10)

1.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı:

Metnimizde “ile” edat ve bağlacı, bazen ayrı bazen de eklendiği kelime ile birleşik yazılmaktadır. İlk ünlüsü bazen harf ya da hareke ile gösterilirken, bazen de herhangi bir şekilde gösterilmemektedir. Ünlüyle sonlanan kelimelerde araya -y- koruyucu ünsüzü girmekte ve bu ünsüz ye (ي) harfi ile yazılmaktadır:

südle (سُدْلَهْ) (3a/15), şuyıla (صُوَيْلَهْ) (18b/5), sirkeyile (سِرْكَيْلَهْ) (38a/12), ma‘dede durmak ile (مَعْدَدَ دُرْمَقِ اَيْلَهْ) (8b/13)

1.10. Arapça ve Farsça Kelimelerin Yazımı:

Metinde Arapça ve Farsça kelimeler genellikle kendi dillerindeki özgün imlâlarıyla yazılmıştır; ancak doğru yazımı hemzeli (ء) ve ayınlı (ع) olan kelimelerin hemzelerinin ve ayınlarının uzun bir ünlüden sonra ye (ي)’ye dönüştüğü, kelime sonundaki hemzelerin de düştüğü görülmektedir:

dāyimā (دَائِمًا) (6a/14) ~ (<Ar. dā’imā دائما)

māyil (مَائِلٌ) (5b/6) ~ (<Ar. mā’il مائل)

zāyil (زَايِلٌ) (23b/14) ~ (<Ar. zā' il زائل)

fāyide (فَائِدَةٌ) (19b/3) ~ (<Ar. fā' ide فائدة)

Arapça ve Farsça kelimelerin ünlülerinin bazen yazılmadığı, yani kısaldığı örnekler de vardır:

kitabda (كِتَابَةٌ) (3a/8) ~ kitābda (كِتَابَةٌ) (4b/13)

beğayet (بِعَايَةٌ) (26a/1) ~ beğāyet (بِعَايَةٌ) (26a/10)

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlüler

Metnimizde a, e, ı, i, o, ö, u, ü ve e ile i arasındaki è ünlüsü bulunmaktadır.

2.1.1.1 Kök Hecedeki e, è, i:

Metnin harekeli bir metin olması sebebiyle kapalı è ünlüsü net olarak tespit edilebilmektedir. Bu sesi göstermek için bazen sadece ye (ي) ünlüsü kullanılmış, bazen sadece esre kullanılmış, bazen de hem esre hem ye (ي) ünlüsü birlikte kullanılmıştır. Metnimizde, bu ses (kapalı e) ‘è’ ile gösterilmiştir:

bêş (بِشْ) (15b/1), bēzile (بِيزْلَه) (35b/13), édüb (أَدُبْ) (25b/13), dērler (دِرْلَرْ) (33a/2), yēdi (يَدِي) (40a/1), yēmek (يَمَكْ) (9b/14)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları

a) Kalınlık-İncelik Uyumu:

Kalınlık-incelik uyumunun hemen hemen tam olduğu metnimizde, “ken” ekinin Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi uyum dışına çıktığı görülmektedir:

yaşiken (يَشِكُنْ) (41a/5)

Günümüzde uyuma girmeyen ki aitlik ekinin dahi uyuma girdiği görülmektedir. Bu durum Eski Anadolu Türkçesinin genel özelliklerindedir:

andağı (أَنْدَغ) (14a/3), başdağı (بَاشَدَغ) (18a/8), yanındağı (بَانِنْدَغِي) (8b/13), fâşıladağı (فَاصِلَدَغِي) (32a/2)

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Türkçenin diğer tarihî dönemlerinde de görüldüğü gibi düzlük-yuvarlaklık uyumu metnimizde de sağlam değildir. Eski Türkçe Döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olup bu aykırılığını devam ettiren örnekler de yer almaktadır:

ķavun (قَاوُن) (18b/3) (<ķağun) (DLT)

Çatı eklerinin bağlayıcı ünlülerinin hem düz, hem de yuvarlak şekilleri kullanılmıştır:

düzilür (دُزِلُور) (29b/5), zıkr olundu (ذِكْرُ أَوْلَنْدِي) (6b/3), öğüdülmüş (أَكْدَلِمِشْ) (32a/7)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak kelime kök ve gövdelerinde görülen yuvarlaklıklar:

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak Ünlülü Olup, Yuvarlaklığını Koruyan Kelimeler:

yaķu (يَقُو) (27a/8), altun (أَلْتُون) (15b/5), eyü (أَيُو) (9b/4), kendü (كَنْدُو) (8b/13)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle:

Türkçede dudak ünsüzlerinin etkisi ile bazı kelimelerde yuvarlaklaşma görülmektedir. Bu yuvarlaklaşmanın örnekleri hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Osmanlı Türkçesi metinlerinde görülür. Metnimizdeki örneği şudur:

demür (دَمُر) (38b/2) (<temir) (KTG)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Nedeniyle:

Eski Türkçe döneminde birden fazla heceli kelimelerin sonundaki **-ğ/-g'ler** düşerken kendinden önceki vokali yuvarlaklaştırmışlardır. Eski Anadolu Türkçesi devresinde meydana gelen ve Osmanlı Türkçesi devresinde de varlığını devam ettiren bu yuvarlaklaşmanın metnimizdeki örnekleri şunlardır:

ayru (أَيْرُو) (15b/4) (<adriğ) (DLT), şaru (صَرُو) (6b/5) (<şarığ) (ETG)

Metnimizde kelime sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan örnek de bulunmaktadır:

arı (أرى) (20b/7) (<arığ) (KB), katkı (قَتَى) (12b/13) (<katığ) (DLT)

Yukarıda sıraladığımız sebepler dışında da metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkan kelimeler bulunmaktadır:

giciyük (كجِيُك) (6b/6), kekük (ككُوك) (32b/6)

Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Yapılar

1. Eski Türkçe Döneminde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Fiilden İsim Yapma Eki -uğ/-ük:

şovuk (صُوك) (19a/8), artuğ (أرْتُوك) (22a/5), öksürük (أَكْسُرُوك) (28a/13)

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

bildürür (بِلْدُرُر) (8b/5), indürür (اِنْدُرُر) (41a/1), bulandurur (بُلْنْدُرُر) (14b/6), kandurur (قَنْدُرُر) (35a/12)

Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

bişüre (بِشُرَه) (18b/7), gecüreler (كَجُرَلَر) (15b/5)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü:

yokaru (يُكْرُو) (14a/12),

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

bildürür (بِلْدُرُر) (8b/5), koparur (قُپَرُر) (36b/14), kılar (قِلُر) (10a/1)

Sıfat-Fiil Eki -duğ/-dük:

başladuğdan (بِشَلْدُقْدَن) (16b/12), olduğdan (أَلْدُقْدَن) (6a/3), bildükden (بِلْدُقْدَن) (5a/13), yedükce (يِدُقْجَه) (28a/5)

Ek-fiil -dur/-dür (<durur):

yaramazdur (يَرْمَزْدُنْ) (28a/6), yavuzdur (يَوُزُودُنْ) (17a/13), mücerrebdür (مُجَرَّبِدُنْ) (15b/9), yègrekdür (يَكْرَكُدُنْ) (12b/1)

2. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle Metnimizde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Tekil Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m:

elümden (أَلْمَدُنْ) (2b/8)

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)muz/-(ü)müz:

kitābumuz (كِتَابُنَا) (3a/6)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm:

yazdum (يَزْدُوْمُ) (3a/2), kıldum (قَلْدُمُ) (3a/5), gecdüm (كَجْدُمُ) (2b/6), işitdüm (إِشْتَدُمُ) (2b/7)

-p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçe Döneminde düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlüdür ve eke dâhildir. Bu durum bazı kelimelerin uyum dışına çıkmasına sebep olmuştur:

girüb (كِرْبُ) (21b/12), yéyüb (يَيْبُ) (17b/9), tırub (طُرْبُ) (25a/2), yatub (يَاتُبُ) (25a/3)

Metnimizde -p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsünün dar ünlüyle gösterildiği kelime de mevcuttur:

ılıdıb (إِلْدِيبُ) (39a/7)

3. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

yağlu (يَعْلُو) (39a/13), daşlu (دَشْلُو) (31a/5), kirlü (كِرْلُو) (20b/8), 'illetlü (عِلْتَلُو) (7b/10)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü, metnimizde sadece düz ünlüdür:

olıcı (أُولِجِي) (8b/15), eyleyici (أَيْلِجِي) (28b/15), issidici (إِسْدِجِي) (28b/14)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

datsuz (دَتْسُزْ) (11a/4), hazımsuz (هَضِمْسُزْ) (8a/13), çekürdeksüz (جَكْرُدَكْسُزْ) (36b/4)

İsimden İsim Yapım Eki -cuğ/cük:

azcuğ (أَزْجُوقْ) (17b/3), oğlancuğlara (أُغْلَانْجُوقْلَرَاه) (23a/5)

İlgi Eki -(n)uğ/-(n)üğ:

anuğ (أَنْوُغْ) (1b/10), kökinüğ (كُوكِنُوقْ) (37a/10), kişinüğ (كِشْنُوقْ) (17a/8), bedenüğ (بَدْنُوقْ) (3b/6)

Kelime Kök ve Gövdelerindeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçe Döneminden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Kelimeler:

ķurıdur (قُرْدُورْ) (11a/1), yürütmek (يُرْتَمُوقْ) (19a/7)

Ancak, “ķuru” [(قُرُو) (21b/4)] örneğinde olduğu gibi, ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle birkaç yerde, yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimi görölmektedir.

Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

1. Eski Türkçeden beri düz ünlülü olan aşığıdaki ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sürekli düz ünlölüdür:

a. 3. Tekil Şahıs İyelik Eki -ı/-i, -sı/-si:

yüzi (يُوزْ) (6a/13), gözi (كُوزْ) (6a/13), uykusu (أَيْقُوسِي) (6a/13), nicesi (نَجْسِي) (15a/5)

b. Aitlik Eki –ğı/-gi, -ķı/-ki:

başdağı (بَشْدَاغْ) (18a/8), icindeki (اِجْنِدْكِي) (16a/2), üstündeki (أُسْتُنْدُكِي) (41a/5)

c. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mış/-miş:

olmuş (أَلْمِشْ) (33a/9), yonmuş (يُنْمِشْ) (15b/1), gitmiş (كْتَمِشْ) (3b/13), ķalmış (قَلْمِشْ) (9b/5)

d. Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki -mış/-miş:

ķavrulmıř (فَوْرُلِمِشْن) bākıllā (6a/3), gōyünmiř (كُؤِينِمِشْن) sıh (27a/6), ögüdölmiş (أَكْدَلِمِشْن) buġdāyuġ (32a/7)

2. Osmanlı Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi Dönemlerinden Önce Kullanılmayan (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı) Sürekli Düz Ünlülü Ekler:

Zarf-Fiil Eki -ıcaķ/-icek: susayıcaķ (سُؤَسَايِجُؤْ) (12a/13), yatıcaķ (يَاتِجُؤْ) (17a/1), giricek (كِرِجِڪْ) (22a/3)

3. Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metinde -Bazen- Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Girerek Ünlüsü Düzleşen Ekler:

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü, metnimizde sadece düz ünlülüdür:

olıcı (أُولِجِي) (8b/15), eyleyici (أَيْلِجِي) (28b/15), issidici (إِسْدِجِي) (28b/14)

2.1.1.3. Yuvarlaklaşma:

Yuvarlaklaşma eğiliminin oldukça net olarak görüldüğü Osmanlı Türkçesinde, bu yuvarlaklaşmaların çeşitli sebepleri bulunmaktadır:

1. Dudak Ünsüzleri Nedeniyle: Kelime kök ve gövdelerindeki b, p, m, v dudak ünsüzlerinin yanlarında bulunan dar ı/i ünlülerinin metnimizde yuvarlak şekilleri görölmektedir:

demür (دَمُرْ) (38b/2) (<temir) (KTG)

2. -ġ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Nedeniyle: Eski Türkçedeki kelime sonu -ġ/-g ünsüzleri düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır:

şaru (صَرُو) (6b/5) (<řarıġ) (ETG)

şaru (طَرُ) (33b/9) (<řarıġ) (ETG)

Kelime sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan kelimeler de bulunmaktadır:

acı (أجى) (6b/4), katı (قَتَى) (12b/13), kici (كجى) (24a/5)

3. Benzeşme Nedeniyle: Metnimizde, Eski Türkçe Döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz ünlülü olan ancak Eski Anadolu Türkçesi Döneminde uyuma girerek düz ünlüleri yuvarlaklaşan ve Osmanlı Türkçesi Döneminde de bu yuvarlaklığı koruyan kelimeler vardır:

İlk hecesinde yuvarlak ünlü bulunan bazı kelimelerin, ikinci hecesindeki düz-dar ünlü, ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle birkaç yerde yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimi göstermektedir:

ķuru (قُرُو) (38b/10) (<ķurı) (KB), şovuk (صُوُق) (19b/11) (<şogık) (KB)

Eklerde Görülen Yuvarlaklıklar

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle ünlüleri yuvarlaklaşan ekler:

1. Tekil ve Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m, -(u)muz/-(ü)müz:

elümden (أَلْمَدَن) (2b/8), kitābumuz (كِتَابُنُز) (3a/6), dedügümüz (دِدُكْمُز) (4b/10)

Görülen Geçmiş Zaman 1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm:

yazdum (يَزْدُوْم) (3a/2), kıldum (قَلْدُم) (3a/5), gecdüm (كَجْدُم) (2b/6), işitdüm (إِشْتِدُم) (2b/7)

-p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçe Döneminde düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlüdür ve eke dâhildir. Bu durum bazı kelimelerin uyum dışına çıkmasına sebep olmuştur:

girüb (كِرُب) (21b/12), yeyüb (يَيْب) (17b/9), tırub (طُرُب) (25a/2), yatub (يَاتُب) (25a/3)

Metnimizde -p zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsünün dar ünlüyle gösterildiği kelime de mevcuttur.

ıldıb (إِلْدِب) (39a/7)

2. -ğ/-g Ünsüzlerinin Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

yağlu (يَعْلُو) (39a/13), daşlu (دَشْلُو) (31a/5), kirlü (كِرْلُو) (20b/8), 'illetlü (عِلْتَلُو) (7b/10)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/- (y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü, metnimizde sadece düz ünlülüdür:

olıcı (أولجي) (8b/15), eyleyici (أيلجي) (28b/15), issidici (اسدجي) (28b/14)

3. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

datsuz (دئسز) (11a/4), hazımsuz (هضمسز) (8a/13), cekürdeksüz (جكز دكسز) (36b/4)

İsimden İsim Yapım Eki -cuğ/cük:

azcuğ (أزجق) (17b/3), oğlancuğlara (أغلنجلراره) (23a/5)

İlgi Eki -(n)uğ/-(n)üğ:

anuğ (أنك) (1b/10), kökinüğ (كوكنك) (37a/10), kişinüğ (كشك) (17a/8), bedenüğ (بدنك) (3b/6)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metnimizde çatı eklerinin koruyucu ünlülerinin hem düz, hem de yuvarlak biçimleri bulunmaktadır:

dökilür (دكزلر) (10a/6), düzilür (دززلر) (29b/5), zıkr olundu (ذكر أولندي) (6b/3), ögüdülmiş (أكلمش) (32a/7), dögülmiş (دكلمش) (22a/6)

2.1.1.4. Düzleşme:

Kelime Kök ve Gövdelerinde:

a) Eski Türkçe “üçün” kelimesinde ilk hecedeki ü ünlüsü, ç’nin etkisiyle daralmış ve düzleşmiştir: tuhfe icün (تُحْفَه يَجُونُ) (3a/3)

b) Eski Türkçede yuvarlak ünlülü olan “tüp” kelimesinin ünlüsü daralarak düzleşmiştir: cügündür dibi (جكندز ديبى) (39a/3)

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) İsim Yapım Eki -lık/-lik: Metnimizde düz ünlülü olan bu ek, bazen düzlük yuvarlaklık uyumuna girerek yuvarlaklaşmıştır:

yatlulukda (يَتْلُوْلُقْدَه) (9a/8), kuşlık (قُشْلُقْ) (16b/6), kuşluk (قُشْلُقْ) (17b/3), eyülikde (أَيُولُكْدَه) (31a/13)

b) Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü: Metnimizde çatı eklerinin koruyucu ünlülerinin hem düz, hem de yuvarlak biçimleri bulunmaktadır:

olunur (أُولُئُرْ) (15a/5), olundu (أُولُنْدَى) (4a/3), dökülür (دُكُلُورْ) (10a/6), düzilür (دُزِيلُورْ) (29b/5), ögüdülmüş (أُكْدُلْمِشْ) (32a/7), dögülmüş (دُكُلْمِشْ) (22a/6)

Osmanlı Türkçesi Döneminde Yuvarlak Ünlülü Olup Metnimizde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ici, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü, metnimizde sadece düz ünlülüdür:

olıcı (أُولُجَى) (8b/15), eyleyici (أَيْلُجَى) (28b/15), issidici (إِسْدِجَى) (28b/14)

b) Ettirgenlik Eki -ur/-ür: Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan bu ekin, metnimizde sadece bir örnekte düz ünlülü kullanımına rastlanmıştır:

siñirür (سِنْجُرُورْ) (9a/14)

2.1.1.5. Daralma:

Eski Türkçedeki ilk hecesi geniş-düz ünlülü “yana” kelimesinin ünlülerinin daraldığı görülmektedir:

yine (يِنَه) (2b/9), (<yana) (ETG)

2.1.1.6. Genişleme:

Eski Türkçedeki “ıgac” kelimesinin, kelime başı ünlüsü genişlemiş, kelime “ağac” şekline dönüşmüştür:

ağac (أَغَاجْ) (5b/9)

2.1.1.7. Ünlü Düşmesi:

ağzı (أَغْز) (6b/13) (ağ-ı-zı), gögse (كُوكْسَه) (31a/12) (gög-ü-se), karnı (قَرْن) (6b/15) (kar-ı-nı)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Kelime Başı Ünsüzleri

2.1.2.1.1. b- ünsüzü

b- > v-

Eski Türkçe kelime başı b ünsüzü, şu kelimelerde v ünsüzüne dönüşmüştür:

varısa (وَرِسَه) (30a/10) (<bar), varmak (وَرَمَقْ) (4b/12) (<bar-), vërse (وَرَسَا) (34b/3) (<ber-)

b- > Ø

Eski Türkçe bol- “olmak” eyleminin kelime başı b- sesi düşmüştür:

olmaz (أَلْمَزْ) (2b/5)

2.1.2.1.2. k- ünsüzü

k- > g-:

Kelime başı k ünsüzünün genellikle tonlulaştığı kabul edilmektedir:

gündüz (كُنْدُزْ) (17a/13), gönül (كُوكُلْ) (36a/9), gözi (كُوز) (6a/13), gördüm (كُردُمْ) (2a/3)

k- =k-

Metinden alınan aşağıdaki kelimelerde bugünkü biçimlerine bakarak kelime başı k ünsüzünün korunduğu kabul edilebilir:

kişi (كِشِي) (6a/15), kendüden (كِنْدُدَا) (24a/15), keser (كِسَر) (16a/9)

2.1.2.1.3. t- ünsüzü

t- > d-, t- = t-, t- ~ d, t- > d-

t- > d-: Bu değişim, genellikle ince ünlü kelimelerde meydana gelmiştir:

demür (دَمْرُ) (38b/2) (<temir) (ETG), dürlü (دُرْلُو) (4a/5) (<türlüg) (EUTS), dil (دِل) (38/1) (<til) (DLT), delinmedük (دَلِنَمْدُكْ) (15b/2) (<tel-) (DLT)

Art ünlü kelimelerde ise bu bakımdan karışıklık vardır.

t- = t-: Aşağıdaki örneklerde “t” korunmuştur:

talak (طَلَقْ) (5b/15) (DLT), tamar (طَمْرُ) (18a/8) (<tamır) (DLT), tonuğı (طُنْغِي) (39b/7), toğanuğ (طُوْغُنْكَ) (30b/13), turub (طُرُبْ) (25a/2)

t-> d- : Art ünlü bazı kelimelerde de t->d- değişimi olmuştur:

dağı (دَاغِي) (25a/2) (<tağı) (ETG)

t- ~ d- : Aşağıdaki örneklerde t- ~ d- nöbetleşmesi görülmektedir:

dura (دُرْه) (37b/11) ~ turub (طُرُبْ) (25a/2),

daşlu (دَشْلُو) (31a/5) ~ taş (طَاشْ) (37a/15),

datlu (دَتْلُو) (11a/7) ~ tatlu (طَتْلُو) (11a/2),

duzlu (دُرْلُو) (11a/4) ~ tuzlu (طُرْلُو) (15a/7)

2.1.2.2. Kelime İçi ve Kelime Sonu Ünsüzleri

2.1.2.2.1. -b ünsüzü

-b > Ø:

Metinde Eski Türkçedeki “sub” kelimesinin yalın biçiminde -b sesinin –v sesi üzerinden düştüğü bir örnek bulunmaktadır:

şu (صُو) (7a/4) (<sub) (ETG)

2.1.2.2.2. -d- ünsüzü

-d- > -y-:

Eski Türkçenin kelime içi “d”leri y sesine dönüşmüştür:

ayak (أَيْقُ) (10b/10) (<adak) (ETG)

ayru (أَيْرُو) (15b/4) (<adruk) (ETG)

eyü (أَيُو) (3a/7) (<edgü) (KB)

uyıya (أُوييه) (6b/9) (<udı-) (ETG)

2.1.2.2.3. -ğ-, -g-, -ġ-, -g ünsüzleri

-ğ- > -v-:

şovuḡ (صُوقُ) (16b/7) (<şoġı-) (DLT)

ğ, g > Ø

Eski Anadolu Türkçesi Döneminde düşen çok heceli kelimelerin ve eklerin sonundaki -ğ/-g'lerin metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

a) Çok Heceli Kelimelerin Sonunda:

ayru (أَيْرُو) (15b/4) (<adruk) (ETG)

arı (أَرِي) (20b/7) (<arıġ) (KB)

ḡatı (قَتِي) (12b/13) (<ḡatıġ) (DLT)

şaru (صَرُو) (6b/5) (<şarıġ) (ETG)

ḡaru (طَرُو) (33b/9) (<ḡarıġ) (ETG)

b) Eklerin Sonunda:

Sıfat Eki -lġ/-lig:

dürlü (دُرُلُو) (4a/5) (<lig)

ḡatlu (طَطَلُو) (6a/14) (<lġ)

daşlu (دَشَلُو) (31a/5) (<lġ)

kirlü (كِرَلُو) (20b/8) (<lig)

Belirtme Hâli Eki: Metnimizde Eski Türkçenin -(i)ğ/-(i)g belirtme hâl eki ünsüzü düşmüş, ekin koruyucu ünlüsü ek durumuna geçmiştir:

şuyı (صُوي) (18b/8) (<şu-y-iğ)

başı (بَاشِي) (6b/5) (baş-iğ)

bêli (بِيلِي) (39b/7) (bêl-ig)

sirkeyi (سِرْكِي) (11b/3) sirke-y-ig)

c) Ek veya Hece Başında:

Aşağıdaki eklerin başındaki ğ-/g- ünsüzü düşmüştür.

Yönelme Hâl Eki -a/-e < -ğa/-ge:

aşına (أَشِينَه) (6b/8), buğına (بُغِينَه) (16a/2), ağrısına (أَغْرَسِينَه) (23a/9), yerine (يَرِينَه) (3b/13)

İsimden Geçişli Fiil Türetme Eki -ar/-er < -ğar/-ger:

karara (قَرَرَه) (6b/14)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü < -ğaru/-gerü:

yoğaru (يُغَرُو) (14a/12), (<yoğgaru)

icerü (إِيَجَرُو) (21b/14), (<içgerü)

Sıfat-Fiil Eki -an/-an < -ğan/-gen:

kalan (قَلَان) yemişlerden (5b/1)

duran (دُرَان) kişiye (8a/7)

gelen (كَلَان) nesnelere (15a/13)

giren (كِرَان) kişiye (21b/13)

Zarf-fiil Eki -ınca/-ince < -ğınça/-ginçe:

olinca (أُولِنَجَه) (26b/11)

kalınca (قَلْنَجَه) (36a/1)

gelince (كَلْنَجَه) (37a/4)

gecmeyince (كَجْمَيْنَجَا) (12b/8)

2.1.2.2.4. -k-, -k-, -k-, -k ünsüzleri

-k->-h-:

Bu değişimin görüldüğü örnekler şunlardır:

dağı (دَاغِي) (2a/15) (<tağı) (ETG)

ağşam (أَخْشَم) (10a/3), uyhu (أَيْحُو) (16a/7), tohlı (طَحْلِي) (31b/7)

-k->-h-:

uvağ (أَوْح) (40b/6)

-k, -k > -ğ, -g

a) Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli kelimelerin sonundaki tonsuz k ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlularak ğ ünsüzüne dönüşür:

ağıyla (أَغِيْلَه) (34b/11) ‘ağıyla’ (beyazıyla)

b) İki ve daha çok heceli kelimelerin sonundaki -k ve -k ünsüzleri, kelime ünlüyle başlayan bir ek aldığında tonlularak -ğ ve -g’ye dönüşürler:

kulağa (قُلَاغَه) (16a/4)

yabrağı (يَبْرَاغ) (19b/8)

köpüğü (كُيْجِي) (34b/13)

yürece (يُورْكَ) (35b/11)

yemege (يَمْكَ) (9b/7)

-k, -k > Ø

Kelime sonunda bulunan -k/-k ünsüzleri, kelime son sesinde -k/-k ünsüzü bulunduran -cuk/-cük, -cak/-cek küçültme eklerinden birini aldığında düşer:

ılıcak (إيلجق) (41a/14) (<ılık)

2.1.2.2.5. -l- ünsüzü

-l-> Ø

getüre (كتره) (9a/6) (<keltür-) (EUTS)

Eski Türkçenin “ol” zamir ve sıfatı, metnimizde de “ol” biçimindedir:

ol (أول) (3b/11)

oldur (أولدُر) (12a/5)

2.1.2.2.6. -p ünsüzü

-p > -b

Tek heceli bazı kelimelerin sonundaki tonsuz p ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlularak b ünsüzüne dönüşür:

dibi (دبى) (39a/3)

kabı (قَابى) (37a/10)

2.1.2.2.7. -t ünsüzü

-t > -d

a) Tek heceli kelimelerin sonundaki tonsuz t ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ek aldığında tonlularak d ünsüzüne dönüşmektedir:

südi (سُد) (26a/7) ‘süti’

ıadı (طَاد) (6a/14) ‘ıatı’

b) İki ve daha çok heceli kelimelerin sonundaki -t ünsüzü, kelime ünlüyle başlayan bir ek aldığında tonlularak-d’ye dönüşür:

eydür (أَيْدُرُ) (18a/10)

yumşadalar (يُمَشَدَلُرُ) (19a/10)

ķurıdur (قُرْدُرُ) (22b/8)

yürıdür (يُرْدُرُ) (14b/15)

2.1.2.3. Tonlulaşma:

2.1.2.3.1. Aslı Uzun Ünlüler Nedeniyle Tonlulaşma:

Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli kelimelerin sonundaki tonsuz p, t, ķ, k, ve ç ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ekten önce tonlulaşarak b, d, ğ, g ve c ünsüzlerine dönüşürler:

sacı (سَاجِ) (41a/7)

südi (سُدِي) (26a/7)

ıadı (طَادِي) (6a/14)

dibi (دِيبي) (39a/3)

ķabı (قَابِي) (37a/10)

2.1.2.3.2. Ünlüler Arası Durumda Tonlulaşma:

t > d: İki ve daha çok heceli kelimelerin sonundaki -t ünsüzü, kelime ünlüyle başlayan bir ek aldığında tonlulaşarak -d'ye dönüşür:

yumşadalar (يُمَشَدَلُرُ) (19a/10)

ķurıdur (قُرْدُرُ) (22b/8)

yürıdür (يُرْدُرُ) (14b/15)

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi:

2.1.2.4.1. -y- Türemesi:

Türkçenin yapısı gereği, ünlüyle biten bir köke, yine ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde araya -y- yardımcı ünsüzü girmektedir:

eleye (أَلَيْهَ) (15b/4)

şuyı (صُوي) (18b/8)

“ile” edat ve bağlacı ünlü ile biten kök ve gövdelere geldiğinde araya -y- yardımcı ünsüzü girer:

zeyt yağıyla (يَغِيْلُهُ) (39b/2)

dorağ otıyla (أُوتِيْلُهُ) (18b/7)

eliyle (أَلَيْلُهُ) (41b/11)

2.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi:

Eski Türkçede bulunan kelime içi “s” ünsüzü birkaç örnekte, bazı seslerin düşmesi ya da değişmesi sonucu ikizleşmiştir:

issi (إِسِي) (7a/2) ‘sıcak’ (<isig) (ETG)

2.1.2.6. Ünsüz Uyumu:

Tonsuz ünsüzle biten kök ve gövdelere gelen eklerin başındaki tonlu ünsüzler bu dönemde ve metnimizde bazı eklerin kalıplaşmış şekilleri sebebiyle uyuma girmemektedirler:

bardağdan (بَرْدَقْدَنْ) (13a/4)

şovukda (صُوقْدَه) (24a/14)

elekden (أَلَكْدَنْ) (5a/6)

bögrekde (بُكَرْكَدَه) (29b/15)

2.1.2.7. Hece Yitimi:

Bu ses olayına metnimizdeki tek örnek, ek-fiil olarak kullanılan durur’un -dur/-dür şeklinde ekleşmiş biçimidir:

yaramazdur (بِرْمَزْدُنْ) (28a/6)

yavuzdur (يَوَزُّدُنْ) (17a/13)

mücerrebdür (مُجَرَّبْدُنْ) (15b/9)

yègrekdür (يَكْرَكْدُنْ) (12b/1)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Kelime Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler:

2.2.1.1.1. -lu/-lü (<-lığ-lig): İsimlerden isim türeten en işlek ektir. Metnimizde yuvarlak şekli kullanılmış olup düz örneklerine rastlanmamıştır:

yağlu (يَعْلُو) (39a/13)

daşlu (دَشْلُو) (31a/5)

kirlü (كِرْلُو) (20b/8)

'illetlü (عَلْتَلُو) (7b/10)

2.2.1.1.2. -cağ/-cek: İsimlerden, küçültme ifade eden isimler türetir.

ılıcağ (اِلِيَجَقْ) (41a/14)

2.2.1.1.3. -(ı)ncı/-(i)nci, -(u)ncı/-(ü)nci: İsimlerden sıra sayı sıfatları türetir:

ikinci (اِكْنِجِي) (7b/6)

üçüncü (أُجْنِجِي) (12a/4)

dördüncü (دُرْدُنْجِي) (12a/4)

bêşinci (بِشِنْجِي) (16b/7)

2.2.1.1.4. -cuğ/-cük: İsimlerden, küçültme ve sevgi ifade eden isimler türetir.

azcuğ (أَزْجُقْ) (17b/3)

oğlancuqlara (أَغْنَجُفَلَرَه) (23a/5)

2.2.1.1.5. -lık/-lik: İsimlerden soyut isimler türeten işlek bir ektir. Metnimizde düz ünlülü olan bu ek, bazen düzlük-yuvarlaklık uyumuna girerek yuvarlaklaşmıştır:

yatlulukda (يَتْلُوْلُقْدَه) (9a/8)

kuşluk (قُشْلُق) (16b/6)

kuşluk (قُشْلُق) (17b/3)

eyülikde (أَيُولِكْدَه) (31a/13)

2.2.1.1.6. -suz/-süz: Yokluk bildiren isimler türeten ektir.

datsuz (دَتْسُز) (11a/4)

hazımsuz (هَضِمْسُز) (8a/13)

cekürdeksüz (جَكْرُدَكْسُز) (36b/4)

2.2.1.1.7. -(i)rağ /-(i)rek: İsimlerden, karşılaştırma bildiren isimler türetir.

kicirek (كَجِرَك) 19b/8)

ekşirek (أَكْشِرَك) (36a/5)

yègrek (يَكْرَك) (9a/10)

2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.2.1.2.1. -(y)ucı/-(y)üci, -(y)ıcı/-ıcı (-ığçı/-igçi): Osmanlı Türkçesi Döneminde hem yuvarlak hem de düz ünlülü şekilleri kullanılan -ıcı/-ıcı, -ucı/-üci fiilden isim yapım ekinin ilk ünlüsü, metnimizde sadece düz ünlülüdür:

olıcı (أُولَجِي) (8b/15)

eyleyici (أَيْلِيَجِي) (28b/15)

issidici (إِسْدِجِي) (28b/14)

2.2.1.2.2. -mağ/-mek:

yemek (يَمَكُ) (9b/14)

2.2.1.2.3. -uq/-ük:

şovuk (صُوقُ) (19a/8), artuk (أَرْتُقُ) (22a/5), öksürük (أَكْسُرُكُ) (28a/13)

2.2.1.2.4. -u/-ü (< -ig/-ig): yaqu (يَقُ) (26b/15)

sancu (سَنْجُو) (20a/8)

2.2.1.2.5. -ağan/-egen:

olağandur (أَلْعَنْدُرُ) (27b/10)

icegen (إِجَكُنْ) (6b/8)

èdegen (إِدَكُنْ) (7a/8)

2.2.1.2.6. -ğan/-gen:

yarılğan (يَارُلْغَنْ) (6b/7)

2.2.1.2.7. -ma/-me:

ıstıma (إِسْتَمَه) (6b/14)

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.3.1. -la/-le:

başlaya (بَشَلْيَه) (12b/3)

saqlaya (سَقْلْيَه) (15a/15)

derleye (دَرَلْيَه) (15a/1)

işleyen (إِشَلْيَنْ) (5b/12)

2.2.1.3.2. -a/-e:

oynaya (أُويْنْيَه) (24b/5)

kanamaklığın (قَنْمَقَلِغِنْ) (41b/5)

benzer (بَكَزَ) (5b/10)

2.2.1.3.3. -(a)l/-(e)l:

ƙocaldur (فُجِّلِدُر) (10b/15)

inceldür (انجَلِدُر) (11a/4)

2.2.1.3.4. -(a)r/-(e)r:

ƙarara (فَرَرَه) (6b/14)

şarardur (صَرَرِدُر) (17a/13)

2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler:

2.2.1.4.1. Edilgen çatı eki:

-(i)l/-(i)l: Ünsüz ile biten fiillere gelen edilgen çatı ekidir. Ekin bağlayıcı ünlüsü genellikle düzdür. Ancak metnimizde bu ünlünün uyuma girip yuvarlaklaştığı örnekler de mevcuttur:

dökilür (دُكِلُر) (10a/6)

düzilür (دُزِلُر) (29b/5)

ögüdülmüş (أُكْدُلِمِشْ) (32a/7)

dögülmüş (دُكْلِمِشْ) (22a/6)

-n: Ünlü ile biten fiillere gelen çatı ekidir.

yunmaƙ (يُنْمَقُ) (23a/6)

2.2.1.4.2. Dönüştü Çatı Eki:

-(i)n/-(i)n: Metinde bu ekin koruyucu ünlüsü genellikle düzdür; ancak çok seyrek olarak uyuma girip yuvarlaklaştığı da görülmektedir:

bulınmaz (بُلِنْمَزُ) (4a/5)

delinmedük (دَلِنْمَدُكُ) (15b/2)

bilindi (بِلِنْدِي) (4b/1)

olundu (أُولِنْدِي) (6b/3)

2.2.1.4.3. İşteş Çatı Eki:

-(i)ş/-(i)ş:

erişdüre (اِيرِشْدُرَه) (4b/9)

karışa (قَرِشَه) (7a/9)

2.2.1.4.4. Ettirgen Çatı Eki:

Hem geçişli hem de geçişsiz fiillerden geçişli fiiler türeten ettirgen çatı ekleri:

-dur/-dür:

bildürür (بِلْدُرُر) (8b/5)

indürür (اِنْدُرُر) (41a/1)

bulandırur (بُلْنْدُرُر) (14b/6)

kandırur (قَنْدُرُر) (35a/12)

erişdüre (اِيرِشْدُرَه) (4b/9)

-ur/-ür:

arturur (أَرْتُرُر) (15a/14)

bişüre (بِشُرَه) (18b/7)

gecüreler (كَجُرُلر) (15b/5)

-ar/-er:

çıkaralar (جَفَرَلر) (25b/5)

koparur (قُپُرُر) (14b/7)

yatura (يَاتُرَه) (24b/4)

-(i)t/-(i)t:

eridüb (أَرِيدُ) (14a/3)

kırdur (فُرْدُرُ) (22b/8)

yüridür (يُرْدُرُ) (14b/15)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. Çokluk Eki:

-lar/-ler:

kuşlar (فُشَلْرُ) (28b/9)

oğlancuqlara (أَعْلَنْجُقْلَرَه) (23a/5)

erükler (أَرْكُ لَرْ) (33a/15)

fikirler (فِكِرْلَرْ) (7a/8)

2.2.2.1.2. İyelik Ekleri:

Osmanlı Türkçesinde ve metnimizde Eski Anadolu Türkçesinde de olduğu gibi iyelik eklerinin 1. tekil ve çoğul şahıslarında koruyucu ünlü her zaman yuvarlak, 3. tekil ve çoğul şahıslarda ise düz ve yuvarlak olarak kullanılmıştır:

1. Tekil Şahıs: -(u)m/-(ü)m:

elümden (أَلْمَدَنْ) (2b/8)

3. Tekil Şahıs: -ı(n), -i(n) / -u(n)/-ü(n), -sı(n)/-si(n):

yüzi (يُوزِ) (6a/13)

gözi (كُوزِ) (6a/13)

uykusu (أَيْفُوسِي) (6a/13)

nicesi (نَجْسِي) (15a/5)

eyüsin (أَيُّوسِنُ) (11b/6)

1. Çoğul Şahıs: -(u)muz/-(ü)müz:

kitābumuz (كِتَابُنَا) (3a/6)

dédügümüz (دِدُكُمُنَا) (4b/10)

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

yaşları (يَشَارِ) (5a/10)

şuları (صُولَرِ) (11b/6)

dişleri (دِشَلَرِ) (41b/2)

sinjirleri (سِكِرَلَرِ) (21b/9)

2.2.2.1.3. İsim Hâl Ekleri:

2.2.2.1.3.1. Tamlayan Hâli (genitif): -(n)uñ/-(n)üñ:

ağızuñ (أَغْرُكْ) (38a/4)

toğanuñ (طُوْغَنْكْ) (30b/13)

kişinüñ (كِشْنُكْ) (17a/8)

bedenüñ (بَدْنُكْ) (3b/6)

2.2.2.1.3.2. Yönelme Hâli (datif): -a/-e: Ünlü ile biten kelimelerde araya -y- bağlayıcı

ünsüzü girer:

başā (بَاشَه) (18a/9)

şuya (صُويَه) (13a/8)

kişiye (كِشِيَه) (5b/8)

yemege (يَمَكَا) (9b/7)

2.2.2.1.3.3. Bulunma Hâli (lokatif): -da/-de:

yazda (يَا زِدَهُ) (21a/4)

kışda (قَسِدَهُ) (28a/13)

şovukda (صُوفِدَهُ) (24a/14)

bedende (بَدِنَدَهُ) (14b/15)

cömlekde (جُمَلَكْدَهُ) (39a/4)

2.2.2.1.3.4.Çıkma Hâli (ablatif): -dan/-den:

aylıkdan (أَيْلَقْدَنْ) (5a/10)

bardağdan (بَرْدَقْدَنْ) (13a/4)

elekden (أَلَكْدَنْ) (5a/6)

ülüsinden (أَلْوَسِنْدَنْ) (35a/8)

2.2.2.1.3.5. Belirtme Durumu (akuzatif): Metnimizde, belirtme durumu ekinin iki şekli bulunmaktadır:

a) -(y)ı/-(y)i: Kelimenin yalın haline ünsüz ile bitiyorsa -ı/-i, ünlü ile bitiyorsa araya –y koruyucu ünsüzü alarak gelir. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra ise zamir n’si ile birlikte kullanılır:

ağzını (أَغْزَنِی) (35a/2)

şuyını (صُویْنِی) (26a/5)

etini (أَتْنِی) (14b/10)

öykesini (أِیْکِسِنِی) (23b/6)

b) 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Gelen -n:

ağrısın (أَغْرِسِنْ) (35b/5)

yatlusun (يَتْلُوسِنْ) (11b/6)

eyüsin (أَيُوسِنْ) (11b/6)

kökin (كُوكِنٌ) (18b/8)

2.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (ekvatif): -ca/-ce:

noḥūdca (نخودجه) (37b/10)

degirmice (دكرمجه) (37b/15)

2.2.2.1.3.7. Vasıta Hâli (enstrümental): Bu durum, bağlama edatı ile'nin ekleşmiş biçimi ile oluşmuştur:

balıla (بَالِه) (18b/9)

şuyıla (صُويْلَه) (18b/5)

südile (سُيدَلَه) (3a/15)

sirkeyile (سِرْكَيْلَه) (38a/12)

2.2.2.1.3.8. Yön Gösterme Eki (Direktif): -aru/-erü, -ra/-re: Yer zarfları türeten bu ekler metnimizde kullanılmıştır:

yokaru (يُقَرُّو) (14a/12)

icerü (اِيَجْرُو) (21b/14)

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Niteleme Sıfatları: Metnimizde görülen bazı niteleme sıfatları şunlardır:

ağ (أَقْ) şeker (35a/10)

kara (قَارَه) kıuzı (28b/2)

tatlu (طَلُو) alma (35b/13)

şovuk (صُوقْ) şuyı (19b/11)

semiz (سَمْرٌ) yeyecekler (18b/2)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları: Bu sıfatlar işaret, sayı, belirsizlik ve soru sıfatlarıdır. Metnimizde görülen bazı belirtme sıfatları şunlardır:

2.2.3.2.1 İşaret Sıfatları: Metnimizde kullanılan işaret sıfatları “bu, ol ve şol”dur ve bazı örnekleri şunlardır:

bu (بُو) bābda (11b/5)

şol (شُول) ferahdan (14b/3)

ol (أُول) bedene (4b/6)

2.2.3.2.2 Sayı Sıfatları: İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

2.2.3.2.2.1 Asıl Sayı Sıfatları:

bir (بِر) muḳaddime (3a/7)

iki (كِي) direm (38a/10)

üç (أُج) nesneden (4a/9)

2.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları:

dördüncü (دُرْدُنْج) derecede (32b/3)

bêşinci (بِشْنُجِي) şıfat (12a/6)

2.2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: -(ş)ar/-(ş)er ekiyle kurulan bu sıfatın metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

birer (بِرْر) cüz (41a/9)

dörder (دُرْدُر) mişkal (40b/5)

yigirmişer (يَكْرَم شَر) direm (38b/11)

2.2.3.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları:

bir (بِر) ta'āmı (9a/3)

birkaç (بِرْفَاج) söz (13b/12)

her (هَر) kişiye (4b/8)

her bir (هَرِّبْ) şahşda (4a/10)

2.2.3.2.2.5. Soru Sıfatları:

ne (نَهْ) resme (21b/12)

ne kadar (نَقَدْرْ) (10b/7)

2.2.4. Zamirler

Metnimizde kullanılan bazı zamirler şunlardır:

2.2.4.1. Şahıs Zamirleri:

ben (بَنْ) (27a/2)

sen (سَنْ) (11b/4)

anuş (أَنْكْ) (1b/10) (ol, o, a)

biz (بِزْ) (34b/4)

anlar (أَنْلَرْ) (29a/12) (onlar)

2.2.4.2. İşaret Zamirleri:

bunuş (بُنُوكْ) (2a/14)

andan (أَنْدَنْ) (4a/5)

bunlar (بُنْلَرْ) (5a/14)

anları (أَنْلَرْى) (8a/5)

2.2.4.3. Dönüşlülük Zamiri:

kendüden (كَنْدُدَا) (24a/15)

kendüzin (كَنْدُزَنْ) (14b/8)

2.2.4.4. Belirsizlik Zamirleri:

biri (بِرِى) (2a/7)

birisin (بِرْسِنُ) (11b/14)

her birin (هَرْبِرُنْ) (15b/4)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları: Metnimizde görülen bazı yer-yön zarfları şunlardır:

gèrü (كِرْو) (17a/3)

yokaru (يُقْرُو) (14a/12)

icerü (لِجْرُو) (21b/14)

aşağa (أَشْعَه) (38a/14)

üstine (أُسْتَيْتَه) (38b/13)

2.2.5.2. Zaman Zarfları: Metnimizde görülen bazı zaman zarfları şunlardır:

kaçan: kaçan kim ağızda dutsa (فَجَن) (38a/4)

evvel: evvel gèc hazm olanı yèyeler (أَوْل) (8b/15)

şonra: şonra soğanı ve nohüdü çıkaralar (صُنْكَرَه) (25b/5)

gèce: gèce uyımamağdan dimāğı za'if olur (كَجَه) (17b/5)

2.2.5.3. Durum Zarfları: Metnimizde görülen bazı durum zarfları şunlardır:

acla : her şabāh acla (أَجْلَه) bir mişkāl isti'māl edeler (40b/8)

hoş : ta'āmı hoş (خُوشَن) hazm eyler (17a/4)

tiz : ol ādemi tiz (تِيْزُ) kocaldur (10b/15)

eyü : cemī'in eyü (أَيُّ) dögeler (38a/6)

2.2.5.4. Miktar Zarfları: Metnimizde görülen bazı miktar zarfları şunlardır:

çok : terelerden çok (جُنْ) yemeyeler (5b/1) **az :** nā-cār bedeninin az (أَزْ) kızdurur (14a/3)

be-gāyet : ol vaktde hazm be-gāyet (بَغَايَتْ) za'if olur (10a/1)

2.2.5.5. Soru Zarfları: Metnimizde görülen bazı soru zarfları şunlardır:

nice : kulağın işitmekliğinin nice (نِجَه) saklamak gerek (15b/10)

ne : ne (نَه) geymek gerek (4b/11)

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Çekim Edatları: Metnimizde görülen bazı çekim edatları şunlardır:

2.2.6.1.1. Yalın Hâl ile Kullanılan Edatlar

gibi : bunun gibi (كَبِي) uyku bedeni semirdür (16b/9)

icün : tuhfe icün (يَجُونُ) ol hâzret-i keyvân-ı rif'ata (3a/3)

ile, -(y)ıla/-(y)ile : ma'dede durmak ile fesâda gider ve kendü fesâdıyla yanındaki dağı fesâda vürür

kadâr : bu kadar (قَدْر) var kim kaıklık şuyundan yegrekdür (12a/15)

üzre : on beş bâb üzre (أَزْرَه) yazdum (3a/8)

2.2.6.1.2. Çıkma Hâli ile Kullanılan Edatlar

şonra : andan şonra (صُنْرَه) başlar (3b/7)

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları:

dağı : ikisi dağı (دَخِي) fesâda gider (8b/11)

2.2.7. Bağlaçlar

Metnimizde görülen bazı bağlaçlar şunlardır:

dağı : ve dağı (دَخِي) ol nesnelere kim bunlara benzer (5b/10)

ile : ma'dede durmak ile (اَيْلَه) fesâda gider (8b/13)

kim : uyğunun yegregi oldur kim (كَمْ) anda altı şıfat bulına (16b/13)

nitekim : nitekim (نِتَكَمْ) beyân olundu (36a/13)

ki : bir kaç b zile bağla ki (ﻛﯩ) t  buğarı cığa (35a/3)

ve : kuşmağı men'  der ve 'ağaşı s kin  der (36a/4)

2.2.8.Fiiller

2.2.8.1. şahıs Ekleri:

Metnimizde  rneği bulunan şahıs ekleri şunlardır:

2.2.8.1.1. Zamir K kenli şahıs Ekleri:

1. Tekil şahıs: -am/-em, -ın/-in:

olamam (أولأمم) (4a/3)

2. Tekil şahıs: -sın/-sin:

yemeyesin (بیمیسین) (28a/5)

3. Tekil şahıs:  :

boyaya (بویایا) (41a/7)

gelmeye (كلمیه) (7a/7)

3.  oğul şahıs: -lar/-ler:

olalar (أوللر) (5a/5)

biş reler (بشړلر) (5a/7)

2.2.8.1.2. İyelik K kenli şahıs Ekleri:

1. Tekil şahıs: -m:

kıldum (قلدوم) (3a/5)

g rd m (كردم) (2a/3)

2. Tekil şahıs -ņ:

bulsanę (بلسانك) (10b/7)

3. Tekil Şahıs: Ø:

otura (أُوتِرَه) (7a/4)

eyleye (اَيْلِيَا) (17a/7)

1. Çoğul Şahıs: -dük/-duğ:

eyitdük (اَيْتُدُكْ) (17a/6)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

uyısalar (اُيْسَلَر) (17a/6)

içeler (اِچَلَر) (37b/11)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Fiil çekimlerinde sadece metnimizde yer alan biçimler sıralanmıştır.

2.2.8.2.1. Basit Çekimler

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri

2.2.8.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs: -dum/-düm:

yazdum (يَزُدُومْ) (3a/2)

gecdüm (كَجْدُومْ) (2b/6)

3. Tekil Şahıs: -dı/-di:

peydā êtdi (يَيْدَا اِتْدِي) (1b/6), yaratdı (يِرْتْدِي) (3a/12)

1. Çoğul Şahıs: -duğ/-dük:

dédük (دِدُكْ) (35a/10)

3. Çoğul Şahıs: -dılar/-diler:

men' kıldılar (مَنْعْ قِلْدِلَر) (11b/2), dédiler (دِدِلَر) (33a/3)

2.2.8.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

3. Çoğul Şahıs: -mışlar-dur/-mişler-dür:

demişlerdür (دِمِشَلْرُدُرْ) (18a/9)

2.2.8.2.1.1.3. Geniş Zaman

2. Tekil Şahıs: -arsın/-ersin, -ursın/-ürsin:

ihtirāz edersin (اِحْتِرَازُ اِدْرَسِنْ) (24a/4)

3. Tekil Şahıs: -ar/-er,-ur/-ür:

artar (اَرْتَرْ) (3b/11)

gider (كَدْرْ) (23b/14)

boğılır (بُغْلُرْ) (4a/9)

düzilür (دُزْلُرْ) (29b/5)

1. Çoğul Şahıs: -aruz/-erüz -uruz/-ürüz:

men' ederüz (مَنْعْ اِدْرُزْ) (7b/15)

3. Çoğul Şahıs: -arlar/-erler, -urlar/-ürler:

mübtelā ederler (مُبْتَلَا اِدْرُلُرْ) (24a/8)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. İstek

2. Tekil Şahıs: -a-sın(η)/-e-sin(η), -a-sun(η)/-e-sün(η):

kırtılasın (قُرْتَلَسِنْ) (11b/4)

dögesin (دُكَاسِنْ) (37a/12)

3. Tekil Şahıs: -a/-e :

ola (أَوْلَا) (12a/2)

ède (إدّه) (39b/2)

1. Çoğul Şahıs: -a-vuz/-e-vüz:

naql edevüz (نَقْلُ إِدْوُزْ) (11b/11)

3. Çoğul Şahıs: -a-lar/-e-ler:

ƙoyalar (قُيَلَر) (37a/15)

dögeler (دُكَلَر) (37b/10)

2.2.8.2.1.2.2. Şart

2. Tekil Şahıs: -san(η)/-sen(η):

bulsan (بُلْسَانْ) (10b/7)

istesen (إِسْتَسَنْ) (9a/4)

3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

olsa (أَلْسَه) (14a/9)

vërse (وَرْسَا) (34b/3)

3. Çoğul Şahıs: -salar/-seler:

uyısalar (أُيْسَلَر) (17a/6)

girseler (كِرْسَلَر) (21b/6)

2.2.8.2.1.2.3. Emir

Emir kipinde, her şahıs için ayrı köklerden gelen ekler kullanılmaktadır.

2. Tekil Şahıs: -ğil/-gil veya eksiz: ƙan aldur (قَانُ أَلْ دُرْ) (27a/14), ot iç (أَوْتِ إِچْ) (27a/14)

3. Tekil Şahıs: -sın/-sin, -sun/-sün: olsun (أَلْسُونْ) (1b/14)

2.2.8.2.1.2.4. Gereklilik

-mağ/-mek gerek:

varmak gerek (وَرَمَقُ كَرَاكَ) (4b/12)

yemek gerek (يَمَكُ كَرَاكَ) (28b/11)

2.2.8.2.2. Birleşik Çekimler

Metnimizdeki birleşik çekimler şunlardır:

2.2.8.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti:

3. Tekil Şahıs: olurmış (أَلْزَمْتَن) (21b/10)

2.2.8.2.2.2. Geniş Zamanın Şartı:

3. Tekil Şahıs, olumlu: inerse (إِنزَسَا) (12a/5)

3. Tekil Şahıs, olumsuz: bulunmazsa (يُلْنَمَزَسَا) (12a/11)

2.2.9. Ek-Fiil

a) Eserde isim soylu kelimelerin yüklem olarak kullanılmasını sağlayan ek-fiilin şahıslara göre bütün çekimleri bulunmamaktadır.

Geniş Zaman 3. Tekil Şahıs: -dur/-dür:

yoğdur (يُغْدِر) (5a/8), kışdur (قَشْدُر) (10a/2), yègrekdür (يَكْرَكْدُر) (12b/1)

Şart Kipi 3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

olsa (أَلْسَه) (14a/9), icse (إِجْسَا) (26a/1)

b) Fiillerin birleşik zamanlı çekimleri de, ek-fiil yardımı ile yapılmaktadır (bk. 2.2.8.2.1. birleşik çekimler).

2.2.10. Fiilimsiler

2.2.10.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.10.1.1. -ınca/-ince:

kalınca (قَالِنَجَه) (36a/1)

gelince (كَلِنَجَه) (37a/4)

2.2.10.1.2. -ıcağ/-icek:

yatacak (يَاتِجُوق) (17a/1)

giricek (كِرِيَجُوك) (22a/3)

2.2.10.1.3. -iken < er-ken: Ek-fiilin zarf-fiilli birleşik çekimidir.

yaş i-ken (يَتِيَكُنُّ) (41a/5)

2.2.10.1.4. -(y)up/-(y)üp:

olupdur (أَلْبُنُّر) (22a/12)

cıkub (جُقُبُّ) (13a/1)

girüb (كِرُبُّ) (22b/12)

2.2.10.1.5. -uban/üben:

oluban (أَلْبُنُّ) (23b/14)

édüben (أَلْبُنُّ) (13a/7)

2.2.10.1.6. -duğda/dükde:

geldükde (كَلْدُكْدَه) (27b/5)

2.2.10.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.10.2.1. Geniş Zaman Sıfat-Fiileri:

2.2.10.2.1.1. -an/-en (< -ğan/-gen):

kalın (قَالِنُّ) yemişlerden (5b/1)

giren (كِرِنُّ) kişiye (21b/13)

2.2.10.2.2. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiileri:

2.2.10.2.2.1. -duğ/-dük:

başladuğdan (بِشَلْدُقْدِنُّ) (16b/12)

bildükden (بِلْدُكُنْ) (5a/13)

2.2.10.2.2.2.-mış/-miş:

ķavrulmıř (فَوْرُلِمِشْ) bāķillā (6a/3)

ķöyünmiř (كُوَيْنِمِشْ) siħ (27a/6)

2.2.10.3. İsim-Filler

2.2.10.3.1. -maķ/-mek:

ķöz ķararmaķ (قَرَرَمَقْ) (23b/11)

fāyide olmaķ (أَلْمَقْ) (22a/1)

ķevdesine baķmaķ (بَقَمَقْ) (25a/10)

BÖLÜM 3: METİN

[1b]

(1) kitāb-ı güzīde-i ‘ilm-i tıbbdur (2) bismillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm (3) şükri-bi-müntehā ve ḥamd-i bi-kerāne ol zāta kim beydā-yı eḥadiyyetinde (4) ‘ācizdür ‘uḳūl u ‘uḳalā ve şahrā-yı şamediyetinde ve vālih ve müteḥayyir ervāḥ-ı (5) enbiyā ve evliyā mübdi‘i ki ḳudret birle icād etdi ecrām-ı ‘ulviyye münşī ki (6) ḥikmet birle peydā etdi ecsām-ı süflī raḥīmi ki raḥmeti birle nev‘-i insānı (7) eşref-i mevcūdāt raūf ki birle sirişte etdi anda ‘aḳl u nuḳḳ envā‘ (8) kerāmāt kerīmi ki keremi birle aḳa mazārr-ı menāfi‘den ki tā ḥıfz ede (9) bedeni şıḥḥatile mekārihden ve tefekkür ede allāhuḅ maşnū‘atında mu‘terif ola (10) ve anuḅ rubūbiyyetine dēye kim **subḥāne men kerīmin lā nu‘adidu na‘māe’l-vāfiḥ ve min** (11) **cevādın lā tuḥaşşı alāuhu’l-‘āliye** ve pes şalavāt ve selām zevāt-ı kāmile nüfūs-ı (12) zākiyye üzerine ḥuşūşā mu‘allī ve müzekkī murtażā-yı müctebā muḥammed muştafānuḅ zāt-ı (13) kāmile ve nefsi zākiyyesi üzerine olsun kim ol ‘ālemde ḳalb gibidür (14) a‘zā-yı bāḳīden ve hem anuḅ āli ve aşḥābı üzerine olsun kim ḥayr-ı āl ve ḥayr-ı (15) aşḥābdururlar ammā ba‘de pes bil ey ḥāfız-ı şıḥḥat men fakīr ḥaḳīr kim muḥammed

[2a]

(1) ibn maḥmūd şirvāniyem cün gördüm ‘umūm-ı nāsuḅ imtiyācı aḥkām-ı tıbbiyye (2) beyyinü’l-vuzū‘ı ve iftikādları ḳavā‘id-i ‘ilāciyyeye zāhirü’s-suḫū‘ ve hem daḥı (3) gördüm ki bu ‘ilm kendü nefsinde ‘ilmiyyedür şerīf-i şer‘ müntefi‘ bihi memdūḅ (4) şer‘ān ve ‘aḳlen ammā şer‘ān nitekim peygāmbere-i ‘ālem buyurur ki **el-‘ilm ‘ulemān** (5) **‘ilmi’l-ebdān ve ‘ilmi’l-edyān** ya‘nī ‘ilmī ki vācibdür ol ‘ilme sa‘y (6) etmek ve aḳa ihtimām görsetmek ve anı ḥāşıl ḥāşıl etmek ol iki ‘ilmdür (7) biri ‘ilm-i ebdāndur kim

anā ‘ilm-i tıbb d̄erler ve biri ‘ilm-i edyāndur kim anā (8) ‘ilm-i şerī‘at d̄erler pes şādiku’l-va‘adūñ kılmaqlıg ‘ilm-i ebdānı muķarin ‘ilm-i (9) edyāna delīl-i vāzih ve bürhān-ı sātı‘dur ‘ilm-i tıbbuñ şerefine ve hem dağı evvel ‘ilm-i (10) ebdānuñ zikri ve andan sonra ‘ilm-i edyānuñ zikri delīl-i vāzihdur ‘ilm-i tıbbuñ (11) taşşılı vācib olduğına ki ve ammā ‘uķalā anuñ icün ki her ‘ilmüñ şerefi ol (12) ‘ilmüñ mevzū‘ı şerīf olduğundan ötürüdür veyā hācet ol ‘ilmi kavī (13) olduğundan ötürüdür ammā bu ‘ilmüñ şerefi mevzū‘dan ötürüdür anuñ icün ki (14) bunuñ mevzū‘ı beden-i insāndur kim ol eşref-i ecsām süflīdür pes lā-cerem (15) bu ‘ilm dağı eşref-i ‘ulūm süflī oldı ve ammā bu ‘ilmüñ şerefi hācetden

[2b]

(1) ötürüdür anuñ icün kim cemī‘ benīādemüñ ihtiyācı ‘ilm-i tıbbā ekşerdür sāyir (2) ‘ulūmdan anuñ icün kim teveccüh etmek allāhuñ ‘ubūdiyyetine ve anuñ (3) kabzına müstaḥikķ olmak ve anuñ tecelliyātına mütecellī olmak ve hem nefsi nātıkayı (4) ‘aql-ı heyūlānīden ‘aql-ı müsteānı ve ‘aql-ı bi’l-melekiyyete erişdürmek mümkün (5) degül ve hem müyesser olmaz illā beden şaḥih olduğundan sonra ve bu zāhirdür pes (6) men dađı ḥadīş mücebince bilād-ı mışra gecdüm ve bu fenne meşgül oldum (7) ve mu‘teber kitābların işitdüm k̄anūn şeyḥ ibni ‘alī sinā ve ḥavī muḥammed bin zekeriyyā (8) ve mīe mesīhī bigi ve hem bīmāristānlara çok mülāzemet étdüm ve elümden (9) geldükçe dađı mu‘ālece étdüm ve cün yine rūm memleketine gecdüm işitdüm ki (10) ḥazret-i keyvān-ı rif‘at anūşirvān ma‘dan yusūf-ı ḥāl süleymān-ı celāl (11) mālīkū’r-riķābü’l-ümem ḥalifetullahi fi’l-‘ālem ḥāmī-yi bilādillāh ve ḥāfız-ı ‘ibādillah (12) bāsıtu’l-‘adli ve’l-inşāf ve mā hādım-i esāsi’l-cevr ve’l-i‘tisāf nizāmü’l-memālik (13) münķadu’z-żu‘afāyı ‘an varṭatü’l-mühlik melceü’l-efāzil (14) e‘azzallāhu a‘vān devletühü ve

şeyyede erkân-ı memleketü ilâ yevmi'd-dîn bu fenne (15) meyli vardır ve hem bu fennüñ ehline i'tikâdı vardır ve hem hizmetinde bu fenne

[3a]

(1) mensûb olanlar birkaç vardır pes vâcib oldı bize dağı ol dergâhuñ (2) hizmetine erişmek ve hem anuñ devleti birle devletlenmek pes yazdum (3) men dağı vesîle ve tuhfe icün ol hâzret-i keyvân-ı rif'ata bu muhtaşar-ı (4) müfîd kim kâfîdür tedbîr ebdân-ı şahîhaya ve vâfî cemî' agrâzlarına ve hem (5) müştemil leğâyif-i celîleye ve muhtevî-ârâ-yı cemîleye ve kıldum bu muhtaşarı anuñ (6) adına ve hem adını **tembihâ-yı kânûn** kodum ki tâ bu kitâbumuz anuñıla devletlene ve çok (7) zamân anuñ eyü adı birle kıla ve dağı bu kitâbı bir muqaddime ve on beş (8) bâb üzre yazdum ve nekim şahîh mizâclu bedenlerüñ mu'alecesi vardır bu kitabda (9) getürdüm tâ ki bu kitâba muğala'a kılanlar bigi ve hem bizi hayr du'âyıla (10) aņalar vallâhu a'lem bi's-şavâb **ammâ el-muqaddime** pes bil ki cemî' hükemânuñ (11) râyı buña karar dutdıki allâhu te'âlâ beden-i insânı yaratdı er menisiyile (12) 'avrat menisinden nitekim peniri mâyeyile sütden yaratdı pes nitekim (13) südi 'ağd eden kuvvet mâyededür ancılayın 'avrat menisin dağı (14) 'ağd eden ve bu şürete getüren kuvvet er menisindedür ve nitekim her biri (15) südile mâyeden penîrüñ cüzîdür ancılayın bu iki menî dağı bedenüñ

[3b]

(1) cüzîdür ve nitekim penîr evvel in'ikadında be-gâyet sıvıkdur ancılayın bu (2) iki menî dağı evvel in'ikadında be-gâyet sıvığıdı lîkin harâreti ki (3) er menisindedür aña harâret-i ğarîzî dërler ve hem harâret-i aslî dağı dërler (4) ol eczâ-yı 'arziyye kim 'avrat menisinden ve hayz kanından hâşıl olur (5) büşürür ve nazc eder ve mâiyyin

giderür ve ol hayzıñ laṭifin cenīne (6) ğızā vērür ve keṣifin def' eder ve bedenüñ a'zāsın berkidür tā ol vaḳta (7) deġin ki dünyāya gele pes andan ōñra baṣlar taḥlīli coġ olmaġa ḥarāretüñ (8) te'sīri coġ olmaġdan ötürü ḥuṣūṣā kim müsā'ade éde aña hevānuñ ve ōemsuñ (9) ve ḥarekāt-ı bedenīnüñ ve nefsanīnüñ ḥarāreti ve hem aġdiyenüñ ve eṣribenüñ (10) ḥarāreti pes ruṭübetüñ taḥlīlince a'zāsınuñ ōalābeti ve muḥkemligi (11) artar ve dāyim bu 'amelledür tā ol vaḳta deġin kim cefāf ve ōalābet ḥadd-i (12) i'tidāle ériſe pes eġer biz bu ruṭübeta müsā'ade étmesevüz bir ğızāyıla (13) kim ol ġitmiſ ruṭübetüñ yérine dura nā-cār ḳalan ruṭübet daḥı bi'l-külliyye (14) münḥall oluban fenāya gider ve anuñ fenāsından ḥarāret-i ġarīzinüñ fenāsı (15) lāzım gelür pes vācibdür bize kim ol ruṭübeta müsā'ade édevüz bir ğızāyıla

[4a]

(1) kim aña lāyık ola ve be-ḳadr mā yenbaġi ola kim eġer aḳallı mimmā yenbaġi olamam (2) lāzım gelür yine ifnā-yı ruṭübet ve inṭıġā-yı ḥarāret-i aṣlī nitekim beyān (3) olundu ve eġer ekṣeri mimmā yenbaġi olamam daḥı yine lāzım gelür ḥarāret-i aṣlīnüñ (4) inṭıġāsı anuñ icün kim ḳacan ğızā coġ olsa ve ḥadden tecāvüz étse nā-cār (5) ḥazım tām bulunmaz ve ma'deyi fesāda vērür ve andan dürlü dürlü ruṭübet-i (6) ġarībler ḥāṣıl olur kim ol ruṭübetler mücibdürler bedene envā' ḥastalık (7) peydā étmek pes nā-cār ol ruṭübet-i ġarībe kim bedende ḥāṣıldur (8) ḥarāret-i arīzī ōyündürür **ammā keyfiyyeti** muzāddesiyile ve immā boġmaġıla (9) nitekim yaġ coġ olmaġıla cirāḳ boġılır ve ōyünür pes bu üç nesneden kim (10) yād étdük mevt-i ṭabī'ī ḥāṣıl olur kim muḳadderdür her bir ōaḥsda (11) mizācınüñ muḳtezāsınca taḳdīm te'ḥirsiz nitekim buyurur allāhu te'ālā (12) kelām-ı ḳadīminde **fe izā cāe eceluhum lā yeste'ḥirüne sā'aten ve lā yesteḳdimün** (13) ve cün bu mezkūrātı bildükden ōñra bil kim ḥayāt ḥarāretile ve

ruṭubetile (14) dūr nitekim mevt bürüdet ve yübüsetiledür pes demeviyyü'l-mizācu
‘ömri (15) artuḳdur şafrāvīden ve şafrāvīnün balgamīden ve balgamīnün sevdāvīden

[4b]

(1) ve hem daḫı bilindi ebdānı kim anda ḫarāreti ve ruṭubeti ḳavīdürler (2) ve hem ol
ebdānuḫ ḫarāreti ve ruṭubeti tedbīri olınsa tedbīr kim (3) lāyıḳdur anlaruḫ ḫāline lā-
cerem ol ebdānuḫ yaşı uzaḡan olur (4) ḡālibā ḳacan kim müfsidi ḫārici aḡa mu‘arız
olmaya **ve ammā** ebdānı kim (5) anda ḫarāreti ve ruṭubet-i aṣlī za‘īfdür veyā ḳavīdür
līkin anuḫ (6) bigi tedbīr olunmadı ki lāyıḳdur ol bedene lā-cerem anuḫ bigi ādemün
(7) yaşı ḳısa olur pes bu iḫtilāfdandır kim benī ādemün ‘ömri muḫtelifdür (8) pes
bundan ma‘lūm oldı kim vācibdür her kiṣiye ol ḳadar sa‘y ēde (9) bedeninden ötürü
kim ēriṣdüre anı müntehā-yı ‘ömrine taḳdīm te’ḫīrsüz (10) ve bu dedüḡümüz müyesser
olmaz illā aḡa kim bile her vaḳtda ve her faşıda ne (11) ētmek gerek ve ne yemek
gerek ve ne geymek gerek ve ne vaḳt ḳuşmaḳ gerek (12) ve ne vaḳtda ot icmek gerek
ve ne vaḳtda ḫammāma varmaḳ gerek ne vaḳtda (13) cimā‘ ētmek gerek pes vācib oldı
ki biz daḫı bu kitābda cemī‘in yād ēdevüz (14) tā ki bu kitāba muṭāla‘a ḳılanlar bizi
ḫayrıla aḡalar vallāhu a‘lem bi’ş-şavāb (15) **el-bābu’l-evvel fī beyāni tedbīri’l-me’külāt**
vefiyye sittete fuşūl

[5a]

(1) **el-faşlu’l-evvel fī beyāni tedbīr-i eṭ‘ime aṣḫābı’r-rāḫatı ve demeviyyü** (2) **el-mizācu**
ve mu‘tedilü’l-mizāc bu faşıda beyān ēder aṣḫāb-ı tena‘cum ve aṣḫāb-ı (3) rāḫata ve
demeviyyü mizāclu ve mu‘tedil mizāclu ve merṭūb mizāclu kiṣilerün (4) yēycegin pes
münāsib bu ḳavme etmek cinsinden ol buḡday etmeginün (5) icidür kim anı eyü yumıṣ
olalar ve gölgede ḳurudalar ve andan ōnra eyü (6) öḡüdeler ve ebrüṣüm elekden

eleyeler ve andan sonra eyü yoğuralar az duzıla (7) tennürda bişüreler kim mu'tedil ola rikkatde ve ğılağda anuñ icün kim bunun gibi (8) etmek serī'ul-hazmdur ve ceyyidü'l-keymüsdur ve hīc ziyānı yoğdur ve beden (9) sāyir ħubūbdan artuğ ğızā vèür ve ammā et cinsinden irkek şışek (10) eti ve kızıl irkek oğlağ eti ki yaşları altı aylıqdan artuğ olalar (11) ve dağı bilic ve ferrūc eti ve tavuğ eti ve keklik eti tırac yavrusu eti (12) ve çil eti emer buzağı ve emer oğlağ eti selmes sehīl ve dağı cemī' kuşlaruñ (13) kanadı ve boynı ve gögercin eti bu kavme be-ğāyet münāsibdür anuñ icün kim (14) bunlar lañif ve serī'u'l-hazmdurlar ve ceyyidü'l-keymüsdurlar ve nīm-birişt yumurda (15) ve kere yağı ve sāyigi yemişlerden vaqtında üzüm ve encir yeyeler gerü

[5b]

(1) kalan yemişlerden ve terelerden çok yemeyeler şol kadar yeyeler kim kuvvet-i beden (2) hāşıl ola ve hem dağı ol kavme münāsibdür kim ħarāret-i aşlī bedende (3) za'ifdür veyā qorqar keymūs ğalīzadan veyā qorqar kim cigerinde veyā (4) talağında veyā gögsinde veyā dimāğında yemekden südde hāşıl ola (5) ve yāhūd qorqar kim bendükşelerinde balgamdan illet hāşıl ola ve ammā (6) eger bu kavmüñ mizācı māyil ola ħarārete ve hem ma'delerinde ve sāyir (7) bedenlerinde dağı ħarāret ola pes münāsib aña oldur kim bu dedüğümüz (8) etleri muqattı' ve mülattıf ekşiler ki bişürüben yeye kim ol ekşi sirke ve (9) līmūn ve qoruğ şuyı ve ekşi nāruñ şuyı ve ağac kavunuñ ekşisi gibi (10) ve dağı ol nesnelar kim bunlara beñzer **el-faşlu's-sānī fī beyāni tedbīr-i** (11) eñime aşhābı'l-kedde ve'l-akāb vemā eşbeh zalik bu faşl beyān eder iş (12) işleyen ve ta'ab gören ve peklik eden ve ħamāllıq eden kişileruñ yeyecegin pes (13) münāsib bu kavme etmek cinsinden fañir ve furun etmegi ve tennür etmegi

(14) dūr ki ḥamīri coḡ yoḡrulmamış ola ve et cinsinden sığır ve su sığırı (15) ve sığın ve tavşan ve yağmurca etleridūr ve ciger ve talak ve bağırsuk etidūr

[6a]

(1) herīse ve keşkek ve bu cemī'isi bu kavme be-gāyet münāsibdūr ve daḡı (2) pālūze ve penir ve bāzincān ve köknār ici belūṡ ve kestene ve mercimek (3) ve bögrölce ve şalgam ve kavrulmuş bākıllā ḡālīz ve hem baṡiū'l-hazm olduḡtan (4) ötürü bu kavme münāsibdūr anuḡ icün kim bu envā'-ı eṡ'ime kim zıkr étdük (5) eger bedende hazm olsa pes bedene cemī' eṡ'imededen artuḡ ḡızā vērür ve (6) a'zāyı muḡkem éder ve hem bu kavm hareketleriyle bunuḡ gibi ta'āmı tiz hazm (7) éderler ve hem ebdānlarından nesne münḡhall olmamaḡa bu nev'-i eṡ'imeye be-gāyet (8) muḡtācdururlar ve ammā eger ma'dede hazm bolmasa bir māni'den ötürü (9) pes bil kim anuḡ mażarratı cemī' mażarratlardan artuḡdur pes bunuḡ gibi aḡdiyeden (10) iḡtirāz étmek gerek **el-faşlu's-sālis fī beyāni tedbīr-i aḡdiye illā minḡa** (11) **el-muḡtelif** bu faşılta dürlü dürlü mizāclaruḡ ḡālin ve yémegin beyān éder (12) pes bil kaçan kim mizācı demevī ola ve anuḡ 'alāmeti oldur ki (13) yüzi ve gözi kızara ve coḡ uyḡusı gele ve fāsıd fikirler éde ve aḡzınuḡ (14) taḡı taṡlu ola ve gevdesi dāyimā aḡır ve kāhil ola ve sovuḡ hevāyı (15) sever ola ve bu mizāclu kişi ekşer anlar olurlar kim semiz ve taṡlu yeyeler

[6b]

(1) ve hem süci ve et ve ḡurmā yeyegen ola ve hem yigit olalar pes münāsib (2) bu kavme aḡdiye-i ḡārr ruṡabdur ve daḡı ol ta'āmlardur kim faşlı (3) evvelde zıkr olundu ve **ammā** eger mizācı şafrāvī ola ve anuḡ 'alāmeti (4) oldur kim aḡzı dāyimā acı ola ve hem şuşalıḡı ḡālib ola ve beḡzi (5) şaru ola ve ḡāṡırı yémek istemeye ve kārüresi şaru ola ve başı (6) ve tuluḡı aḡırḡan ola ve gevdesinde uyuz ve giciyüç ola ve dudaḡı (7)

ve şafrası yarılğan ola ve bu ekser kişilerde bulunur kim kebāb ve kıalye (8) ve tatlu çok yēye ve hem aşına issi otlar aña ve şırf süci icegen (9) ola veyā oruc duta ve az uyıya veyā uzak seferler éde ve hem güneşde (10) oturğan ola pes münāsib bu mizāclu kişiyē oldur kim bārid raṭb (11) yēmeklerine tā ki bürüdetile ḥarāretini sākin éde ve ruṭbetile yübüsetin (12) gidere ve ammā eger mizācı balğamī ola ve anuñ ‘alāmeti oldur kim (13) dāyimī ağızı şulana ve yēmegi sıñırmege ve yūzi şışe ve çok uyku uyıya (14) vebā götürmeye ve unutsağı ola ve göz kıarara ve her gün ısıtma duta (15) ve kıarnı kıurılda ve göz kıabağı kıaşkıatı ola ve uykıudan şonra

[7a]

(1) sefül canlu ola ve kıārüresinün rengi ve hem yüzünün rengi akışman (2) ola ve issi hevāları ve ḥammāmı seve ve gevdesinde kııl az ola ve bu mizāclu (3) ekser ol kişi oldur kim süd ve yoğurd ve penir ve yaş balık çok yēye ve hem (4) şu dağı çok ice ve ḥammāmda çok otura pes münāsib bu kıavme ol (5) dur kim ḥārr yābis gızālar yēyeler tā ki ḥarāretile balğamuñ bürüdetin def (6) éde ve yübüsetile ruṭbetin gidere ve ammā eger mizāc sevdāvi (7) ola ve anuñ ‘alāmeti oldur kim uykıusı gelmeye ve hem kıor kıar ola ve (8) dāyimī yaramaz ve fāsıd endişeler ve fikirler édegen ola ve ādeme az (9) kıarışa ve yēmegi çok yēye ve külli yēyegen ola ve gevdesinde demregü ve kıara (10) baha kı ola ve kıārüresi kıarasıman ola ve hem kıala kılu ola ve cüzām (11) dağı bundan olur ve bu mizāc anlarda bulunur kim ekşi ve kıadīd eti (12) ve dağı geyik etin ve sığır etin ve mercimek ve bākıllā yēyegen ola pes münāsib (13) bu kıavme oldur kim ḥārr raṭb ṭabī‘atlu gızālar yēye ve dağı ol nesnelere (14) kim faşl-ı evvelinde yād étdük ve ammā eger gālib bedeninde mücerred ḥarāret (15) ola pes münāsib aña bārid gızālardur ve ammā eger gālib bürüdet ola

[7b]

(1) pes münāsib aña h̄arr ġızālardur **ve ammā** eger ġālib mücerred ruṭūbet ola pes (2) münāsib aña yābis ġızālardur **ve ammā** eger ġālib mücerred yūbüset ola (3) pes münāsib aña raṭb ġızālardur **ve ammā** eger bedenüñ mizācı mu'tedil ola (4) veyā baṭiü'l-hazm ola pes münāsib aña evvelki faşılda yād êtdüğümüz (5) ta'āmlardur l̄ikin gerek kim az yēye **ve ammā** eger beden ta'āmı t̄iz hazm (6) êde ve hem siñire pes münāsib aña ġālīz ta'āmlardur kim ikinci faşılda (7) yād êtdük ve cün bu emzicenüñ h̄alleri bilindi pes bil ki bu z̄ikr êtdüğümüz (8) tedb̄irler vācibdür her bir eḫada kim anları ri'āyet êde kaçan kim a'zāsında (9) h̄ic 'illet ve elem olmaya ve ammā eger 'illet olsa pes vācib aña isti'māl (10) êtmege ol ta'āmdur kim ol 'illetlü 'uzva muvāfıķ ola egerçi (11) bedene muḫālifise meşelā kaçan kim cigerüñ mizācı bārid ola ve hem mecār̄isi (12) daḫı tar ola pes münāsib aña ol yēmeklerdür kim faşl-ı evvelde yād êtdük (13) ve hem ikinci faşluñ yēmeginden daḫı iḫtirāz êde tā ki a'zāsında südde (14) h̄āşıl olmaya ve egerçi beden aruķlıġından ötürü hem keşret-i ḫarekātından (15) ötürü ol ta'āma muḫtācdur ve hem daḫı maḫrūr-ı mizācı datludan men' ederüz

[8a]

(1) tā ki şafrā bedeninde coķ olmaya ve egerçi ol bedene muvāfıķısa ve hem daḫı (2) ma'desi za'īf olan kişiyē münāsib ol ġızādur kim ma'deyi kavī êde (3) ve hem daḫı ma'desinde balġam olan kişiyē münāsib ol ta'āmlardur ki (4) balġamı ma'deden gidere ve hem aña cilā vēre ancılayın ve eger ma'dede şafrā (5) veyā sevdā ola pes münāsib aña ol ta'āmlardur kim anları gidere (6) ve ma'deyi anlardan ḫālī kıla ve ancılayın ta'ām ma'dede hazm olmayan ve (7) köpük bigi ma'de aġzında duran kişiyē münāsib ikinci faşıldaġı ta'āmlardur (8) tā ki şıķlı birle ol ma'dede duran ta'āmı ka'r-ı ma'deye

indüre ve hażm éde (9) anuñ icün kim ma‘denüñ қа‘rında eczā-yı laħmı coқdur ve ol mücibdür (10) izdiyādı hażma be-ħilāf-ı a‘lāyı ma‘de kim anda eczā-yı ‘aşabānī coқdur (11) ve ol mücibi noқsān-ı hażmadur līkin aña ta‘āmdan sonra az hareket (12) étmek be-gāyet münāsibdür tā hażmı eyü éde ve hem ta‘āmı ma‘deye indüre (13) ve hem ancılayın ta‘ām ma‘desinden hażımsuz inene münāsib kıbız ve māsik (14) ta‘āmlardur ve hem dağı ta‘āmuñ şakīli ma‘deden inmeyene münāsib müleyyin (15) ta‘āmlardur ve ancılayın başında coқ ħarāreti olana ve hem buħarı coқ kıbül

[8b]

(1) éden başa münāsib oldur kim kendüyi ħārr ğızālardan saқlaya pes bil ki (2) bu mezkūrātuñ tedbīrin ve bu tarīka étmek gerek egerçi ebdānlarınıñ (3) ğayrına muħtācise tā ki zararlarından emīn ola inşāallāhu te‘ālā (4) el-faşlu’r-rābi‘ fī beyāni mā-yucib enne ta‘dem mine’l-ağdiye min ictemi‘at (5) bu faşıl anı bildürür kim kınķı ta‘āmı evvel yemek ve kınķısın sonra ve kınķısın (6) bile yemek gerek ve hem kınķısınıñ yemeği yeğdür kınķısından pes bil kıcan kim (7) iki dürlü ta‘ām ola biri müleyyin ve biri ħābis pes evvel müleyyin yemek gerek (8) andan sonra ħābis tā ki sehli ola ikisiniñ dağı inħizārı ve (9) anuñ icün kim evvel müleyyin iner ħābis hażm olmazdan öñdin ve andan sonra (10) ħābisüñ inmeğliği dağı hem sehl olur ve ammā eger evvel ħābis yeşe ve andan (11) sonra müleyyin yeşe nā-cār ikisi dağı fesāda gider anuñ icün kim kıcan (12) müleyyin hażm ola men‘ éder muahħar inmekden ol ħābis pes nā-cār (13) ma‘dede durmaқ ile fesāda gider ve kendü fesādıyla yanındağı dağı (14) fesāda vérür ve hem dağı bil kıcan kim iki ta‘ām ola bir tiz hażm olıdı ve (15) biri ğec hażm olıdı pes vācib oldur kim evvel ğec hażm olanı yeyeler

[9a]

(1) tā ki ma‘denüñ yo‘arusında géc ha‘ım olan ta‘āmıla bile ha‘ım ola (2) anuñ icün kim ma‘denüñ ka‘rında ħarāret co‘dur nitekim yo‘arusında (3) azdur nitekim fa‘ı-ı sābıkda zıkr étdük ve **hem da‘ı** bil kaçan kim bir ta‘āmı (4) yémek isteseñ kim ol ta‘ām saña mülāyim ve muvāfık olmaya ve hem (5) ħarıřmaya pes münāsib aña oldur kim ol ta‘āmıla bir ta‘ām da‘ı (6) yéye kim bedenine muvāfık ola hem ol ta‘āmı řalāħa getüre tā ki (7) anuñ ma‘arratından ħurtıla ve ammā eger iki dürlü ta‘ām ola berāber (8) eyülikde yatlılıkda līkin şehveti řabī‘ī kim ikisine bile muħtācdur (9) birine meyli artu‘dur pes münāsib aña oldur kim meyl étdügin derler (10) anuñ icün kim anı řabī‘at yégrek şabül éder ve ammā eger iki dürlü ta‘ām (11) ola birbirinden yégrek ola ve řehvetinüñ meyli yaramazına artu‘ ola (12) pes münāsib aña ol meyl étdügin yédürmek gerek kaçan kim ziyānı fāyide (13) sinden artu‘ olmaya anuñ icün kim yēni řabī‘at şabül étse anı tizrek (14) ha‘ım éder ve hem siñirür **el-fa‘ılu’l-ħāmisü fı beyān tedbīr mā-yucib enne** (15) **yevkul mine’ı-ta‘āmi fı külli va‘ıt** bu fa‘ılda beyān olunur kim her dürlü ta‘āmı

[9b]

(1) ne va‘ıtta yémek gerek pes bile kaçan kim ta‘ām yéyenüñ ma‘desi ta‘āmdan (2) ħālī ola ve hem yémekden öñdin da‘ı mu‘tedil ħareket étmiş ola ve hem (3) da‘ı ta‘āmdan şonra mu‘tedil uy‘u uyıya nā-cār ol yédügi ta‘ām (4) eyü ve tiz ha‘ım olur ve a‘zāsına siñer ve ammā eger ma‘desinde veyā (5) em‘āsında evvelki ta‘āmdan ha‘ımsuz ta‘ām şalmış ola pes bu yédügi (6) ta‘āmı ol ba‘ıyye ta‘āmı fesāda vērür **ve hem da‘ı** bil kaçan kim şehveti (7) řādık ħareket étse yémegin te’ħīr étmemek gerek ve fı’l-ħāl yémege meşgül (8) olma‘ gerek anuñ icün kim eger te’ħīr étse fı’l-ħāl ma‘denüñ ħılında ħılı (9) olur ve řabī‘atın aña meşgül éder ve andan şonra inen ta‘āmuñ ha‘ımına

(10) eyü meşğül olmaz pes nā-cār ta‘ām ma‘dede fesāda vērür ve andan dürlü (11) dürlü emrāz hāşıl olur ve hem dağı bil kim cemī‘ evkātınüñ yègregi ta‘ām (12) yemegicün sovuğ vaqtlardur anuñ icün kim harāret ol vaqtda bedenüñ (13) bātınında cem‘ olur pes hazma muvāfık ve mu‘ayyin olur ve ammā issi vaqtlarda (14) yemek yemekden saşınmağ gerek huşuşā kim e‘ime hārr ola anuñ icün kim (15) harāret-i hevā harāret-i ġarīzī bedenüñ zāhirine çıkarur ve bātının harāretsüz

[10a]

(1) kıılır pes ol vaqtda hazm be-ğāyet za‘if olur ve bundan ötürü (2) hükemā ittifāk ètdiler kim efđal-i fuşül ta‘ām yemegicün kıışdur ve erdā-i (3) fuşül yaydur ve hem dağı dediler kim kuşluk öyninden aħşām öyni (4) efđaldür anuñ icün kim aħşāmda berdile nevm hāşıldur kim ol ikisi (5) mücibdürler duħül-ı harāret-i ġarīzī bātın bedene ve hem dağı olur kim (6) vaqtlarda şafrā ma‘deye dökilür pes münāsib aña ġalīz ta‘āmlar yemekdür (7) anuñ icün kim şafrā la‘if ta‘āmı kahr eder ve fi’l-hāl fesāda vērür ve ammā (8) ġalīz ta‘āmlara ġalīb olmaz pes kahrından ve hem fesādından emīn olur (9) ve budandur kim çok olur kim sığır etin hazm eder siñürür ve tavuğıla keklik etin (10) hazm edemez siñirimez pes bundan bilindi kim ‘ādetüñ dağı dağılı (11) varımış ta‘ām yemekde pes her kim ‘ādeti günde iki keret yemek ola şonra (12) bir keret yemek aña be-ğāyet ziyāndur ve hem dağı kimüñ ki ‘ādeti günde (13) bir keret yemek ola şonra iki keret yemek aña ziyāndur ve yèdügi hazm olmaz (14) ve siñmez ve hem dağı bil kimüñ ki ‘ādeti günde vaqt-i mu‘ayyende ta‘ām (15) yemek ola pes andan naql ètmek bir dağı vaqta be-ğāyet ziyāndur egerçi

[10b]

(1) ikinci vaqt evvelkiden yégise ve bu dedügümüz muvāfıkdur hekīm bukrātuñ (2) kavli kim dedi ‘ādet ikinci tabī‘atıdur ve aña muhālefet etmek yokdur (3) ve ammā eger dilese kim evvelki ‘ādetden naql éde yaramazlığından ötürü pes (4) eyle gerek kim az az tedricile naql éde tā ki zarar hāşıl olmaya (5) el-faşlu’s-sādis fī beyāni’l-eşyāi illetī yucib liküllü ihdān (6) bu faşılta ol nesneleri bildürür kim hāfız-ı şıhhat vācibdür andan ictināb (7) etmek pes bil ey hāfız-ı şıhhat ne kadar kim ağdiye maḥzā bulsañ ağdiye-i (8) devāiyeye iltifāt étme anı isti‘māl étme illā mizācuñ veyā ta‘āmuñ (9) düzmekden ötürü hem daḥı iştiḥāsuz yéycek yéme kim andan südde ve ditreme (10) ve el ayak dutmaz hāşıl olur ve daḥı nice bunlara beñzer ve daḥı yay vaqtında (11) issi tabī‘atlu ta‘āmlardan saḫın ve hem daḥı yéycek üstinde yéycek yémekden (12) saḫın ve daḥı dürlü dürlü yéycek yémekden saḫın kaçan kim ‘ādetüñ olmaya anuñ icün (13) kim bunlaruñ gibi yémekler tabī‘atı müteḥayyir kıılır ve hem ta‘āmı hażımdan men‘ éder (14) ve daḥı ihtirāz ét ta‘āmı duzsuz yémekden kim ol iştiḥā giderür ve hem hażma (15) māni‘dür ve daḥı saḫın ekşiyi çok yémekden kim ol ādemi tiz ḳocaldur ve hem

[11a]

(1) ruḫūbetin giderür gevdeyi ḳurıdur aruḳ eyler ve sinjirlere ziyāndur ve hem (2) tatlu çok yémekden ihtirāz ét kim ol ma‘deyi süstledür ve şehveti giderür (3) ve bedeni ḳurıdur aruḳ eyler ve hem bedeni sevdāvī kıılır ve hem daḥı ḳatı (4) duzlu yémek daḥı bedeni ḳurıdur ve hem inceldür ve datsuz nesnelere isfanāḥ (5) aşu gibi çok yémek iştiḥāyı sākıḫ eyler pes bunlardan ihtirāz ét ve yéme (6) ve ammā eger yémek isteseñ pes eyle gerek kim mażarratın def‘ édüb yéyesin (7) pes datlu mażarratın def‘ ét ekşiyile ekşinüñ datlıyıla ve duzlıyıla duzsuzla (8) ve duzsuzı duzlıyıla ve hem daḥı

duzlunun mażarratı yağlıdur yağlunun duzlu (9) nesnelər giderür sağlıgunıda perhiz etmekden saķın kim ol bedeni calķan (10) durur ve aruķ eder ve Őaħih mizaca perhiz etmek be-gayet ziyandur (11) nitekim ĥasta perhiz etmemek be-gayet ziyandur lakin ķatı galiz ve yaramaz (12) taamlara meŐgöl olma egerçi adetünse ve daħı andan yıglin (13) tedricile ki bununı bedene coķ mażarratı vardur ve hem daħı bil ki ehl-i tecrube (14) men' etdiler balıgıla süd yemegi dediler kim bundan cüzam ve ķulaķ ve ditreme (15) ĥaũıl olur ve daħı südile ekũi yemek ve hem daħı südlü birinle ķavut yemek

[11b]

(1) ve hem ekũiyile ķavut yemek ve erük aũıyıla sirke ve abkame yemek men' etdiler (2) ve daħı men' ķıldılar yaũ yedükden Őonra yaũ üzüm yemegi herise üstine (3) nār yemegi ĥuũuũa ki ekũi nār ola ve daħı sirkeyi nārıla veyā birinle (4) yemek pes sen daħı bunlardan saķın tā ki ol emrāzdan ķurtılasın ne'üzü-billāh (5) **el-bābu's-ũanı fı beyāni tedbiri'l-miyā ve fıhi fuũlān bu bābda (6) ũuları bildürür ve eyüsin yatlusın secer ve bu iki faũl üzerinedür (7) el-faũlu'l-evveli fı beyāni ey māle fazl min ğayrihi bu faũl beyān eder ki (8) ķankısı ķankısından yegdür ve ķankısı ķankısından yatlıdur pes bil evvelā (9) kim ĥic bir ũu bedene ğızā olmaz besā tatından ötürü lakin taam hazm (10) olduķdan Őonra ũıvıķ eder ve hem tayıncaķ eder tā ki cigere inmeklik gejez ola (11) pes vācib oldu bize kim bu nev'den birķac kelām naķl edevüz tā ki kitābumuz (12) bundan ĥālī olmaya pes bil kim cemī' ĥükemānuñ ittifāķı budur kim arķ ũuyıla (13) ķuyı ũuyın ma'dede bile cem' etmeyeler icmekde bil kim birin icindüğinden (14) Őonra ũabr edeler ol ķadar kim ũiĵe ve andan Őonra birisin ice tā anlaruñ (15) mażarratından ķurtıla daħı hem bil kim cemī' ũularuñ efdali ol arķ**

[12a]

(1) şuyıdur kim anda on şıfat bulına evvelki şıfat oldur kim bir toprak (2) üstinden aķa kim muhkem ola tā ki bulanmaya veyā taş üstinden aķa tā ki (3) ‘ufūnetinden emīn ola ikinci şıfatı oldur kim mağrib tarafından maşrıķa veyā (4) şimāle aķar ola üçüncü şıfat oldur kim yüksek yerden iner ola dördüncü (5) şıfat oldur kim sercesmesi ırak ola eger tağdan ovaya inerse yēgrek ola (6) bēşinci şıfat oldur ki vezinde hafīf ola altıncı şıfat oldur kim datlu ve (7) şāfī ola ve tiz siņe icine tatlu bigi gele yēdinci şıfat oldur kim az icmegile (8) şusalığı kana sekizinci şıfat oldur kim aķışı kıatı ve mevclü ola doķuzıncı (9) şıfat oldur kim kıarnı şişürmeye onuncı şıfat oldur kim icdükden şonra bedene (10) az der-hāşıl ola ve bu zıkr êtdüğümüz şıfatların coğı nīl şuyındadır ve (11) ceyhun ve aras şuyında bulunur eger ırmaķ suyu bulunmazsa bınarlar ve çeşmeler (12) şuyı iceler pes bunun gibi sunuğ sovuğundan ki kıatı sovuķ ola ılıcaķ (13) olmaya gēreckden susayıcaķ iceler **ve ammā** bınar şuyı egerçi eyüdüür ğayrından (14) illā bu kıadar var kim redā’etden hālī degül fi’l-cümle **ve ammā** kıuyı şuyı egerçi (15) yaramazlıkda bınar şuyından artuķdur illā bu kıadar var kim kıaķlık şuyından

[12b]

(1) yēgrekdür **el-faşlu’s-sānī fī beyāni tedbīr-i keyfiyyet şarābu’l-mā’i** (2) bu faşıl beyān êder kim şuyı nice icmek gerek ve ne vaķtda icmek gerek (3) pes bil kim yēgrek vaķt şı icmege ol vaķtdur kim başlaya ta‘ām hażm (4) olmağā ve ammā yēmek ardınca şı icmek yēdüğü cig kıor tamām hażm olmaķdan (5) men‘ êder ve bedene südde hāşıl êder ve ammā yēmek arasında şı icmek ol (6) dağı egerçi be-ğāyet yaramazısa illā bu kıadar vardır kim yēmek ardınca icmekden (7) yēgrekdür pes eger ma‘denüñ mizācı hārr ola ta‘āmdan şonra yarım sā‘at (8) gecmeyince su icmeye ve yēmek üstinde şı icmemege kıatlanmaya pes aña eyle (9) gerek kim evvel bir iki loķma yēcek şuyıla tā biraz

şusalığı kana ve andan sonra (10) yeyeceğin yeye ve katlana tā ta‘ām hażm olunca ve andan sonra murādınca şuyı (11) ice tā bedenine ziyān erişdürmeye ve ammā yemekden öñdün şu icmek bil kim (12) ol men‘ éder ta‘āmı hażımdan ve hem südde hāşıl éder ve ancılayın hareketden (13) sonra ve katı bütün işden sonra şu icmek beğāyet yaramazdur ve bedene (14) dürlü dürlü hastalık hāşıl olur huşuşā ki cimā‘dan sonra ola (15) ve hem dağı sulu yemiş yemekden sonra şu icmek yaramazdur huşuşā kim

[13a]

(1) kavun üstinde ola ve hem dün bucuğında ve hammām icinde ve hammāmdan çıkub (2) istiskā-yı lahmı hāşıl olur huşuşā kim icdüğü su katı sovuğ ola (3) pes eger bu cem‘inde su icmemege katlanmasa pes eyle gerek aña kim bir (4) bardağdan kim boynı uzun ola ve hem ağız tar ola şora şora az şu (5) ice tā ki ol mazarratlardan kurtıla ve ammā eger şuşamaklığı lezc ve düz (6) balğamdan ola ve anuñ ‘alāmeti oldur kim şu icdüğince icesi gele pes aña (7) ‘ilāc oldur kim şuya katlana tā tabī‘atı ol balğamı taḥlīl édüben gidere (8) ve şuşalık kandura ve hem çok olur kim bil yemekden bunuñ gibi şuşalık kanar (9) ve yağmur suyu eyüdüñ hafīfdür līkin müte‘affin olur kuyular suyu ve nekim aña (10) beñzer var yaramaz icmemek gerek karlu ve buzlu sular gālīzdür zarüret olmayınca (11) kim harāret key gālib ola icmemek gerek ve gālīz sular kaynayıcağ laṭīf olur (12) **el-bābu’s-sālisü fī beyāni tedbiri’l-hareket ve’s-sükün ve fihi** (13) **selase fuşül bu bāb hareketiñ ve sükünüñ nefin ve zarrın bildürür ve bu bābda üç faşıl vardır** (14) el-faşlu’l-evveli fī beyāni ihtiyacı’l-bedeni ilā’l-hareket bu faşılta bedenüñ (15) harekete muḥtāc olduğın bildürür pes bil éy hāfız beden ki bedenüñ beğāsı

[13b]

(1) ğızāsuz muḥāldur pes her beden muḥtācdur beḳāsında bir ṭa‘āma ki (2) anuḡıla ğızālana pes bil ki ol ṭa‘ām ma‘dede haḏm olduġından (3) ōnra cigere iner ve anda bir daḡı haḏm olur ve andan ḳan ve balġam ve ōafrā (4) ve sevdā ḡāşıl olur ve a‘zānuḡ ṭamarlarına ṭaġılır pes laṭif bedene ğızā (5) olur ve keşifī yerinde bāķī ḳalur pes eger biz ol ōaķili yerinden gidermesevüz (6) mürūr-ı eyyāmıla ol ōaķil anda coḑlar ve andan bedene dürlü dürlü ḡastalık (7) ḡāşıl olur pes vācibdür her ḡāfiż-ı ōıḡḡat ol ōaķili bedenden def‘ éde (8) ve anuḡ def‘i ammā ötiledür veyā ḳuşmaġıladur veyā ḡareketiledür ammā ötile (9) mümkün degül anuḡ icün ki ötte keyfiyyet-i sümmiyye vardur ve hem daḡı ötile ol (10) ōaķil kim deriyle et arasındadır cıḑmaz ve ancılayın ḳuşmaġıla daḡı cıḑmaz (11) anuḡ icün kim ḳuşmaḑ ḡükmi ma‘deden tecāvüz étmez pes müta‘ayyin oldı kim (12) ḡareketile gidermiş pes vācib oldı bize kim bu bābdan daḡı birḳac ōöz naḑl (13) édevüz **el-faşlu’s-sānī fī beyāni menāfi’i’l-ḡareket** bu faşılta (14) ḡareketün menfa‘atlerin bildürür pes bil ki ḡareket-i mu‘tedil aḡa dērler kim (15) beden ol ḳadar ḡareket éde kim ḳızarub derlemege başlaya ve ḡareket-i müfrit

[14a]

(1) aḡa dērler kim beden ḳıḑkızıl börtte ve coḑ derleye ve cün bunu bildükden (2) bil kim ḳacan kim ḡareket-i mu‘tedil ola ve hem daḡı ṭa‘ām tamām haḏm olduġdan (3) ōnra ola nā-cār beden az ḳızdurur ve andaġı ḡılı eridüb def‘ éder (4) ve bedeni ḡafif ve hem feraḡlandurur ve yédüġin haḏm éder ve iştihāsın (5) açar ve bendükşelerin berkidür ve hem ṭamarların ve siḡirlerin ḳavī éder ve hem (6) bedenden coḑ ḡastalık def‘ éder **el-faşlu’s-sāliḡü fī beyān enne** (7) liküllü ‘uzv riyāza ve ḡarekete muḡtaşşaya bu faşıl anı bildürür kim her bir ‘uzvuḡ (8) bir dürlü ḡareketi vardur ki aḡa maḡşüşdur ve

hem fāyidelenür pes bil kimün (9) hıfzı çok olsa hāfızası kavī olur ve kimün fikri çok olsa mütehayyilesi kavī olur (10) ve dahı bil ki her ʿuzvuñ bir dürlü hareketi ve riyāzātı vardır ki aña (11) maḥşūşdur pes gögsün riyāzātı okımaqlıkdur evvel aşağadan başlaya (12) andan arķun arķun yoķaru gide tā ol mezkūr fāyide aña hāşıl ola (13) ve hem semʿuñ ve başaruñ dahı bir dürlü riyāzātları vardır inşāallāhu teʿālā bāblarında (14) gele ve **hem dahı** iʿtidālile at binmek cemīʿ bedene eyü riyāzātudur ve hem (15) bedenden çok mādde taḥlīl eder ve iñezligi bedenden giderür ve **ammā** atı

[14b]

(1) tiz tiz eşdürmek bedeni artuķ kızdurur ve hem māddeyi artuķ taḥlīl eder (2) ve **ammā** at üstinden cevğān oynamak bedene eyüdür riyāzātudur (3) şol feraḥdan ötürü kim hāşıl olur nefse yeñilmekliginden ötürü ve hem (4) ancılayın at segirtmek dahı eyü riyāzātudur bedene ve nefse kaçan kim iʿtidālile (5) ola ve gemiye girmek dahı eyü riyāzātudur bedene ve nefse ve hem aḥlātı (6) harekete getirür ve gönlin bulandırur ve müzmin emrāzuñ māddelelerin yerinden (7) kıparur cüzām ve istiskā ve baraş bigi pes eyle gerek ki kuşası geldügi (8) vaķit kendüzin menʿ etmeye kuşmaķdan ve geregince eyü kuşa ve **hemdahı** bil kim (9) ovmaqlıķ dahı cümle riyāzātandur ve bu üç nevʿdür biri oldur kim kıatı kıatı (10) çok ovalar kim aña keys-i müfriṭ dērler ve anuñ fāyidesi oldur kim bedenün etini (11) berkidür ve zaʿīf aʿzāya kuvvet verür ve arasında kıalmış hıltları defʿ (12) eder ve bir dahı oldur kim arķun arķun ovalar kim aña keys-i zaʿīf dērler (13) ve anuñ fāyidesi oldur kim bedenün etin yumşadur ve hem süst eder ve bir (14) dahı oldur kim ne kıatı ve ne yumşak ola ve aña keys-i muʿtedil dērler ve anuñ (15) fāyidesi bedene oldur kim tamarların yumşadur ve kıanı bedende yürüdür ve bedeni

[15a]

(1) semirdür andağı hıltı giderür ve beñzi kızardur ve yecegin sinjürür l̄kin (2) gerek bu ovmağı dağı bir kat veyā iki kat geyecek üstinde ola ve ovan (3) kişi şāhib-i hüsn ola tā ki ṭabī^cat ol ovmağlığı kabūl éde (4) **el-bābu'r-rābi'u fī tedbiri şihhati'l-‘ayni ve cilāihā bu bābda** (5) beyān olunur kim hāfız-ı şihhat gözini nicesi saklaya ve hem nūrın nicesi ri‘āyet (6) éde pes éy hāfız-ı şihhat-i ‘ayn ihtirāz ét çok cimā^cdan ve çok esrimekten (7) ve ekşi yemekden ve tuzlu yemekden ve bağıllā ve mercimek ve bāzincān yemekden (8) ve hem katı sakla gözünj issiden ve şovukdan ve ağılu otlardan ve tütünden (9) ve katı çağırmağdan ve dāyimī yazmağdan ve çok ağlamağdan ve ak nesnelere (10) bakmağdan ve ince ḥatṭlar yazmağdan ve oğımağdan ve gece uyımamağdan ve hem (11) ‘ādet édine başına benefşe ve bāzām yağı ve kabak yağı sürmekligi ve ‘ādet (12) édine hūb şūrete ve yeşil çemene ve akarsuya ve nakışlu müzehheb nesnelere (13) ve gözine hoş gelen nesneleri teferrüc étmegi ki bunlara müdāvemet étmek gözünj (14) nūrını arturur ve hem kuḥl-ı rüşenānı veyā bu kuḥl gözine ceke tā ki gözün cemī^c (15) mekārıhden saklaya ve hem nūrın artar ve anuñ eczāsı budur kuḥl-ı isfahānī

[15b]

(1) sekiz direm merkaşışā beş direm ve bürāde'z-zeheb eyü yonmuş ola on iki (2) direm lü'lü-i bi-ğayri şakb ya^cnī delinmedük incü üç direm kızıl la^cl bucuğ direm (3) za^cferān bucuğ direm sāzec-i hindī iki direm müşğ bucuğ dānik bu dükelin (4) ayru ayru dōke eleye ebrüşümden ve andan şonra yine her birin ayru ayru (5) saḥk édeler ya^cnī dōgeler ve iki kat ebrüşümden gecüreler ve andan şonra (6) cemī^cisin bile katarlar ve havānda saḥk édeler eyü ve andan şonra üç kat (7) ebrüşümden gecüreler ve

sağlayalar ve hem heftede bir keret veyā iki gözlerine (8) cekeler tā güzel cemī^c
‘illetinden emīn olalar ve hem nūrın artura ve bu şahīh (9) mücerredür **el-bābu’l-
hāmis fī tedbīri hıfzi şıhhati’l-üzni mine’s-sem’** (10) ve **ğayri** bu faşıl kulağın
işitmekligin nice saklamak gerek anı beyān eder (11) pes ey kulağın sakınan kişiler
ihtirāz et galīz ve bārid ta‘āmlardan (12) ve hem issi ta‘āmlu ta‘āmlardan yel kıparur
ta‘āmlardan ve issi sovuğ yellerden (13) ve hem kaba otlardan ve hem ‘ādet edine her
yıl ot icmegi hābblarıla ve ayāricile (14) tā ki dimāğında tenkıyye hāşıl ola ve hem
dahı kulağından cırg çıkarmagı (15) gümüş veyā altun āletiyile ‘ādet edine ve hem
kulağa vakıtlarda zanbak

[16a]

(1) veyā nesrīn yağın damzura ve biraz kıtlana ve andan sonra kulağından ol (2) çıkara
ve kulağını kıurıda ve ikinci gün kulağını issi su buğına duta icindeki (3) cırg
kulağından aқа gide ve zinhār kulağından ol cırgı gidermek ardınca (4) ol kim anuğ
ziyānı coқdur kulağa şağırlık getirür ve tanbūr ve ceng ve ney (5) ve hoş mevzūn
āvāzlar kulağın sem‘in arturur **el-bābu’s-sādisu** (6) **fī beyāni tedbīri’n-nevm ve’l-yakāza**
ve fīhi fuşlān el-faşlu’l-evvel (7) bu faşılta beyān eder kim uyhu bedene ne dürlü ‘amel
eder pes bil ki coқ (8) uyku geldükden sonra rūh zāhir bedenden bātin bedene girür ve
anuğ (9) tedbīrine meşğül olur ve ta‘alluğın bedenüñ zāhirinden keser ve bundan ötürü
(10) dür kim beden uyhudan artuқ örtüye muhtācdur pes bu rūh ki (11) bātin bedene
girdi anuğ tedbīricün eger anda gızānuğ hāzm olmaқlığına (12) kıbiliyyet vardur nā-
cār meşğül olur anuğ hāzmina ve bedene gızā vērür (13) ammā eger bedende hılt kıbil
bulmasa bil ki hılt ğayri kıbil ola nā-cār (14) anı tağıdur ve eger cünān ki bedeni

ğizāyı (7) hażm eyleye bedeni tartīb eyleye dimāğa kuvvet vère pes bunun bigi (8) ‘ādet ediben kişinün bedeni hemīşe sađ olur ve beñzi kızıl olur ve hem (9) bedeni semiz olur ve mertūb olur ve hem dağı bil kim çok uyımağ bedeni şovurur (10) ve hem bedene ruṭūbet vèrür pes bunlardan ihtizār etmek gerek ve hem bil kaçan (11) kim uyku çok vağtı ola ve hem anda hīc sebep zāhiri bulunmaya pes eyle (12) bil kim ol bedende uykusı ol beden mümtelī olduğundan ötürüdür ve hem (13) dağı bil kim gündüz uykusı yavuzdur beñzi şarardur ṭalak büyüdür ve andan dürlü (14) dürlü maraźlar ḥāşıl olur ve hem ağız koğusı ḥāşıl olur nezleyi ve balđamī (15) maraźları arturur iştihāyı za‘īf eyley ve zihni belīd eyley ve cemī‘ kuvā-yı

[17b]

(1) nefsanī süstledür ve hem gevdeyi kāhil eder pes sağınmağ gerek (2) andan ve ammā eger gündüz uyımamağa katlanmasa pes aña eyle gerek kim defaten (3) terk etmek gerek bil ki tedricile kuşluk vağtında uyıya azcuğ tā ki anuđ (4) zararından **ḳurtıla el-faşlu’s-sāliş fi beyān aḥvāli’y-yakaşa** (5) bu faşılta uyımamađuñ ḥālin beyān eder pes bil kim gece uyımamağdan (6) dimāđı za‘īf olur ve hażm eyü etmez ve ammā aclık kim çok oturmağdan (7) ḥāşıl olur ol ta‘ām sişmekden ötürü degüldür bil ki kuvvet-i hāzıması (8) eridükden ötürü ve illā hażm anda begā za‘īf olur līkin acıkduğı vağtın (9) yeyecek yeyüb yatmağ gerek tā ki ṭabī‘at anuđ hażmına meşğül ola (10) ve kuvvet-i hāzımayı ziyān etmek ve hem bil ki uykusın bi’l-küllıyye men‘ etmek veyā (11) biraz uyıyub ve biraz uyımamağ be-ğāyet yaramazdur pes bedeni sağlayan kişi (12) bunlardan ihtirāz ede tā ki süddeden ve ser-sāmdan ve māliḥülyādan (13) emīn ola **el-bābu’s-sābi‘u fi beyāni tedbiri’l-ḳay’ ve fihi fuşlān** (14) bu bābda kuşmađuñ aḥvālin

beyān eder ve bu iki faşıl üzerinedür el-faşlu'l-evveli (15) fī beyān menāfi'i'l-ḳay' ve mazarrat bu faşılta ḳuşmağuş fāyidesin ve

[18a]

(1) ve zararın beyān eder pes bil ey ḥāfız-ı şihhat kim ḳuşmağuş ma'ḳdeyi (2) arıdır ve hem ağırlığın giderür ve yaramaz ğalīz ḥıltları bendükşelerden ḳat' (3) eder ve ḥuzāma ve demregüye ve ḳulağa ve bögreginde baş olana ve ḳaşuğında (4) baş olana çok aşşısı vardır ve göz nūrın ḳavī eder ve bedeni semirdür (5) ḳacan kim isti'māli i'tidālile ola ve ammā eger isti'māli ifrātile ola (6) pes bil kim ol bedeni aruğ eder ve göz nūrın za'if eder ve ma'ḳdeyi (7) süstledür ve müheyyā eder dürlü dürlü mādeler etmegicün ve hem dimāğa (8) ve bağıra be-ğāyet ziyāndur ve olur kim çok ḳuşmağuşdan başdağı tamar yarıdır (9) ve andan başa envā' emrāz ḥāşıl olur ve hem dēmişlerdür kim çok (10) ḳuşmağuş 'ağlı giderür līkin ebuḳrāt ḥekīm eydür her kim ayda iki keret (11) ḳuşa ḳuvveti ḥāfızası ḳavī olur 'ağlı ḳavī olduğından ötürü ḳacan kim (12) ḳuşmağuş zahmetile olmaya ve ammā eger zahmetile ola pes aña münāsib oldur kim (13) ayda bir keret ḳuşa el-faşlu's-sānī fī beyāni tedbiri'l-ḳay' cālīnūs ḥekīm (14) eydür kim cemī' evḳātuğ yēgregi ḳuşmağuşicün yay vaktidür līkin ḳuşmağuş (15) isteyene eyle gerek kim ol şabāḥda ḥafif yēcek yēye tā ki a'zā

[18b]

(1) andan ğızā olana ve andan şonra ola issisinde muḥtelif ğızālar yēmege (2) başlaya datlu ve semiz yēcekler bigi dağı bu muḥtelif yēceklerle kerdeme ve turb (3) ve soğan ve gendene ve ḳavun ve dağı bunlara beñzer nesnelere yēye ve bir sā'at (4) üzerine gecdükdē şonra muḥtelif şarāblar ice fuḳā' ve bal şerbeti gibi (5) tā ki ḳuşmağuş sehl ola ve ammā issi şuyıla sikengübīn icmek ḳuşmağuş be-ğāyet (6) geñez eder ve hem dağı

geñez eder kim ta‘āmdan sonra yā ta‘āmıla nergisün (7) soğanın yése veyā üc nergis soğanın dorak otıyla bişüre şöyle kim müherra ola (8) ve ol şuyı ice veyā bişüre kavunuñ kökin turb tobrağıla şuyın ice (9) balıla veyā turb toħmın ıslada ve bir gece ayazda kıoya şabāħ balıla ice veyā (10) iki direm büre ve bir direm ħardal döğölmişin ve iki danik kündüs turpı şuyıla (11) ve sikengübīnile kıata ice be-ğāyet nāfi‘dür ve ammā ol nesnelere kim tecrube (12) olundu ve tecribesi şahīħ geldi kerrāt merrātile oldur kim nergisi şuda kıaynadalar (13) tā müherrā olınca ve ol şuyı iceler līkin şöyle gerek kim kıuşduğı vaktin (14) iki gözün ‘arīz ‘aşābıyıla berk bağlaya ve kıuşduğıdan sonra yüzün yuya (15) ve andan sonra şarāb-ı tuffāħ ice eger bulına veyā ol şarāblar kim aña beñzer

[19a]

(1) ve kıuşduğıdan sonra ol gün hīc ta‘ām yemeye ve andan sonra ħammāma gire (2) ve tiz cıķa tā ki ol kıuşmağıdan aña ve fāyide ħāşıl ola vallāhu a‘lem (3) **el-bābu’s-sāmin fī beyāni tedbīr-i teleyyūni’l-baṭın ve kıabza** (4) ve **fīhi fuşlān bu bābda kıabz etmegün ve ic yürütmegün fāyidesin ve mazarratın beyān eder** (5) ve bu bāb iki faşıl üzerindedür el-faşlu’l-evvel fī beyāni tedbīri teleyyūni’l-baṭın (6) bu faşıl otı icmek ve hem icin mu‘tedil yürütmegün menfa‘atin bildürür pes bil kim (7) icin mu‘tedil yürütmek be-ğāyet nāfi‘ ve bedene çok fāyidesi vardur ve ammā çok (8) yürütmek bedeni kıurıdur ve hem bedenın şovuk eder meger kim cıķan nesne bārid ve (9) yābis ola kim bedene ħarāret ve daħı ruṭūbet-i ħaribiyye ħāşıl olur pes münāsib (10) ṭabī‘atları kıabz olına oldur kim ṭabī‘atların yumşadalar semiz şūrbāyıla kim (11) icinde çok ispānāħ ola veyā līmūn şūrbāsı menevüşle ve ammā menevüşle (12) encīrden şūrbā bişürmek ve yemek be-ğāyet münāsibdür ħuşūşā kıocalara (13) ve eger bunlarıñıla olmazise pes şāfile veyā

hukneyile yumşadalar ve eger hem bunlaruñıla (14) maḳşūd ḥāşıl olmazise nā-cār ot ice līkin icini coḳ yüritmeye tā ki (15) za‘īf düşmeye ve hem müfred müshillerden icmeye ve hem ol nesne kim ṭabī‘at

[19b]

(1) anı istemez icmeye ve hem ot icecek ṭabī‘atın andan direktmege ve hem (2) ḥekīme muḥālefet étmeye ve şudan ihtirāz éde tā ki ol otdan aña (3) fāyide ḥāşıl ola līkin eyle gerek kim ot icdükden öñdin éy ihtimā éde (4) ve munzic-ı muḡallī ice ve andan sonra ot ice ve hīc ḥareket étmeye ve eger (5) icdügi ot ḥabb ola pes yédükden sonra biraz uyıya ve ishāl (6) başladıñdan sonra hīc uyımaya ve ammā eger nefis ot icmekden nefret (7) ḥāşıl ola pes sirke veyā gül ḳoḳa veyā na‘ne ve yāḥūd anisūn veyā (8) gül yabrağı veyā kāsnī yabrağı céyneye ve ammā eger icindeki otuñ ‘ameli kicirek (9) olsa ve hem ma‘dede şıḳl ḥāşıl ola pes aña eyle gerek kim şekerile issi şu (10) ice ve ammā ishāl vaḳtında ḳatı şaḳınmaḳ gerek yémekden ve icmekden ve hīc (11) vechile şovuk şuyı isti‘māl étmeye ve hīc nesne yémeye ol vaḳta degin (12) kim ishāl dura ve ma‘de ve em‘ā arına andan ve anuñ ‘alāmeti oldur kim (13) gegiricek ot ḳoḳusu çıḳmaya ve hem ma‘dede ḥıffet bulına ve andan sonra (14) şuya ḳatlana aḳallı bir gün ve andan sonra bezr-i reyḥān yā bezr-i ḳatūnā (15) lu‘ābın çıḳara cüllābıla ice ve ot icdügi gününj értesi yéyecek yéye

[20a]

(1) ve andan sonra ḥammāma gire ve coḳ oturmaya gèrü çıḳa ve ot icdükden sonra (2) üç gün laṭīf ve arı gızālar yéye ve kendüyi issiden ve şovukdan ve şudan (3) ḳatı şaḳına tā ki ol otdan aña fāyide ḥāşıl ola ve ammā eger ishālden (4) sonra bedene za‘f ḥāşıl ola pes aña eyle gerek kim söğüt şuyın ve (5) nīlūfer şuyın aḳ şekerile ice tā ki ol

za‘fden kurtıla ve ammā kocalara (6) ve da‘ı ol kişiye kim em‘ası za‘ıfdür ishāli be-
gāyet yaramaz vallāhu a‘lem (7) **el-faşlu’s-sānī fī beyāni’l-ihtibās bu faşılda ic
dutmağuş (8) fāyidesin ve ziyānın beyān eder pes bil kim çok kabzdan kulunc ve
sancu ve südde (9) ve beñiz şaruluğı hāşıl olur ve hem bedeni şakıl eder ve bedene
bundan dürlü dürlü (10) ‘ufūnet hāşıl olur pes zinhār tabī‘atuş yumşak dut meger kim
ishāl (11) çok ola ve tabī‘at andan üşene pes anda vācibdür kim tabī‘atını habs (12) ede
sumāk aşı veyā koruk aşı veyā kaşun tuzluğunuş aşıyla līkin eyle (13) gerek kim ol
aşlarda yağ ve cügündür az ola **el-bābu’t-tāsi‘ (14) fī beyāni tedbiri’d-duhūl fi’l-
hammām ve fīhi erba‘atu fuşul ve bu bābda hammāmuş (15) menāfi’in ve mazārın
bildürür ve hem eyüsin ve yatlusun beyān eder ve bu****

[20b]

(1) dört faşıl üzerinedür **el-faşlu’l-evveli fī beyāni şıfatı’l-hammām (2)** bu faşılda
hammāmuş eyüsin ve yatlusun beyān eder pes bil kim hammāmuş (3) eyüsi oldur kim
anda yedi şıfat bulına ı evvelki şıfat oldur kim bināsı (4) eski ola ı şıfat oldur kim
şuyı datlu ola ı şıfat oldur kim (5) ici gēñ ola ı şıfat oldur kim yüksek ola ı şıfat
oldur kim hārāreti (6) ve hevāsı ve şuyı mu‘tedil ola katı issi yā katı sovuğ olmaya ı
şıfat oldur kim (7) gāyet aydın ola ı şıfat oldur kim gökcek arı ve şāfī ola ve hem (8)
kirlü ve paslu olmaya pes bil kim hammāmuş evvelki halvetinüş tabī‘atı balgamī (9)
tabī‘atdur ol bārid ve raıbdur ve ikinci halvetinüş tabī‘atı kan tabī‘atı (10) kim ol hār
raıbdur ve üçüncü halvetinüş tabī‘atı şāfrā tabī‘atıdur kim (11) ol hār yābisdür pes
mahrūr-ı mizāca üçüncü halvetde çok oturmağ yaramaz (12) bil ki sevdā-yı mizāca ve
demevī da‘ı yaramaz ve ammā balgamī mizāca vardur (13) kim ol halvetde çok otura
ve andan hāşıl kıla ve ammā sevdāvī mizāca (14) ikinci halvet münāsibdür fāyide

olmağa nitekim şafrāvī mizāca evvelki ev (15) münāsibdi fāyide ve ammā demevī mizāca fāyide olmağa ortancı ev münāsibdür

[21a]

(1) ve çok aşşısı vardır **el-faşlu's-sānī ve's-sāliḡ fī beyāni menāfi'ī'l-ḡammām** (2) bu faşılta ḡammāma girmegün fāyidelerin beyān eder pes bil ki (3) ḡammāmuḡ fāyidesi çokdur ve cemī^c mizāca muvāfiḡdur ve cālīnūs ḡekīm (4) dēyibdür kim ḡammāma girmek kışda ve yazda ve yayda ve güzde be-ḡāyet (5) muvāfiḡdur cemī^c ebdān ḡaḡ mizāca ḡārr ola ḡaḡ bārid ola ḡaḡ (6) yābis ola ḡaḡ raḡb ola anuḡ icün kim eger mizāc ḡārrise ḡammām anı (7) i'tidāle getirür tarḡibile ve eger bāridi sāhem i'tidāle getirür ḡarāretile (8) ve eger yābisise hem ḡammām anı i'tidāle getirür ruḡubetile ve eger raḡbise (9) hem ḡammām anı i'tidāle getirür fecfīfile pes bundan ma'lūm olunur kim ḡammām (10) cemī^c ebdāna fi'l-cümle 'ilāc olurmuş ve hem daḡı bil ki ḡammām taḡlīl eder (11) keymūs redī ve arıdur bedene ve a'zā-yı aşlī yaramaz aḡlātdan ve tefḡiḡ-i (12) mesāmm eder ve taḡlīl eder riyāḡı ve bevli indürür ve ḡabī'atı ḡabs eder (13) ve bedeni kirden ve derden arıdur ve giciyigi ve uyuzı ve iḡezligi giderür (14) sivilcelere ve cıbanlara fāyide eder uyḡu getirür armaḡı giderür ve cemī^c (15) gevdeyi yumşak dutar ve hażmı eyü eder ve nezleyi ve zükāmı nażc eder ve ḡummā-yı

[21b]

(1) yevmiyyeyi ve dıḡḡiyyeyi ve rub'ciyyeyi ve balḡamiyyeyi çok aşşısı vardır nazılarından (2) şonra hem veca^c-ı şadra ve veca^c-ı cenbe daḡı fāyidesi vardır ve rebv (3) issinüḡ ḡıltların nażc eder ve aruḡ bedeni semirdür ve daḡı semizi aruḡ (4) eder ve kanı şāfī eder ve ḡalīz ḡıltları ve balḡamları arıdur ḡarāretile ve ḡuru (5) bedenlere ruḡubet vērür ve bu dēdügümüz fāyideler ḡammāmdan ol vaḡit ḡāşıl (6) olur kim

ḥammāma kāʿideyle gireler ve ammā eger kāʿidesiz girseler pes anuḡ (7) cemīʿ menfaʿati mazarrata döner ve andan hīc menfaʿat ḥāşıl olmaz ve hem (8) daḡı bedeni zaʿīf éder ve aḡlāt-ı aʿzāyı zaʿīf indürür ve ḡarāret-i ḡarīzī (9) ve hem zaʿīf éder sinirleri ve keyfiyyeti kāʿideyi duḡūl-ı ḡammāmı (10) faşl-ı rābiʿada zıkr édevüz inşāallāhuʿl-ʿazīz **el-faşlu's-sāliş fī** (11) **beyāni keyfiyyeti duḡūli'l-ḡammāmi ve keyfiyyeti'l-ʿameli** bu faşılda beyān éder kim (12) ḡammāmda ne ḡarīka étmek gerek ve hem ne resme girüb çıkmak gerek ve hem ne bir (13) resme oturmak gerek bil kim ḡammāma giren kişiyeye münāsib oldurur evvelki evde (14) biraz dura ve andan şonra icerü gire pes eger mertüb mizācise (15) yēgrek oldur kim şabr éde tā derleye ve andan şonra yıkana ve bu mizāclu

[22a]

(1) kişiyeye ḡammāmı hevāsından fāyide olmak yēgrekdür şuyındanısa ve eger bu (2) mizāclu demevī ola pes aḡa ikisinden daḡı fāyide dutmak vardur ve (3) ammā eger maḡrūr-ı mizāc ola pes şuyıla aḡa münāsib oldur kim giricek (4) yıkana ve hem oturduḡı evi şovuk şuyıla yuya ve katından şovuk şuyı (5) gidermeye ve bu mizāclu kişiyeye yıkanmayınca fāyide-i kāmil artuḡ ḡāşıl (6) olur hevāsından ve ammā eger ḡammāma giren döḡülmüş olsa pes anuḡ tedbīri (7) maḡrūruʿl-mizāc tedbīri bigidür līkin eger ḡammāma giren müstesķī ola (8) pes aḡa eyle gerek kim üçüncü ḡalvete gire ve anda coḡ derleye ve andan şonra (9) yıkanacak coḡ ve daḡı bil kim ḡammām icinde ol kadar otura kim ḡabīʿatı incinmeye (10) ve süstlemezdin öḡdin çıka çıkmaklıḡı daḡı tedricile ola nitekim girmegi (11) tedricileydi bil kim çıḡduḡında tedric vācibdür anuḡ icün kim bedeni be-ḡāyet (12) nāzūk olupdur ve bundan ötürü ḡükemā geymeklerin ziyāde giye dēyibdürler (13) ḡammāmdan şonra başların katı örteler dēyibdürler kim

hükemā eyle ederlerdi (14) huşūşā kış günlerinde pes sen daḥı saḥın ki tā nezlelerden emīn olasın (15) ve daḥı bil kim yaralu ve veremlü ve ısıtmalu kişi ḥammāma girmeye ve daḥı bil kim

[22b]

(1) yemek ardınca ḥammāma girmek egerçi bedeninin semirdür līkin südde ḥāşıl olur (2) pes kendüzünjı bunuḡ gibi ḥammāma girmekten saḥın ve ammā eger girmek istese (3) semizligicün pes aḡa eyle gerek kim çok oturmaya ve hem cıḡduḡdan şonra (4) sikengübīn sāzec yēye tā ki ol süddeden ḡurtıla ve ammā ḥammāmdan şonra yēcek (5) yemek egerçi i'tidālile pes bil kim ol bedeni i'tidālile semirdür ve hem süddeden (6) emīn eder ancılayın ḥammāma girmek ta'āmı hazm olduḡdan şonra bedeni i'tidālile (7) semirdür ḡorkusuz süddeden ve hem daḥı bil kim acele ḥammāma girmek bedeninin (8) ḡurıdur ve aruḡ eder huşūşā kim çok otura ve hem daḥı uyımak ve cimā' etmek (9) ve ḡan almak ve ḡacāmat etmek be-ḡāyet muḡātaradır ve hem ḥammāmdan şonra (10) ḡatı şovuk nesnelere yemek ve ḡatı issi nesnelere icmek ve yemek ve ḡatı yaramazdur (11) huşūşā kim şu ola kim bulardan sill ve dıḡḡ ḡāşıl olur ve hem daḥı bil kim ḥammāmda (12) yumşak ovdurmaḡ aḡlāḡı taḡlīl eder ve mesāmmı geḡidür ve ammā ḥammāmda (13) ḡatı ḡatı ovdurmaḡ a'zāyı berkidür ve cemī' ruḡubetleri taḡlīl eder ve ammā (14) ovdurmaḡ pes ol ḡanı bedenün ḡāhirine cıḡarur ve ammā ḥammāmda bedeni yaḡıla (15) sürtmek veyā daḥı nesnelere pes bil kim ol mesāmmıları baḡlar ḡomaz andan

[23a]

(1) taḡlīl olan nesnelere inmege **el-faşlu'r-rābi'u fī beyāni menāfi'i'l-iḡtisal** (2) **bi'l-māi'l-halvet ve'l-miyāhu'l-kebīriyyet** pes bil kim yay günlerinde öyleye (3) yakın

vaqtlarda maħrūr-ı mizāc kişiye şovuk řuya girmek bedenın kavī eder (4) ve hem neřātnın arturur ve kuvvetlerini cem^c eder ve hem dağı kavī eder ve ammā (5) oğlancuğlara ve kocalara ve ishāl olanlara ve nezle olana ve tuğmesi olana (6) şovuk řuya girmek ve anuğıla yunmak yokđur ve ammā kibritlü ĥammāmda ya^cnī (7) ılıca şularda ğusl etmek bedenın ĥıltđan arığur ve hem fālice ve ditremeye (8) ve kulağa be-ĝāyet nāfi^cdür ve hem uyuzı ve giciyiği giderür yan ve sekirden (9) ağrısına dağı cođ fāyidesi vardur **el-bābu'l-‘āřiru fī beyāni (10) tedbīri'l-cimā^c bu bābda cimā^cuđ tedbīrin beyān eder ve bu iki faşıldur (11) el-faşlu'l-evvel fī beyāni keyfiyyeti'l-cimā^c ve menāfi^c ve mazārr** bu faşılda cimā^cuđ menāfi^cin (12) ve mazārrın ve hem eyüsin ve yatlusın beyān eder pes bil kim cimā^cuđ yeğregi (13) oldur kim anda altı şıfat bulına evvelki şıfat oldur kim bedeni mu^ctedil ola (14) ĥarāretde ve bürüdetde ve ruğubetde ve yübüsetde ve ikinci şıfat oldur kim (15) řa^cāmı ĥazm olduğından şonra ola üçüncü şıfat oldur kim bedeni mümtelī

[23b]

(1) olmaya dördüncü şıfat oldur kim beden şa^cāmdan ĥālī olmaya beşinci şıfat (2) oldur kim ĝođli çatı cimā^cı çatı isteye altıncı şıfat oldur kim zekeri tekellüfsüz (3) kāyim ola pes cün bu şıfatlar bulunduğdan şonra bil kaçan kim cimā^c etmek (4) bu şıfatlarla ola ağa cimā^c-ı mu^ctedil dەرler ve bunuğ gibi cimā^c ĥarāret-i ĝarīzi (5) semirdür ve hem bedeni yeğni ve mu^ctedil eyler ve hem bedene ferāĥlık ve řāzlık (6) getirür kaçımaklığı ve öykesini zāyil eder ve hem yaramaz fikirleri ve fāsid (7) endīřeleri kim sevdā ĥāřıl olur giderür ve hem sevdādan olan ĥastalıklara (8) dağı coğ aşşısı vardur ve hem dimāđı kavī eder ve fikri eyü eder ve göz (9) nürın arturur ve dürlü dürlü ĥastalıkları gözden ve cemī^c bedenden def^c eder (10) ve hem bedene mu^ctedil uyku

getürür bil kim cimā'ı terkinden çok olur kim ādem (11) dürlü dürlü yaramaz hastalıklar hāşıl olur göz karararak ve baş cegzinmegi (12) hāşıl olur ve hāyası ve kaşuğı şişmek ve hem gövdede uyuz ve ağrı bigi olmak (13) ve dürlü dürlü mālihūlyā kaķımaķlık gibi pes kaçan kim yine cimā'a meşgūl (14) bunlar cem'isi zāyil oluban gider ve hem daķı bil ki cimā'ı terkinden ādeme (15) buluçlık hāşıl olur ve hīc elinden iş gelmez ve hem daķı bil kim cimā'ı terkinden

[24a]

(1) dürlü dürlü hastalık hāşıl olduğınlayın çok  tmeginden daķı marāzlar (2) hāşıl olur ditremek bigi ve el dutmamaķ bigi ve kulaķ ve za'f başar bigi ve (3) kuvvet-i sākıt olmak bigi ve beden süst olmak gibi ve hażm za'f olmak gibi pes (4) zinhār terkinden ihtirāz  dersin ifrātından daķı ancılayın ihtirāz  t kim (5) be-gāyet yaramazdur ve hem daķı ihtirāz  t karı cimā'ından ve kaķı kici yaşlı (6) ādem cimā'ından ve şayru cimā'ından ve cirkin şüretlu kişi cimā'ından kim (7) be-gāyet yaramazdurlar ve cemīc menfa'atleri mażarrata dönderürler ve bedeni (8) dürlü dürlü belālara mübtelā  derler ve ammā yegrek cimā' ve daķı ol 'avratuñ (9) cimā'ı kim zamāndan cimā'  tmemiş ola egerçi fāyidesi vardur illā bu kaķar (10) var kim bedeni za'if  derler hāşıyyetleriyle ve ammā sevdüği kişinüñ cimā'ı (11) egerçi çok olsa bedeni sevindürür ve hem rāhatlandurur līkin bedene az (12) za'f v rmekden hālī degül ve hem daķı korķuda ve ğażabda ve kaķı kaķıguda (13) ve kaķı ishālde ve kaķan almaķdan şonra ve hammāmda ve hammāmdan şonra (14) ve kaķı isside ve kaķı şovukda ve kuşmaķdan şonra cimā'  tmeye ve hem kaķı (15) dūşmenile cimā'  tmeye ve hem daķı kaķı sevdüği kişiyle cimā'  tmeye ve kendüden

[24b]

(1) yég manşıblu kişiyile cimā^ç étmeye **el-faşlu's-sānī fī beyāni** (2) **eşkālī'l-cimā^ç ve hey'āta** bu faşıl beyān éder cimā^çuñ ¼an¼ısı eyü (3) ve ¼an¼ısı yatlıdur pes bil ¼acan kim 'avrat aru¼ olsa veyā ¼atı semiz olmasa (4) pes anuñıla cimā^ç édene yégrek oldur kim 'avratı cal¼oyun yatura ve andan (5) şonra anuñıla co¼ oynaya ve emcegin ve gögsin co¼ ova pes cün bil kim (6) 'avratuñ meyli artdı iki budın götüre ve fercin zekerile sürte tā ol (7) ¼adar kim ferci renginden döne pes cimā^ça meşğül ola ve hem 'avrat (8) da¼ı aşāğadan az hareket éde ol va¼ta degin kim şehvet dökile ve iki (9) şehvet bile ¼arışa ve andan oğlan hāşıl ola ve bunuñ bigi cimā^çdan elbette (10) 'avrat yüklü olur ¼acan kim bir dürlü da¼ı māni^ç olmaya ve ammā eger 'avrat (11) ¼atı semiz ola pes münāsib oğlan isteyene oldur kim anı büküdüb cimā^ç (12) éde ol zıkr étdüğümüz şartlardan şonra tā oğlana ¼ala ve ammā cimā^çuñ (13) yatlı oldur kim er cal¼oyun yata ve 'avrat erüñ üstine cı¼a kerke tā (14) ol ¼adar kim şehvet dökile anuñ icün kim erüñ şehveti bunuñ gibi cimā^çda (15) tamām ¼ı¼maz ve hem 'avratuñ ru¼ubeti erüñ zekerine gider pes bulardan

[25a]

(1) ve ¼aşuğa yaramaz hıstalık hāşıl olur pes bunuñ gibi cimā^çdan ¼atı şa¼ınma¼ (2) gerek ve hem ayağ üstine ¼urub cimā^ç étmek da¼ı be-gāyet yaramazdur ve ammā (3) yanın yatub cimā^ç étmek egerçi ol da¼ı yaramazdur illā bu ¼adar var kim (4) ikiden yégrekdür pes bunlardan ihtizār étmek gerekdür vallāhu a'lem (5) **el-bābu'l-hādi'l-āşir fī beyāni tedbiri mu¼avviyāt** (6) **el-cimā^ç ve fīhi erba'ātu fuşül** bu bābda cimā^çuñ mu¼avviyātın bildürür ve bu dört (7) faşıl üzerinedür **el-faşlu'l-evvel fī beyāni mā ¼avīü'l-cimā^ç bi's-semi^ç ve'r-rü'yete** (8) bu faşılta beyān éder ol nesneyi kim anı işitmegile cimā^ça ¼uvvet pes bil kim cimā^ç (9) éden kişinüñ yüzine ba¼ma¼ cimā^ça

ķuvvet v r r  ıı ı  kim cim c  td gi (10) yere bakısa ve dağı mağb buğ dopuğına ve baldırına bakmak ve gevdesine bakmak cim c'a (11) ķuvvet v r r ve dağı  avrata er Őretin geyd r b oynamak cim c'a ķuvvet (12) v r r  ıı ı  kim sevduği kişi ola ve geyduği kıızıl vey  Şaru ve y ğ d  ara (13) ola ve ancılayındur  nin işitmek dağı ve amm  calđu caldurub eyitd rmek (14) be-g yet   bdur cim c'a muķavv d r ve hem dağı ol le ayifleri kim cim c (15) b bında yazubdurlar anı oķıtmaķ ve diğlemek cim c'a ķuvvet v r r ve  aşuğın

[25b]

(1) y lilmek Şehveti  arekete get r r ve zekere ķuvvet v r r **el-faşlu's-s n ** (2) **f  bey n m  kav  'l-cim c bi'l-ekil ve'Ő-Şarab bu faşılda bey n  der** (3) ol nesnelere kim cim c'a ķuvvet v r r yemeklerden ve icmeklerden pes bil kim (4) erlige Şişek eti kim coķ soğan ve noğ dıla ey  m herr  biş reler ve andan (5) Şonra soğanı ve noğ dı cıķaralar etine ve Ő rb sına d rc n  ve (6)   linc n ve zenceb l ve Őaķ ķul ekeler ve Őaķank r  tuzıla yeyeler kim be-g yet (7) muķavv d r  acan kim bu ded g m z ta' muğ yemegin  adet  de ve hem semiz irkek (8) Şişek eti ve semiz keci eti ve semiz bilic ve tavuķ eti ve hem n m-birişt yumurda (9) Őarusı ve s dl  birinc aşı ve  ıı ı  kim etile ve hely nile bişmiş ola (10) be-g yet muķavv d r cim c'a ve bu cem'isin kim y d  td k issi miz clu kişiye (11) muv fıķdur ve amm  levz ve fistuķ ve finduķ ve k kn r ici ve hind st n (12)  ozı pes bunlar cem'ic miz ca muv fıķdurlar ve dağı bil kim her ki bir direm  aşnı (13) balıla Şerbet  d b ice cim c'a ķuvvet v r r  acan kim balđam  miz c ola ve hem (14) bu miz clu kişiye zenceb l ve Őaķ ķul m rr be-g yet muķavv d r ve dağı bil kim (15) boğanuğ zekerin  urıtsa ve un eylese ve anı n m-birişt yumurdanuğ Őarusıyla

[26a]

(1) icse veyā etile bişürüb yēse be-ğayet cimā^c étmege yardım éder ve dağı bil kim (2) ki köşek māyesinden nohūdça içe az ıslanmış şuyıla be-ğāyet cimā^a (3) kuvvet vērür ve hem mücerrebdür ve ammā eger ol yédügi kişi kıatı incinse (4) pes aña eyle gerek kim fi'l-ğāl şovuk şuyıla ğusl éde tā anuğ (5) ta'abından kırtıla ve hem eger cünān ki kerdemeyi alalar ve şuyını çıkaralar ve (6) şırf nebīzile iceler fi'l-ğāl nef'i tāhir ola ve dağı her kim ki serce (7) etin yēye ve üzerine şu yérine süd ice huşuşā kim kızıl keci südi ola (8) dāyim zekeri kıyım ola ve hem menisi dağı çok ola ve bu be-ğāyet mücerreb (9) ve şahīhdür ve dağı her kim bucuğ direm kıaranful kızıl keci südiyile ice (10) ve bunı her ğün 'ādet édine lā-cerem cimā^cda be-ğāyet kıavī ola ve bu (11) dağı mücerrebdür **el-faşlu's-şāliš fī beyāni mā kıavīü'l-cimā^c bi'l-edhān** (12) bu faşılđa ol yağıları bildürür kim cimā^a kuvvet vērürler pes bil kim zekerin (13) ve huşyesin ve hāsırasın ve kıaşuğın ovmağ şūsen veyā nergis ve (14) yā belesān veyā bāzām yağıyıla veyā bābād yağılarıyla bile yā ayru ayru cimā^a (15) be-ğāyet kuvvet vērürler ve hem zekerin kıavī éderler ve hem dağı bil kim ki

[26b]

(1) zekerin ve huşyesin ve verkin ve boş böğrin ve hāsırasın bu yağııla sürünmek (2) be-ğāyet cimā^a kuvvet vērür ve bu mücerrebdür ve ol yağıuğ eczāsı budur (3) duhn-i bān yigirmi direm ve pes alabüber ve kıaşnı ve kıunduz taşağı her (4) birinden bucuğ direm hem müşğ bir danik pamuğ cekirdeğinuğ ici iki direm (5) büre bucuğ mişkāl pes bu cemī^c edviye bir pāre bān yağıyıla havānda (6) döge tā ol kıadar kim ğall ola ve andan şonra ol bān yağınuğ dağısın (7) aña kıatalar ve bir pāre dökeler ve götüreler ve isti'māl éderler ve bundan ğāfil (8) olma ki be-ğāyet mücerrebdür ve ammā eşeğün iç

yağından şāf düzmek (9) ve götürmek be-gāyet cimā'a kuvvet vērür **el-faşlu'r-rābi' fī mülezzizāt** (10) cimā' bu faşılda beyān eder ol nesneleri kim cimā'a lezzet vērürler (11) pes bil ki her ki kebābeyi ağzına ala ve ceyneye tā hall olunca ve andan sonra (12) zekerine dūrte ve kıtlana biraz tā kıriya ve andan sonra cimā'a meşğül ola (13) ikisine dağı be-gāyet lezzet vērür ve hem bir dürlü mülezziz kim cimā'a (14) ol dağı lezzet vērür oldur kim alasin büberi ve mağmüdeyi ve zencebīli (15) her birinden birer dirhem balıla yoğurasın zekere yađu edesin ve biraz şabr

[27a]

(1) edesin ve andan sonra cimā'a meşğül olasin be-gāyet lezzet vērür (2) ve hem dağı cālīnūs deydür kim ben bir devā bilürmen kaçan kim ol (3) devāyı er isti'māl ede ve andan sonra 'avratıla cimā' ede ol 'avrat (4) ol eri eyle seve kim ansuz bir sāt kıatlanmaya ve ol devānuđ (5) eczāsı budur sekbīnec ve muql-ı yehūd ve mürebbā zencebīlün balı ve (6) göyünmiş dorak otı ve göyünmiş sīh ve göyünmiş melāşere toğmı ve göyünmiş (7) doğuz aşuğı pes her birinden birer mişkal ala ve yoğura melāşere şuyıyla (8) şulurak ve anuğıla ihlīlin yađu ede ve şabr ede tā ki kıriya ve andan sonra (9) istedüği kışıyle cimā' ede ki diledüği maşşūd hāşıl ola ve līkin (10) şöyle gerek kim her heftede bir kez ede **el-bābu's-sāni' aşr fī** (11) **beyāni tedbiri'l-fuşūli'l-erba'a bu bābda dört faşluğ beyānın eder** (12) bu dört faşıl üzerinedür el-faşlu'l-evveli fī beyāni tedbiri'r-rabi' (13) bu faşılda yaz tedbirin beyān eder pes ey hāfız-ı şıhhat (14) yazda kıan aldur ve ot iç ve eger hācetise kışmak dağı kıuş (15) ve hem yeceğün dağı kış yeceğinden azırak eyle ve lağif eyle ve hem

[27b]

(1) şafrâyı söyündüre korusaş aşı veyâ habb-ı rümmân aşı veyâ lîmûn (2) aşı ve ağac kavununun aşısıyla ve hem çok hareketden ihtirâz ét ve (3) katı issi hammâma girme ve şırf şarâb içme ve katı datlu ve duzlu (4) ta'âmlar yeme ve issi nesnelere muqayyed olma ve bu faşılta sincâb veyâ (5) nigendelü kaftan giy ve uyku geldükde geregince uyuya ve bu dedüklerümüzi (6) be-gâyet ri'âyet éde tâ ki bu faşluş mazarratından emîn olasın vallâhu a'lem (7) el-faşlu's-sânî fî beyâni tedbîri'l-ħarîf bu faşıl beyân éder (8) güzde ne dürlü tedbîr étmek gerek pes éy ħâfız-ı şihhat ihtirâz ét cemî' (9) müceffifâtından ve hem çok cimâ' étmekden ve hem şovuk şuyıla ğusl étmekden (10) ve hem şuyı çok icmekden anuñ icün kim bu faşılta ħastalıklar çok olağandır (11) anuñ icün kim bu faşılta hevânun ihtilâfı çokdur ve cümle-i ihtilâfından biri (12) oldur kim gece ve şabâħ kuşluğa deĝin katı şovuk olur andan sonra katı (13) issi olur pes bu mücibdür çok ħasta olmağa ve cümle-i ihtilâfından bir (14) daħı oldur kim yay ĝünü muħallildür bedeni ve kuvâyı ve aħlâtı ħarekete getirür (15) ve şafrâyı göyündürüben sevdâya dönderür ve güzün ħabî'atın muvâfık éder pes

[28a]

(1) andan envâ'-ı emrâz ħâşıl olur ve cümle-i ihtilâfından biri daħı oldur kim (2) güzde fevâkih-i raḡba çok olur ve anda ħîc ħarâret yokdur kim ol fevâkihnün (3) ruḡbetin taḡlîl éde anuñ icün kim anuñ ħabî'atı bârid ve yâbisdür pes (4) lâ-cerem ol muḡtelif ruḡbetlerden muḡtelif marâzlar ħâşıl olur pes eyle (5) gerek saña kim bu faşılta yemişi çok yemeyesin ve hem yedükce ziyânın gideresin (6) sikencübînile ve daħı bil kim bu faşılta kuşmak be-gâyet yaramazdur ve andan (7) dürlü dürlü ısıtmalar ħâşıl olur ve hem bu faşılta şovukdan ve issiden (8) katı saħınmak gerek ve mu'tedil hammâma girmek gerek ve zinhâr bu mezkûrâtı (9) katı ri'âyet ét tâ ki zararından emîn

olasın ve sevdā-yı mizāclu kişiye (10) dēdügümüz ğızālar yēmek gerek **el-faşlu'r-rābi'** **fī beyāni tedbiri'ş-şitā'** (11) bu faşıl kışuñ tedbirlerin beyān eder ey hāfız-ı şihhat kışda gēyecegüñ (12) artur huşūşā başuñdağı gēyecegüñi doladu ve kışuñ evvelinde ve hem gēyeceklerinde ve bēl ağrısı (13) ve anuñ icün kim kışda zükām ve nezle ve öksürük ve dürlü dürlü balgāmī hastalıklar (14) coğ olağandur anuñ icün kim kışuñ tabī'atı bārid ve raḥbdur ve balgāmī (15) emrāza mu'ayyendür pes eyle gerek kim bu faşılta issi tonlar ve kürkler

[28b]

(1) ve pamuklu gēysiler geymek gerek öşek ve calğaba ve bürteleri gıyesin līkin (2) bu faşılta şovuk mizāclu kişiye şamūr ve kuğı ve kızıl ve kara kızı (3) derisinden kürk geymek be-gāyet münāsibdür ve hem daḥı issi mizāclu (4) kişiye kākum ve aḳ kızı derisinden bu faşılta be-gāyet münāsibdür (5) ve ammā saḡsar ve kumral kızı derisinden kürk geymek cemī' mizāca (6) münāsibdür ve hem daḥı gerek kim kışda ol galīz yēyecekden yēye kim faşl-ı (7) evvelde yād ētdük herīse gibi ve ḥamīrlu etmek otlarıla eti coğ yēye ve hem daḥı (8) bu faşılta issi otlarıla eti coğ yēye ve keşür şūrbāsı birincile ve kalyeler (9) ve kebāb ve biryān ve issi kuşlar etin keklik ve gögercin ve serce gibi (10) ve av etin geyik ve tavşan eti gibi yēmek gerek otdan ve issi terelerden kerdeme (11) ve kerefis gibi coğ yēmek gerek ve ammā bu faşılta kuşmak be-gāyet bedene ziyāndur (12) ve kulağa ve göze katı ziyāndur ve līkin bu faşılta coğ ḥarāret be-gāyet (13) hoşdur ve hem bedene coğ fāyidesi vardur ve hem balgāmī mizāc dēdügümüz (14) ğızālardan yēmek gerek balgāmī mizāc kişiuñ ğızāsı issidici balgāmı kat' (15) eyleyici nesnelere gerek ḥummuş ābı ya'nī noḥūd ābı dārcīnīle ve şalgām ve cezer ve erüz

[29a]

(1) ve ‘uṣfūr tohmı aşı gibi ve misl-i zalik el-bābu’s-sālisü ve’l-‘āşiru (2) fī beyāni’l-ağdiye bāsiraha ve fihî ṣelāṣe ve ‘iṣrūn fuṣlān bu bābda (3) ekṣer yémeklerün ṭabī‘atın bildürür ve bu yigirmi üç faşıldur el-faşlu’l-evveli (4) fī beyāni’l-ağdiyeti’l-mülaṭṭıf bu faşılta mülaṭṭıf ğızālar beyān eder ve ol (5) üç nev‘dür biri oldur kim andan dem-i laṭıf hāşıl olur ve ol ḥubūbdan (6) buğday etmegi icidür kim anı eyü yumış olalar nitekim evvel bābuñ evvel (7) faşılta yād étdük ve et cinsinden tavuğ ve bilic ve ferrüc ve keklik ve çil (8) ve göğercin yavrısınun eti ve daḥı cemī‘ kuşlarun boynı ve kanadı ve ol balığun (9) etidür kim cüssesi kici ola ve eti yumşaq ola fevākihe cinsinden quru (10) encir ve quru üzüm ve fistuğ ve buqul cinsinden ol nesnelere kim lüzüce (11) olmaya kabak ve māş bigi ve daḥı ol nesnelere kim bulara beñzer ve nev‘-i ğızā (12) ağdiye-i laṭıfden kim seri‘u’l-inhiżām anlar münāsib oldur kim evvel (13) bābuñ evvel faşılta yād étdük ve hem bunlara yaqındur menfa‘atde cev-āb (14) ve quru incir ve quru üzüm ve fistuğ ve bal ve karpuz ve hem ağdiye-i mülaṭṭıf (15) dandur turb ve soğan ve gendene ve şalgam ve ol nesnelere kim buñlara beñzer

[29b]

(1) anuñ icün kim bu mezkürāt erişdügi ğızāyı laṭıf eder ḥiddetleri ve ḥarāretleriyle (2) ki kendüde vardur ve egerçi bunlarun cirimi ğalīzise ve daḥı ağdiye-i laṭıfendür (3) ol ekşiler kim taḫṭı‘ ve talṭıf ederler ḥumūzatlariyla kim ol sirke (4) ve ağac kavunun ekşisi ve ḥabb-ı rümmān ve qoruğ şuyı ve cālīnūs-ı sirkengübīn (5) ve hem ol nesnelere kim bulardan düzilür līkin bu nev‘-i mülaṭṭıf anlara münāsibdür (6) kim ma‘delerinde veyā bedenlerinde ḥarāret ola ve hem daḥı ağdiye-i mülaṭṭıfdandur (7) ol nesnelere kim ḥārr ve ḥarīfdürler ve hem muḫaṭṭı‘dur balğamī kim ol ḥardal (8) ve sarmusağ ve

kerefüs ve güyegü otı ve rāziyāne ve kerdeme ve na'nā ve sezāb ve (9) torağ otı ve kimnūn ve kebere ve daḥı ol nesnelere bunlara beḡzer ta'āmlardan (10) ve bu nevc-i ađdiye mūnāsibdūr anlara kim cigerlerinde ve ṭalağlarında veyā (11) dimāğlarında südde vardur ve līkin müdāvemetten iḥtirāz edeler anuḡ icūn kim (12) bu nevc-i ađdiye ḡanı Őovuğ eder pes beden anuḡıla tamām ġızālanmaz ve daḥı (13) ḡatı ḡarāretten ötürü ol ḡanuḡ ekser Őafrāya döner ve andan Őonra eger daḥı (14) isti'māl etse nā-cār ol ḡanuḡ laṭifin taḡlīl eder ve ġalīzin ḡurıdur (15) ve sevdāya dönderür ve olur kim bu nevc-i ađdiyenüḡ isti'mālinden böğrekte

[30a]

(1) taş ḡāşıl olur pes zinhār bunuḡ keşreti isti'mālinden iḥtirār et tā (2) mazarratlardan emīn olasin el-faşlu's-sānī fī beyāni'l-ağdiyeti'l-ğalīz (3) bu faşılta ġalīz ta'āmları beyān eder ve ol etlerden kim laḡm-ı bağara ve ġuşt-ı (4) ġāvmuş ve laḡm-ı erneb ve teke ve düğ ve sığır eti ve bağırsuğ ve ciger-bend ve daḥı ol (5) et kim ḡatı ḡavrulmuş ola ve Őuyı ġitmiş kebāb ve emcekdür ve daḥı ol nesnelere (6) kim bunlara beḡzer ve yemişlerden belūt ve Őāhbelūt ve ḡasb ve mercimek ve ḡavrulmuş (7) bağıllā ve türmiş ve Őalğam ve lūbiyā bu cemī'isi ġalīzdür Őalābet ṭabī'ilerinden (8) ötürü ve daḥı furun etmegi ve faṭır ve ol tennūr etmegi kim anı yoğurmamış olalar (9) ve hem eyü bişürmemiş olalar ve ol etmek ki tāvada yağıla bişürmüş olalar (10) ve pālūze ve penir ve bāzincān ve daḥı nekim bunlara beḡzer varisa ve bu envā'-i ağdiye evvel (11) bābuḡ ikinci faşılta yād etdügümüz kişilere be-ğāyet mūnāsibdūr vallāhu a'lem (12) el-faşlu's-sālişü fi'l-ağdiyeti'l-muṭavassıṭa beyne'l-laṭif ve'l-ğalīz ve duḡni'l-mu'tedil (13) bu faşılta ol ta'āmları beyān eder kim mu'tedildür leṭāfetde ve ġalızada ve (14) bu

nev^c-i eṭ^cime münāsibdür ol kavme kim bedenleri mu^ctedil ola ve hem ta^cabları (15) çok olmaya ve hem çok ğızāya muḥtāc olmaya ma^cdesi za^cīf olduğundan ötürü

[30b]

(1) ve ol ḥubūb cinsinden ol buğday etmegidür kim anı eyü yoğurmuş olalar (2) ve anda az tuz ve büre bırakmış olalar ve mu^ctedil tennūrda bişürmüş olalar (3) ve ammā ḥuşkār etmegi egerçi ol daḥı ağdiye-i mu^ctedildendür līkin (4) idmānından bedene sevdā ve kıocalık ḥāşıl olur ve ancılayın ağdiye-i mu^ctedil (5) dendür ol birinc kim keci südiyile bişüreler tā müherrā olunca ve hem menī (6) ziyāde eder ve bedeni semirdür ve yüzün rengin gökcek eder kaçan kim anı şekerile (7) ve bāzām yağıyla yeyeler ve et cinsinden ol oğlaḳ etidür kim bir yaşar (8) ola ve bu muvāfıḳ alaradır kim et yemek anlara vardır anuḳ icün ki (9) mu^ctedildür hīc ziyānı yoḳdur ve hem bedene mu^ctedil ḥāşıl eder ve bundan (10) aşığaraḳ eyülikde kıuzı etidür līkin mezkūrden artıbdur ve bundan sonra (11) eyülikde kıoc etidür ve kıazuḳ kıanatlarıdır ve bi^cl-cümle cemī^c kıuşlarıḳ kıanatları (12) ve boyunları mu^ctedil ve seri^cu^cl-hazmdurlar çok ḥareketlerinden ötürü līkin (13) toḳanuḳ kıanadı ve boynı ğayrından yegrekdür ve ammā yaşlı kıuşlarıḳ (14) ve aruḳ kıuşlarıḳ boynı ve kıanadı pes anlar baṭı^c ve rediū^cl-ğidādurlar cefāf (15) ve şalābetleri kıavī olduğundan ötürü ve daḥı her kıuş kim anuḳ ḥareketi çok ola

[31a]

(1) ve hem eyü hevālarda ṭurağı ede anuḳ eti yegrekdür ğayrından ve hem bedene (2) artuḳ ğızā vērür ğayrından ve ^caks-i ḥilāfincadır ve daḥı cemī^c kıuşlarıḳ (3) ḥāşşı yegrekdür ğayrından ḥuşūşā ol bednūs ḥāşşısı kim anı beslemiş (4) olalar ve ğızāsı südile yoğurulmuş ola anuḳ icün kim anuḳ ḥazmı tiz olur ve hem bedene (5) ğayrından

artuḡ ġızā vērür ve hem ġızāsı daḡı eyüdüdür ve daḡı daşlu ırmaḡların (6) balıḡı efḡaldür daḡı şular balıḡından ve huşuşā kim kici ola ve hem eti (7) yumşaq ola ve ammā bu cins yemek yemişlerden üzüm ve encirdür ve anlardan (8) ḡāşıl olan ḡan muḑtedildür ḡacan kim ağacında erişmiş ola ve ammā eger (9) ağacında erişmese anda ḡıc fāyide yoḡdur ve ammā buḡıldan helyün ve ol (10) muḑtedildür menī ziyāde eder cimāḑ şehvetin ḡarekete getürür ve bevli eder er eder (11) ve bedene muḑtedil ġızā vērür ve hem daḡı cilā vērür ve süddeyi acar ve bögreḡi (12) semirdür ve bel ağrısına müfiddür ve eyüdüdür göḡse ve öykene yaḡındur (13) mārul ve kāsñı eyülikde **el-faşlu'r-rābi'u fı beyāni'l-aḡdiyeti'l-ḡarreti'r-raḡb** (14) bu faşılta ḡārr raḡb ġızāların ḡālin beyān eder pes bil cemīḑ (15) etlerin ḡabīḑatı egerḡi ḡārr raḡbise illā bu ḡadar var kim ḡarāretleri ve ruḡūbetleri

[31b]

(1) arasında daḡı coḡ tefāvüt vardur pes her ḡayvān kim kici yaşlu ola (2) anuḡ ḡārr u raḡb olur ve her ḡayvān kim böyük yaşlu ola anuḡ eti ebyesdür (3) ve daḡı her ḡayvānuḡ kim yemegi ve icmegi az ola anuḡ eti ebyes olur ve kimün ki (4) iligi egerḡi ol ruḡūbete māyıldür iḑtidālden illā bu ḡadar vardur kim yine (5) ḡarībdür iḑtidāle ve hem menī daḡı ziyāde eder ve ancılayın et yaḡı ve gözler (6) ve baḡırlar cemīḑisinün mizācı ḡārr raḡbdur bedene artuḡ ġızā vērür etden (7) bu cemīḑisinden artuḡdur ḡarāretde ve ruḡūbetde ḡoḡlı etdür ve ammā (8) yumurdalar pes anların ḡabīḑatı ḡuşların ḡabīḑatıdır ve ancılayın süddelerün (9) ḡabīḑatı daḡı ḡayvānların ḡabīḑatıdır ve ammā yemişlerden ḡārr raḡb (10) mizāclu olan yemişü yaş üzüm ve yaş ḡurmā ve tut ve mevz ve şeker ve terengübīn (11) ve aḡ noḡūduḡ yaşı ve böḡrölce bu cemīḑisi ḡārr raḡbdur evvelki derecede ve ammā (12) ḑunnāb egerḡi ol daḡı ḡārr-ı raḡbdur evvelki

derecede ‘ale’l-eṣaḥḥ līkin (13) līkin ḥarāret fi’l-cümle ġālibdür ruṭubetden ve ancılayındur kıızıl noḥūd (14) daḥı egerçi ḥārr raṭbdur evvel derecede līkin ḥarāreti aḳ noḥūddan artuḳdur (15) ve ancılayın ḥabb-ı filfil ḥārr raṭbdur ikinci derecede ve daḥı hindūstān

[32a]

(1) ḳōzı ve kerdeme ve ŧalġam ḥārrdur derece-i s̄āniyede raṭbdur evvelki derecede (2) ve bu faşıladaġı yemekler münāsibdür ol ḳavme kim ġālibdür bedenlerine (3) bürüdet ve yübüset yābis ve bārid bilādında pes eyle gerek kim saḳınalar (4) bulardan anlar kim mizāc-ı demevī ola ve hem issi yerlerde olalar tā ki (5) marazlarından ḳurtılalar **el-faşlu’l-ḥāmis fī beyāni’l-aġdiyeti’l-ḥārreti’l-yābise** (6) bu faşılada ḥārr yābis yemekleri beyān eder ve ol ḥubūbdan (7) bişmiş buġdaydur ve daḥı yēñile öġüdülmüş buġdayuñ etmegidür ve daḥı türmisdür (8) ve etlerden yaşlu ve aruḳ ḥayvānlaruñ etidür ve ṭavşan etidür ve daḥı bil (9) her ḥayvānuñ irkeginuñ mizācı ebyesdür dişisinden ve ḳoc mizācı (10) ebyesdür ḥaşşısından ve ḳara mizācı ebyesdür aḳ mizācından ve ḳılı (11) coḳ olanuñ mizācı ebyesdür ḳılı az olanuñ mizācından ve vaḥşī ḥayvān (12) mizācı ebyesdür ehlīlerinden ve ṭuzlanmış ve ḳurıdılmış etüñ mizācı ebyesdür (13) cemī^c etlerden ve hem ic yaġuñ mizācı ebyesdür et yaġınuñ mizācından (14) ve ammā yemişlerden yaş yā ḳuru ayıd toḥmı ve fistuḳ ve menevüş ve bazincān (15) ve ṭarḥūn ve dadranbū ve kerefis ve sezāb ve ḥurfuñ ve reşāduñ yaşı

[32b]

(1) ḥārr yābisdürler derece-i s̄āniyede ve daḥı finduḳ ve kesdene ve kerdeme (2) ve bādrüc ve ḳanāberi ḥārr yābisdürler evvelki derecede ve hem sarımsaḳ (3) ḥārr yābis evvelki derecede ve hem sarımsaḳ ḥārr yābisdür dördünci derecede (4) ve soġan daḥı

h rddur d rd ncide y bisd r likin ru bet-i faşliyyeden (5) h l  deg ld r ve gendene h rddur  c ncide y bisd r ikincide ve turb ve (6) dorak otı g yeg  otı ve kek k otı Őahd ne h rddurlar ikincide (7) y bisd rler  c ncide **el-faşlu's-s dis f  bey ni'l-aĝdiyeti'l-mu'tedilet** (8) **beynehum ** bu faşıda bey n  der ol nesnelere kim mu'tedild r bu iki (9) faşıl arasında ve ol kett n tohmı bigi kim ol h rddur evvelde ve mu'tedild r (10) ru betde ve y b setde ve tatlı almadur kim ol m yild r har rete (11) ve mu'tedild r b r detde ve har retde ve aĝac kavunınuŋ tohmıdur kim ol m yild r (12) i'tid lden evvelki derecede ve b z m m yild r har rete ve mu'tedild r (13) har retde ve b r detde ve ru betde evvelki derecede ve h bb-ı Şanavber h rddur (14) evvelkide mu'tedild r ru betde ve y b setde ve Şeker kamıŐı h rddur (15) i'tid lile ve hely n h rddur evvelde mu'tedild r ru betde ve y b setde

[33a]

(1) ve likin bust n si art bdur ve hem aĝdiyedir ve harş f mu'tedild r ve (2) har retde ve ru betde ikincide ve ba'zılar d rler kim ra bdur evvelde ve hem (3) d diler kim b rid ra bdur likin har reti artu dur hely ndan ve keş t (4) h rddur i'tid lile ve hem y bisd r ve kuru inc r ve kuru  z m ve kıŐmıŐ h rr (5) h rddurlar ikincide mu'tedild rler ru betde ve y b setde likin kıŐmıŐ elyen (6) d r ol ikiden **el-faşlu's-s bi' f  bey ni'l-aĝdiyeti'l-b ridi'r-ra be** (7) bu faşıda b rid ra b g z ları bey n  der pes ol h b b cinsinden (8) niş sta b rid ra bdur ve su' la ve halkında ve  ykeninde huş net olana (9) be-g yet m n sibdir ve cavdar ve ol arpa keşki kim arpası suyıla ta b olmuş (10) ola bedene ru bet v r r ve ru beti kim h c y b seti yo dur ve hem bunun (11) etmegini  h c y b seti yo dur ancılaysın bunun kuvveti ebred ve art bdur (12) evvelkide ve etlerden boyun eti ve emcek ve balı lar eti b rid ra bdur (13) likin yılan

balıgıñ bürüdeti azırağdur ğayrından ve hem cimā'a kuvvet vērür (14) ve yemişlerden şeftālū bārid raṭbdur ikincide ve ağac kavununıñ eti bārid (15) raṭbdur evvelde ve erükler bāridürler evvelkide raṭbdurlar ve ikincide

[33b]

(1) likin ekşilerde bürüdeti artuğdur ve şafrāyı söyindürür ve nabağ bārid (2) raṭbdur evvelkide ve hıyār ve şengiyār ve kabağ bāridür raṭbdurlar ikincide (3) ve buğüllardan mārul ve kelem ve mişmiş bārid raṭbdur evvelkide ve ba'zılar (4) dēdiler kim raṭbdur ve mu'tedildür ḥarāretde ve bürüdetde ve bularcılایındur (5) cügündür ve isbanağ līkin ba'zı dērler kim isbanağ mu'tedildür ḥarāretde (6) ve bürüdetde ve toḥmekān bāridür üçüncide raṭbdur ikincide vallāhu a'lem (7) **el-faşlu's-şāminü fī beyāni'l-ağdiyeti'l-bārideti'l-yābiset ve bu** (8) faşıda bārid ve yābis ğızāları beyān eder ve pes ol ḥubūb cinsinden (9) arpador bārid yābisdür evvelkide ve țaru ve zurre ve belūğ ve mercimek bārid (10) dūrler evvelkide yābisdür ikincinüñ aḥirinde ba'zı dēdiler kim mercimek mu'tedildür (11) ḥarāretde ve bürüdetde ve mücezde dēr kim meyl eder ḥarārete ve yübüsete (12) ve ḥaşḥaş bāridür ikincide yābisdür evvelkide ve etlerden deri ve burun (13) ve kulağ ve göz perdeleri bārid ve yābisdürler ve sığır eti dağı nisbet koyun etine (14) bārid ve yābisdür ve yemişlerden koroğ ve ayva ve ağac kavununıñ ekşisi ve (15) emrūd ve igde bāridürler evvelkide yābisdürler ikincide ve temürhindī

[34a]

(1) ve za'rūd ve rībās ve mersin yemişi ve ekşi nār bārid yābisdürler (2) ikincide ve ekşi alma dağı bāridür ve hem zeytün dağı bārid ve yābisdür (3) evvelkide ve buğüllardan hindubā berrī bārid ve yābisdür evvelkide ve bağla-i ḥorāsānī (4) bāridür

evvelkide yābisdür ikincide ve yaş kişnic dağı bāriddür (5) ve yābisdür likin yübüseti artuğdur bürüdetinden ve ‘ineb-i şa‘lebi dağı (6) bārid ve yābisdür ikincide ve ancılayın leblāb dağı bārid yābisdürler (7) **el-faşlu’t-tāsi’ fī beyāni’l-ağdiyeti’l-mu‘tedil** beynehumā bu faşılta beyān eder (8) ol nesnelere kim mu‘tedildür bu iki faşılta ve ol ḥubūb cinsinden mās (9) ve tut-ı şāmīdür bu ikisi bāriddürler ve hem mu‘tedildürler ruṭubette (10) ve yübüsetde ve ancılayın sibistān bāriddür evvelkide mu‘tedildür ruṭubette (11) ve yübüsetde **el-bābu’r-rābi’u ‘aşr fī beyāni’l-eşrebe ve’l-ḥubūb** (12) **ve’l-ḥuḫn ve ğayri zālİK ve fīhi tis’a fuşul** bu bābda müşhil şarāblaruğ (13) ve ḥabblaruğ ve ḥuḫnelerüñ ḥālin beyān eder ve bu dokuz faşl üzredür ki (14) **el-faşlu’l-evveli fī beyāni keyfiyyet ṭabḥi’l-eşrebe** bu faşılta şerbetlerüñ (15) bişmekligin beyān eder likin cün cüllāb cemī‘ şekeri şerbetlerüñ aşıdır

[34b]

(1) anuğ icün kim ol cemī‘ şerbetlere heyülā ve mādde bigidür ve bākī fevākīhi (2) şüret bigi anuğ icün kaçan kim cüllāb şalāḥa gelse şerbetüñ fāyidesi (3) zāhir olur ve kaçan kim cüllāb yaramaz gelse ve fesāda vērse ol şerbetüñ (4) ziyāndan artuğ ḥic fāyidesi zāhir olmaz pes vācib olur biz dağı kim (5) anuğ keyfiyyet-i ṭabḥın bildürevüz evvelā ki tā bu fenni isteyen bizüm kitābumuzdan (6) maşşudın ḥāşıl ede ve ğayrına muḥtāc olmaya **şifat-ı cüllābī kim** her şerbeti aña (7) muḥtācdur şerbet bişürmeginde pes bigi evvel arı aḫ şekerden biñ (8) dört yüz otuz direm ve anı ḳalaylanmış ṭancirede pārele ve anuğ üstine (9) ol ḳadar su dök kim üstine çıḳa līkin ol şuda bir yumurda ağın eze (10) ol ḳadar ḳoya yumşaq od üstinde kim ol şeker eriyer ve arḳun arḳun (11) ḳaynat ve dağı biraz suyu yine bir yumurda ağıyla calḳa ve kaçan kim bu ḳaynayan (12) şeker ṭaşsa andan üstine biraz su dōke tā ṭaşğunı sākın ola ve andan (13) şonra

köpüğün cem^c ét tâ ol vaktâ degin kim köpügi qalmaya ve anuñ ‘alâmeti (14) oldur köpügi aq gele pes indür şâfî ét ve revâkıñ al fevâkiñden (15) biraq ve arqun arqun qaynat tâ ol fevâkiñ bişe ve andan şerbet kıvâmına

[35a]

(1) gele ve andan şonra indür oddan ve biraz qatlan tâ şovıya ve andan şonra (2) cîñî veyâ kâşî veyâ sırça qablara qo ve key doldurma ve hem ol gün ağızını (3) bir qat bézile baqla ki tâ buhârı cıqa ve şerbet fesâda varmaya şan‘at-ı cüllâb ki (4) harâret giderür ve şafrâyı qal^c éder al şol zıkr étdügümüz cüllâbdan yedi (5) yüz on beş direm qat aña yüz kırq üç direm gül suyu ve qaynat tâ (6) kıvâma gele ve saqla evvelleyin ve isti‘mâl ét şarâb-ı nîlüfer hummâya coq (7) aşşısı vardır ve hem tabî‘atı yumışdur ve bunun şan‘atı oldur kim al nîlüfer (8) yabrağından bir vaqıyye ve bişür anı dört vaqıyye suyla tâ üç ülüsinden (9) biri gide pes indür ve şâfî ét ve revâkıñ al ve bu suyuñ her vaqıyyesine iki (10) vaqıyye aq şeker biraq az ve köpüğün al niteki dedük ve kıvâma getir ve isti‘mâl ét (11) şarâb-ı gül müberrid ve muhaffidür hummâ-yı şafrâya ve hummâ-yı muhriqa ve hummâ-yı muṭbiqa (12) coq aşşısı vardır ve hem susalık qandurur ve tabî‘atı yumşaq dutar (13) ve bunun şan‘atı oldur kim ala eyü acılmış gül-i surḥ dört vaqıyye ve bir desti icine (14) qoy kim kâşiden ola ve anuñ üstine on vaqıyye su dök qaynadılmış ve bir (15) gün bir gece qo pes şâfî ét ve güli qatı sık tâ icinde hîc yaşlıq qalmaya

[35b]

(1) ve anı bir taş cömlekte ol qadar qaynat kim yarısı qala ve şâfî köpüğün al (2) ve andan ol suya dört vaqıyye aq şeker biraq ve yumşaq odıla bişür tâ (3) kıvâma gele ve andan şonra şol evvelleyin hıfz ét isti‘mâl ét nâfi^c ola (4) şarâb-ı enâr quşmağı men^c

éder ve şuşalık kandurur ve ma'deye kuvvet vèrür (5) ve baş ağrısın giderür ve ta'ām yemege iştiḥā getirür ve şafrādan olan ḥastalığa (6) çok aşşısı vardur pes al māyhūş nārın kim dānesi kıızıl ola ve eyü (7) erişmiş ola ve kabın soy ağac bıcağıla ve cekirdegin icinden ayır ve sık ve (8) suyn şāfī ét pes her iki vaqıyye şekere bir vaqıyye bu sudan bıraḵ ve (9) köpügin alduḵdan sonra biraz na'nā bıraḵ tā bile kaynaya ve kıvāma gele ve evvel (10) kileyin götür ve sakla **şarāb-ı alma** ve anuḵ taḇ'ı bārid ve yābisdür ve (11) yüregi ve ma'deyi ḵavī éder ve hem yürege ferah vèrür ve nefesi ḵavī éder (12) ḵuşmağı ve hem şafrādan olanı ishāli sākin éder pes evvel eyü erişmiş (13) tatlu alma kim ḵurdlu olmaya ve yünnden bēzile anı sil ve andan sonra ağac (14) bıcağıla her almayı dört böl ve cekirdegin çıkar ve andan sonra taş dibekde (15) dög tā ḥall ola pes sık ve suyn şāfī ét ol suyu bişür tā yarusı

[36a]

(1) ḵalınca pes her bir vaqıyye şekere bu sudan bucuḵ vaqıyye ḵoyı kıvāma getüre (2) ve götür ve isti'māl ét **şarāb-ı sefercel** bārid yābisdür yürege (3) kuvvet ve neşāt vèrür ve sāḵit olmuş iştiḥāyı yèrine getirür ve ici bağlar (4) ve ḵuşmağı men' éder ve 'aḫaşı sākin éder ve yürek oynamağına ve hem böyümegine çok (5) aşşısı vardur pes eḡ ekşirek ve ḵurdsuz ayva kim eyü erişmiş ola (6) ve hem gökcek şulu ola ve ne 'ameli kim alma şarābında étduk bunda daḡı anı (7) ét ve götür ve isti'māl ét **şarāb-ı līmūn** bārid ve yābisdür (8) ma'deyi ve iştiḥāyı ḵavī éder ve şafrāyı ve ḵuşmaḵlığı giderür ve suşalıḡı (9) kandurur ve gönül dönmeḡi def' éder ve ḥazm eyü éder ve ḥumāra çok aşşısı (10) vardur pes al līmūnı ve kabın soy ağac bıcağıla ve bāḵisın sık ve suyn (11) al ve şāfī ét ve bıraḵ ol sudan on vaqıyye bir taş cömlege ḵaynat (12) yumşak odıla tā yarusı ḵalınca pes ḵalan su veznince icine aḵ şeker (13) bıraḵ ve köpügin al ve

kıvā[ma] getir götür isti'māl ét nitekim beyān olundu (14) **şarāb-ı emrūd** ishāl olanlara çok aşşısı vardır ve hem ma'deyi (15) ve bağırsuqları kavī eder pes al hām emrūdı ve suyıla bişür tā mūherrā

[36b]

(1) ola ve oddan indür tā şovıya pes yine cömlege koy ve kaynat ol (2) kadar kim bu 'ameli mükerrer ét kim galīz ola pes götür isti'māl ét (3) **şarāb-ı hummārīn** al kara aslan erük yüz elli direm temürhindi (4) cekürdeksüz yüz elli direm ve 'unnāb elli dāne ve buları dokuz yüz direm suyıla (5) kaynat tā üç yüz direm kalınca pes ol suyu şāfī ét ve andan sonra (6) al māyhūş nāruş suyından ve alma suyından ve tūrunc ekşisinün suyından (7) yetmiş beşer direm ve ak şekerden dağı yüz elli direm ve ol evvelki suya (8) kat ve yumşak odıla bişür tā kıvāma gelince pes indür şāfī ét ve cīnī (9) kapda sakla ve hācet vaktında isti'māl ét **el-faşlu's-şānī fī** (10) **beyāni keyfiyyeti tabhī's-sikencübīnāt ve menāfi'at** bu faşılta sikengübīn (11) bişürmegi ve hem fāyidesin dağı beyān eder issi ısıtmalara çok fāyidesi vardır (12) ve hem katı suşalık kandurur ve ma'deyi şafrādan ve balğamdan arıdur ve cemīc (13) mizāca fāyidesi vardır issi mizāclularuñ şihhatin şaklar ve bedenlerin laţif (14) eder ve cigerlerin şovıdur ve bevli ve envāc-ı hıltı indürür ve şafrāyı yerinden çoparur (15) defc eder ve şafrādan olan hastalıklara çok fāyidesi vardır kaçan kim göğüslerinde

[37a]

(1) huşūnet ve öksürük ve anuñ düzmesi budur kim eyü sirkeden yüz elli (2) direm ve üstinde ol kadar su koyasın kim ekşisin az şındura pes (3) her bir vaқыyyesine iki vaқыyye ak şeker ve yumşak odıla bişür ve köpügin al (4) tā kıvāma gelince pes indür sırça ve cīnī veyā kāşī kabda sakla ve hācet (5) vaktında isti'māl ét ammā sikengübīn-i

‘aseli düzmesi dağı ancılayındur (6) **sikengübîn-i büzüri** kim issidür ma‘deden ve cigerden süddeleri acar ve hem (7) ma‘deyi füzüli balgamiden arıdur ve istiskāya ve sū-yı kınyeye çok aşşısı (8) vardur ve ‘aşaş-ı kâzibeyi def‘ eder ve anuğ düzmesi budur kim bigîr tohm-ı kerefüs (9) ve tohm-ı rāziyāne ve tohm-ı anisün her birinden bēşer direm ve büst-ı bîh-i rāziyāne (10) ya‘nî rāziyāne kökinüğ kabı ve kebere kökinüğ kabı ve kerefüs kökinüğ kabı her (11) birinden yedişer direm kāsni tohmı ükşüş tohmı her birinden bēşer direm ve ‘uşāre-i gāfit (12) üç direm ve ravend-i cîni üç direm her birini ayru ayru ve dögesin (13) yüz elli direm şırf sirkeyile hamîr édüb bir gün bir gece ısladalar kim ol (14) sirkeye dört yüz elli direm şāfi şu katmış olalar ve andan şonra (15) taş cömlege koyalar ve ol kadar kaynadalar ki rub‘ı gide ve indürel ve elile

[37b]

(1) eyü ezeler ve andan şonra şāfi edeler ve yine cömlege koyalar ve aña yüz elli direm (2) şeker katarlar ve köpügin aluban kıvāma getürel ve yumşak odıla pes götür bunı (3) hâcet vaktında isti‘māl et **el-faşlu’s-şālîşü fi beyāni ittihādî’l-ħubüb** (4) **el-müşhile ve gayri’l-müşhileti** bu faşılta ishāl edeni ve ishāl etmeyeni (5) beyān eder ayāric-i faykara dimāğı arıdur galîz hıltlardan ve hem (6) lüzüc balgamdan ve ucuğa ve sekteye ve göz tonığına ve unutsalığa çok aşşısı (7) vardur bigîr aq türbüd çivid tohmı ve kaṭrān köpügi ve anîsün her birinden (8) bucuğar direm ebücehil karpuzınüğ ici ve hindüstān tuzı her birinden bucuğ (9) dānik ve her birin ayru ayru dögeler ve ebrüşüm elekden eleyeler bir kez dağı cemî‘in (10) havānda dögeler gerü eleyeler ve andan malaṭara suyıyla yoğuralar noḥūdca ħabb (11) edeler dura ve üstine biraz su içeler ve hâcet vaktında turalar nāfi‘ eyle (12) inşāallāhu te‘ālā **ħabbu’s-su‘āl mine’l-ħarāret** ve levz-i muḳaşşer-bin ve tohm-ı hıyār ve tohm-ı (13) şinhıyār ve nişā ve

şamğ-ı ‘arabî ve tohum-ı haşhâş her birinden birer direm (14) ve rubbu’s-sūs iki direm arınmış bakıllâ üç direm dükelin dögeler eleyeler (15) ve bezr-i kaçünâ lu‘âbıyla habb edeler degirmice dırnağ bigi hâcet vaktında

[38a]

(1) dil altında dutalar **habbu’s-su‘âl mine’l-bürüd** bigîr kışr-ı aşlu’r-râziyâ nec ve (2) kışr-ı aşlu’l-kerefûs ve rubbu’s-sūs ve ustuhûdûs levz-i mürr dükelinden berâber dögeler (3) eleyeler ve bezr-i kaçünâ lu‘âbıyla yoğuralar ve evvelleyin habb edeler ve dil altında koyalar (4) **habbı ki** ağızuñ buhârın ve koğusun giderür kaçan kim ağızda dutsa ve **şan‘at** (5) **oldur kim** cevz ve kaçûle ve fulful ve kaçanful ve kâsnî ve dârcînî ve hûlincân her birinden (6) birer direm müşğ bir dânik cemî‘in eyü dögeler ve şahğ edeler ayru ayru eleyeler (7) ve gül suyıla yoğuralar ve nohûd habb edeler ve gölgede kaçırıldalar ve sırça bardağda (8) hıfz edeler ve hâcet vaktında birin ağızda kaçlayalar nâfi‘ gele inşâallâhu (9) **habbı ki** ici hâbs ede ve andan kaçan ve balğam gelmek likin def‘ ede şan‘atı (10) **oldur kim** bigîr sumāk iki direm ‘afş bir direm kışr-ı rümmânü’l-hâmiz bucuğ direm (11) dükelin ayru ayru dögeler eleyeler ayva suyıla hamîr edeler ve habb edeler ve gölgede (12) kaçırıldalar hâcet vaktında bir direm iceler ve üstine sirkeyile nîm-birişt yumurda şarusın (13) iceler nâfi‘ gele inşâallâhu azîz **el-faşlu’r-râbi‘u fî beyâni keyfiyyet şan‘atu’l-huğne** (14) huğne kim nâfi‘dür bël ağrısından ve aşğa bağırsuğlardan ve kaçluncdan şan‘atı (15) **oldur kim** alalar büy ve kettân tohumı dükelinden onar direm kaçuru incîr ve ‘unnâb

[38b]

(1) ve sibistân her birinden yigirmişer direm kaçtmî kim kettân bézinde bağlanmış ola (2) ve demür dikenî ve dorak otı dükelinden yarım avuc nânहुवâh ve râziyâne tohumı

her (3) birinden üç direm bişüreler cem'ini dokuz yüz direm suda bişüreler tâ üç (4) yüz direm suya erişe pes indürel ve şāfī édeler ve alalar büre-i ermenī bir (5) direm ve ḥamīr tuzı üç direm muḳl nīm direm bal ve zeyt yağı ve sirke yağı (6) her birinden onar direm cemī'in bile ḥılṭ édeler ve eyü olalar tâ birbirine qarışa (7) pes götürel nāfi' gele inşāallāhu te'ālā **ḥuḳne** kim müfiddür ve hem ṭabī'atı yumışdur (8) ve ısıtmalulara çok aşşısı vardur ve bunı ol vaḳt isti'māl édeler kim ṭabī'atda (9) ḳabz ola **şan'atı oldur kim** alalar ḳabı çıḳmış ve arıdılmış ve bulğur olmuş arpa ve kettān (10) bēzinde bağlanmış ḥaṭmī ve ḳuru benefşe her birinden bucuğar avuc 'unnāb ve sibistān (11) ve kızıl üzüm cekirdegi çıḳmış ola min külli vāḥidin her birinden yigirmişer direm bişüreler (12) cemī'in dört yüz elli direm suyıla bişüreler tâ ki üç ülüsinden bir ülüsü (13) ḳala pes indürel şāfī édeler ve hem üstine dögeler sirke yağından ve benefşe (14) ve gül yağından her birinden onar direm ve hem icinde ezeler ve hem terengübünden (15) daḫı on direm ve ḥamīr tuzından ve büreden bucuğar direm ve cemī'in birbirine qarışduralar

[39a]

(1) götürel nāfi' ola inşāalāhu te'ālā **ḥuḳne** kim nāfi'dür bögrek ve ḳaşuḳ za'findan ve (2) cimā'a ḳavī olmamaḳdan ve şan'atı oldur kim alalar demür dikenı üç yarım avuc ve (3) yaş cügündür dibi bēş ḳuṭ'a ve büy yarım avuc teke bögreginüñ yağı ve hem beyni (4) ve hem iligi ve hem daşakları kim nīm-küft ola bu cemī'in ḳoyalar bir cömlekte ḳoyalar (5) ve üstine keci südi kim yeñile şağmış olalar üç yüz direm ḳoyalar ve mu'tedil odıla (6) bişüreler tâ eyü ola ve indürel ve şāfī édeler ve alalar bundan her günde yüz elli diremile (7) ḥuḳne édeler acla nāfi' gele inşāallāhu te'ālā līkin gerek kim ılıdıb götürel **el-faşlu'l-ḥāmis fī beyān** (8) **el-müfredātu'l-faşlu's-sādis fi'l-**

cevāriṣāt bu faşılđa cevārişleri beyān eder (9) cevāriş-i mülūkī ve hem aña cevāriş-i sanadağ dērler bigīr helīle-i kābilī cekirdeksüz (10) ve helīle-i esved ve belīle ve emlec her birinden otuz altışar mişķāl şūnīz otuz (11) dört mişķāl uşak ve fulful ve dār-ı fulful ve ķalmūniyā ve zencebīl her birinden (12) iki mişķāl kebābe-i cīnī ve belādūr her birinden altışar mişķāl ayru ayru dögeler (13) eleyeler ve dartalar pes alalar eyü fānīz altı yüz mişķāl ve bir yağlu cömlege ķoya (14) altında yumşak od yaķa ve üstine azcuķ su sepe tā ol fānīz eriye (15) ve köpügin ala pes bu otlar üstine bıraķa ve arķun arķun ķarışdura tā eyü ola

[39b]

(1) andan şonra oddan indüre ve ħabblar éde her ħabbı üç bucuķ direm ola (2) likin gerek kim ħabbı zeyt yağıyla veyā sığıruņ sāde yağıyla éde ve cemī^c ħabbları (3) üç yüz altmış altı ħabb ola ve bir yıl evvelinden tā āħirine degin her gün (4) bir ħabb bu ħabblardan yeye ve yıl āħirinde ħīc bir ^cillet bedeninde bulunmaya ve eger (5) bu ħabbları yemeyen şayru ola teñrinüñ fażlı teñrinüñ fażlı birle şifā bula ve hem (6) bunu isti^cmāl éde aķ baraş ķara baraş ve nezle ve baş ağrısı ve bendükşe (7) ağrısı ve göz tonuğı ve ısıtma olmaya ve beñzi gökcek ola ve bēli berk ola ve cimā^a (8) ķavī ola ve ķorķusuz nekim dilese yeye ve gözinüñ nūrı arta ve dāyimī neşātda (9) ve feraĥda ola inşāallāhu te^cālā **cevāriş** kim cimā^a ķuvvet vērür bögrege süĥūnet vērür ve (10) **şan^catı oldur kim** bigīr bezr-i helyūn ve şakāķul ve zencebīl her birinden bēşer direm (11) ve tūzerī-yi ebyaz ya^cnī aķ ve kıızıl ve lisān-ı ^caşāfīr ve bezr-i rümmān-ı berrī (12) ve arıdılmış küncīd ve aķ şeker ve ħaşĥāş aķ ve aķ behmen ve behmen-i kıızıl (13) her birinden berāber berāber dögeler ve eleyeler revāk balıla ħamīr édeler ħācet vaķtında (14) iceler şerbeti bir mişķāl nāfi^c ola **cevāriş-i maşĥakī** nāfi^cdür ve ma^cdeye ve bağır

şovuklığından (15) ve hem yellerden ve balgamı giderür ağzından su gelmenin men' eder

[40a]

(1) **şan'atı oldur kim** bigîr maştakî yedi direm döge eleye pes yüz elli direm aq şekerile (2) ve az su icinde ve köpüğün alalar pes ol mezlekî üstine ekeler ve getüreler ve bir (3) taş üstine yayalar kim yağlanmış ola şirürğan yağıyla şabr edeler tâ kırıya (4) pes pareleyeler ve hâcet vaktında bir mişkâl isti'mâl edeler nâfi' gele inşâallâhu te'âlâ (5) **cevâriş** kim hıfzı arturur ve **şan'atı oldur kim** alalar zencebîl ve nânhuvah her birinden (6) onar direm şünîz ve helîle-i kâbilî her birinden beşer direm cemî'in dögeler ve eleyeler (7) ve köpügi alınmış balıla yogurular ve hâcet vaktında bir mişkâl isti'mâl edeler nâfi' gele inşâallâhu te'âlâ (8) **cevâriş** kim bedeni semirdür ve ta'amı hazm eder ve cimâ'a kuvvet vürür ve bevâsîre (9) çok aşşısı vardur ve **şan'atı oldur kim** bigîr zencebîl on direm dâr-ı fulful otuz direm (10) fulful on direm fânîz altı yüz direm arıdılmış gevz ve arıdılmış küncîd (11) her birinden ellişer direm key dögeler ve eleyeler ve köpügi çıkmış balıla yogurular ve hâcet (12) vaktında bir mişkâl isti'mâl edeler nâfi' gele inşâallâhu te'âlâ **el-faşlu's-sâbi' fî** (13) **el-ma'âcînî ma'cûnu'n-necâh** ishâl eder sevdâyı ve lüzüc balgamı ve göyünmiş şafrâyı (14) def' eder **şan'atı oldur kim** alalar kara helîle dâr-ı fulful ve fulful her birinden onar (15) direm dögeler balıla ma'cûn edeler isti'mâl edeler dadranbu suyıla nâfi' ede inşâallâhu te'âlâ

[40b]

(1) **ma'cûn-ı cālînüs** cālînüs hekim bu ma'cûn yüz yigirmi dürlü hastalığa (2) keffâretdür ve andan dâdi ehabblarım ol kişünüş hâlini kim bu ma'cûnı (3) bir هفته yeye ve andan sonra tabîbe gele ve **şan'atı oldur kim** bigîr alalar (4) mezlekî ve

kıranful ve ʿākırkarhā ve besbāse her birinden bir direm vec nīm direm (5) tohm-ı kerefis ve dūkū tohm-ı şeb̄s ve nānhuvah-ı hindī her birinden dörder mişkāl (6) aq ve kızıl tūzerī her birinden iki direm dūkelin dōge eleye ve uvaḥ ol kadar (7) revāk balıla maʿcūn ēde ḥācet vaqtında her şabāḥ acla bir mişkāl istiʿmāl (8) ēdeler nāfiʿ gele inşāallāhu teʿālā **maʿcūn-ı rāḥat** kulunc taḥlīl ēder ve yēlleri giderür (9) ve bēl āgrısına çok aşşısı vardur şanʿatı oldur alalar mezlekī ve kıranful ve (10) zencebīl ve fulful ve dār-ı fulful ve cevz ve saqmūniyā-yı herikī iki direm dūkelin (11) dōgeler ve cüllābıla yoğuralar ve ḥācet vaqtında bir mişkāl istiʿmāl ēdeler nāfiʿ ēde (12) **maʿcūn-ı enjir** göz yaşarmāğına çok fāyidesi vardur şanʿatı oldur kim (13) alalar vec ve kaşnı ve rāziyāne tohmı her birinden berāber dōge (14) eleye balıla maʿcūn eyleye ve ḥācet vaqtında bir mişkāl istiʿmāl ēdeler (15) nāfiʿdür **maʿcūnı kim** āğuları defʿ ēder ve şoğulcanları ve namārborları kim

[41a]

(1) kırandadur öldürür kırar ve hem indürür diger **şanʿatı oldur kim** alalar encidāni (2) ve aşlı her birinden iki direm ve şīḥ-i irmenī iki direm dōge eleye revāk (3) balıla ḥamīr ēde ve ḥācet vaqtında bir mişkāl istiʿmāl ēde nāfiʿ ēde inşāallāhu teʿālā (4) **el-faşluʿs-sāmin fiʿl-ḥizābāti** bu faşıl saqalı ve başı boyamağ icün (5) beyān ēder ḥizāb kim kōzuḡ üstündeki kabın yaşıken ala dōge ve anuḡ (6) üstine biraz ḥabsiʿl-ḥadīd dōge bıraqa bir hefte şabr ēde her gün bunı (7) kırişdura ve andan şoḡra aq ve sacı anuḡıla boyaya eyü yer bundan gāfil (8) olmamağ gerek **ḥizāb-ı āḥir** alalar ḥabsiʿl-ḥadīd nīk eyü dōge ve kalay (9) bürādesi her birinden birer cüz ve ol kadar bişüre süci sirkesiyle kim gālīz (10) ola ve andan şoḡra anuḡıla saqalın ḥizāb ēde nāfiʿ ola **ḥizāb-ı āḥir** (11) alalar kōz cicegin acılmazdan öñdin ve anı zeyt yağıyla saḡk ēde yaʿnī dōge

(12) ve aña biraz muḳl-ı yehūdī ıarışdura ve isti'māl éde nāfi' ola **nev'i diger** (13) **hızāb** alalar kök māzūyı biraz bezir yağıyla bir cömlekte ıavuralar řol ıadar (14) teybīz bigi ola ve rastuḳ taşın dögölmiş ve tuzu bir pāre ılıcaḳ suyıla (15) ḥamīr éde ıarışdura ve isti'māl éde ve ḥammāmda yuya eti ıurıtmaya coḳ issi suyıla yuya nāfi' éde inřāallāhu te'ālā

[41b]

(1) **el-faşlu't-tāsi'u fī beyāni edviyeti'l-esnān** ya'ni devāyı ki (2) dişleri berk éder ve ağız ıoḳusun eyü éder ve dişleri aḳ éder **řan'atı** (3) **oldur kim** alalar 'ūd kömüri ve gezmāzek ve būre-i ermeni řāmī sırca (4) ve sinā-yı mekkī ve deñiz köpügi her birinden berāber dögeler eleyeler saḥḳ dögeler (5) ve isti'māl édeler nāfi' ola **devā-yı āḥir kim** diřüñ ıanamalıḳın men' éder ve hem (6) ağırsın giderür alalar řeb-i yemenīde direm bābūnec-i cebelī yigirmi direm döge (7) eleye isti'māl éde nāfi' ola **devāyı kim** ıal' éder esnānı geñezlikle (8) evvel ol diřüñ diblerin bir iki yerde cizeler ve andan alalar zāc (9) ve 'afř ve mevīzec ve řeb-i yemenī ve dār-ı fulful saḥḳ édeler ve (10) ıatrān ve mūmıla yoğıralar ve ol cizdügi yere ıoyalar ve bir sā'at řabr éde (11) ve andan řoñra eliyle ceke fi'l-ḥāl gele ıııa gele **řan'at-ı devāyı kim** diři aḳ (12) éde ve hem cilā vērür ve kirin giderür ve ağız ıoḳusun giderür ve diř etlerin (13) cüritlemez pes alalar būre ve nār ıabı ve deñiz köpügin ve mürr ve řūnīz (14) eczāyı berāber dögeler eleyeler misvāklanalar nāfi' gele inřāallāhu te'ālā (15) temmet fihrist-i tıbb

BÖLÜM 4: DİZİN

-A-

a : O.

a. + laradur (30b/8)

a. + ıa (10a/12), (10a/13),
(10a/6), (10b/2), (12b/8), (13a/3),
(13a/6), (13a/9), (13b/14), (14a/1),
(14a/10), (14a/12), (14a/8), (14b/10),
(14b/12), (14b/14), (16b/15), (17b/2),
(18a/12), (18b/15), (19a/2), (19b/2),
(19b/9), (1b/8), (20a/3), (20a/4),
(22a/2), (22a/3), (22a/8), (22b/3),
(23b/4), (26a/4), (26b/7), (2a/6), (2a/7),
(2a/7), (34b/6), (35a/5), (37b/1),
(39a/9), (3b/3), (3b/8), (41a/12), (4a/1),
(4b/10), (4b/4), (5b/7), (6b/8), (7a/15),
(7b/1), (7b/12), (7b/2), (7b/3), (7b/4),
(7b/6), (7b/9), (8a/11), (8a/4), (8a/5),
(9a/12), (9a/5), (9a/9), (9b/9)

a. + nda (12a/1), (13b/3),
(13b/6), (16a/11), (16b/3), (17a/11),
(17b/8), (1b/7), (20a/11), (20b/3),

(22a/8), (23a/13), (28a/2), (30b/2),
(31a/9), (4b/1), (4b/5), (8a/10)

a. + ndağı (14a/3), (15a/1)

a. + ndan (10a/15), (10b/6),
(10b/9), (11a/12), (11b/14), (12b/10),
(12b/9), (13b/3), (13b/6), (14a/12),
(15b/4), (15b/5), (15b/6), (16a/1),
(17a/13), (17a/2), (17a/3), (17b/2),
(18a/9), (18b/1), (18b/1), (18b/15),
(19a/1), (19b/1), (19b/12), (19b/13),
(19b/14), (19b/4), (20a/1), (20a/11),
(20b/13), (21b/14), (21b/15), (21b/7),
(22a/8), (22b/15), (24b/4), (24b/9),
(25b/4), (26b/11), (26b/12), (26b/6),
(27a/1), (27a/3), (27a/8), (27b/12),
(28a/1), (28a/6), (29a/5), (29b/13),
(2a/10), (34b/12), (34b/12), (34b/15),
(35a/1), (35a/1), (35b/13), (35b/14),
(35b/2), (35b/3), (36b/5), (37a/14),
(37b/1), (37b/10), (38a/9), (39b/1),
(3b/7), (40b/2), (40b/3), (41a/10),
(41a/7), (41b/11), (41b/8), (4a/5),

(5a/5), (5a/6), (8b/10), (8b/8), (8b/9),
(9b/10), (9b/9)

a. + ni (10b/8), (14a/7),
(15b/10), (16a/14), (19b/1), (21a/6),
(21a/8), (21a/9), (24b/11), (25a/15),
(25a/8), (25b/15), (29a/6), (2a/6),
(30a/8), (30b/1), (30b/6), (31a/3),
(34b/8), (35a/8), (35b/1), (35b/13),
(36a/6), (41a/11), (4b/9), (5a/5), (8b/5),
(9a/10), (9a/13)

a. + nlar (29a/12), (30b/14),
(32a/4), (6a/15)

a. + nlara (29b/10), (29b/5),
(30b/8)

a. + nlarda (7a/11)

a. + nlardan (31a/7), (8a/6)

a. + nları (7b/8), (8a/5)

a. + nları (11b/14), (31b/8),
(4b/3)

a. + nsuz (27a/4)

a. + nuş (10a/4), (10a/7),
(10b/12), (13a/6), (13b/11), (13b/8),
(13b/9), (14b/10), (14b/13), (14b/14),
(15a/15), (16a/11), (16a/12), (16a/4),
(16a/8), (17b/3), (17b/9), (19b/12),
(1b/10), (1b/14), (21a/6), (21b/6),
(22a/6), (24b/14), (26a/4), (27b/10),
(27b/11), (28a/13), (28a/14), (28a/3),
(28a/3), (29b/1), (29b/11), (2a/11),
(2b/2), (2b/2), (2b/3), (30b/15), (30b/8),
(31a/1), (31a/4), (31a/4), (31b/2),
(31b/2), (31b/3), (34b/1), (34b/13),
(34b/2), (34b/5), (34b/8), (35a/14),
(35b/10), (37a/1), (37a/8), (3a/2),
(3a/5), (3a/7), (3b/14), (41a/5), (4a/4),
(4b/5), (4b/6), (5a/13), (6a/12), (6a/4),
(6a/9), (6b/12), (6b/3), (7a/7), (8a/9),
(8b/11), (8b/9), (9a/10), (9a/13), (9a/2),
(9a/7), (9b/12), (9b/14), (9b/8),
(22a/11), (2a/13), (2b/1), (5a/7)

a. + nuşla (13b/2), (23a/6),
(24b/4), (24b/5), (27a/8), (29b/12),
(41a/10), (41a/7), (3a/6)

[= 302]

āb : <Far. Su.

a. +1 (28b/15), (28b/15)

[= 2]

abkāme : <Far. Turşu veya piyaza benzeyen, ekşi hamur ile pişirilen bir çeşit yiyecek.

a. (11b/1)

[= 1]

ac : Acıkmış olma. “aç”

a. +1a (39a/7), (40b/7)

[= 2]

ac- : bk. aç-

a.-ar (31a/11), (37a/6)

[= 2]

acele : <Ar. Bir şeyi çabuk yapmaya çalışma, tez. “acele”

a. (22b/7)

[= 1]

acı : Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, dille alınan duygulardan tatlının karşıtı olan duyu.

a. (6b/4)

[= 1]

acıq- : Yemek yeme gereksinimi duymak.

a.-duğı (17b/8)

[= 1]

acıl- : 1. (Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak. 2. Açılmak, açık olma durumu. 3. Ferahlamak, rahatlamak. “açıl-”

a.-mazdan (41a/11)

a.-mış (35a/13)

[= 2]

āciz : <Ar. Beceriksiz olan.

a. +dür (1b/4)

[= 1]

acılıq : Aç olma, acıkma durumu.

a. (17b/6)

[= 1]

aç- : Bir şeyi kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

a.-ar (14a/5)

[= 1]

ad : Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, isim.

a. + ı (3a/7)

a. + ına (3a/6)

a. + ını (3a/6)

[= 3]

âdem : <Ar. İnsan, adam.

a. (23b/10), (24a/6)

a. + e (23b/14), (7a/8)

a. + i (10b/15)

a. + üñ (4b/6)

[= 6]

‘âdet : 1. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. 2. Alışılmış davranış.

a. (10b/2)

a. + den (10b/3)

a. + êde (25b/7)

a. + êdiben (17a/8)

a. + êdine (15a/11), (15a/12), (15b/13), (15b/15), (26a/10)

a. + i (10a/11), (10a/12), (10a/14)

a. + üñ (10a/10), (10b/12)

a. + üñse (11a/12)

[= 15]

‘afş : <Ar. 1. Mazı denilen tane. 2. Kekre.

a. (38a/10), (41b/9)

[= 2]

ağ : Ak, beyaz.

a. + ın (34b/9)

a. + ıyla (34b/11)

[= 2]

ağac : Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki.

a. (27b/2), (29b/4), (32b/11), (33a/14), (33b/14), (35b/13), (35b/7), (36a/10), (5b/9)

a. + ında (31a/8), (31a/9)

[= 11]

ağdiye : < Ar. Yenip içilecek şeyler.

a. (10b/7), (29b/10), (29b/12), (30a/10), (6a/10)

a. + den (6a/9)

a. + dür (33a/1)

a. + i hârr (6b/2)

a. + i devâiyyeye (10b/7)

a. + i laṭīfden (29a/12)

a. + i laṭīfdendür (29b/2)

a. + i muṭtedildendür (30b/3), (30b/4)

a. + i mūlaṭṭıfıdandır (29a/14), (29b/6)

a. + nūṅ (29b/15), (3b/9)

[= 17]

ağır- : Ağırılmak.

a.-ğan (6b/6)

[= 1]

ağır: Yerinden kaldırılması, taşınması güç olan, hafif karşıtı.

a. (6a/14)

[= 1]

ağırlıg : Ağırlık.

a. + ın (18a/2)

[= 1]

ağız : Hayvan ve insanda yüzün ön
aşağı kısmında yer alan, yemeye,
içmeye, nefes alıp vermeye, ses
çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve
sindirim borusunun giriş deliği olan
boşluk.

a. + da (38a/8), (38a/4)

a. + köküsü (17a/14)

a. + köküsün (41b/12), (41b/2)

a. + uñ (38a/4)

[= 6]

ağla- : Ağlamak.

a.-mağdan (15a/9)

[= 1]

ağrāz : < Ar. Maksatlar, niyetler.

a. + larına (3a/4)

[= 1]

ağrı : Bedenin herhangi bir yerinde
derinden ve yaygın bir şekilde

hissedilen sürekli acı ve ızdırıp, sızı,
veca.

a. (23b/12)

a. + s1 (28a/12), (39b/6), (39b/7)

a. + s1n (35b/5), (41b/6)

a. + sina (23a/9), (31a/12),

(40b/9)

a. + sından (38a/14)

[= 10]

ağu : Zehir.

a. + ları (40b/15)

[= 1]

ağulu : Zehirli.

a. (15a/8)

[= 1]

ağ(1)z : bk. “ağız”

a. + 1 (13a/4), (6b/4), (6b/13)

a. + ına (26b/11)

a. + ında (8a/7)

a. + ından (39b/15)

a. + ını (35a/2)

a. + ını (6a/13)

[= 8]

āḥir : < Ar. Son, sonraki.

a. (41a/10), (41a/8), (41b/5)

a. + ile (16a/15)

a. + inde (39b/4)

a. + ine (39b/3)

[= 6]

ahir : bk. “āḥir”

a. + inde (33b/10)

[= 1]

ahkām : < Ar. Emirler, hükümler.

a. + ı tıbbiye (2a/1)

[= 1]

ahlāt : < Ar. Karışım.

a. + dan (21a/11)

a. + ı (14b/5), (22b/12), (27b/14)

a. + ı a^czāyı (21b/8)

[= 5]

aḥşām : Akşam.

a. + da (10a/4)

a. + öyni (10a/3)

[= 2]

aḥvāl : < Ar. 1. Durumlar, haller, vaziyetler. 2. Davranışlar.

a. + in (17b/14)

[= 1]

aḥvālī’y-yakāşa : < Ar. Uyanıklık durumları.

a. (17b/4)

[= 1]

aḥ : Beyaz.

a. (15a/9), (28b/4), (31b/11), (31b/14), (32a/10), (34b/14), (34b/7),

(35a/10), (35b/2), (36a/12), (36b/7),
(37a/3), (37b/7), (39b/11), (39b/12),
(39b/12), (39b/12), (39b/6), (40a/1),
(40b/6), (41a/7), (41b/11), (41b/2)

a. + şekerile (20a/5)

[= 24]

ak- : Akmak.

a.-a (12a/2), (12a/2), (16a/3)

a.-ar (12a/4)

[= 4]

akall : < Ar. En az.

a. +1 (4a/1), (19b/14)

[= 2]

akarsu : Akarsu.

a. + ya (15a/12)

[= 1]

akd : < Ar. Bağ, bağlama, düğümlenme,
bağlanma, düğümlenme.

a. + eden (3a/13), (3a/14)

[= 2]

akırkarhā : < Ar. 1. Pire otu, nezle otu.

2. Şifalı bir öd türü.

a. (40b/4)

[= 1]

akış : Akma işi.

a. +1 (12a/8)

[= 1]

akl : < Ar. Akıl, us.

a. (1b/7)

a. +1 (18a/11), (16b/10)

a. +1 bi'l-melekiyyete (2b/4)

a. +1 giderür (18a/10)

a. +1 heyūlānīden (2b/4)

a. +1 müsteānı (2b/4)

[= 7]

aklen : < Ar. Akıl ile, akıldan.

a. (2a/4)

[= 1]

‘aks : <Ar. Çarpma, çarpıp geri dönme.

a. + i **ḥilāfincadur** (31a/2)

[= 1]

akşıman : Ak suretli, ak gibi, akça.

a. (7a/1)

[= 1]

āl : <Ar. 1.Aile. 2. Evlat. 3. Sülale.

a. (1b/14)

a. + i (1b/14)

[= 2]

al- : Almak.

a. (34b/14), (35a/10), (35a/4), (35a/7), (35a/9), (35b/1), (35b/6), (36a/10), (36a/11), (36a/13), (36a/15), (36b/3), (36b/6), (37a/3)

a.-a (26b/11), (27a/7), (35a/13),

(41a/5), (39a/15)

a.-alar (26a/5), (38a/15), (38b/4), (38b/9), (39a/13), (39a/2), (39a/6), (40a/14), (40a/2), (40a/5), (40b/13), (40b/3), (40b/9), (41a/1), (41a/11), (41a/13), (41a/8), (41b/13), (41b/3), (41b/6), (41b/8)

a.-asın (26b/14)

a.-duḡdan (35b/9)

a.-dur (27a/14)

a.-maḡ (22b/9)

a.-maḡdan (24a/13)

a.-uban (37b/2)

[= 46]

alabüber : <T.-Gr. 1. Patlıcangillerden bir biber türü; (*Capsicum annuum*). 2. Olgunlaşınca kızaran ve yakıcı bir tat alan biber cinsinin yemeklerde baharat olarak kullanılmak üzere toz haline getirilmiş şekli, Türk biberi.

a. (26b/3)

[= 1]

‘alāmet : < Ar. Belirti.

a. + i (13a/6), (19b/12),
(34b/13), (6a/12), (6b/12), (6b/3),
(7a/7)

[= 7]

alāuhu’l-‘āliye : < Ar. Yüceltme
manasında kullanılan bir sözcüktür.

a. (1b/11)

[= 1]

a‘lā : < Ar. Daha iyi, pek iyi, en
yüksek, ziyade olan.

a. + yı (8a/10)

[= 1]

‘ale’l-eşahh : Çok doğru.

a. (31b/12)

[= 1]

‘ālem : < Ar. 1. Dünya, cihan, 2.
İnsanlar, halk. 3. Lüzum, mana.

a. (2a/4)

a. + de (1b/13)

[= 2]

ālet : < Ar. Aygıt, araç, vasıta.

a. + iyle (15b/15)

[= 1]

alın- : Alınmak, alma işi yapılmak.

a.-miş (40a/7)

[= 1]

allāh : < Ar. İslam dinine göre bütün
kemal sıfatlarının kendisinde
bulunduğu, mutlak, hakiki, eksiksiz,
ezeli, ebedi, her şeyin yegane sahibi,
maliki ve yaratıcısı olup eşi benzeri ve
zıddı tasavvur edilemeyen, diğer
varlıkların zaruri kaynağı ve gerçek
sebebi olan varlık, Tanrı.

a. + uñ (1b/9), (2b/2)

[= 2]

allāhu te‘ālā : <Ar. Yüce Allah, ulu Allah.

a. (3a/11), (4a/11)

[= 2]

alma : Elma; (*Pirus malus*).

e. (34a/2), (35b/10), (35b/13),
(36a/6), (36b/6)

e. + dur (32b/10)

e. + yı (35b/14)

[= 7]

alt : 1. Bir nesnenin yere bakan yüzü, üst karşıtı. 2. Bir nesnenin yere temas eden kısmı, taban.

a. + ında (38a/1), (38a/3),
(39a/14)

[= 3]

altı : Altı.

a. (16b/3), (23a/13), (5a/10)

[= 3]

altıncı : Altıncı.

a. (12a/6), (16b/8), (23b/2)

[= 3]

altışar : Altışar.

a. (39a/12)

[= 1]

altı yüz : Altı yüz.

a. (39a/13), (40a/10)

[= 2]

altun : Altın.

a. (15b/15)

[= 1]

‘amel : <Ar. Yapılan iş, fiil.

a. + dedür (3b/11)

a. + eder (16a/7)

a. + i (19b/8), (36a/6), (36b/2)

[= 5]

ammā : < Ar. 1. Ama. 2. Bir hükmü kuvvetlendirir, pekiştirir.

a. (10a/7), (10b/3), (11a/6), (12a/13), (12a/14), (12b/11), (12b/4), (12b/5), (13a/5), (13b/8), (13b/8), (14a/15), (14b/2), (16a/13), (17b/2), (17b/6), (18a/12), (18a/5), (18b/11), (18b/5), (19a/11), (19a/7), (19b/10), (19b/6), (19b/8), (1b/15), (20a/3), (20a/5), (20b/12), (20b/13), (20b/15), (21b/6), (22a/3), (22a/6), (22b/12), (22b/13), (22b/14), (22b/2), (22b/4), (23a/4), (23a/6), (24a/10), (24a/8), (24b/10), (24b/12), (25a/13), (25a/2), (25b/11), (26a/3), (26b/8), (28b/11), (28b/5), (2a/11), (2a/13), (2a/15), (2a/4), (30b/13), (30b/3), (31a/7), (31a/8), (31a/9), (31b/11), (31b/7), (31b/9), (32a/14), (37a/5), (3a/10), (4a/8), (4b/4), (5a/9), (5b/5), (6a/8), (6b/12), (6b/3), (7a/14), (7a/15), (7a/6), (7b/1), (7b/2), (7b/3), (7b/5), (7b/9), (8b/10), (9a/10), (9a/7), (9b/13), (9b/4)

[= 87]

aḡ- : Anmak.

a.-alar (3a/10), (4b/14)

[= 2]

ancılayın : Öyle, onun gibi.

a. (12b/12), (13b/10), (14b/4), (22b/6), (24a/4), (30b/4), (31b/15), (31b/5), (31b/8), (33a/11), (34a/10), (34a/6), (3a/13), (3a/15), (3b/1), (8a/13), (8a/15), (8a/4), (8a/6)

a. + dur (25a/13), (31b/13), (37a/5)

[= 22]

anīsūn : < Far. Anason; (*Pimpinella anisum*).

a. (37b/7)

[= 1]

anisūn: bk. “anīsūn”

a. (19b/7), (37a/9)

[= 2]

anūširvān : < Ar. Sasani hükümdarı.

a. + şuyında (12a/11)

a. (2b/10)

[= 1]

[= 1]

ard : Arka.

‘an-varṭatū’l-mühlik : < Ar. Öldüren
çukurdan.

a. + inca (12b/4), (12b/6),
(16a/3), (22b/1)

a. (2b/13)

[= 4]

[= 1]

arı : 1. Tertemiz, pak. 2. Doğal,
katışksız, saf.

ara : 1. İki şeyi birbirinden ayıran
uzaklık, açıklık, boşluk. 2. Bir oluştan
diğer bir oluşa kadar geçen zaman
fasılası.

a. (20a/2), (20b/7), (34b/7)

[= 3]

a. + sında (12b/5), (14b/11),

(31b/1), (32b/9)

a. + sındadur (13b/10)

[= 5]

arid- : Arıtmak, temizlemek.

a.-ur (18a/2), (21a/11), (21a/13),
(21b/4), (23a/7), (36b/12), (37a/7),
(37b/5)

[= 8]

‘arabī : < Ar. Araplarla ilgili, Araplara
özgü olan.

aridıl- : Temizlenmek, arıtılmak,
yikanmak.

a. (37b/13), (37b/13)

a.-miş (38b/9), (40a/10),

[= 2]

(40a/10), (39b/12)

aras : Doğu Anadolu'da bir ırmak.

[= 4]

arın- : Maddî kirlerden temizlenmek,
temiz ve pak duruma gelmek,
yıkanmak.

a. + a (19b/12)

a.-miş (37b/14)

[= 2]

‘**arīz** : < Ar. Geniş, enli.

a. (18b/14)

[= 1]

arīzī : < Ar. bk. ġarīzī

a. (4a/8)

[= 1]

arķ : Tarım alanlarını, tarla ve
bostanları sulamak için açılan su yolu,
kanal.

a. + şuyıla (11b/12)

a. + şuyıdur (11b/15)

[= 2]

arķa : Arka, sırt.

a. (17a/5)

[= 1]

arķun : Yavaş, hafif.

a. + arķun (14a/12), (14b/12),
(34b/10), (34b/15), (39a/15)

[= 5]

armağ : Güçsüzlük. “armak”

a. + ı (17a/6), (21a/14)

[= 2]

arpa : Buğdaygillerden bir bitki;
(*Hordeum vulgare*) Taneleri ekmek ve
bira yapımında kullanılan, hayvanlara
yem olarak verilen bir tahıl cinsi.

a. (38b/9)

a. + dur (33b/9)

a. + keşki (33a/9)

a. + sı (33a/9)

[= 4]

arṭab : < Ar. Yumuşak, taze, yaş,
nemli.

a. + dur (30b/10), (33a/1),
(33a/11)

[= 3]

art- : Artmak, çoğalmak.

a.-a (39b/8)

a.-ar (15a/15), (3b/11)

a.-dı (24b/6)

a.-ur (28a/12)

[= 5]

artuḳ : Fazla.

a. (14b/1), (14b/1), (16a/10),
(16b/12), (22a/5), (31a/2), (31a/5),
(31b/6), (34b/4), (5a/10), (5a/9), (6a/5),
(9a/11), (9a/13)

a. + dur (12a/15), (31b/14),
(31b/7), (33b/1), (34a/5), (4a/15),
(6a/9), (9a/9), (33a/3)

[= 23]

artur- : Arttırmak, çoğaltmak.

a.-a (15b/8)

a.-ur (15a/14), (16a/5), (16b/10),
(16b/11), (17a/15), (23a/4), (23b/9),
(40a/5)

[= 9]

aruḳ : Arık, Zayıf, cılız, kuru, sıska.

a. (21b/3), (24b/3), (30b/14),
(32a/8)

a. + eder (11a/10), (18a/6),
(21b/4), (22b/8)

a. + eyler (11a/1), (11a/3)

[= 10]

aruḳlıḡ : Zayıflık. “aruḳlık”

a. + ından (7b/14)

[= 1]

arziyye : < Ar. Toprakla, topraktan
yetişen.

a. (3b/4)

[= 1]	a. + ı tena ^{cc} um (5a/2)
‘aşāb : < Ar. Sınır.	[= 4]
a. + ıyıla (18b/14)	aşhābı’l-kedde : Kedde sahipleri.
[= 1]	a. (5b/11)
‘aşabānī : < Ar. 1. Asabeye ait, asabe ile ilgili. 2. Sınırlı.	[= 1]
a. (8a/10)	aşhābı’r-rāhat : Rahat sahipleri.
[= 1]	a. + ı (5a/1)
‘aşāfir : < Ar. Serçe kuşu.	[= 1]
a. (39b/11)	aşl : < Ar. 1. Ilgın ağacı. 2. Kök.
[= 1]	a. + ı (41a/2)
‘asel : < Ar. Bal.	[= 1]
a. + i (37a/5)	aşl : < Ar. Kök, asıl, menşe; tür, cins.
[= 1]	a. + ıdur (34a/15)
aşhāb : < Ar. Sahipler.	[= 1]
a. + dururlar (1b/15)	aşlī : < Ar. Asla mensup, hususi, seçkin.
a. + ı (1b/14)	a. (21a/11), (3b/3), (4a/2),
a. + ı rāhıta (5a/3)	(4b/5), (5b/2)

a. + nün (4a/3)

[= 6]

aşlu'l-kerefus : Kereviz kökü; (*Apium graveolens*).

a. (38a/2)

[= 1]

aşlu'r-rāziyānec : Raziyanec kökü.

a. (38a/1)

[= 1]

aşşı : Yarar, fayda.

a. + şı (35a/12)

a. + sı (18a/4), (21a/1), (21b/1),
(23b/8), (35a/7), (35b/6), (36a/14),
(36a/5), (36a/9), (37a/7), (37b/6),
(38b/8), (40a/9), (40b/9)

[= 15]

aş : Yemek.

a. + ı (11a/5), (20a/12), (20a/12),
(25b/9), (27b/1), (27b/1), (27b/2),
(29a/1)

a. + ma (6b/8)

a. + ıyla (11b/1), (27b/2),
(20a/12)

a. + larda (20a/13)

[= 13]

aşağa : Aşağı, alt.

a. (38a/14)

a. + dan (14a/11), (24b/8)

[= 3]

aşağarak : Daha aşağı, aşağıca, bir derece aşağı. "aşağarağ, aşağırak"

a. (30b/10)

[= 1]

‘aşr: < Ar. Yemen’de bulunan Hindistan’da “ak” olarak bilinen sütleğengillerden, “tıgala” da denilen ve zamkı öldürücü olan bir ağaç.

a. (27a/10), (34a/11)

[= 2]

aşuğ : Çift tırnaklı hayvanların ön dizlerinde bulunan bir eklem kemiği, aşık kemiği.

a. +1 (27a/7)

[= 1]

at : Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.

a. (14b/2)

a. + binmek (14a/14)

a. +1 (14a/15)

a. + segirtmek (14b/4)

[= 4]

‘ataş : < Ar. Susama, susuzluk, hararet.

a. +1 (36a/4)

[= 1]

‘ataş-ı kâzibe : < Ar. Yalancı susalık.

a. (37a/8)

[= 1]

av : Karada ve havada yabanî hayvanları, denizde balıkları tutma veya vurma işi.

a. (28b/10)

[= 1]

a‘vân : < Ar. Yardım edenler, yordakçılar.

a. (2b/14)

[= 1]

āvāz : < Far. Ses.

a. + lar (16a/5)

[= 1]

‘avrat : < Ar. Kadın.

a. (24b/10), (24b/10), (24b/13),

(24b/3), (24b/7), (27a/3), (3a/12),

(3a/13), (3b/4)

a. + a (25a/11)

a. +1 (24b/4)

a. + ıla (27a/3)

a. + uğ (24a/8), (24b/15), (24b/6)

[= 15]

avuc : Avuç.

a. (38b/10), (38b/2), (39a/2),
(39a/3)

[= 4]

ay : Yılın ayrıldığı on iki bölümünden her biri veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.

a. + da (18a/10), (18a/13)

[= 2]

ayağ : bk. "ayağ"

a. + üstine (25a/2)

[= 1]

ayağ : Bedenin bacadan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı.

a. (10b/10)

[= 1]

ayāric : <Gr. Deva için hazırlanan bir grup macuna verilen genel ad.

a. + i faykara (37b/5)

a. + ile (15b/13)

[= 2]

ayaz : Duru, sakin havada çıkan kuru soğuk.

a. + da (18b/9)

[= 1]

aydın : Aydın, ışıklı.

a. + ola (20b/7)

[= 1]

ayid : Ayıt, küçük ince yapraklı, kokulu, mor mavi çiçekli, düzgün dallarından sepet örülen halk indinde kutsal sayılan bir ağaç, hayıt, beşparmak otu; (Vitex agnus castus).

a. + toğmı (32a/14)

[= 1]

ayır : Ayırmak.

a. (35b/7)

[= 1]

aylık : Aylık.

a. + dan (5a/10)

[= 1]

‘ayn : < Ar. Göz.

a. (15a/6)

[= 1]

ayru : Ayrı.

a. (26a/14)

a. + ayru (15b/4), (15b/4),
(37a/12), (37b/9), (38a/11), (38a/6),
(39a/12), (26a/14)

[= 9]

ayva : Ayva; (*Cydonia vulgaris*).

a. (33b/14), (36a/5), (38a/11)

[= 3]

az : Az, yetersiz.

a. (12a/10), (12a/7), (13a/4),

(14a/3), (16b/9), (20a/13), (24a/11),
(24b/8), (30b/2), (31b/3), (32a/11),
(26a/2), (35a/10), (37a/2), (40a/2),
(5a/6), (6b/9), (7a/2), (7a/8), (7b/5),
(8a/11)

a. + az (10b/4)

a. + dur (9a/3)

[= 23]

a‘zā : < Ar. Organlar, üyeler.

a. (18a/15)

a. + yi bākīden (1b/14)

a. + nuḡ (13b/4)

a. + sīn (3b/6)

a. + sīna (9b/4)

a. + sīnda (7b/13), (7b/8)

a. + sīnuḡ (3b/10)

a. + ya (14b/11)

a. + yī (21b/8), (22b/13), (6a/6)

a. + yı aşlī (21a/11)	(23a/10), (25a/6), (27a/11), (29a/2), (34a/12)
[= 13]	
azcuḳ : Azıcık, çok az.	b. + dan (13b/12)
a. (17b/3), (39a/14)	b. + ında (25a/15)
[= 2]	b. + larında (14a/13)
azırak : Daha az.	b. + uḡ (29a/13), (29a/6), (30a/11)
a. (27a/15)	[= 20]
a. + dur (33a/13)	bābād : <Far. Papatya; (<i>Matricaria</i> <i>chamomilla</i>). “bābādyā, babādyā”. Krş.
[= 2]	bābūnec.
azīz : <Ar. Sevgide üstün tutulan, muazzez.	b. + yağlarla (26a/14)
a. (38a/13)	[= 1]
[= 1]	bābūnec : <Far. Papatya; (<i>Matricaria</i> <i>chamomilla</i>). Krş. bābādyā.
-B-	
bāb : <Ar. Bölüm, kısım.	b. + i cebelī (41b/6)
b. (13a/13), (19a/5), (3a/8)	[= 1]
b. + da (11b/5), (13a/13), (15a/4), (17b/14), (19a/4), (20a/14),	ba'de : <Ar. Sonra, bundan sonra.
	b. (1b/15)

[= 1]
bādrūc : <Far. Yabani reyhan;
(Ocimum).

b. (32b/2)

[= 1]

bağır : Göğüs, sine.

b. + a (18a/8)

b. + lar (31b/6)

b. + şovuklığından (39b/14)

[= 3]

bağırsuk : Sindirim borusunun midenin
bitiş yerinden anüse kadar olan ve
dışkıların vücuttan dışarı atılmasına
yarayan uzun dar ve kıvrımlı kısmı.

b. (30a/4), (5b/15)

b. + lardan (38a/14)

b. + ları (36a/15)

[= 4]

bağla- : Bağlamak, tutmak, durdurmak.

b. (35a/3)

b.-r (22b/15), (36a/3)

b.-ya (18b/14)

[= 4]

bağlan- : Bağlı olmak, tutulmak.

b.-miş (38b/1), (38b/10)

[= 2]

bahağ : <Ar. Abraşlık hastalığı.

b. (7a/10)

[= 1]

bağ- : Bakmak.

b.-mağ (25a/10), (25a/10),
(25a/9)

b.-mağdan (15a/10)

b.-sa (25a/10)

[= 5]

bağara : <Ar. Sığır, öküz.

b. (30a/3)

[= 1]

bākıllā : < Ar. Bakla.

b. (6a/3), (7a/12)

[= 2]

baķıllā : bk. bākıllā

b. (15a/7), (30a/7), (37b/14)

[= 3]

baķıyye : bk. bākī

b. (9b/6)

[= 1]

bākī : < Ar. Kalan, arta kalan, kalıcı.

b. (34b/1)

b. + den (1b/14)

b. + ķalur (13b/5)

b. + sin (36a/10)

[= 4]

baķla : < Ar. İri taneleri kabuksuz olarak veya fasulye gibi yeķil kabuķu

ile piķirilip yenen yurdumuzda çok bol yetiķen besleyici bitki; (*Vicia faba*).

b. + i ĥorāsānī (34a/3)

[= 1]

bal : Bal arılarının çiçeklerden topladıkları bal özü denen sıvı ile yaptıkları, rengi beyazdan esmere kadar deęiķen, koyu kıvamda tatlı madde.

b. (29a/14), (38b/5)

b. + ı (27a/5)

b. + ıla (18b/9), (18b/9), (25b/13), (26b/15), (39b/13), (40a/11), (40a/15), (40a/7), (40b/14), (40b/7), (41a/3)

b. + Şerbeti (18b/4)

[= 15]

baldır : Baldır.

b. + ina (25a/10)

[= 1]

balgām : <Gr. 1. Balgam, solunum yollarında tahriş ve iltihaplanma sebebiyle meydana gelen ve öksürülerek çıkarılan sümüksü madde.
2. Eskiden beden yapısının özünü oluşturduğu kabul edilen dört unsurdan biri; *Phlegme*.

b. (13b/3), (38a/9), (8a/3)

b. + dan (5b/5), (13a/6),
(36b/12), (37b/6)

b. + ı (13a/7), (28b/14),
(39b/15), (40a/13), (8a/4)

b. + ları (21b/4)

b. + uñ (7a/5)

[= 14]

balgāmī : <Ar. Balgamla ilgili.

b. (20b/12), (25b/13), (29b/7),
(6b/12), (17a/14), (20b/8)

b. + den (37a/7), (4a/15)

b. + emrāza (28a/15)

b. + hastalıklar (28a/13)

b. + mizāc (28b/13), (28b/14)

b. + nūñ (4a/15)

[= 13]

balgamiyye : bk. balgāmī

b. + yi (21b/1)

[= 1]

balıġ : bk. balık

b. + ı (31a/6)

b. + ıla (11a/14)

b. + ından (31a/6)

b. + uñ (29a/8), (33a/13)

[= 5]

balık : Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan, çoğunlukla yumurtlama şeklinde üreyen omurgalı hayvanların ortak adı.

b. + lar (33a/12)

[= 1]

bān : < Ar. Sorgun ağacı, bey söğüdü.

b. (26b/3)

b. + yağınur (26b/6)

b. + yağıyla (26b/5)

[= 3]

baraş : < Ar. Tedavi edilmesi mümkün olmayan ve bedende beyaz lekeler meydana getiren bir hastalık, abraşlık hastalığı.

b. (14b/7), (39b/6), (39b/6)

[= 3]

bardağ : Bardak.

b. + da (38a/7)

b. + dan (13a/4)

[= 2]

bārid : < Ar. Soğuk.

b. (15b/11), (19a/8), (20b/9),
(21a/5), (28a/14), (28a/3), (32a/3),
(33a/14), (33b/1), (33b/13), (33b/14),
(33b/8), (33b/9), (34a/1), (34a/2),

(34a/3), (34a/6), (34a/6), (35b/10),
(36a/2), (36a/7), (6b/10), (7a/15),
(7b/11), (33a/7), (33a/12), (33a/14),
(33a/3), (33a/8), (33b/3)

b. + dür (33b/12), (33b/2),

(33b/6), (34a/10), (34a/2), (34a/4),
(34a/4)

b. + dürler (33a/15), (33b/15),

(33b/9), (34a/9)

b. + i (21a/7)

[= 42]

başar : < Ar. Göz.

b. (24a/2)

b. + uñ (14a/13)

[= 2]

bāsiṭu'l-'adl : Allah.

b. + i (2b/12)

[= 1]

bāsiraha : < Ar. Bütün.

b. (29a/2)

[= 1]

baş : İnsan bedeninin göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan bedeninin en ön kısmı, kafa.

b. (18a/3), (18a/4)

b. + a (18a/9), (8b/1)

b. + ağırsı (39b/6)

b. + ağırsın (35b/5)

b. + cegzinmegi (23b/11)

b. + dağı (18a/8)

b. + ı (41a/4), (6b/5)

b. + ına (15a/11)

b. + ında (8a/15)

b. + ların (22a/13)

b. + undağı (28a/12)

[= 14]

baş : Yara, çıban.

t. (18a/3), (18a/4)

[= 2]

başla- : Başlamak.

b.-dukdan (16b/12), (16b/4),
(19b/6)

b.-r (16a/15), (3b/7)

b.-ya (12b/3), (13b/15),
(14a/11), (18b/2)

[= 9]

bāṭn : < Ar. 1. Dahili, iç yüz. 2. Gizli, görünmeyen nesne, sır ve hakikat.

b. (10a/5), (16a/11), (16a/8)

b. + ın (9b/15)

b. + ında (9b/13)

[= 5]

baṭīḥ : < Ar. Yavaş, ağır hareketli.

b. (30b/14)

[= 1]

baṭīḥ-l-hazm : < Ar. Hazmı güç, sindirimi ağır.

b. (6a/3), (7b/4)

[= 2]

bāzām : <Far. Badem ağacı ve bu ağacın çağla halinde iken tamamı, dış kabuğu sertleşince ise içi yenen meyvesi; (*Amygladuscommunis*). “bādem”

b. (32b/12)

b. + yağı (15a/11)

b. + yağıyla (26a/14), (30b/7)

[= 4]

ba‘zı : <Ar. Bazı.

b. (33b/10), (33b/5)

b. + lar (33a/2), (33b/3)

[= 4]

bāzincān : <Far. Patlıcangiller familyasından kalın saplı, uzunca yapraklı, mor ve beyaz çiçekli, bir yıllık otsu bitki; (*Solanummelongena*). Bu bitkinin besin değeri az olmakla

birlikte sebze olarak çok yenen ve sevilen, lezzetli, mor renkli, uzunca veya toparlak meyvesi

b. (15a/7), (30a/10), (6a/2)

[= 3]

bazincān : bk. “bāzincān”

b. (32a/14)

[= 1]

beden : <Ar. Beden, vücut.

b. (13a/15), (13b/1), (13b/15), (14a/1), (16a/10), (16a/15), (17a/12), (23b/1), (29b/12), (2b/5), (5a/8), (5b/1), (7b/14), (7b/5), (24a/3)

b. + de (14b/15), (16a/13), (17a/12), (4a/7), (5b/2), (6a/5)

b. + den (13b/7), (14a/15), (14a/15), (14a/6), (16a/8), (16b/10), (23b/9)

b. + e (10a/5), (11a/13), (11b/9), (12a/9), (12b/13), (12b/5), (13b/4), (13b/6), (14a/14), (14b/15), (14b/2),

(14b/4), (14b/5), (16a/11), (16a/12),
(16a/7), (16a/8), (17a/10), (19a/7),
(19a/9), (20a/4), (20a/9), (21a/11),
(23b/10), (23b/5), (24a/11), (28b/11),
(28b/13), (30b/4), (30b/9), (31a/1),
(31a/11), (31a/4), (31b/6), (33a/10),
(4a/6), (4b/6), (6a/5), (7b/11), (8a/1)

b. + i (11a/3), (11a/3), (11a/4),
(11a/9), (14a/4), (14b/1), (14b/15),
(16a/14), (16b/9), (17a/7), (17a/8),
(17a/9), (17a/9), (17b/11), (18a/4),
(18a/6), (19a/8), (1b/9), (20a/9),
(21a/13), (21b/3), (21b/8), (22a/11),
(22b/14), (22b/5), (22b/6), (23a/13),
(23a/15), (23b/5), (24a/10), (24a/11),
(24a/7), (27b/14), (30b/6), (40a/8)

b. + i insāndur (2a/14)

b. + i insānı (3a/11)

b. + in (14a/3), (19a/8), (22b/1),
(22b/7), (23a/3), (23a/7)

b. + inde (39b/4), (7a/14), (8a/1)

b. + inden (4b/9)

b. + ine (12b/11), (9a/6)

b. + lere (21b/5)

b. + leri (30a/14)

b. + lerin (36b/13)

b. + lerinde (29b/6), (5b/7)

b. + lerine (32a/2)

b. + lerünj (3a/8)

b. + ünj (13a/14), (13a/15),
(14b/10), (14b/13), (16a/9), (22b/14),
(3a/15), (3b/6), (7b/3), (9b/12), (9b/15)

[= 135]

bedenī : < Ar. Bedenle ilgili.

b. + nünj (3b/9)

[= 1]

bednūs : < Gr. Orman horozu.

"bedinus, bidnus, tebnus"

b. (31a/3)

[= 1]

beğā : < Ar. İleri derecede, çok fazla,
fahiş, oldukça.

b. (17b/8)

[= 1]

beğāyet : < Ar. Pek çok, aşırı, son
derece, pek ziyade.

b. (10a/1), (10a/12), (10a/15),
(11a/10), (11a/11), (12b/13), (12b/6),
(17b/11), (18a/8), (18b/11), (18b/5),
(19a/12), (19a/7), (20a/6), (21a/4),
(22a/11), (22b/9), (23a/8), (24a/5),
(24a/7), (25a/14), (25a/2), (25b/10),
(25b/14), (25b/6), (26a/10), (26a/15),
(26a/2), (26a/8), (26b/13), (26b/2),
(26b/8), (26b/9), (27a/1), (27b/6),
(28a/6), (28b/11), (28b/12), (28b/3),
(28b/4), (30a/11), (33a/9), (3b/1),
(3b/2), (5a/13), (6a/1), (6a/7), (8a/12)

[= 48]

beğāyet : bk. beğāyet

b. (26a/1)

[= 1]

be-hilāf : < Far.-Ar. Hilaf üzere,, aksı
olarak manasında terkidir.

b. + ı a^lāyı (8a/10)

[= 1]

behmen : < Ar. Kuduzotu, kırmızı
türüne kızıl behmen; (*Statice
limonium*), beyaz türüne ak behmen adı
verilir; (*Centaurea behen*).

b. (39b/12)

b. + i kızıl (39b/12)

[= 2]

be-kā : < Ar. Geleceğe doğru varlığını
koruyarak devam etme, devamlılık.

b. + sı (13a/15)

b. + sında (13b/1)

[= 2]

be-ka^{dr} : < Ar. Kuvvetiyle.

b. (4a/1)

[= 1]

bēl : İnsan bedeninin orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

b. (31a/12)

b. + ağrısı (28a/12)

b. + ağrısına (40b/9)

b. + ağrısından (38a/14)

b. + i (39b/7)

[= 5]

belā : <Ar. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, badire, dert.

b. + lara (24a/8)

[= 1]

belādur : <Far. Daha çok Hindistan'da yetişen kestaneye benzer bir ağaç, beladır ağacı ve o ağacın meyvesi; (*Semecarpus anacardium*).

b. (39a/12)

[= 1]

belesān : <Ar. Pelesenk ağacı ve bundan elde edilen yağ; (*Commiphora opobalsamum*).

b. (26a/14)

[= 1]

belīd : <Ar. İzansız, ahmak, sersem, budala, bön.

b. + eyler (17a/15)

[= 1]

belīle : <Far. Belile otu, belilec; (*Bellerica myrobalan*).

b. (39a/10)

[= 1]

belūt : <Ar. Meşe ağacı. 2. Meşe ağacı meyvası, palamut.

b. (30a/6), (33b/9), (6a/2)

[= 3]

ben : Teklik birinci kişiyi gösteren söz.

b. (27a/2)	[= 1]
[= 1]	beñ(i)z : bk. beñiz
bendükşe : < Far. Eklem, kiriş.	b. + i (15a/1), (17a/13), (17a/8),
b. + ağrısı (39b/7)	(39b/7), (6b/4)
b. + lerden (18a/2)	[= 5]
b. + lerin (14a/5)	beñze- : Benzemek
b. + lerinde (5b/5)	b.-r (10b/10), (13a/10),
[= 4]	(18b/15), (18b/3), (29a/11), (29a/15),
benefşe : < Far. Menekşe; (<i>Viola</i>	(29b/9), (30a/10), (30a/6), (5b/10)
<i>tricolor</i>).	[= 10]
b. (15a/11), (38b/10), (38b/13)	berāber : < Far. Eşit, eşit miktarda;
[= 3]	birlikte.
benī ādem : < Ar. Adem oğulları.	b. (38a/2), (39b/13), (39b/13),
b. + üñ (4b/7), (2b/1)	(40b/13), (41b/14), (41b/4), (9a/7)
[= 2]	[= 7]
beñiz : < Ar. 1. Beniz, çehre. 2. Yüz	berd : < Ar. Soğuk.
rengi.	b. + ile (10a/4)
b. + şarulığı (20a/9)	[= 1]
	berk : Sert, katı, sağlam.

b. + bağlaya (18b/14)
b. + éder (41b/2)
b. + ola (39b/7)
[= 3]

berkid- : Sağlamlaştırmak, tahkim etmek, takviye etmek. “berkitmek”

b.-ür (14a/5), (14b/11),
(22b/13), (3b/6)
[= 4]

berri : < Ar. Yabani

b. (34a/3), (39b/11)

[= 2]

besā : < Far. Nice nice, pek çok, hayli.

b. (11b/9)

[= 1]

besbāse : < Ar. 1. Rezene; (Foeniculum vulgare) . 2. Ak üzerlik otu, yaprağı söğüt yaprağı şeklinde olan ve kokusu yasemin çiçeğine benzeyen hoş kokulu

bir bitki. 3. Küçük Hindistan cevizi; (Myristica fra grans). “besbāsā”.

b. (40b/4)

[= 1]

besle- : Beslemek, yedirmek.

b.-miş (31a/3)

[= 1]

bêş : Beş.

b. (15b/1), (39a/3), (3a/7)

[= 3]

bêşer : Beşer.

b. (37a/11), (37a/9), (39b/10),
(40a/6)

[= 4]

bêşinci : Beşinci.

b. (12a/6), (16b/7), (23b/1)

[= 3]

bevāsīr : < Ar. Basur, kalın bağırsağın alt kısmında ve makatta toplar

damarların genişlemesiyle kendini gösteren hastalık, hemoroit, mayasıl.

b. + e (40a/8)

[= 1]

bevl : < Ar. İdrar, sidik.

b. + i (21a/12), (31a/10),
(36b/14)

[= 3]

beyān : < Ar. Açıklama, izah.

b. (14a/6), (17b/15), (17b/4),
(25b/2), (39a/7), (9a/14)

b. + eder (11b/7), (12b/2),
(15b/10), (16a/7), (16b/2), (17b/14),
(17b/5), (18a/1), (19a/4), (20a/15),
(20a/8), (20b/2), (21a/2), (21b/11),
(23a/10), (23a/12), (24b/2), (25a/8),
(25b/2), (26b/10), (27a/13), (27b/7),
(28a/11), (29a/4), (30a/13), (30a/3),
(31a/14), (32a/6), (32b/8), (33a/7),
(33b/8), (34a/13), (34a/15), (34a/7),

(36b/11), (37b/5), (39a/8), (41a/5),
(5a/2), (5b/11), (6a/11)

b. + m (27a/11)

b. + olunur (15a/5), (9a/15)

b. + olundu (36a/13), (4a/3)

[= 52]

beyāni : < Ar. Açıklama, izah.

b. (11b/5), (11b/7), (12b/1),
(13a/12), (13a/14), (13b/13), (16a/6),
(16b/1), (17b/13), (18a/13), (19a/3),
(19a/5), (20a/14), (20b/1), (21a/1),
(21b/11), (23a/1), (23a/11), (23a/9),
(24b/1), (25a/5), (25a/7), (26a/11),
(27a/11), (27a/12), (27b/7), (28a/10),
(34a/14), (36b/10), (37b/3), (38a/13),
(41b/1), (6a/10), (8b/4), (4b/15), (5a/1),
(5b/10)

[= 37]

beyāni'l-ağdiye : < Ar. Yenip içilecek şeylerin açıklaması.

b. (29a/2)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-bārideti'l-yābiset :

< Ar. Yenip içilecek şeylerin soğukluğunun ve kuruluşunun açıklaması.

b. (33b/7)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-bāridi'r-raṭbe : < Ar.

Yenip içilecek şeylerin soğukluğunun ve tazeliğinin açıklaması.

b. (33a/6)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-galīz : < Ar. Yenip

içilecek şeylerin yoğunluğunun açıklaması.

b. (30a/2)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-hārreti'r-raṭb : < Ar.

Yenip içilecek şeylerin sıcaklığının ve tazeliğinin açıklaması.

b. (31a/13)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-hārreti'l-yābise :

< Ar. Yenip içilecek şeylerin sıcaklığının ve kuruluşunun açıklaması.

b. (32a/5)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-mu'tedil : < Ar.

Uygun yenip içilecek şeyleri açıklama.

b. (34a/7)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-mu'tedilet : < Ar.

Uygun yenip içilecek şeyleri açıklama.

b. (32b/7)

[= 1]

beyāni'l-ağdiyeti'l-mūlaṭṭif : < Ar.

Yumuşatıcı yenip içilecek şeyleri açıklama.

b. (29a/4)

[= 1]

beyāni'l-eşrebe : < Ar. İçilecek şeyleri
açıklama.

b. (34a/11)

[= 1]

beyāni'l-eşyāi : Nesnelerin açıklaması.

b. (10b/5)

[= 1]

beyāni'l-ihtibās : Tutukluğun
açıklaması.

b. (20a/7)

[= 1]

beydā : < Ar. Sahra.

b. + yı ehadidiyyetinde (1b/3)

[= 1]

bey(i)n : Sinir sisteminin merkezi
durumunda olup kafa tasının içinde yer
alan, yumuşakça, beyazımsı, üç
tabakadan meydana gelmiş, kalın bir
zarla örtülü organ, dimağ.

b. + i (39a/3)

[= 1]

beynehumā : < Ar. İkisi arasında.

b. (32b/8), (34a/7)

[= 2]

beyne'l-laṭīf : < Ar. Latif arasında.

b. (30a/12)

[= 1]

beyyinü'l-vuzūc : Nefsini alçatma
beyanı.

b. + ı (2a/2)

[= 1]

béz : Herhangi bir cins kumaş

b. + ile (35a/3), (35b/13)

b. + inde (38b/1), (38b/10)

[= 4]

bezir : < Ar. Tohum, tane; keten
tohumu.

b. + yağıyla (41a/13)

[= 1]

bezz : < Ar. Tohum, tane.

b. + i helyūn (39b/10)

b. + i қақūnā (19b/14), (37b/15), (38a/3)

b. + i reyhān (19b/14)

b. + i rūmmān-ı berrī (39b/11)

[= 6]

bıcağ : Bir sap ve kesici bir madeni kısımdan meydana gelen kesme aleti, bıçak.

b. + ıla (35b/14), (35b/7), (36a/10)

[= 3]

bıñar : Yerden kaynayan su, kaynak

b. + lar (12a/11)

b. + şuyı (12a/13)

b. + şuyından (12a/15)

[= 3]

bırak- : 1. Bırakmak. 2. Koymak, bekletmek.

b. (34b/15), (35a/10), (35b/2), (35b/8), (35b/9), (36a/11), (36a/13)

b.-a (39a/15), (41a/6)

b.-miş (30b/2)

[= 10]

bi-ğayri : < Ar. Başkasıyla, -sız.

b. + şakb (15b/2)

[= 1]

bigi : Gibi.

b. (12a/7), (14b/7), (16b/14), (17a/7), (18b/2), (23b/12), (24a/2), (24a/2), (24a/2), (24a/3), (24b/9), (29a/11), (2b/8), (32b/9), (34b/2), (34b/7), (37b/15), (3a/9), (41a/14), (4b/6), (4b/6), (8a/7)

b. + dür (22a/7), (34b/1)

[= 24]

bīḥ- i **rāziyāne** : <Far. Rezene
bitkisinin kökü.

b. (37a/9)

[= 1]

bihi : <Ar. O, onu, ondan, onunla.

b. (2a/3)

[= 1]

bī-kerān : <Far. Sınırsız, sonsuz,
uçsuz, kenarsız.

b. + e (1b/3)

[= 1]

bigīr : <(?) **بگیر** Bir tür ot, bitki.
Kelime açık olarak “y” ile yazılmış
olmakla beraber bekber şeklinde
olabileceği düşünülürse; hıyarşenber
manasına gelebilir. (?).

b. (37a/8), (37b/7), (38a/1),
(38a/10), (39a/9), (39b/10), (40a/1),
(40a/9), (40b/3)

[= 9]

bil- : Bilmek.

b. (10a/14), (10b/7), (11a/13),
(11b/12), (11b/13), (11b/15), (11b/8),
(12b/11), (12b/3), (13a/15), (13a/8),
(13b/14), (13b/2), (14a/10), (14a/2),
(14a/8), (14b/8), (16a/13), (16a/7),
(16b/2), (17a/10), (17a/12), (17a/13),
(17a/9), (17b/5), (18a/1), (18a/6),
(19a/6), (1b/15), (20a/8), (20b/2),
(20b/8), (21a/10), (21a/2), (21b/13),
(22a/11), (22a/15), (22a/15), (22a/9),
(22b/11), (22b/15), (22b/5), (22b/7),
(23a/12), (23a/2), (23b/10), (23b/14),
(23b/15), (23b/3), (24b/3), (24b/5),
(25a/8), (25b/12), (25b/14), (25b/3),
(26a/1), (26a/12), (26a/15), (26b/11),
(28a/6), (31a/14), (32a/8), (3a/10),
(4a/13), (6a/12), (6a/9), (8b/14), (8b/6),
(9a/3), (9b/11), (9b/6), (7b/7), (16b/9),
(17b/10), (17b/3), (17b/7), (20b/12),
(8b/1)

b.-dükden (14a/1), (4a/13)

b.-ürmen (27a/2)

[= 81]

bilād : < Ar. Şehirler, memleketler.

b. + ı mışra (2b/6)

b. + larda (32a/3)

[= 2]

bilādillāh : < Ar. Allah şehri.

b. (2b/11)

[= 1]

bi'l-cümle : < Ar. Hep, bütün, toptan.

b. (30b/11)

[= 1]

bildür- : Bildirmek.

b.-evüz (34b/5)

b.-ür (10b/6), (11b/6), (13a/13),

(13a/15), (13b/14), (14a/7), (19a/6),

(20a/15), (25a/6), (26a/12), (29a/3),

(8b/5)

[= 13]

bile : Birlikte, beraber, ile, vasıtasıyla..

b. (11b/13), (24b/9), (26a/14),

(35b/9), (38b/6), (4b/10), (8b/6), (9a/1),

(9a/8), (9b/1), (15b/6)

[= 11]

bi'l-edhān : < Ar. Yağlarla.

b. (26a/11)

[= 1]

bi'l-ekil : < Ar. Yemekle.

b. (25b/2)

[= 1]

bilic : Tavuğun küçüğü, erginleşmemiş

tavuk veya horoz.

b. (25b/8), (29a/7), (5a/11)

[= 3]

bilin- : Bilinmek.

b.-di (4b/1), (7b/7), (10a/10)

[= 3]

bi'l-külliyye : < Ar. Büsbütün, bütün

bütün.

b. (17b/10), (3b/13)
[= 2]
bi'l-māi'l-halvet : < Ar. Suların
tenhalığıyla.

b. (23a/2)
[= 1]
bi'l-melekiyyet : < Ar. Alışkanlıkla.

b. + e (2b/4)
[= 1]

bīmāristān : < Far. Hastahane.

b. + lara (2b/8)
[= 1]

bī-müntehā : < Far.-Ar. Sonsuz.

b. (1b/3)
[= 1]

bin : muқаşşer-bin (?)

b. (37b/12)
[= 1]

bin- : Binmek.

b.-mek (14a/14)

[= 1]

biñ dört yüz otuz : Bin dört yüz otuz.

b. (34b/8)

[= 1]

binā : < Ar. Yapı, ev.

b. + sı (20b/3)

[= 1]

bir : Bir.

b. (10a/12), (10a/13), (10a/15),
(11b/9), (12a/1), (12b/9), (13a/3),
(13b/1), (13b/3), (14a/10), (14a/13),
(14a/7), (14a/8), (14b/12), (14b/13),
(15a/2), (15b/7), (16b/6), (18a/13),
(18b/10), (18b/3), (18b/9), (19b/14),
(24b/10), (25b/12), (26b/13), (26b/4),
(26b/5), (26b/7), (27a/10), (27a/2),
(27a/4), (27b/11), (27b/13), (30b/7),
(34b/11), (34b/9), (35a/13), (35a/14),
(35a/15), (35a/3), (35a/8), (35b/1),

(35b/8), (36a/1), (36a/11), (37a/13),
(37a/13), (37a/3), (37b/9), (38a/10),
(38a/12), (38a/6), (38b/12), (38b/4),
(39a/13), (39a/4), (39b/14), (39b/3),
(39b/4), (39b/4), (3a/7), (3b/12),
(3b/15), (40a/12), (40a/2), (40a/4),
(40a/7), (40b/11), (40b/14), (40b/3),
(40b/4), (40b/7), (41a/13), (41a/14),
(41a/3), (41a/6), (41b/10), (41b/8),
(4a/10), (6a/8), (7b/8), (8b/14), (9a/3),
(9a/5)

b. + i (14b/9), (28a/1), (29a/5),
(2a/7), (2a/7), (35a/9), (3a/14), (8b/15),
(8b/7), (8b/7)

b. + in (11b/13), (15b/4),
(37b/9), (38a/8)

b. + inden (26b/15), (26b/4),
(27a/7), (37a/11), (37a/11), (37a/9),
(37b/13), (37b/7), (37b/8), (38a/5),
(38b/1), (38b/10), (38b/11), (38b/14),
(38b/3), (38b/6), (39a/10), (39a/11),
(39a/12), (39b/10), (39b/13), (40a/11),
(40a/14), (40a/5), (40a/6), (40b/13),

(40b/4), (40b/5), (40b/6), (41a/2),
(41a/9), (41b/4)

b. + ine (9a/9)

b. + ini (37a/12)

b. + isin (11b/14)

[= 134]

biraz : Biraz, bir parça, azıcık.

b. (12b/9), (16a/1), (17a/1),
(17b/11), (17b/11), (19b/5), (21b/14),
(26b/12), (26b/15), (34b/11), (34b/12),
(35a/1), (35b/9), (37b/11), (41a/12),
(41a/13), (41a/6)

[= 17]

birbiri : İki veya daha fazla şey yahut
kimsenin yerini tutar, biri öteki,
yekdiğer.

b. + nden (9a/11)

b. + ne (38b/15), (38b/6)

[= 3]

birer : Birer.

b. (26b/15), (27a/7), (37b/13),
(38a/6), (41a/9)

[= 5]

birinc : < Far. Pirinç; (Oryza sativa).

b. (30b/5)

b. + aşı (25b/9)

b. + ile (11b/3), (28b/8)

b. + le (11a/15)

[= 5]

birkaç : Birkaç.

b. (3a/1), (11b/11), (13b/12)

[= 3]

birle : İle, vasıtasıyla, birlikte.

b. (1b/5), (1b/6), (1b/6), (1b/7),
(1b/8), (39b/5), (3a/2), (3a/7), (8a/8)

[= 9]

biryān : < Far. Tandırda susuz pişirilen
kebab, büryan.

b. (28b/9)

[= 1]

bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm : < Ar.
Besmele, “Esirgeyen ve bağışlayan
Allah’ın adıyla.”

b. (1b/2)

[= 1]

bi’ş-şavāb : < Ar. Doğru, doğruca.

b. (3a/10), (4b/14)

[= 2]

bi’s-semi’ : < Ar. Duymayla.

b. (25a/7)

[= 1]

biş- : Pişmek.

b.-e (34b/15)

b.- mekligin (34a/15)

b.-miş (25b/9), (32a/7)

[= 4]

bişür- : Pişirmek, ısıda tutarak yenecek
duruma getirmek.

b. (35b/15), (35b/2), (36a/15),
(36b/8), (35a/8), (37a/3)

b.-e (18b/7), (18b/8), (41a/9)

b.-eler (25b/4), (30b/5),
(38b/11), (38b/12), (38b/3), (38b/3),
(39a/6), (5a/7)

b.-megi (36b/11)

b.-meginde (34b/7)

b.-mek (19a/12)

b.-memiş (30a/9)

b.-miş (30a/9), (30b/2)

b.-üb (26a/1)

b.-üben (5b/8)

[= 25]

biz : Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.

b. (13b/5), (34b/4), (3b/12),
(4b/13)

b.+e (11b/11), (13b/12), (3a/1),
(3b/15)

b.+i (3a/9), (4b/14)

b.+üm (34b/5)

[= 11]

boğ- : Boğmak.

b.-mağıla (4a/8)

[= 1]

boğa : Damızlık erkek sığır.

b.+nuğ (25b/15)

[= 1]

boğıl- : Kısılmak.

b.-ur (4a/9)

[= 1]

bol- : bk. ol-

b.- masa (6a/8)

[= 1]

boş : İçinde yahut üzerinde bir şey
veya kimse bulunmayan, dolu karşıtı.

b. (26b/1)

[= 1]

boya- : Boyamak.

b.-mağ (41a/4)

b.-ya (41a/7)

[= 2]

boy(ı)n : bk. boyun

b. + ı (13a/4), (29a/8), (30b/13),
(30b/14), (5a/13)

[= 5]

boyun : Bedenin omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

b. (33a/12)

b. + ları (30b/12)

[= 2]

bög(ü)r : Bedenin iki yanında kaburgalarla kalça kemiği arasında kalan kısım, böğür.

b. + in (26b/1)

[= 1]

bögreg : bk bögrek.

b. + e (39b/9)

b. + i (31a/11)

b. + inde taş olana (18a/3)

b. + inüñ (39a/3)

[= 4]

bögrek : Kandaki zararlı maddeleri temizleyip süzen ve idrar olarak mesaneye veren, son kaburgalar hizasında omurganın iki yanında sağlı sollu yer alan, fasulye biçiminde iki organdan her biri.

b. (39a/1)

b. + de (29b/15)

[= 2]

bögrülce : Börülce, fasulyeye benzer bir bitki; (Vigna sinensis) .

b. (31b/11), (6a/3)

[= 2]

böl: Bölmek.

b. (35b/14)

[= 1]

bört- : Kıpkırmızı olmak, morarmak.

b.-e (14a/1)

[= 1]

böyük : Büyük.

b. (31b/2)

[= 1]

böyümeg : Daha büyük duruma gelmek, irileşmek, genişlemek, büyümek.

b. + ine (36a/4)

[= 1]

bu : Bu.

b. (10b/1), (10b/6), (11b/11), (11b/5), (11b/6), (11b/7), (12a/10), (12a/14), (12a/15), (12b/2), (12b/6), (13a/13), (13a/13), (13a/14), (13a/3), (13b/12), (13b/13), (14a/7), (14b/9), (15a/14), (15a/2), (15a/4), (15b/10),

(15b/3), (15b/8), (16a/10), (16a/7), (16b/1), (17a/5), (17b/14), (17b/14), (17b/15), (17b/5), (18b/2), (19a/4), (19a/5), (19a/6), (20a/14), (20a/15), (20a/7), (20b/2), (21a/2), (21b/11), (21b/15), (21b/5), (22a/1), (22a/5), (23a/10), (23a/10), (23a/11), (23b/3), (23b/4), (24a/9), (24b/2), (25a/3), (25a/6), (25a/6), (25a/8), (25b/10), (25b/14), (25b/2), (25b/7), (26a/10), (26a/12), (26a/8), (26b/1), (26b/10), (26b/2), (26b/5), (27a/11), (27a/12), (27a/13), (27b/10), (27b/11), (27b/13), (27b/4), (27b/5), (27b/6), (27b/7), (28a/11), (28a/15), (28a/5), (28a/6), (28a/7), (28a/8), (28b/11), (28b/12), (28b/2), (28b/4), (28b/8), (29a/2), (29a/3), (29a/4), (29b/1), (29b/10), (29b/12), (29b/15), (29b/5), (2a/13), (2a/15), (2a/15), (2a/3), (2b/14), (2b/15), (2b/15), (2b/5), (2b/6), (30a/10), (30a/13), (30a/14), (30a/3), (30a/7), (30b/8), (31a/14), (31a/15), (31a/7), (31b/11), (31b/4), (31b/7),

(32a/2), (32a/6), (32b/8), (32b/8),
(33a/7), (33b/7), (34a/12), (34a/13),
(34a/14), (34a/7), (34a/8), (34a/9),
(34b/11), (34b/5), (35a/9), (35b/8),
(36a/1), (36b/10), (36b/2), (37b/4),
(39a/15), (39a/4), (39a/8), (39b/4),
(39b/5), (3a/14), (3a/15), (3a/3), (3a/5),
(3a/6), (3a/7), (3a/8), (3a/9), (3b/1),
(3b/11), (3b/12), (40b/1), (40b/2),
(41a/4), (4a/13), (4a/9), (4b/10),
(4b/13), (4b/14), (4b/7), (5a/13), (5a/2),
(5a/4), (5b/11), (5b/13), (5b/6), (5b/7),
(6a/1), (6a/1), (6a/11), (6a/15), (6a/4),
(6a/4), (6a/6), (6a/7), (6b/10), (6b/2),
(6b/7), (7a/11), (7a/13), (7a/2), (7a/4),
(7b/7), (7b/7), (8b/2), (8b/2), (8b/5),
(9a/15), (9b/5)

b. + dandur (10a/9)

b. + dur (11b/12), (15a/15), (26b/2),
(27a/5), (37a/1), (37a/8)

b. + lara (29a/11)

b. + lardan (22b/11), (24b/15),
(29b/5), (32a/4)

b. + ları (36b/4)

b. + ına (3a/11)

b. + ınlara (29a/15)

b. + nda (36a/6)

b. + ndan (10a/1), (10a/10),
(11a/14), (11b/12), (16a/9), (16b/11),
(16b/14), (20a/9), (21a/9), (22a/12),
(26b/7), (30b/10), (30b/9), (39a/6),
(41a/7), (4b/8), (7a/11)

b. + nı (14a/1), (26a/10),
(37b/2), (38b/8), (39b/6), (41a/6)

b. + nlar (23b/14), (25b/12),
(5a/14)

b. + nlara (10b/10), (15a/13),
(18b/3), (29a/13), (29b/9), (30a/10),
(30a/6), (5b/10)

b. + nlardan (11a/5), (11b/4),
(16a/14), (17a/10), (17b/12), (25a/4)

b. + nlaruğ (10b/13), (29b/2)

b. + nlaruğıla (19a/13), (19a/13)

b. + nuŷ (11a/13), (12a/12),
(13a/8), (16b/14), (16b/9), (17a/7),
(22b/2), (23b/4), (24b/14), (24b/9),
(25a/1), (2a/14), (30a/1), (33a/10),
(33a/11), (35a/13), (35a/7), (5a/7),
(6a/6), (6a/9)

[= 273]

bucuĝ : bk. bucuĝ

b. + ında (13a/1)

[= 1]

bucuĝar : Buĝukar, yarımŷar.

b. (37b/8), (38b/10), (38b/15)

[= 3]

bucuĝ : Buĝuk, yarım.

b. (15b/2), (15b/3), (15b/3),
(26a/9), (26b/4), (26b/5), (36a/1),
(37b/8), (38a/10), (39b/1)

[= 10]

bud : But, kalĝa ile diz kapaĝı
arasındaki kısım.

b. + ın (24b/6)

[= 1]

buĝ : Buĝu.

b. + ına (16a/2)

[= 1]

buĝday : Buĝday; (*Triticum aestivum*).

b. + dur (32a/7)

b. + etmeginiüŷ (5a/4)

b. + etmegi (29a/6)

b. + etmegidür (30b/1)

b. + uŷ (32a/7)

[= 5]

buĝār : Isı etkisiyle sıvı ve bazı katı
cisimlerin gaz durumuna geĝmiŷ hali.

b. + ı (35a/3), (8a/15)

b. + ın (38a/4)

[= 3]

buḳrāt : <Gr. Eski Yunan'da meşhur

[= 1]

bir hekim, Hipokrat, Hippokrates.

b. + uḡ (10b/1)

[= 1]

buḳūl : <Ar. Sebzeler, otlar, yeşillikler.

[= 1]

b. (29a/10)

b. + dan (31a/9)

b. + lardan (33b/3), (34a/3)

[= 4]

bul- : Bulmak.

b.-a (39b/5)

b.-ına (12a/1)

b.-masa (16a/13)

b.-saḡ (10b/7)

[= 4]

bulan- : Karışıp duruluğunu,

berraklığını, saflığını kaybetmek.

b.-maya (12a/2)

bulandur- : (Mide için) Kusacak duruma getirmek, bulantı vermek.

b.-ur (14b/6)

bularcılayım : Bunlar gibi.

b. + dur (33b/4)

[= 1]

buḡur : Buğdayın kaynatılıp kurutulduktan ve kabuğu çıkarıldıktan sonra dövülerek kırılmış olan şekli.

b. (38b/9)

[= 1]

bulın- : Bulunmak.

b.-a (16b/3), (18b/15), (19b/13), (20b/3), (23a/13)

b.-maz (4a/5)

b.-mazsa (12a/11)

b.-ur (12a/11), (6b/7), (7a/11)

[= 10]	b. (33b/12)
buluçlık : Cinsel isteksizlik, soğukluk; frijit.	[= 1]
b. (23b/15)	büst : <Far. Kabuk.
[= 1]	b. + ı bīḥ-i rāziyāne (37a/9)
bulun- : Bulunmak.	[= 1]
b.-dukdan (23b/3)	bustānī : <Far. Sebze bahçesine ait.
b.-maya (17a/11), (39b/4)	b. + si (33a/1)
[= 3]	[= 1]
büre : <Far. Kuyumcuların kullandığı tuza benzer bir madde, boraks; nebat şekeri.	būy : <Far. Çemen otu, boy tohumu; (<i>Foenum-graecum</i>).
b. (18b/10), (26b/5), (30b/2), (41b/13)	b. (38a/15), (39a/3)
b. + den (38b/15)	[= 2]
b. + i ermenī (38b/4), (41b/3)	buyur- : Buyurmak, tavsiye etmek, söylemek.
[= 7]	b.-ur (2a/4), (4a/11)
burun : Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı.	[= 2]
	buzāḡu : Buzāḡı, yeni doğmuş sığır yavrusu.
	b. (5a/12)

[= 1]	bürhān : < Ar. Delil, ispat, tanık.
buzlu : Buz tutmuş, buz bağlamış olan.	b. + ı sātı'dur (2a/9)
b. (13a/10)	[= 1]
[= 1]	bürte : < Ar. Çarşaf, hırka gibi bir giysi. "bürde"
büber : < Gr. Biber; (Capsicum annuum).	b. + leri (28b/1)
b. + i (26b/14)	[= 1]
[= 1]	bürüdet : < Ar. Soğukluk.
büklēd- : Bükmek, eğmek. "büklüt-"	b. (32a/3), (4a/14), (7a/15)
b.-üb (24b/11)	b. + de (23a/14), (32b/11), (32b/13), (33b/11), (33b/4), (33b/6)
[= 1]	b. + i (33a/13), (33b/1)
bürāde : < Ar. Eğeden çıkan talaş, kırıntı, toz.	b. + ile (6b/11)
b. + si (41a/9)	b. + in (7a/5)
[= 1]	b. + inden (34a/5)
bürāde'z-zeheb : < Ar. Altın tozu.	[= 14]
b. (15b/1)	büşür- : Pişirmek.
[= 1]	b.-ür (3b/5)

[= 1]

bütün : Eksiksiz, tam.

b. (12b/13)

[= 1]

büyüd- : Büyütmek.

b.-ür (17a/13)

[= 1]

büzürî : <Ar. Tohumlara, tanelere ait.

b. (37a/6)

[= 1]

-C-

cāe : <Ar. Gelince.

c. (4a/12)

[= 1]

caldur- : Müzik aletlerini başkasına vurdurmak, üfletmek veya gerekeni yaptırmak suretiyle seslendirmek.

c.-ub (25a/13)

[= 1]

calgaba : Kurdun ense postundan yapılan kürk. "çalkava, çalkava, çalkafa"

c. (28b/1)

[= 1]

calgu : Müzik aleti, çalgı aleti, enstrüman.

c. + caldurub (25a/13)

[= 1]

cālīnūs : <Gr. Eski Yunan'da meşhur bir hekim, Galien, Galenos.

c. (18a/13), (21a/3), (27a/2), (40b/1), (40b/1)

c. + 1 sirkengübīn (29b/4)

[= 6]

calq- : Sulu bir şeyi sarsarak veya çırparak karıştırmak.

c.-a (34b/11)

[= 1]

calķandur- : Sağlığının bozulmasına yol
açmak.

c.-ur (11a/10)

[= 1]

calķoyun : Sırtüstü. "çalķoyun"

c. + yata (24b/13)

c. + yatura (24b/4)

[= 2]

canlu : Canı olan, diri, yaşıyan.

c. (7a/1)

[= 1]

cāre : <Far. Tedavi yolu, deva.

c. + olmasa (16b/13)

cavdar : Buğdaygillerden ekmek
yapımında ve hayvan yemi olarak
kullanılan, uzun taneli yıllık
bitki; *Secale cereale*. "çalvdar"

c. (33a/9)

[= 1]

cebēlī : <Ar. Dağa ait, dağla ilgili.

c. (41b/6)

[= 1]

cefāf : <Ar. Kuruma.

c. (30b/14), (3b/11)

[= 2]

ceğzinmeg : Dönmek. "çalęzinmek"

c. + i (23b/11)

[= 1]

cek- : Sürmek.

c.-e (15a/14), (41b/11)

c.-eler (15b/8)

[= 3]

cekirdeg : Meyvelerde bulunan, sayısı
bir veya daha fazla olabilen, sert
kabuklu tohum. "çalęirdek"

c. + i (38b/11)

c. + in (35b/14), (35b/7)

c. + inün (26b/4)	c. + ét (34b/13)
[= 4]	c. + inde (13a/3)
cekirdeksüz : Çekirdeksiz.	c. + ini (38b/3)
c. (39a/9)	c. + isi (23b/14)
[= 1]	c. + isin (25b/10)
cekürdeksüz : Çekirdeksiz.	c. + olmıyalar (11b/13)
c. (36b/4)	[= 8]
[= 1]	cemī^c : < Ar. Bütün.
celāl : < Ar. Büyüklük, ululuk.	c. (11b/12), (11b/15), (14a/14),
c. (2b/10)	(15a/14), (15b/8), (17a/15), (18a/14),
[= 1]	(21a/10), (21a/14), (21a/3), (21a/5),
celīle : < Ar. Büyük, ulu.	(21b/7), (22b/13), (23b/9), (24a/7),
c. + ye (3a/5)	(25b/12), (26b/5), (27b/8), (28b/5),
[= 1]	(29a/8), (2b/1), (30b/11), (31a/14),
cem^c : < Ar. Toplama, toplanma, bir	(31a/2), (32a/13), (34a/15), (34b/1),
araya gelme, getirilme.	(36b/12), (39b/2), (3a/10), (3a/4),
c. (9b/13)	(5a/12), (6a/5), (6a/9), (9b/11)
c. + éder (23a/4)	c. + in (37b/9), (38a/6),
	(38b/12), (38b/15), (38b/6), (39a/4),
	(40a/6), (4b/13)
	c. + isi (30a/7), (31b/11), (6a/1)

c. + isin (15b/6)

c. + isinden (31b/7)

c. + isinüj (31b/6)

[= 49]

cemīle : < Ar. Gönül alıcı davranış.

c. + ye (3a/5)

[= 1]

cenb : < Ar. Yan, taraf.

c. + e (21b/2)

[= 1]

ceng : < Far. Kanuna benzer, dik tutularak çalınır bir çeşit saz.

c. (16a/4)

[= 1]

cenīn : < Ar. Karındaki çocuk, döl.

c. + e (3b/5)

[= 1]

cev-āb : < Far. Arpa suyu, arpa ile yapılan bir tür yiyecek.

c. (29a/13)

[= 1]

cevādın : < Ar. İkrâm edici.

c. (1b/11)

[= 1]

cevāriş : < Ar. Daha çok mide rahatsızlıkları ve hazım problemleri için hazırlanan bir grup macunun genel adı.

c. (39b/9), (40a/5), (40a/8)

c. + i maşṭakī (39b/14)

c. + i mülūkī (39a/9)

c. + i sanadaḥ (39a/9)

c. + leri (39a/8)

[= 7]

cevgān : < Far. 1. At üzerinde değnekle yerdeki topa vurmak suretiyle oynanan

çok eski bir oyun, çöğen 2. Ucu eğri
cirit sopası. “çevgan”

c. + oynamak (14b/2)

[= 1]

ceviz : < Ar. Ceviz; (*Juglans regia*).

c. (38a/5), (40b/10)

[= 2]

ceyhun : Orta Asya'nın en uzun nehri,
Amuderya.

c. (12a/11)

[= 1]

çeyne- : Çiğnemek.

c.-ye (19b/8), (26b/11)

[= 2]

ceyyidü'l-keymüs : İyi kimüs.

c. + dur (5a/8)

c. + durlar (5a/14)

[= 2]

cezer : < Ar. Havuç; (*Daucus carota*).

c. (28b/15)

[= 1]

cıban : Bedenin herhangi bir yerinde ve
deri üzerinde meydana gelen iltihaplı
kabartı. “çıban”

c. + lara (21a/14)

[= 1]

cık- : Çıkmak, belirlemek, meydana
gelmek.

c.-a (19a/2), (20a/1), (24b/13),
(35a/3)

c.-an (19a/8)

c.-duğında (22a/11)

c.-duğdan (22b/3)

c.-maya (19b/13)

c.-maz (13b/10), (13b/10)

c.-miş (38b/11), (38b/9),
(40a/11)

c.-ub (13a/1)

[= 14]

cıkar- : Çıkarmak.

c. (35b/14)

c.-alar (25b/5), (26a/5)

c.-mağı (15b/14)

c.-ur (22b/14), (9b/15)

[= 6]

ciceg : Tohumlu bitkilerin üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı. “çiçek”

c. + in (41a/11)

[= 1]

cig : Çiy, ham.

c. (12b/4)

[= 1]

ciger : <Far. Karaciğer; ciğer.

c. (5b/15)

c. + den (37a/6)

c. + e (11b/10), (13b/3), (16b/4)

c. + inde (5b/3)

c. + ine (17a/4)

c. + lerin (36b/14)

c. + lerinde (29b/10)

c. + üñ (7b/11)

[= 10]

ciger-bend : <Far. Göğüste bulunan iç organlar; kalp, karaciğer, akciğer.

c. (30a/4)

[= 1]

cilā : <Ar. Parlaklık.

c. + vère (8a/4)

c. + vèrür (31a/11), (41b/12)

[= 3]

cilāihā : <Ar. Temizlik.

c. (15a/4)

[= 1]

cimā^c : < Ar. Cinsel birleşme.

c. (23b/4), (24a/8), (24b/11),
(25a/14), (25a/8), (31a/10)

c. + a (23b/13), (24b/7),
(25a/10), (25a/11), (25a/14), (25a/15),
(25a/8), (25a/9), (25b/10), (25b/13),
(25b/3), (26a/12), (26a/14), (26a/2),
(26b/10), (26b/12), (26b/13), (26b/2),
(26b/9), (27a/1), (33a/13), (39a/2),
(39b/7), (39b/9), (40a/8)

c. + da (24b/14), (26a/10)

c. + dan (12b/14), (15a/6),
(24b/9), (25a/1)

c. + éde (27a/3), (27a/9)

c. + édene (24b/4)

c. + étdügi (25a/9)

c. + étmege (26a/1)

c. + étmek (22b/8), (23b/3),
(25a/2), (25a/3), (4b/13)

c. + étmekden (27b/9)

c. + étmemiş (24a/9)

c. + étmeye (24a/14), (24a/15),
(24a/15), (24b/1)

c. + ı (23b/2), (24a/10), (24a/9)

c. + ı mu'tedil (23b/4)

c. + ından (24a/5), (24a/6),
(24a/6), (24a/6)

c. + uñ (23a/10), (23a/11),
(23a/12), (23b/10), (23b/14), (23b/15),
(24b/12), (24b/2), (25a/6)

[= 70]

cīnī : < Far. Sırlı ve süslü, pişmiş
balçıktan yapılan

c. (35a/2), (36b/8), (37a/12),
(37a/4), (39a/12)

[= 5]

cins : < Ar. Tür, çeşit.

c. (31a/7)

c. + inden (29a/10), (29a/7,
(29a/9), (30b/1), (30b/7), (33a/7),
(33b/8), (34a/8), (5a/4), (5a/9), (5b/13),
(5b/14)

[= 13]

cirāk :Tiroit bezinin büyümesi ve
şişmesiylekendini gösteren
hastalık.guatr, cedre.

c. (4a/9)

[= 1]

cirg : <Far. Kir, pislik. “çirg”

c. (16a/3)

c. + i (16a/3)

[= 2]

cirkin : <Far. Göze veya kulağa hoş
gelmeyen, güzel karşıtı.

c. (24a/6)

[= 1]

cirm : <Ar. Cisim, hacim, oylum.

c. + i (29b/2)

[= 1]

ciz- : Çizmek.

c.-dügi (41b/10)

c.-eler (41b/8)

[= 2]

coğ : bk. çok

c. (28a/14)

c. + ı (12a/10)

[= 2]

coğ : Miktarı, derecesi ve niteliği belli
bir ölçünün üstünde bulunan, az
olmayan, fazla, az karşıtı.

c. (10a/9), (10b/15), (11a/13),
(11a/2), (11a/5), (13a/8), (14a/1),
(14a/15), (14a/6), (14a/9), (14a/9),
(14b/10), (15a/6), (15a/6), (15a/9),
(16a/7), (16b/8), (17a/11), (17a/2),
(17a/9), (18a/4), (18a/8), (18a/9),
(19a/11), (19a/14), (19a/7), (19a/7),
(20a/1), (20a/11), (20a/8), (20b/11),
(20b/13), (21a/1), (21b/1), (22a/8),

(22a/9), (22b/3), (22b/8), (23a/9),
(23b/10), (23b/8), (24a/1), (24a/11),
(24b/5), (24b/5), (25b/4), (26a/8),
(27b/10), (27b/10), (27b/13), (27b/2),
(27b/9), (28a/2), (28a/5), (28b/11),
(28b/12), (28b/13), (28b/7), (28b/8),
(30a/15), (30a/15), (30b/12), (30b/15),
(31b/1), (32a/11), (35a/12), (35a/6),
(35b/6), (36a/14), (36a/4), (36a/9),
(36b/11), (36b/15), (37a/7), (37b/6),
(38b/8), (3a/6), (3b/7), (3b/8), (40a/9),
(40b/12), (40b/9), (4a/4), (4a/9), (5b/1),
(5b/14), (6a/13), (6b/13), (6b/8), (7a/3),
(7a/4), (7a/4), (7a/9), (8a/1), (8a/15),
(8a/15), (2b/8), (17b/6), (41a/15)

c. + dur (16a/4), (21a/3),
(27b/11), (8a/10), (8a/9), (9a/2)

c. + lar (13b/6)

[= 106]

cömleg : bk. cömlek

c. + e (36a/11), (37a/15),
(37b/1), (39a/13), (36b/1)

[= 5]

cömlek : Bir çeşit bakır kap.

c. + de (35b/1), (39a/4), (41a/13)

[= 3]

cüdeti'n-nevm : < Ar. Uyku kalitesi.

c. (16b/1)

[= 1]

cügündür : Pancar, kırmızı pancar;
(*Beta vulgarisfolliora*). “çügündür”

c. (20a/13), (33b/5), (39a/3)

[= 3]

cüllāb : < Far. Gül suyu, gül şerbeti.
“gülab”

c. (34a/15), (34b/3), (35a/3),

(34b/2)

c. + dan (35a/4)

c. + ıla (19b/15), (40b/11)

[= 7]

cüllābī : < Far. Gül suyuna ait.

c. (34b/6)

[= 1]

cümle : < Ar. Bütün, hep.

c. (14b/9)

c. + i iḥtilāfından (27b/11),
(27b/13), (28a/1)

[= 4]

cün : < Far. Çünkü, ne zaman ki, vakte
ki.

c. (14a/1), (23b/3), (24b/5), (2b/9),
(34a/15), (4a/13), (7b/7), (2a/1)

[= 8]

cünān : < Far. Bunun gibi, bu şekilde.

"çünān"

c. (16a/14), (26a/5)

[= 2]

cürüt- : Çürütmek.

c.-mez (41b/13)

[= 1]

cüsse : < Ar. Gövde, ceset, beden,
kalıp.

c. + si (29a/9)

[= 1]

cüz : < Ar. Az miktar, biraz.

c. (41a/9)

[= 1]

cüzām : < Ar. İnsan vücûdunda yer yer
lekeler veya çibanlar ve yaralar
şeklinde beliren, çok bulaşıcı,
iyileşmesi güç bir deri hastalığı,
cüzzam.

c. (11a/14), (14b/7), (7a/10)

[= 3]

cüzî : < Ar. Az, pek az, çok az.

c. + dūr (3a/15), (3b/1)

[= 2]

-Ç-

çağır- : Bağırmaq.

ç.-mağdan (15a/9)

[= 1]

çemen : <Far. 1. Çimenlik, çayırılık. 2. Yeşillik.

ç. + e (15a/12)

[= 1]

çeşme : <Far. Bir kaynaktan gelip bir haznede toplanan veya borularla getirilen suların, kullanılmak amacıyla üzerindeki musluklar vasıtasıyla akıtılması için yapılmış küçük tesis.

ç. + ler (12a/11)

[= 1]

çık- : Çıkmak.

ç.-a (22a/10), (34b/9), (41b/11)

ç.-mağ (21b/12)

ç.-maz (24b/15)

[= 5]

çıkār- : Çıkarmak.

ç.-a (16a/2), (19b/15)

[= 2]

çıkmağlık : Çıkma durumunda olma.

ç. + ı (22a/10)

[= 1]

çil: Eti için avlanan benekli bir yaban keklığı.

ç. (29a/7)

ç. + eti (5a/12)

[= 2]

çirg : <Far. Kir, pislik.

ç. + çıkarmağı (15b/14)

[= 1]

çivid : Turpgillerden, Avrupa ve Ön Asya'da kireçli ve taşlı yerlerde yetişen, çok sık sarı çiçekli, 1 metre boyunda, çok yıllık, küçük otsu bitki; (*İsatis tinctoria*). Bu bitkiden yapay çivit yapılmadan önce çivit mavisi

renginde düşük kaliteli bir boya elde edilir.

ç. + tohumu (37b/7)

[= 1]

-D-

dadranbū : <Far. Oğulotu; (*Melissa officinalis*).

d. (32a/15)

d. + suyula (40a/15)

[= 2]

dağı : bk. “dahı”

d. (10a/3)

[= 1]

dahı : dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta.

d. (10a/10), (10a/12), (10a/14), (10a/15), (10a/5), (10b/10), (10b/10), (10b/11), (10b/12), (10b/14), (10b/15), (10b/9), (11a/12), (11a/13), (11a/15), (11a/15), (11a/3), (11a/4), (11a/8),

(11b/15), (11b/2), (11b/3), (11b/4), (12b/15), (12b/6), (13b/10), (13b/12), (13b/3), (13b/9), (14a/10), (14a/13), (14a/14), (14a/2), (14b/12), (14b/14), (14b/4), (14b/5), (14b/8), (14b/9), (15a/2), (15b/14), (17a/13), (17a/9), (18b/2), (18b/3), (18b/6), (19a/9), (20a/6), (20b/12), (21a/10), (21b/2), (21b/3), (21b/8), (22a/10), (22a/14), (22a/15), (22a/15), (22a/2), (22a/9), (22b/11), (22b/15), (22b/7), (22b/8), (23a/4), (23a/9), (23b/14), (23b/15), (23b/8), (24a/1), (24a/12), (24a/15), (24a/4), (24a/5), (24a/8), (24b/10), (24b/8), (25a/10), (25a/11), (25a/13), (25a/14), (25a/2), (25a/3), (25b/12), (25b/14), (26a/1), (26a/11), (26a/15), (26a/6), (26a/8), (26a/9), (26b/13), (26b/14), (27a/14), (27a/15), (27a/2), (27b/14), (28a/1), (28a/6), (28b/3), (28b/6), (28b/7), (29a/11), (29a/8), (29b/12), (29b/13), (29b/2), (29b/6), (29b/9), (2a/15), (2a/2), (2a/9), (2b/6), (2b/9), (30a/10), (30a/4), (30a/5),

(30a/8), (30b/15), (30b/3), (31a/11),
(31a/2), (31a/5), (31a/5), (31a/6),
(31b/1), (31b/12), (31b/14), (31b/15),
(31b/3), (31b/5), (31b/9), (32a/7),
(32a/7), (32a/8), (32b/1), (32b/4),
(33b/13), (34a/2), (34a/2), (34a/4),
(34a/5), (34a/6), (34b/11), (34b/4),
(36a/6), (36b/11), (36b/7), (37a/5),
(37b/9), (38b/15), (3a/1), (3a/13),
(3a/15), (3a/3), (3a/7), (3b/13), (3b/2),
(3b/3), (4a/3), (4b/1), (4b/13), (5a/11),
(5a/12), (5b/10), (5b/2), (5b/7), (6a/1),
(6b/2), (7a/11), (7a/12), (7a/13), (7a/4),
(7b/12), (7b/13), (7b/15), (8a/1),
(8a/14), (8a/3), (8b/10), (8b/11),
(8b/13), (8b/14), (8b/8), (9a/3), (9a/5),
(9b/11), (9b/2), (9b/3), (9b/6)

d. + sını (26b/6)

[= 190]

daḥl : < Ar. 1. Girme, karışma. 2.
Te'sir, nüfuz, niyet, fikir.

d. + ı (10a/10)

[= 1]

damzur- : Damlatmak, damla damla
akıtmak.

d.-a (16a/1)

[= 1]

dāne : < Far. Tane, tohum.

d. (36b/4)

d. + si (35b/6)

[= 2]

dānik : < Far. Bir dirhem altıda biri.

d. (15b/3), (37b/9), (38a/6)

[= 3]

danik : bk. dānik

d. (18b/10), (26b/4)

[= 2]

dārcinī : < Far. Tarçın;
(Cinnamomum).

d. (25b/5), (38a/5)

d. + le (28b/15)	d. + dan (7b/15)
[= 3]	d. + yıla (11a/7)
dār-ı fulful : <Far.-Ar. Baş biberi, uzun biber; (<i>Piper longum</i>).	[= 7]
d. (39a/11), (40a/14), (40a/9), (40b/10), (41b/9)	datsuz : Tatsız.
[= 5]	d. (11a/4)
dart- : Tartmak.	[= 1]
d.-alar (39a/13)	dāyim : <Ar. Sürekli, her zaman. “dā'im”
[= 1]	d. (26a/8), (3b/11)
daşak : Er bezi, erkeklik bezi, haya.	[= 2]
d. + ları (39a/4)	dāyimā : <Ar. Her zaman. “dā'ima”
[= 1]	d. (6a/14), (6b/4)
daşlu : Taşlı.	[= 2]
d. (31a/5)	dāyimī : <Ar. Devamlı. “dā'imī”
[= 1]	d. (15a/9), (39b/8), (6b/13), (7a/8)
datlu : Tatlı.	[= 4]
d. (11a/7), (12a/6), (18b/2), (20b/4), (27b/3)	dē- : Demek, söylemek.

d.-di (10b/2), (40b/2)	d. + ède (13b/7), (38a/9), (7a/6)
d.-diler (10a/3), (11a/14), (33a/3), (33b/10), (33b/4)	d. + èder (14a/3), (14a/6), (14b/12), (16b/10), (23b/9), (36a/9), (36b/15), (37a/8), (3b/6), (40a/14), (40b/15)
d.-dügümüz (10b/1), (21b/5), (25b/7), (28a/10), (28b/13), (4b/10), (5b/7)	d. + èdüb (11a/6)
d.-dük (35a/10)	d. + èt (11a/7)
d.-düklerümüzi (27b/5)	d. + i (13b/8)
d.-mişlerdür (18a/9)	[= 17]
d.-r (33b/11)	defaten : < Ar. Bir defada, birden.
d.-rler (13b/14), (14a/1), (14b/10), (14b/12), (14b/14), (23b/4), (2a/7), (2a/8), (33a/2), (33b/5), (39a/9), (3b/3), (3b/3), (9a/9)	d. (17b/2) [= 1]
d.-ye (1b/10)	degin : Değın, dek.
d.-yibdür (21a/4), (27a/2)	d. (19b/11), (24b/8), (27b/12), (34b/13), (39b/3), (3b/11), (3b/7) [= 7]
d.-yibdürler (22a/12), (22a/13)	degirmi : Değirmi, yuvarlak.
[= 37]	d. + ce (37b/15) [= 1]
def : < Ar. Savmak, def etmek.	

degül : Değil.

d. (12a/14), (13b/9), (24a/12),
(2b/5)

d. + dür (17b/7), (32b/5)

[= 6]

delîl : <Ar. Bir şeyin varlığını, aslını,
ne olduğunu ispatlamaya yarayan şey,
burhan, kanıt.

d. + i vâzîh (2a/9)

d. + i vâzîhdur (2a/10)

[= 2]

delin- : Delinmek.

d.-medük (15b/2)

[= 1]

dem : <Far. An.

d. + i laṭîf (29a/5)

[= 1]

demevî : <Ar. Kanlı, kanı çok olan,
mizacı kanın hakim olduğu bir vücut
yapısının özelliklerini taşıyan.

d. (20b/12), (20b/15), (22a/2),
(32a/4), (6a/12)

[= 5]

demeviyyü : <Ar. Kanla ilgili, kanlı.

d. (5a/1), (5a/3)

[= 2]

demeviyyü'l-mizâc : <Ar. Tabiatı
demevi olan, asabi , sınırlı.

d. + uṇ (4a/14)

[= 1]

demregü : Temriye hastalığı, bir tür cilt
hastalığı.

d. (7a/9)

d. + ye (18a/3)

[= 2]

demür dikenî : Demir dikenî, sürünücü ve sarı çiçekli bir bitki; (*Tribulus terrestris*).

d. + i (38b/2), (39a/2)

[= 2]

deñiz : Deniz.

d. (41b/4)

d. + köpügin (41b/13)

[= 2]

der : Ter.

d. + den (21a/13)

[= 1]

derece : <Ar. Bulunulan yer, kademe, seviye, mertebe, mevki veya safha.

d. + de (31b/11), (31b/12), (31b/14), (31b/15), (32a/1), (32b/12), (32b/13), (32b/2), (32b/3), (32b/3)

d. + i şâniyede (32a/1), (32b/1)

[= 12]

dergâh : <Far. Tekke.

d. + uñ (3a/1)

[= 1]

der-hâşıl : <Far.-Ar. Hasılda.

d. (12a/10)

[= 1]

deri : İnsan ve hayvan bedenini bir örtü gibi saran koruyucu tabaka, ten, cilt.

d. (33b/12)

d. + sinden (28b/3), (28b/4), (28b/5)

d. + yle (13b/10)

[= 5]

derle- : Ter çıkarmak, ter dökmek.

d.-mege (13b/15)

d.-ye (14a/1), (21b/15), (22a/8)

[= 4]

desti : <Far. Gövdesi geniş, boğazı dar, kulplu, emzikli veya emziksiz,

topraktan yapıp fırında pişirilmiş su kabı.

d. (35a/13)

[= 1]

devā : < Ar. İlaç, çare.

d. + bilürmen (27a/2)

d. + nuḡ (27a/4)

d. + yı (27a/3), (41b/1),
(41b/11), (41b/7)

d. + yı āḡir (41b/5)

[= 7]

devāiyye : < Ar. İlaçla ilgili olan nesnelere.

d. + ye (10b/8)

[= 1]

devlet : < Ar. Büyüklük, mevki, mutluluk.

d. + i (3a/2)

[= 1]

devletlen- : Devletlenmek.

d.-e (3a/6)

d.-mek (3a/2)

[= 2]

devletühü: < Ar. O devlet.

d. (2b/14)

[= 1]

dıkk : < Ar. Verem hastalığı.

d. (22b/11)

[= 1]

dıkkıyye : < Ar. Verem ile ilgili.

d. + yi (21b/1)

[= 1]

dırnaḡ : İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

d. (37b/15)

[= 1]

dīb : Dip, kök.

d. + i (39a/3)

d. + lerin (41b/8)

[= 2]

dībek : Ağaç kütüğünden ve taştan yapılmış, çok büyük ve geniş havan.

d. + de (35b/14)

[= 1]

diger : <Far. Başka, özge, öteki, öbür.

d. (41a/1), (41a/12)

[= 2]

dil : Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ.

d. (38a/1), (38a/3)

[= 2]

dile- : Dilemek, istemek.

d.-dügi (27a/9)

d.-se (10b/3), (39b/8)

[= 3]

dimāg : <Ar. Beyin.

d. + a (17a/7), (18a/7)

d. + ı (17b/6), (23b/8), (37b/5)

d. + ında (15b/14), (5b/4)

d. + larında (29b/11)

[= 8]

diñle- : Dinlemek.

d.-mek (25a/15)

[= 1]

dirēm : <Ar. bk. dirhem

d. (15b/1), (15b/1), (15b/2),

(15b/2), (15b/2), (15b/3), (15b/3),

(18b/10), (18b/10), (25b/12), (26a/9),

(26b/3), (26b/4), (26b/4), (34b/8),

(35a/5), (35a/5), (36b/3), (36b/4),

(36b/4), (36b/5), (36b/7), (36b/7),

(37a/11), (37a/11), (37a/12), (37a/12),

(37a/13), (37a/14), (37a/2), (37a/9),
(37b/1), (37b/13), (37b/14), (37b/14),
(37b/8), (38a/10), (38a/10), (38a/10),
(38a/12), (38a/15), (38a/6), (38b/1),
(38b/11), (38b/12), (38b/14), (38b/15),
(38b/15), (38b/3), (38b/3), (38b/4),
(38b/5), (38b/5), (38b/5), (38b/6),
(39a/5), (39b/1), (39b/10), (40a/1),
(40a/1), (40a/10), (40a/10), (40a/11),
(40a/15), (40a/6), (40a/6), (40a/9),
(40a/9), (40b/10), (40b/4), (40b/4),
(40b/6), (41a/2), (41a/2), (41b/6),
(41b/6)

d. + ile (39a/6)

[= 77]

diret- : Diretmek.

d.-mege (19b/1)

[= 1]

dirhem : <Ar. Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi (3,2075 gr.).

d. (26b/15)

[= 1]

diş : Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.

d. (41b/12)

d. + i (41b/11)

d. + leri (41b/2), (41b/2)

d. + üñ (41b/5), (41b/8)

[= 6]

dişi : Canlıların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten, erkeği tarafından döllenecek ve neslini üretecek biçimde yaratılmış olanı, erkeğin karşıt cinsi.

d. + sinden (32a/9)

[= 1]

ditre- : Kaslar hızlı küçük kasılmalarla sarsılmak.

d.-mek (24a/2)

[= 1]

ditreme : Titreme, bütün vücûdun veya bir organın irade dışı olarak şiddetle sarsılması.

d. (10b/9), (11a/14)

d. + ye (23a/7)

[= 3]

doğuz : Dokuz.

d. (34a/13)

[= 1]

doğuzuncı : Dokuzuncu.

d. (12a/8)

[= 1]

doğuz yüz : Dokuz yüz.

d. (36b/4), (38b/3)

[= 2]

dolad- : Dolatmak; "dola atmak; başına örtü almak"

d.-u (28a/12)

[= 1]

doldur- : Doldurmak.

d.-ma (35a/2)

[= 1]

doğuz aşuğı : Domuzun aşık kemiğı (doğuz ağırşığı denilen bitkinin yanlış yazımı da olabilir).

d. (27a/7)

[= 1]

doğuş : Ayağın yuvarlakça olan alt bölümü.

d. + ına (25a/10)

[= 1]

dorağ otı : Dere otu.

d. (27a/6), (32b/6), (38b/2)

d. + yla (18b/7)

[= 4]

dög- : Dövmek, ezmek.

d. (35b/15)

d.-e (26b/6), (40a/1), (40b/13),
(40b/6), (41a/11), (41a/2), (41a/5),
(41a/6), (41a/8), (41b/6)

d.-eler (15b/5), (37b/10),
(37b/14), (37b/9), (38a/11), (38a/2),
(38a/6), (38b/13), (39a/12), (39b/13),
(40a/11), (40a/15), (40a/6), (40b/11),
(41b/14), (41b/4), (41b/4)

d.-esin (37a/12)

[= 29]

dögül- : Dövülmek, ezmek.

d.-miş (22a/6), (41a/14)

d.-mişin (18b/10)

[= 3]

dök- : Sıvı veya tane halindeki şeyleri
buldukları yerden başka bir kaba
veya yere boşaltmak.

d. (34b/9), (35a/14)

d.-e (15b/4), (34b/12)

d.-eler (26b/7)

[= 5]

dökil- : Sıvı veya tane halindeki
şeylerin bulunduğu yerden başka bir
kaba veya yere boşaltılması.

d.-e (24b/14), (24b/8)

d.-ür (10a/6)

[= 3]

dön- : Dönmek, dönüşmek.

d.-e (17a/2), (17a/3), (24b/7)

d.-er (21b/7), (29b/13)

[= 5]

dönder- : Döndürmek.

d.-ür (29b/15), (27b/15)

d.-ürler (24a/7)

[= 3]

dönmeg : Bulanmak, altüst olmak.

d. + i (36a/9)

[= 1]

dörder : Dörder.

d. (40b/5)

[= 1]

dördüncü : Dördüncü.

d. (12a/4), (16b/6), (23b/1),
(32b/3)

d. + de (32b/4)

[= 5]

dört : Dört.

d. (20b/1), (25a/6), (27a/11),
(27a/12), (35a/13), (35a/8), (35b/14),
(35b/2), (39a/11)

[= 9]

dört yüz : Dört yüz.

d. (37a/14)

[= 1]

dört yüz elli : Dört yüz elli.

d. (38b/12)

[= 1]

du'ā : < Ar. Dua, yakarış.

d. + yıla (3a/9)

[= 1]

dudağ : Dudak, ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri.

d. + ı (6b/6)

[= 1]

duhn-i bān : < Ar. Yaban fıstığı içi yağı.

d. (26b/3)

[= 1]

duhni'l-mu'tedil : < Ar. Orta kararda yağ.

d. (30a/12)

[= 1]

duhūl : < Ar. İçeri girme, içine girme.

d. + ı harāret-i garīzī (10a/5)

d. + ı hammāmı (21b/9)

[= 2]	d.-a (16a/2), (6b/14)., (6b/9)
duḡūli'l-ḥammāmi : <Ar. Hamam girişi.	d.-alar (38a/1)
d. (21b/11)	d.-ar (21a/15), (35a/12)
[= 1]	d.-diki (3a/11)
dūḡū : <Far. Yaban havucunun tohumu.	d.-maḡ (22a/2)
d. (40b/5)	d.-mamaḡ (24a/2)
[= 1]	d.-maz (10b/10)
dur- : Durmak.	d.-sa (38a/4)
d.-a (19b/12), (21b/14), (37b/11), (3b/13)	[= 12]
d.-an (8a/7), (8a/8)	dutmaḡ : Hastalıḡa yakalanmak.
d.-maḡ (8b/13)	d. + uḡ (20a/7)
[= 7]	[= 1]
dut- : 1. Durumda kalmasını saḡlamak.	duz : Tuz.
2. Bekletmek. 3. Benimsemek, beḡenmek. 4. İş görebilmek. 5. Hastalıḡa yakalanmak.	d. + ıla (5a/6)
d. (20a/10)	[= 1]
	duzlu : Tuzlu.
	d. (11a/4), (11a/8), (27b/3)
	d. + nuḡ (11a/8)

d. + yı (11a/7)

d. + yıla (11a/8)

[= 5]

duzsuz : Tuzsuz.

d. (10b/14)

d. + ı (11a/8)

d. + la (11a/7)

[= 3]

düğe : Bir yaşını geçmiş dişi dana,
düve.

d. (30a/4)

[= 1]

dükel : Bütün, hepsi.

d. + in (15b/3), (37b/14),
(38a/11), (40b/10), (40b/6)

d. + inden (38a/15), (38a/2),
(38b/2)

d. + isin (16a/15)

[= 9]

dün bucuğı : Gece yarısı.

d. + nda (13a/1)

[= 1]

dünyā : < Ar. Dünya, yeryüzü.

d. + ya (3b/7)

[= 1]

dürlü : Türlü, çeşitli.

d. (14a/10), (14a/13), (14a/8),
(16a/7), (17a/13), (17a/14), (24b/10),
(26b/13), (27b/8), (40b/1), (4a/5),
(8b/7), (9a/10), (9a/15), (9a/7), (9b/10),
(9b/11)

d. + dürlü (10b/12), (12b/14),
(13b/6), (18a/7), (20a/9), (23b/11),
(23b/13), (23b/9), (24a/1), (24a/8),
(28a/13), (28a/7), (4a/5), (6a/11)

[= 31]

dürt- : Dürtmek.

d.-e (26b/12)

[= 1]

düş- : Düşmek.	d. + si (37a/1), (37a/5), (37a/8)
d.-meye (19a/15)	[= 3]
[= 1]	-E-
düşmen : < Far. Düşman.	e'azzallāhu : < Ar. Aziz Allah.
d. + ile (24a/15)	e. (2b/14)
[= 1]	[= 1]
düz : Düz, sade.	ebdān : < Ar. Bedenler, gövdeler.
d. + balgımdan (13a/6)	e. (21a/5)
[= 1]	e. + a (21a/10)
düz- : Yapmak, tertip etmek.	e. + dur (2a/7)
d.-mek (26b/8)	e. + ı (2a/8), (4b/1), (4b/4)
d.-mekden (10b/9)	e. + ı şahīḥaya (3a/4)
[= 2]	e. + larından (6a/7)
düzil- : Yapılmak, tertip, tanzim	e. + larının (8b/2)
olunmak, hazırlanmak.	e. + uḡ (2a/10), (4b/2), (4b/3)
d.-ür (29b/5)	[= 12]
[= 1]	ebred : < Ar. Daha (en, pek) soğuk.
düzme : 1. Düzmek işi. 2. Uydurma.	e. (33a/11)

[= 1]

ebrişüm : <Far. İpek iplik, ibrişim.

“ebrişüm”

e. (37b/9), (5a/6)

e. + den (15b/4), (15b/5),

(15b/7)

[= 5]

ebūcehil : <Ar. Ebucehil karpuzu, acı

kavun, eşek hıyarı, acıdülek; (*Citrullus*

colocynthis).

e. + karpuzunuş (37b/8)

[= 1]

ebukrāt : <Gr. Eski Yunan'da meşhur

bir hekim, Hipokrat, Hippokrates.

e. (18a/10)

[= 1]

ebyaz : <Ar. Pek ak, çok beyaz.

e. (39b/11)

[= 1]

ebyes : <Ar. Daha kuru.

e. (31b/3)

e. + dür (31b/2), (32a/10),

(32a/10), (32a/11), (32a/12), (32a/12),

(32a/13), (32a/9)

[= 9]

eceluhum : <Ar. Ölümleri.

e. (4a/12)

[= 1]

ecrām-ı ʿulviyye : <Ar. Yıldızlar.

e. (1b/5)

[= 1]

ecsām : <Ar. Gövdeler, bedenler.

e. (2a/14)

e. + ı süflī (1b/6)

[= 2]

eczā : <Ar. Kimya yoluyla elde edilen,

ilaç yapımında ve sanayide çeşitli

işlerde kullanılan birleşiklerin ortak adı.

e. + sı (15a/15), (26b/2), (27a/5)

e.-egen (7a/8)

e. + yı (41b/14)

e.-eler (11b/14), (15b/5),

e. + yı ʿarziyye (3b/4)

(15b/6), (26b/7), (29b/11), (37b/1),

e. + yı ʿaşabānī (8a/10)

(37b/11), (37b/15), (38a/11), (38a/11),

e. + yı laḥmī (8a/9)

(38a/3), (38a/6), (38a/7), (38a/8),

[= 7]

(38b/13), (38b/4), (38b/6), (38b/8),

(39a/6), (39a/7), (39b/13), (40a/12),

(40a/15), (40a/15), (40a/3), (40a/4),

(40a/7), (40b/11), (40b/14), (40b/8),

(41b/5), (41b/9)

éd- : Etmek, yapmak.

e.-e (10b/3), (10b/4), (13b/15),

e.-emez (10a/10)

(13b/7), (15a/3), (15a/6), (17b/12),

(19b/2), (19b/3), (1b/8), (1b/9),

e.-en (25a/9), (3a/13), (3a/14),

(20a/12), (21b/15), (24b/12), (24b/8),

(5b/12), (5b/12), (8b/1)

(25b/7), (26a/4), (27a/10), (27a/3),

(27a/3), (27a/8), (27a/8), (27a/9),

e.-ene (24b/4)

(27b/6), (28a/3), (31a/1), (34b/6),

e.-eni (37b/4)

(38a/9), (38a/9), (39b/1), (39b/2),

e.-er (10a/7), (10a/9), (10b/13),

(39b/6), (3b/8), (40a/15), (40b/11),

(11a/10), (11b/10), (11b/10), (11b/7),

(40b/7), (41a/10), (41a/11), (41a/12),

(12b/12), (12b/12), (12b/2), (12b/5),

(41a/15), (41a/15), (41a/15), (41a/3),

(12b/5), (14a/15), (14a/3), (14a/4),

(41a/3), (41a/3), (41a/6), (41b/10),

(14a/5), (14a/6), (14b/1), (14b/12),

(41b/12), (41b/7), (4b/8), (6a/13),

(14b/13), (15b/10), (16a/7), (16a/7),

(6b/11), (6b/9), (7a/6), (7b/13), (7b/6),

(16b/10), (16b/15), (16b/2), (17b/1),

(7b/8), (8a/12), (8a/2), (8a/8)

(17b/14), (17b/5), (18a/1), (18a/3),
(18a/4), (18a/6), (18a/6), (18a/7),
(18b/6), (18b/6), (19a/4), (19a/8),
(20a/15), (20a/8), (20a/9), (20b/2),
(21a/10), (21a/12), (21a/12), (21a/12),
(21a/14), (21a/15), (21a/15), (21a/2),
(21b/11), (21b/3), (21b/4), (21b/4),
(21b/8), (21b/9), (22b/12), (22b/13),
(22b/6), (22b/8), (23a/10), (23a/12),
(23a/3), (23a/4), (23a/4), (23b/6),
(23b/8), (23b/8), (23b/9), (24b/2),
(25a/8), (25b/2), (26a/1), (26b/10),
(27a/11), (27a/13), (27b/15), (27b/7),
(28a/11), (29a/4), (29b/1), (29b/12),
(29b/14), (30a/13), (30a/3), (30b/6),
(30b/6), (30b/9), (31a/10), (31a/10),
(31a/10), (31a/14), (31b/5), (32a/6),
(32a/8), (32b/8), (33a/7), (33b/11),
(33b/8), (34a/13), (34a/15), (34a/7),
(35a/4), (35b/11), (35b/11), (35b/12),
(35b/4), (36a/15), (36a/4), (36a/4),
(36a/8), (36a/9), (36a/9), (36b/11),
(36b/14), (36b/15), (37a/8), (37b/5),
(39a/8), (39b/15), (3b/5), (3b/6),

(40a/13), (40a/14), (40a/8), (40b/15),
(40b/8), (41a/5), (41b/2), (41b/2),
(41b/2), (41b/5), (41b/7), (5a/2),
(5b/11), (6a/11), (6a/6), (8b/12),
(9a/10), (9a/14), (9b/9)

e.-erler (24a/10), (24a/8),
(26a/15), (29b/3), (6a/7)

e.-erlerdi (22a/13)

e.-ersin (24a/4)

e.-erüz (7b/15)

e.-esin (26b/15), (27a/1)

e.-evüz (11b/11), (13b/13),
(21b/10), (3b/15), (4b/13)

e.-iben (17a/8)

e.-üb (11a/6), (25b/13), (37a/13)

e.-üben (13a/7)

[= 264]

édin- : Edinmek.

e.-e (15a/11), (15a/12),
(15b/13), (15b/15), (26a/10)

[= 5]

edviye : <Ar. İlaç, ilaçlar.

e. (26b/5)

[= 1]

edviyeti'l-esnān : <Ar. Dişlerin ilacı.

e. (41b/1)

[= 1]

edyān : <Ar. Dinler.

e. + a (2a/9)

e. + dur (2a/7)

e. + uḡ (2a/10)

[= 3]

efḍal : <Ar. Daha, faziletli; en ala, üstün.

e. + dūr (10a/4), (31a/6)

e. + i (11b/15)

e. + i fuṣūl (10a/2)

[= 4]

eger : <Far. Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, şayet, eğer.

e. (10b/3), (11a/6), (12a/11),

(12a/5), (12b/7), (13a/3), (13a/5),

(13b/5), (16a/11), (16a/13), (16a/14),

(16b/13), (17b/2), (18a/12), (18a/5),

(18b/15), (19a/13), (19a/13), (19b/4),

(19b/6), (19b/8), (20a/3), (21a/6),

(21a/7), (21a/8), (21a/8), (21b/14),

(21b/6), (22a/1), (22a/3), (22a/6),

(22a/7), (22b/2), (24b/10), (26a/3),

(26a/5), (27a/14), (29b/13), (31a/8),

(39b/4), (3b/12), (4a/1), (4a/3), (5b/6),

(6a/5), (6a/8), (6b/12), (6b/3), (7a/14),

(7a/15), (7a/6), (7b/1), (7b/3), (7b/5),

(7b/9), (8a/4), (8b/10), (9a/10), (9a/7),

(9b/4), (9b/8), (7b/2)

[= 62]

egerçi : <Far. Her ne kadar, olsa da , ise de.

e. (10a/15), (11a/12), (12a/13),

(12a/14), (12b/6), (22b/1), (22b/5),

(24a/11), (24a/9), (25a/3), (29b/2),
(30b/3), (31a/15), (31b/12), (31b/14),
(31b/4), (7b/10), (7b/14), (8a/1), (8b/2)

[= 20]

eḥabb : <Ar. Çok sevgili, en sevgili.

e. + larım (40b/2)

[= 1]

eḥad : <Ar. Tek, bir.

e. + a (7b/8)

[= 1]

eḥadiyyet : <Ar. Birlik, Allah'ın
birliği.

e. + inde (1b/3)

[= 1]

eh(i)l : Bir işin ustası, o işte becerikli,
maharetli, ehliyetli, muktedir, yeterli
kimse, erbap.

e. + ine (2b/15)

e. + i tecrube (11a/13)

[= 2]

ehli : <Ar. Vahşi olmayan, insana
alışık olan.

e. + lerinden (32a/12)

[= 1]

ek- : Dökmek, serpmek.

e.-eler (25b/6), (40a/2)

[= 2]

ekser : <Ar. Çoğunlukla, genellikle.

e. (29a/3), (29b/13), (6a/15),
(6b/7), (7a/3)

e. + dür (2b/1)

e. + i (4a/3)

[= 7]

eksük : Eksik, noksan.

e. (16b/13)

[= 1]

ekşi : Sirke veya limon tadında olan.

e. (11a/15), (11b/3), (15a/7),
(34a/1), (34a/2), (5b/9), (7a/11), (5b/8)

e. + ler (29b/3), (5b/8)

e. + lerde (33b/1)

e. + nün (11a/7)

e. + si (29b/4), (33b/14), (5b/9)

e. + sin (37a/2)

e. + sinün (36b/6)

e. + yi (10b/15)

e. + yile (11a/7), (11b/1)

[= 20]

ekşirek : Daha ekşi.

e. (36a/5)

[= 1]

el : Kolun, bilek mafsalsından itibaren
avuç ve parmakları içine alan ve iş
görmeye, tutmaya yarayan kısmı.

e. (10b/10)

e. + dutmamak (24a/2)

e. + ile (37a/15)

e. + inden (23b/15)

e. + iyle (41b/11)

e. + ümden (2b/8)

[= 6]

el-bābu'l-‘āşiru : < Ar. Onuncu bölüm.

e. (23a/9)

[= 1]

el-bābu'l-evvel : < Ar. Birinci bölüm.

e. (4b/15)

[= 1]

el-bābu'l-ḥādi'l-‘āşir : < Ar. On birinci
bölüm.

e. (25a/5)

[= 1]

el-bābu'l-ḥāmis : < Ar. Beşinci bölüm.

e. (15b/9)

[= 1]

el-bābu'r-rābi'u : <Ar. Dördüncü bölüm.

e. (15a/4), (34a/11)

[= 2]

el-bābu's-sābi'u : <Ar. Yedinci bölüm.

e. (17b/13)

[= 1]

el-bābu's-sādisü : <Ar. Altıncı bölüm.

e. (16a/5)

[= 1]

el-bābu's-sālišü : <Ar. Üçüncü bölüm.

e. (29a/1), (13a/12)

[= 2]

el-bābu's-sāmin : <Ar. Sekizinci bölüm.

e. (19a/3)

[= 1]

el-bābu's-sānī : <Ar. İkinci bölüm.

e. (11b/5), (27a/10)

[= 2]

el-bābu't-tāsi^c : <Ar. Dokuzuncu bölüm.

e. (20a/13)

[= 1]

elbette : <Ar. Her halde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.

e. (24b/9)

[= 1]

el-cimā^c : bk. cimā^c

e. (25a/6), (26b/10)

[= 2]

ele- : Elemek.

e.-ye (15b/4), (40a/1), (40b/14), (40b/6), (41a/2), (41b/7)

e.-yeler (37b/10), (37b/14), (37b/9), (38a/11), (38a/3), (38a/6), (39a/13), (39b/13), (40a/11), (40a/6), (41b/14), (41b/4), (5a/6)

[= 19]

elek : Sallanarak kullanıldığı zaman üzerine konan maddenin incelerini altına geçiren, bu şekilde taneli ve toz halindeki şeyleri irilerinden ve içlerindeki yabancı maddelerden temizlemekte kullanılan, tek tarafına ufak delikli tel, kıl veya bez gerilmiş tahta bir kasnaktan ibaret eleme aleti.

e. + den (5a/6), (37b/9)

[= 2]

elem : < Ar. Acı, dert, üzüntü, keder.

e. (7b/9)

[= 1]

el-faşlu'l-evvel : < Ar. Birinci fasıl.

e. (16a/6), (19a/5), (23a/11),
(25a/7), (5a/1)

[= 5]

el-faşlu'l-evveli : < Ar. Birinci fasıl.

e. (11b/7), (13a/14), (17b/14),

(20b/1), (27a/12), (29a/3), (34a/14)

[= 7]

el-faşlu'l-hāmis : < Ar. Beşinci fasıl.

e. (32a/5), (39a/7)

[= 2]

el-faşlu'l-hāmisü : < Ar. Beşinci fasıl.

e. (9a/14)

[= 1]

el-faşlu'r-rābi' : < Ar. Dördüncü fasıl.

e. (26b/9), (28a/10), (8b/4)

[= 3]

el-faşlu'r-rābi'u : < Ar. Dördüncü fasıl.

e. (23a/1), (31a/13), (38a/13)

[= 3]

el-faşlu's-sābi' : < Ar. Yedinci fasıl.

e. (33a/6), (40a/12)

[= 2]

el-faşlu's-sādis : < Ar. Altıncı fasıl.

e. (10b/5), (32b/7)

[= 2]

el-faşlu's-sāliš : < Ar. Üçüncü fasıl.

e. (17b/4), (21b/10), (26a/11),
(6a/10)

[= 4]

el-faşlu's-sālišü : < Ar. Üçüncü fasıl.

e. (14a/6), (30a/12), (37b/3)

[= 3]

el-faşlu's-sāmin : < Ar. Sekizinci fasıl.

e. (41a/4)

[= 1]

el-faşlu's-sāminü : < Ar. Sekizinci fasıl.

e. (33b/7)

[= 1]

el-faşlu's-sānī : < Ar. İkinci fasıl.

e. (12b/1), (13b/13), (16b/1),

(18a/13), (20a/7), (21a/1), (24b/1),

(25b/1), (27b/7), (30a/2), (36b/9),

(5b/10)

[= 12]

el-faşlu't-tāsi' : < Ar. Dokuzuncu fasıl.

e. (34a/7)

[= 1]

el-faşlu't-tāsi'u : < Ar. Dokuzuncu
fasıl.

e. (41b/1)

[= 1]

el-ilm : < Ar. İlim, bilim.

e. (2a/4)

[= 1]

elli : Elli.

e. (36b/4), (37a/14), (39a/6)

[= 3]

ellişer : Ellişer.

e. (40a/11)	el-müşhile : bk. müşhil.
[= 1]	e. (37b/4)
el-ma‘ācīnī : < Ar. Macunlar.	[= 1]
e. (40a/13)	elyen : < Ar. Daha yumuşak.
[= 1]	e. + dür (33a/5)
el-mizācu : < Ar. Mizaç.	[= 1]
e. (5a/2)	em‘ā : < Ar. Bağırsaklar.
[= 1]	e. (19b/12)
el-muhtelif : < Ar. Çeşitli.	e. + sı (20a/6)
e. (6a/11)	e. + sında (9b/5)
[= 1]	[= 3]
el-muḳaddime : < Ar. Ön söz.	emceg : bk. emcek.
e. (3a/10)	e. + in (24b/5)
[= 1]	[= 1]
el-müfredātu’l-faşlu’s-sādis : < Ar. Altıncı faslın ayrıntıları.	emcek : Meme.
e. (39a/8)	e. (33a/12)
[= 1]	e. + dür (30a/5)
	[= 2]

emer : Memeden kesilmemiş, meme emecek yaşta olan.

e. + buzağı (5a/12)

e. + oğlağ eti (5a/12)

[= 2]

emīn : <Ar. Emniyette olma, güven içinde olma, kurtulma.

e. + eder (22b/6)

e. + ola (12a/3), (17b/13), (8b/3)

e. + olalar (15b/8)

e. + olasin (22a/14), (27b/6), (28a/9), (30a/2)

e. + olur (10a/8)

[= 10]

emlec : <Far. Hindistan'da yetişen amlac olarak bilinen bitki ve bu bitkinin şifalı meyvesi; (*Phyllanthus emblica*).

e. (39a/10)

[= 1]

emrāz : <Ar. İletler, hastalıklar.

e. (18a/9), (28a/1), (9b/11)

e. + a (28a/15)

e. + dan (11b/4)

e. + uñ (14b/6)

[= 6]

emrūd : <Far. Armut; (*Pirus communis*).

e. (33b/15), (36a/14)

e. + ı (36a/15)

[= 3]

emzice : <Ar. Tabiatler, huylar, meşrepler.

e. + nün (7b/7)

[= 1]

eñ : En, başına geldiği sıfatın o sıfatın ifade ettiği anlamın en üstün derecesinde olduğunu belirtir.

e. (36a/5)

[= 1]

enār : < Far. Nar; (*Punica granatum*).

e. (35b/4)

[= 1]

enbiyā : < Ar. Nebiler, peygamberler, yalvaçlar.

e. (1b/5)

[= 1]

encidān : < Far. Kasnı ağacı ve zamkı, çakşır otu, heliz, engüjed; (*Ferula assafoetida*). “encüdān”.

e. + i (41a/1)

[= 1]

encīr : < Far. İncir ağacı ve meyvesi; (*Ficus carica*).

i. (29a/10), (5a/15)

i. + den (19a/12)

i. + dür (31a/7)

[= 5]

endişe : < Far. Tasa, kaygı.

e. + ler (7a/8)

e. + leri (23b/7)

[= 2]

eñir : Enir, tavşan kirazı; (*Ruscus aculeatus*).

e. (40b/12)

[= 1]

enne : < Ar. Arapça ön ek.

e. (14a/6), (8b/4), (9a/14)

[= 3]

envāʿ : < Ar. Çeşitler, türler.

e. (18a/9), (1b/7), (4a/6)

e. + ı emrāz (28a/1)

e. + ı eḫime (6a/4)

e. + ı ḫılṭı (36b/14)

e. + i aḡdiye (30a/10)

[= 7]

er : Erkek.

e. (24b/13), (25a/11), (27a/3),
(31a/10), (3a/11), (3a/14), (3b/3)

e. + i (27a/4)

e. + üñ (24b/13), (24b/14),
(24b/15)

[= 11]

erba'atu : < Ar. Dört.

e. (20a/14), (25a/6)

[= 2]

erdā : < Ar. Dört.

e. + i fuşūl (10a/3)

[= 1]

eri- : Erimek.

e.-dükden (17b/8)

e.-mege (16a/14)

e.-ye (34b/10), (39a/14)

[= 4]

erid- : Eritmek.

e.-üb (14a/3)

e.-ür (16a/15)

[= 2]

ëriş- : Ulaşmak, olgunlaşmak.

e.-dügi (29b/1)

e.-e (38b/4), (3b/12)

e.-mek (3a/2)

e.-mese (31a/9)

e.-miş (31a/8), (35b/12),

(35b/7), (36a/5)

[= 9]

ërişdür- : Ulaştırmak, olgunlaştırmak.

e.-e (4b/9)

e.-mek (2b/4)

e.-meye (12b/11)

[= 3]

erkān : <Ar. Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler.

e. +1 memleketühū (2b/14)

[= 1]

erlig : Erlik.

e. + e (25b/4)

[= 1]

ermenī : <Ar. Hint-Avrupa ailesinden, Ermenistan'da yaşayan hıristiyan bir kavim ve bu kavme mensup kimse.

e. (38b/4), (41b/3)

[= 2]

erneb : <Ar. Tavşan.

e. (30a/4)

[= 1]

erte : Bir sonraki günün sabahı, yarın.

e. + si (19b/15)

[= 1]

erük : Beyaz çiçekler açan, her yerde yetişen ve pek çok türü bulunan meyve ağacı ve meyvesi; (*Prunus domestica*).

e. (36b/3)

e. + aşıyla (11b/1)

e. + ler (33a/15)

[= 3]

erüz : <Ar. Pirinç; (*Oryza sativa*).

e. (28b/15)

[= 1]

ervāh : <Ar. Canlar, hayatın cevherleri.

e. +1 enbiyā (1b/5)

[= 1]

esāsi'l-cevr : <Ar. Temel cefa.

e. (2b/12)

[= 1]

eski : Zamanın etkisiyle veya kullanıla kullanıla yıpranmış, bozulmuş, yeniliğini kaybetmiş, yeni karşıtı.

e. (20b/4)

[= 1]

esnān : < Ar. Dişler.

e. +ı (41b/7)

[= 1]

esri- : Herhangi bir sebeple kendinden geçmek, sarhoş olmak, coşmak, vecde gelmek.

e.-mekden (15a/6)

[= 1]

esved : < Ar. Siyah, kara.

e. (39a/10)

[= 1]

eşbeh : < Ar. Benzer, çok (daha, en, pek) benzer.

e. (5b/11)

[= 1]

eşdür- : Koşturmak. “eşdirmek”

a.-mek (14b/1)

[= 1]

eşeg : Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep.

e. + üñ (26b/8)

[= 1]

eşkālî'l-cimā' : < Ar. Cima şekilleri.

e. (24b/2)

[= 1]

eşref : < Ar. Daha şerefli, onurlu.

e. + i 'ulūm (2a/15)

e. + i ecsām (2a/14)

e. + i mevcūdāt (1b/7)

[= 3]

eşribe : < Ar. İçecekler.

e. + nünj (3b/9)

[= 1]

ët- : Etmek, yapmak.

e. (10b/14), (11a/2), (11a/5),
(11a/7), (15a/6), (15b/11), (24a/4),
(24a/5), (27b/2), (27b/8), (28a/9),
(30a/1), (34b/13), (34b/14), (35a/10),
(35a/15), (35a/6), (35a/9), (35b/15),
(35b/3), (35b/3), (35b/8), (36a/11),
(36a/13), (36a/2), (36a/7), (36a/7),
(36b/2), (36b/2), (36b/5), (36b/8),
(36b/9), (37a/5), (37b/3)

e.-di (1b/5), (1b/6), (1b/7)

e.-diler (10a/2), (11a/14),
(11b/1)

e.-dügi (25a/9)

e.-dügin (9a/12), (9a/9)

e.-dügümüz (12a/10), (24b/12),
(30a/11), (35a/4), (7b/4), (7b/7)

e.-dük (25b/10), (28b/7),

(29a/13), (29a/7), (36a/6), (4a/10),
(6a/4), (7a/14), (7b/12), (7b/7), (9a/3)

e.-düm (2b/8), (2b/9)

e.-me (10b/8), (10b/8)

e.-mege (26a/1), (7b/10)

e.-megi (15a/13)

e.-megicün (18a/7)

e.-meginden (24a/1)

e.-megünj (19a/4)

e.-mek (10a/15), (10b/2), (10b/7),
(11a/10), (15a/13), (17a/10), (17b/10),
(21b/12), (22b/8), (22b/9), (23a/7),
(23b/3), (25a/2), (25a/3), (25a/4),
(27b/8), (2a/6), (2a/6), (2b/2), (4a/7),
(4b/11), (4b/13), (6a/10), (8a/12),
(8b/2)

e.-mekden (11a/9), (27b/9),
(27b/9)

e.-memek (11a/11), (17b/3),
(9b/7)

e.-memiş (24a/9)	e. + dür (31b/7)
e.-mesevüz (3b/12)	e. + i (25b/4), (25b/8), (25b/8),
e.-meye (14b/8), (17b/10),	(25b/8), (28b/10), (28b/7), (28b/8),
(19b/11), (19b/2), (19b/4), (24a/14),	(29a/8), (29a/9), (30a/4), (31a/1),
(24a/15), (24a/15), (24b/1)	(31a/6), (31b/2), (31b/3), (33a/12),
e.-meyeler (11b/13)	(33a/12), (33a/14), (33b/13), (41a/15),
e.-meyeni (37b/4)	(5a/10), (5a/10), (5a/11), (5a/11),
e.-mez (13b/11), (17b/6)	(5a/11), (5a/11), (5a/12), (5a/12),
e.-miş (9b/2)	(5a/13), (7a/11)
e.-se (29b/14), (4a/4), (9a/13),	e. + idür (29a/9), (30b/10),
(9b/7), (9b/8)	(30b/11), (30b/7), (32a/8), (5b/15)
[= 112]	e. + ile (25b/9), (26a/1)
et : 1. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile	e. + in (10a/9), (10a/9), (14b/13),
kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan	(26a/7), (28b/10), (28b/9), (7a/12),
tabaka. 2. Meyvelerin kabuk dışında,	(7a/12)
yenen kısmı.	e. + ine (25b/5), (33b/13)
e. (13b/10), (29a/7), (30a/5),	e. + ini (14b/10)
(30b/7), (30b/8), (31b/5), (32a/13),	e. + lerden (30a/3), (32a/13),
(6b/1), (5a/9), (5b/14)	(32a/8), (33a/12)
e. + den (31b/6)	e. + lerden (33b/12)
	e. + leri (5b/8)

e. + leridür (5b/15)	e. (28b/7), (30a/9), (5b/13), (5a/4), (5a/8)
e. + lerin (41b/12)	[= 5]
e. + lerünj (31a/15)	ev : Oda.
e. + ünj (32a/12)	e. (20b/14), (20b/15)
[= 70]	e. + de (21b/13)
eṭime : < Ar. Yemekler, aşlar.	e. + i (22a/4)
e. (30a/14), (5a/1), (5b/11), (6a/4), (9b/14)	[= 4]
e. + den (6a/5)	evkāt : < Ar. Zamanlar, vakitler.
e. + ye (6a/7)	e. + inuñ (9b/11)
[= 7]	e. + uñ (18a/14)
etmeg : bk. etmek	[= 2]
e. + i (29a/6), (30a/8), (30a/8), (30b/3), (5b/13)	evliyā : < Ar. Ermiş.
e. + idür (30b/1), (32a/7), (5b/13)	e. (1b/5)
e. + inünj (33a/11), (5a/4)	[= 1]
[= 10]	evvel : < Ar. Önce, ilk, birinci.
etmek : Ekmek.	e. (12b/9), (14a/11), (16b/3), (17a/1), (29a/12), (29a/13), (29a/6), (29a/6), (2a/9), (30a/10), (31b/14),

(34b/7), (35b/12), (3b/1), (3b/2),
(41b/8), (8b/10), (8b/15), (8b/5), (8b/7),
(8b/9)

e. + de (28b/7), (32b/15),
(32b/9), (33a/15), (33a/2), (6b/3),
(7b/12)

e. + inde (28a/12), (7a/14)

e. + inden (39b/3)

[= 31]

evvelâ : <Ar. İlk önce, ilk olarak, her
şeyden önce.

e. (11b/8), (34b/5)

[= 2]

evvelki : Önce olan, önceki.

e. (10b/3), (12a/1), (20b/14),
(20b/3), (20b/8), (21b/13), (23a/13),
(31b/12), (32a/1), (32b/12), (32b/13),
(32b/2), (32b/3), (36b/7), (7b/4), (9b/5),
(31b/11)

e. + de (33a/12), (33a/15),
(33b/10), (33b/12), (33b/15), (33b/2),

(33b/3), (33b/9), (34a/10), (34a/3),
(34a/3), (34a/4), (32b/14)

e. + den (10b/1)

e. + leyin (35b/9)

[= 32]

evvelleyin : Önceki gibi.

e. (35a/6), (35b/3), (38a/3)

[= 3]

éy : Ey, buyur anlamında ünlem.

i. (10b/7), (11b/7), (13a/15),
(15a/6), (15b/11), (18a/1), (19b/3),
(1b/15), (27a/13), (27b/8), (28a/11)

[= 11]

ey(i)d- : bk. eyit

e.-ür (18a/10), (18a/14)

[= 2]

eyit- : Söylemek, demek.

e.-dük (17a/6)

[= 1]

eyitdür- : Söylettirmek, dedirtmek.

e.-mek (25a/13)

[= 1]

eyle- : Yapmak, etmek.

e. (10b/4), (11a/6),
(12b/8), (13a/3), (14b/7), (17a/11),
(17b/2), (18a/15), (19b/3), (19b/9),
(20a/12), (20a/4), (22a/13), (22a/8),
(22b/3), (26a/4), (27a/15), (27a/15),
(27a/4), (28a/15), (28a/4), (32a/3),
(37b/11)

e.-r (11a/1), (11a/3), (11a/5),
(17a/15), (17a/15), (17a/4), (23b/5)

e.-se (25b/15)

e.-ye (17a/7), (17a/7), (40b/14)

e.-yici (28b/15)

[= 35]

eyü : İyi.

e. (16b/14), (16b/2), (17b/6),
(21a/15), (23b/8), (24b/2), (25b/4),

(29a/6), (30a/9), (30b/1), (31a/1),
(35a/13), (35b/12), (35b/6), (36a/5),
(36a/9), (37a/1), (37b/1), (38a/6),
(38b/6), (39a/13), (39a/15), (39a/6),
(3a/7), (41a/7), (41a/8), (41b/2), (5a/5),
(5a/5), (5a/6), (8a/12), (9b/10), (9b/4),
(14a/14), (14b/4), (14b/5), (14b/8),
(15b/1), (15b/6)

e. + dür (12a/13), (31a/12),
(31a/5), (13a/9), (14b/2)

e. + si (20b/3)

e. + sin (11b/6), (20a/15),
(20b/2), (23a/12)

[= 49]

eyülik : İyi, sağlığı yerinde olma
durumu, esenlik.

e. + de (30b/10), (30b/11),
(31a/13), (9a/8)

[= 4]

eyyām : < Ar. Günler, gündüzler.

e. + ıla (13b/6)

[= 1]

ez- : Ezmek.

e.-e (34b/9)

e.-eler (37b/1), (38b/14)

[= 3]

-F-

fakīr : <Ar. Fakir, yoksul; zavallı,
biçare, aciz.

f. (1b/15)

[= 1]

fālic : <Ar. Felç, nüzul, inme.
Vücudun bir bölümünde veya
tamamında hareket ve hissetmenin
kalkması.

f. + e (23a/7)

[= 1]

fāniz : <Far. Kamış helvası, peynir
şekeri, akide. "fānīd"

f. (39a/13), (39a/14), (40a/10)

[= 3]

faşıl : <Ar. Fasıl, bölüm, fasıla,
mevsim.

f. (12b/2), (13a/13), (14a/7),
(15b/10), (17b/14), (19a/5), (19a/6),
(20b/1), (24b/2), (25a/7), (27a/12),
(27b/7), (28a/11), (32b/9), (41a/4),
(8b/5)

f. + da (10b/6), (13a/14),
(13b/13), (16a/7), (16b/1), (17b/15),
(17b/5), (20a/7), (20b/2), (21a/2),
(21b/11), (23a/11), (25a/8), (25b/2),
(26a/12), (26b/10), (27a/13), (27b/10),
(27b/11), (27b/4), (28a/15), (28a/5),
(28a/6), (28a/7), (28b/11), (28b/12),
(28b/2), (28b/4), (28b/8), (29a/4),
(30a/13), (30a/3), (31a/14), (32a/6),
(32b/8), (33a/7), (33b/8), (34a/14),
(34a/7), (34a/8), (36b/10), (37b/4),
(39a/8), (4b/10), (5a/2), (6a/11), (7b/4),
(7b/6), (9a/15)

f. + dağı (32a/2), (8a/7)

f. + dur (23a/10), (29a/3)

[= 69]

fāsīd : < Ar. Kötü, fena; yanlış, bozuk.

f. (6a/13), (7a/8), (23b/7)

[= 3]

faşl : bk. faşıl

f. (11b/6), (11b/7), (5b/11),
(34a/13)

f. + ı (6b/2)

f. + ı evvelde (7b/12), (28b/6)

f. + ı evvelinde (7a/14)

f. + ında (29a/13), (29a/7,
(30a/11)

f. + ı rābi'ada (21b/10)

f. + ı sābıkda (9a/3)

f. + uñ (27a/11), (27b/6), (7b/13)

[= 16]

faşliyye : < Ar. Fasılla ilgili.

f. + den (32b/4)

[= 1]

faṭīr : < Far. Mayasız saç ekmeği,
bazlama.

f. (30a/8), (5b/13)

[= 2]

fāyide : < Ar. Fayda, yarar.

f. (14a/12), (19a/2), (19b/3),
(20a/3), (20b/15), (31a/9)

f. + dutmağ (22a/2)

f. + eder (21a/14)

f. + i kāmīl (22a/5)

f. + ler (21b/5)

f. + lerin (21a/2)

f. + olmağa (20b/14), (20b/15)

f. + olmağ (22a/1)

f. + si (14b/10), (14b/13),
(14b/15), (19a/7), (21a/3), (21b/2),
(23a/9), (24a/9), (28b/13), (34b/2),

(34b/4), (36b/11), (36b/13), (36b/15),
(40b/12)

f. + sin (17b/15), (19a/4),
(20a/8), (36b/11)

f. + sinden (9a/12)

[= 34]

fāyidelen- : Faydalanmak.

f.-ür (14a/8)

[= 1]

faykara : < Gr. Acı.

f. (37b/5)

[= 1]

fāzl : < Ar. 1. Fazla. 2. Fazlalık,
üstünlük. 3. İyilik, erdem, lütuf.

f. (11b/7)

f. + ı (39b/5), (39b/5)

[= 3]

fecfif : < Ar. Kurutma, kurutulma.

"tecfif"

f. + ile (21a/9)

[= 1]

feh̄m : < Ar. Anlama yetisi, idrak.

f. + i (16b/10)

[= 1]

feizā : < Ar. Ne zaman ki.

i. (4a/12)

[= 1]

fennā : < Ar. Kötü, uygun olmayan.

f. + sı (3b/14)

f. + sıdan (3b/14)

f. + ya (3b/14)

[= 3]

fenn : < Ar. İlim, hüner, marifet, sanat.

f. + e (2b/14), (2b/15), (2b/6)

f. + i (34b/5)

f. + üñ (2b/15)

[= 5]

ferah : <Far. Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

f. (35b/11)

f. + da (39b/9)

f. + dan (14b/3)

[= 3]

ferahlandır - : Ferahlamasını sağlamak.

f.-ur (14a/4)

[= 1]

ferahlık : Ferah olma durumu, genişlik, gönül açıklığı.

f. (23b/5)

[= 1]

ferc : <Ar. Dişilerde tenasül aleti, avret, utyeri, edep yeri.

f. + i (24b/7)

f. + in (24b/6)

[= 2]

ferrūc : <Ar. Tavuk pilici.

f. (29a/7)

f. + eti (5a/11)

[= 2]

fesād : <Ar. Bozukluk, kötülük.

f. + a (35a/3), (4a/5), (8b/11), (8b/13), (8b/14), (9b/10), (9b/6), (10a/7), (34b/3)

f. + ından (10a/8)

f. + ıyla (8b/13)

[= 11]

fevākih : <Ar. Meyvaler, yemişler.

f. (34b/15)

f. + den (34b/14)

f. + e (29a/9)

f. + i (34b/1)

f. + i raḥba (28a/2)

f. + nūḡ (28a/2)

[= 6]

finduk : <Far. Fındık; (*Corylus colurna*).

f. (25b/11), (32b/1)

[= 2]

fistuk : <Ar. Fıstık; (*Pistacia vera*).

f. (25b/11), (29a/10), (29a/14),
(32a/14)

[= 4]

fī : <Ar. De, da.

f. (10b/5), (11b/5), (11b/7),
(12b/1), (13a/12), (13a/14), (13b/13),
(14a/6), (15a/4), (15b/9), (16a/6),
(16b/1), (17b/13), (17b/15), (17b/4),
(18a/13), (19a/3), (19a/5), (20a/14),
(20a/7), (20b/1), (21a/1), (21b/10),
(23a/1), (23a/11), (23a/9), (24b/1),
(25a/5), (25a/7), (25b/2), (26a/11),
(26b/9), (27a/10), (27a/12), (27b/7),
(28a/10), (29a/2), (29a/4), (30a/2),
(31a/13), (32a/5), (32b/7), (33a/6),

(33b/7), (34a/11), (34a/14), (34a/7),
(36b/9), (37b/3), (38a/13), (39a/7),
(40a/12), (41b/1), (4b/15), (5a/1),
(5b/10), (6a/10), (8b/4), (9a/14), (9a/15)

[= 60]

fīhi : <Ar. Onda, içinde.

f. (11b/5), (13a/12), (16a/6),
(17b/13), (19a/4), (20a/14), (25a/6),
(29a/2), (34a/12)

[= 9]

fihrist : <Far. Bir kitabın başına veya sonuna konan ve o kitapta bulunan konu ve maddeleri alfabe sırasına göre gösteren cetvel, içindekiler, indeks.

f. + i tıbb (41b/15)

[= 1]

fikir : bk. fikr

f. + ler (6a/13), (7a/8)

f. + leri (23b/6)

[= 3]

fıkr : < Ar. Fikir, düşünce.

[= 1]

f. + i (14a/9), (23b/8)

[= 2]

fi'l-ağdiyeti'l-muṭavassıṭa : < Ar. Vasıta

olan yiyeceklerde

(30a/12)

[= 1]

fi'l-ālem : < Ar. Alemde.

f. (2b/11)

[= 1]

fi'l-cevāriṣāt : < Ar. Cevarişlerde.

f. (39a/8)

[= 1]

fi'l-cümle : < Ar. Nihayette, sonunda.

f. (12a/14), (21a/10), (31b/13)

[= 3]

filfil : Yonca; (*Trifolium*).

f. (31b/15)

fi'l-ḥāl : < Ar. O anda, hemen şimdi.

f. (10a/7), (26a/4), (26a/6),

(41b/11), (9b/7), (9b/8)

[= 6]

fi'l-ḥammām : < Ar. Hamamda.

f. (20a/14)

[= 1]

fi'l-ḥizābāti : < Ar. Boyada, kınada.

f. (41a/4)

[= 1]

fuḳāʿ : < Ar. Çiçek. "fuḳāḥ"

f. (18b/4)

[= 1]

fulful : < Ar. Biber. (*Capsicum annuum*).

f. (38a/5), (39a/11), (39a/11),
(40a/10), (40a/14), (40a/14), (40a/9),
(40b/10), (40b/10), (41b/9)

[= 10]

furun : < Gr. Ekmek, simit, börek vb.
hamur işlerini pişirmeye yarayan, ön
kısmında bir açıklık bırakılmış, tavanı
tonoz biçiminde yapı, fırın.

f. + etmegi (30a/8), (5b/13)

[= 2]

fuşlân : < Ar. İki fasıl.

f. (11b/5), (16a/6), (17b/13),
(19a/4), (29a/2)

[= 5]

fuşül : < Ar. Fasıllar.

f. (10a/2), (10a/3), (13a/13),
(20a/14), (25a/6), (34a/12), (4b/15)

[= 7]

fużül : < Ar. Boşuna, yersiz, lüzumsuz.

f. + i (37a/7)

[= 1]

-G-

ġāfil : < Ar. İlerisini düşünmeyen,
dikkatsiz, dalgın, tembel.

g. (26b/7), (41a/7)

[= 2]

ġāfit : < Ar. Koyunotu, kasıkotu;
(*Agrimonia eupatoria*).

g. (37a/11)

[= 1]

ġālib : < Ar. Galip, üstün.

g. (7a/14), (7a/15), (7b/1),
(7b/2)

g. + dür (31b/13), (32a/2)

g. + ola (13a/11), (6b/4)

g. + olmaz (10a/8)

[= 9]

ġālibā : < Ar. Öyle görünüyor ki,
görünüşe göre, anlaşılan, zannediyorum
ki.

g. (4b/4)

[= 1]

g. + ler (4a/6)

ġalīz : < Ar. Yoğun, kesif, yapışkan.

[= 1]

g. (10a/6), (10a/8), (11a/11),
(13a/11), (21b/4), (28b/6), (30a/3),
(36b/2), (41a/9), (6a/3), (7b/6),
(15b/11), (37b/5)

ġarībe : bk. ġarīb

g. (4a/7)

[= 1]

g. + dür (13a/10), (30a/7)

ġaribiyye : bk. ġarīb

g. (19a/9)

g. + hılfları (18a/2)

[= 1]

g. + in (29b/14)

g. + ise (29b/2)

ġarīz : < Ar. 1. Tabii, içgüdü. 2. Huy, tabiat.

[= 18]

g. + i (23b/4)

ġalīza : bk. ġalīz

g. + inüñ (3b/14)

g. + dan (5b/3)

[= 2]

[= 1]

ġarīzī : < Ar. İç, vücudun iç kısımları.

ġalīza : bk. ġalīz

g. (10a/5), (21b/8), (3b/3),
(9b/15)

g. + da (30a/13)

[= 1]

[= 4]

ġarīb : < Ar. 1. Garip, tuhaf. 2. Zavallı, kimsesiz.

ġāvmuṣ : < Far. Öküz, sığır. “ġāvmīṣ”

g. (30a/4)	ğayri'l-müşileti : < Ar. Başka müşiller.
[= 1]	
ğāyet : < Ar. Gayet, oldukça.	g. (37b/4)
	[= 1]
g. (20b/7)	ğāzab : < Ar. Öfke, kızgınlık.
[= 1]	
ğayr : < Ar. Başka bir kimse, başkası, diğer.	g. + da (24a/12)
	[= 1]
g. + ina (34b/6), (8b/3)	ğéc : Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, geç.
g. + ından (12a/13), (30b/13),	g. (8b/15), (8b/15), (9a/1)
(31a/1), (31a/2), (31a/3), (31a/5),	[= 3]
(33a/13)	
[= 9]	ğec- : Gitmek, geçip gitmek.
ğayri : bk. ğayr	g.-düm (2b/6), (2b/9)
g. (15b/10), (16a/13), (34a/12)	g.-dükden (18b/4)
[= 3]	g.-meyince (12b/8)
ğayrihi : bk. ğayr	[= 4]
g. (11b/7)	ğéce : Gece.
[= 1]	g. (15a/10), (17b/5), (18b/9),
	(27b/12), (35a/15), (37a/13)

g. + de (16b/12)

[= 7]

geçür- : Geçirmek.

g.-eler (15b/5), (15b/7)

[= 2]

gegir- : Midede toplanan gazları sesli olarak ağız yoluyla çıkarmak, geçirmek.

g.-icek (19b/13)

[= 1]

gel- : Gelmek.

g.-di (18b/12)

g.-dügi (14b/7)

g.-dükçe (2b/9)

g.-dükde (27b/5)

g.-dükden (16a/8)

g.-e (12a/7), (13a/6), (14a/14),
(34b/14), (35a/1), (35a/6), (35b/3),
(35b/9), (38a/13), (38a/8), (38b/7),

(39a/7), (3b/7), (40a/12), (40a/4),
(40a/7), (40b/3), (40b/8), (41b/11),
(41b/11), (41b/14), (6a/13)

g.-en (15a/13)

g.-ince (36b/8), (37a/4)

g.-megin (39b/15)

g.-mek (38a/9)

g.-meye (7a/7)

g.-mez (23b/15)

g.-se (34b/2), (34b/3)

g.-ür (3b/15), (4a/2), (4a/3)

[= 39]

gemi : Su üstünde giden büyük taşıt, sefine.

g. + ye (14b/5)

[= 1]

gên : Geniş.

g. (20b/5)

[= 1]

gendene : <Far. Pırasa; (*Allium porrum*).

g. (18b/3), (29a/15), (32b/5)

[= 3]

geñez : Kolay.

g. + éder (18b/6), (18b/6)

g. + ola (11b/10)

[= 3]

geñezlik : Kolaylık.

g. + le (41b/7)

[= 1]

geñid- : Genişletmek.

g.-ür (22b/12)

[= 1]

gêrcek : Gerçek, yalan olmayan.

g. + den (12a/13)

[= 1]

gereg : bk. gerek

g. + ince (14b/8), (27b/5)

[= 2]

gerek : Gerekmek, ihtiyaç duymak.

g. (10b/4), (11a/6), (12b/2),

(12b/2), (12b/9), (13a/10), (13a/11),

(13a/3), (15a/2), (15b/10), (16b/6),

(17a/10), (17b/1), (17b/2), (17b/3),

(17b/9), (18a/15), (18b/13), (19b/10),

(19b/3), (19b/9), (20a/13), (20a/4),

(21b/12), (21b/12), (21b/13), (22a/8),

(22b/3), (25a/2), (26a/4), (27a/10),

(27b/8), (28a/10), (28a/15), (28a/5),

(28a/8), (28a/8), (28b/1), (28b/10),

(28b/11), (28b/14), (28b/15), (28b/6),

(32a/3), (39a/7), (39b/2), (41a/8),

(4b/11), (4b/11), (4b/11), (4b/11),

(4b/12), (4b/12), (4b/13), (6a/10),

(7b/5), (8b/2), (8b/6), (8b/7), (9a/12),

(9b/1), (9b/14), (9b/7), (9b/8), (14b/7)

g. + dür (25a/4)

[= 66]

gêrü : Geri.

g. (20a/1), (37b/10), (17a/3),
(5a/15)

[= 4]

getür- : Getirmek.

g. (35a/10), (36a/13)

g.-düm (3a/9)

g.-e (36a/1), (9a/6)

g.-eler (37b/2), (40a/2)

g.-en (3a/14)

g.-ür (14b/6), (16a/4), (17a/5),
(21a/14), (21a/7), (21a/7), (21a/8),
(21a/9), (23b/10), (23b/6), (25b/1),
(27b/14), (31a/10), (35b/5), (36a/3)

[= 23]

gevde: bk. gövde

g. + si (6a/14)

g. + sinde (6b/6), (7a/2), (7a/9)

g. + sine (25a/10)

g. + yi (11a/1), (17b/1), (21a/15)

[= 8]

gevz : <Far. 1. Biber; (*Capsicum
annuum*).

g. (40a/10)

[= 1]

gey- : Örtünüp korunmak veya
süslenmek için bir giyeceği bedenine
veya herhangi bir organına geçirmek.

g.-dügi (25a/12)

g.-mek (28b/1), (28b/3), (28b/5),
(4b/11)

g.-meklerin (22a/12)

[= 6]

geydür- : Giydirmek.

g.-üb (25a/11)

[= 1]

gèyeceg : bk. gèyecek

g. + üñ (28a/11)

g. + üñi (28a/12)

[= 2]

gèyecek : Giysi.

g. (15a/2)

g. + lerinde (28a/12)

[= 2]

geyik : Çift parmaklılar takımından, erkeklerinin başında uzun ve çatallı boynuzlar bulunan, geniş getirici, memeli hayvan; (*Cervus elaphus*).

g. (28b/10)

g. + etin (7a/12)

[= 2]

gèysi : Giyecek şey, elbise, esvap, libas, urba.

g. + ler (28b/1)

[= 1]

gezmāzek : < Far. İlgin ağacı; (*Tamarix tetrandra*). “gezmāzū”

g. (41b/3)

[= 1]

gılaz : < Ar. Kalınlar; kabalar.

g. + da (5a/7)

[= 1]

gızā : < Ar. Besin, besleyici madde. “gıdā”

g. (11b/9), (13b/4), (16a/12), (18b/1), (29a/11), (31b/6), (3b/6), (4a/4), (6a/5), (5a/9)

g. + dur (8a/2)

g. + lar (18b/1), (20a/2), (28a/10), (29a/4), (7a/13), (7a/5)

g. + lardan (28b/14), (8b/1)

g. + lardur (7a/15), (7b/1), (7b/2), (7b/3)

g. + ları (33a/7), (33b/8)

g. + laruñ (31a/14)

g. + nuñ (16a/11)

g. + sı (28b/14), (31a/4), (31a/5)	(28b/7), (28b/9), (29a/1), (5a/7), (5b/9), (6a/6), (6a/9)
g. + vürür (31a/11), (31a/2), (31a/5)	g. + dür (1b/13)
g. + ya (30a/15)	[= 23]
g. + yı (17a/6), (29b/1)	giciyig : bk. giciyük
g. + yıla (3b/12), (3b/15)	g. + i (21a/13), (23a/8)
[= 38]	[= 2]
gızālan- : Beslenmek.	giciyük : 1.Kaşıntı. 2. Uyuz hastalığı.
g.-a (13b/2)	k. (6b/6)
g.-maz (29b/12)	[= 1]
[= 2]	gid- : Bir duruma, bir sonuca ulaşmak, varmak
gızāsuz : Besinsiz.	g.-e (14a/12), (16a/3), (35a/9), (37a/15)
g. (13b/1)	g.-er (23b/14), (24b/15), (3b/14), (8b/11)
[= 1]	[= 8]
gibi : Gibi.	gid(t)- : Gitmek.
g. (10b/13), (11a/5), (12a/12), (13a/8), (16b/9), (18b/4), (22b/2), (23b/13), (23b/4), (24a/3), (24a/3), (24b/14), (25a/1), (28b/10), (28b/11),	g.-er (8b/13)

[= 1]

gider- : Ortadan kaldırmak, yok etmek.

g.-e (13a/7), (17a/6), (6b/12),
(7a/6), (8a/4), (8a/5)

g.-esin (28a/5)

g.-mek (16a/3)

g.-mesevüz (13b/5)

g.-meye (22a/5)

g.-miş (13b/12)

g.-ür (10b/14), (11a/1), (11a/2),
(11a/9), (14a/15), (15a/1), (18a/10),
(18a/2), (21a/13), (21a/14), (23a/8),
(23b/7), (35a/4), (35b/5), (36a/8),
(38a/4), (39b/15), (3b/5), (40b/8),
(41b/12), (41b/12), (41b/6)

[= 33]

gir- : Girmek.

g.-di (16a/11)

g.-e (19a/1), (20a/1), (21b/14),
(22a/8)

g.-eler (21b/6)

g.-en (21b/13), (22a/6), (22a/7)

g.-icek (22a/3)

g.-me (27b/3)

g.-megi (22a/10)

g.-megün (21a/2)

g.-mek (14b/5), (21a/4), (22b/1),
(22b/2), (22b/6), (22b/7), (23a/3),
(23a/6), (28a/8)

g.-mekden (22b/2)

g.-meye (22a/15)

g.-seler (21b/6)

g.-üb (21b/12)

g.-ür (16a/8)

[= 27]

git- : Yok olmak, elden çıkmak.

g.-düginden (16b/8)

g.-miş (30a/5), (3b/13)

[= 3]

giy- : Giymek.

g. (27b/5)

g.-e (22a/12)

g.-esin (28b/1)

[= 3]

gögercin : Pek çoğu evcilleşmiş olan, çeşitli türleri kutuplar dışında dünyanın her yerinde yaygın olarak yaşayan, gagası düz, tüyleri kalın ve sık, bedeni kısa, uzun zaman hızla uçabildiği için özellikle askerlikte haberleşme işinde kullanılan, tane ve meyve ile beslenen tünek kuşu; (*Columba*).

g. (28b/9), (29a/8)

g. + eti (5a/13)

[= 3]

gög(ü)s : bk. gögüs

g. + e (31a/12)

g. + in (24b/5)

g. + inde (5b/4)

g. + ün (14a/11)

[= 4]

gögüs : Bedenin boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan kısmı, bağır, döş, sine.

g. + lerinde (36b/15)

[= 1]

gökcek : Güzel, sevimli, iyi.

g. (20b/7), (36a/6)

g. + eder (30b/6)

g. + ola (39b/7)

[= 4]

gölge : Işığın geçmesine engel olan bir cismin ışıklı yer üzerinde meydana getirdiği karartı, saye.

g. + de (38a/11), (38a/7), (5a/5)

[= 3]

gön(ü)l : bk. gönül

g. + i (23b/2)

g. + in (14b/6)

[= 2]

gönül : Gönül, kalp.

g. + dönmeği (36a/9)

[= 1]

gör- : Görmek.

g.-düm (2a/1), (2a/3)

g.-en (5b/12)

[= 3]

görset- : Göstermek.

g.-mek (2a/6)

[= 1]

götür- : Bulunulan yerden daha uzak bir yere iletmek, ulaştırmak veya taşımak.

g. (35b/10), (36a/13), (36a/7), (36b/2), (37b/2)

g.-e (24b/6), (36a/2)

g.-eler (26b/7), (38b/7), (39a/1),

(39a/7)

g.-mek (26b/9)

g.-meye (6b/14)

[= 13]

gövde : 1. İnsan bedeni, vücut: gövde.

2. Bedenin belden yukarısının karınla omuzlardan ibaret kısmı.

g. + de (23b/12)

[= 1]

göyün- : Yanmak.

g.-miş (27a/6), (27a/6), (27a/6),

(27a/6), (40a/13)

[= 5]

göyündür- : Yakmak.

g.-üben (27b/15)

[= 1]

göz : Görme organı.

g. (18a/6), (23b/8), (6b/14)

g. + den (23b/9)	[= 24]
g. + e (28b/12)	ġusl : < Ar. Boy abdesti.
g. + i (6a/13)	g. + ède (26a/4)
g. + in (15a/14), (18b/14)	g. + ètmek (23a/7)
g. + ine (15a/13), (15a/14)	g. + ètmekden (27b/9)
g. + ini (15a/5)	[= 3]
g. + inüŋ (39b/8)	ġüšt : < Far. Et, lahm.
g. + kabaġı (6b/15)	g. + ı ġāvmuŝ (30a/4)
g. + kararmak (23b/11)	[= 1]
g. + ler (31b/5)	ġül : < Far. 1. ġül. 2. ġül ağacının
g. + lerine (15b/7)	ġüzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan
g. + nürin (18a/4)	çok makbul çiçeġi.
g. + perdeleri (33b/13)	g. (35a/11)
g. + tonuġı (39b/7)	g. + i (35a/15)
g. + tonıġına (37b/6)	g. + i surġ (35a/13)
g. + üŋ (15a/13), (16b/11)	g. + koka (19b/7)
g. + üŋi (15a/8)	g. + suyu (35a/5)
g. + yaşarmasına (40b/12)	g. + suyuyla (38a/7)

g. + yabrağı (19b/8)

g. + yağından (38b/14)

[= 8]

gümiş : Tabiatında altın, bakır, bazen platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve elektriğı en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyası üretmeye yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element, sim, gümüş.

g. (15b/15)

[= 1]

gün : 1. Dünyanın kendi yörüngesi etrafında bir defa dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası. 2. Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman parçası, gündüz.

g. (16a/2), (19a/1), (19b/14), (20a/2), (35a/15), (35a/2), (37a/13), (39b/3), (41a/6), (6b/14), (26a/10)

g. + de (10a/11), (10a/12), (10a/14), (39a/6)

g. + i (27b/14)

g. + lerinde (22a/14), (23a/2)

g. + ün (19b/15)

[= 19]

gündüz : Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün, gece karşıtı.

g. (16b/13), (17a/13), (17b/2)

g. + de (16b/12)

[= 4]

güneş : Dünya ve diğer gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devamı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyaya en yakın yıldız.

g. + de (6b/9)

[= 1]

güyegü otı: Güveği otu, kekik otu,
zater; (*Origanum vulgare*).

h. (19b/5), (37b/10), (39b/3),
(39b/4)

g. (29b/8), (32b/6)

h. + edeler (37b/15), (38a/11),
(38a/3), (38a/7)

[= 2]

güz : Sonbahar.

h. + ı (38a/4), (38a/9), (39b/1),
(39b/2)

g. + de (21a/4), (27b/8), (28a/2)

h. + ı filfil (31b/15)

g. + üñ (27b/15)

h. + ı rümmān (27b/1), (29b/4)

[= 4]

h. + ı şanavber (32b/13)

güzel : İyi, hoş.

h. + lar (39b/1)

g. (15b/8)

h. + lardan (39b/4)

[= 1]

h. + ları (39b/2), (39b/5)

güzide : < Far. Seçkin, seçilmiş, seçme

h. + larıla (15b/13)

g. + i 'ilm-i tıbbdur (1b/1)

h. + laruñ (34a/13)

[= 1]

[= 22]

-H-

ḥabbu's-su'āl : < Ar. Öksürük hapı.

ḥabb : < Ar. 1. Tane, çekirdek, tohum.

h. (37b/12), (38a/1)

2. Yuvarlak olarak hazırlanmış ilaç,

[= 2]

hap.

ḥābis : < Ar. Hapseden, tutan.

h. (8b/10), (8b/12), (8b/7),
(8b/8), (8b/9)

h. + üñ (8b/10)

[= 6]

ḥabs < Ar. Bir yere kapatıp
salıvermeme.

h. + éde (20a/12), (38a/9)

h. + éder (21a/12)

[= 3]

ḥab̄si'l-ḥadīd : < Ar. Demir dikenî. Bir
maden çeşidi.

h. (41a/6), (41a/8)

[= 2]

ḥacāmat : Bedenin herhangi bir yerini
bu iş için yapılmış bir aletle hafifçe
kesip çıkan kanı boynuz, bardak vb. ile
çekmek suretiyle kan alma.

h. + étmek (22b/9)

[= 1]

ḥacet : < Ar. İhtiyaç.

h. (2a/12), (36b/9), (37a/4),
(37b/11), (37b/15), (37b/3), (38a/12),
(38a/8), (39b/13), (40a/11), (40a/4),
(40a/7), (40b/11), (40b/14), (41a/3),
(40b/7)

h. + den (2a/15)

h. + ise (27a/14)

[= 18]

ḥadd : < Ar. 1. Sınır, uç. 2. Derece.

h. + i i'ṭidāle (3b/11)

[= 1]

ḥadden : < Ar. Nihayet, son, nokta,
derece.

h. (4a/4)

[= 1]

ḥādīm : < Ar. Hedmeden, yıkan, yıkıcı.

h. + i esāsi'l-cevr (2b/12)

[= 1]

ḥadīs : < Ar. Peygamberimizin kutsal
sözü.

h. (2b/6)	[= 4]
[= 1]	ḥaḥ : < Far. İster.
ḥāfız : < Ar. Hıfz eden, saklayan, koruyan.	h. (21a/5), (21a/5), (21a/5), (21a/6)
h. (13a/15)	[= 4]
h. + ı 'ibādillah (2b/11)	ḥakīr : < Ar. İtibarsız, değersiz, aşağı.
h. + ı şihhat (10b/7), (15a/5), (1b/15), (27b/8), (28a/11), (13b/7), (18a/1), (27a/13)	h. (1b/15)
h. + ı şihhate (10b/6)	[= 1]
h. + ı şihhat-i 'ayn (15a/6)	ḥāl : < Ar. 1. Şimdiki zaman. 2. Oluş, bulunuş, durum.
[= 12]	h. + in (17b/5), (31a/14), (34a/13), (6a/11)
ḥāfıza : < Ar. Hafıza, bellek.	h. + ine (4b/3)
h. + sı (14a/9), (18a/11)	h. + ini (40b/2)
[= 2]	h. + leri (7b/7)
ḥafif : < Ar. Hafif, ağır olmayan, yeğni.	[= 7]
h. (14a/4), (18a/15)	ḥālī : < Ar. Boş, تنها, sahipsiz, ıssız.
h. + dür (13a/9)	h. (12a/14), (16a/14), (24a/12), (32b/5)
h. + ola (12a/6)	

h. + kıla (8a/6)	h. + de (20b/11), (20b/13)
h. + ola (9b/2)	h. + e (22a/8)
h. + olmaya (11b/12), (23b/1)	h. + inüñ (20b/10), (20b/8),
[= 8]	(20b/9)
ḫalifetullahi : < Ar. Allahın halifesi.	[= 7]
h. (2b/11)	ḫām : < Ar. Ham, olgunlaşmamış,
[= 1]	işlenmemiş, pişmemiş.
ḫalk : < Ar. Boğaz, boğaz ağrısı. "ḫılq,	h. + emrūdı (36a/15)
ḫulq, ḫulūq"	[= 1]
h. + ında (33a/8)	ḫamāllık : Taşıyıcılık.
[= 1]	h. + eden (5b/12)
ḫall : < Ar. Ezilme, erime, yumuşama	[= 1]
h. + ola (26b/6), (35b/15)	ḫamd : < Ar. Tanrı'ya şükür kılma.
h. + olunca (26b/11)	h. + i bī-kerāne (1b/3)
[= 3]	[= 1]
ḫalvet : 1. Issız yerde yalnız kalma. 2.	ḫāmī : < Ar. Himaye eden, koruyan.
Hamamlarda çok sıcak küçük yer.	h. + yi bilādillāh (2b/11)
h. (20b/14)	[= 1]

ḥamīr : <Ar. 1. Maya, mayalamak.

2.Hamur.

h. + éde (41a/3),(41a/15)

h. + édeler (38a/11), (39b/13)

h. + édüb (37a/13)

h. + i (5b/14)

h. + tuzı (38b/5)

h. + tuzından (38b/15)

[= 8]

ḥamīrlu : Hamurlu.

h. + etmek (28b/7)

[= 1]

ḥammām : <Ar. Hamam.

h. (21a/10), (21a/6), (21a/8),
(21a/9), (21a/9), (22a/9)

h. + a (19a/1), (20a/1), (21a/2),
(21a/4), (21b/13), (21b/6), (22a/15),
(22a/6), (22a/7), (22b/1), (22b/2),
(22b/6), (22b/7), (28a/8), (4b/12),
(27b/3)

h. + da (21b/12), (22b/11),

(22b/12), (22b/14), (23a/6), (24a/13),
(41a/15), (7a/4)

h. + dan (13a/1), (21b/5),

(22a/13), (22b/4), (22b/9), (24a/13)

h. + ı (21b/9), (7a/2)

h. + icinde (13a/1)

h. + uñ (20a/14), (20b/2),

(20b/2), (20b/8), (21a/3), (22a/1)

[= 45]

ḥarāret : <Ar. 1. Sıcaklık. 2. Susama,
susuzluk.

h. (13a/11), (19a/9), (28a/2),

(28b/12), (29b/6), (31b/13), (5b/7),
(7a/14), (9a/2), (9b/12)

h. + de (23a/14), (31b/7),

(32b/11), (32b/13), (33a/2), (33b/11),
(33b/4), (33b/5)

h. + den (29b/13)

h. + e (32b/10), (32b/12),

(33b/11), (5b/6)

h. + giderür (35a/4)	[= 1]
h. + i (20b/5), (31b/14), (33a/3), (3b/10), (3b/2), (3b/9), (4b/1), (4b/2), (4b/5), (8a/15)	ḥardal : < Ar. Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki; (<i>Brassicanigra</i>).
h. + i aṣlī (3b/3), (4a/2), (5b/2)	
h. + i aṣlīnūḡ (4a/3)	h. (18b/10), (29b/7)
h. + i ġarīzi (23b/4)	[= 2]
h. + i ġarīzī (10a/5), (21b/8), (3b/3), (4a/8), (9b/15)	ḥarekāt : < Ar. Hareketler.
h. + i ġarīzinūḡ (3b/14)	h. + ı bedenīnūḡ (3b/9)
h. + i hevā (9b/15)	h. + ından (7b/14)
h. + ile (21a/7), (21b/4), (4a/13), (7a/5)	[= 2]
h. + ini (6b/11)	ḥareket : < Ar. Hareket.
h. + leri (31a/15)	h. (8a/11)
h. + leriyle (29b/1)	h. + den (12b/12), (27b/2)
h. + üḡ (3b/7)	h. + e (13a/15), (14b/6), (25b/1), (27b/14), (31a/10), (14a/7)
[= 54]	h. + ède (13b/15), (24b/8)
ḥarāretsüz : Hararetsiz.	h. + ètmeye (19b/4)
h. (9b/15)	h. + ètmiş (9b/2)

h. + étse (9b/7)

h. + i (14a/10), (14a/8), (30b/15)

h. + ile (13b/12)

h. + iledür (13b/8)

h. + i mu^ctedil (13b/14), (14a/2)

h. + i müfriṭ (13b/15)

h. + lerinden (30b/12)

h. + leriyle (6a/6)

h. + üṅ (13a/13), (13b/14)

[= 26]

ḥāric : < Ar. Dış, dışarı.

h. + i (4b/4)

[= 1]

ḥarīf : < Ar. Yakıcı, ekşi, kekre. Çok acı.

h. + dürler (29b/7)

[= 1]

ḥārr : < Ar. Hararetli, kızgın, sıcak, yakıcı.

h. (20b/10), (20b/11), (21a/5), (33a/4), (6b/2), (7a/13), (7a/5), (7b/1), (8b/1), (9b/14), (29b/7), (31a/14), (31a/15), (31b/2), (31b/9), (31b/11), (31b/12), (31b/14), (31b/15), (31b/6), (32a/6), (32b/3), (32b/3), (32b/1), (32b/2)

h. + dur (32a/1), (32b/13), (32b/14), (32b/15), (32b/4), (32b/5), (32b/9), (33a/4)

h. + durlar (32b/6), (33a/5)

h. + ise (21a/6)

h. + ola (12b/7)

[= 37]

ḥarşūf : < Ar. Enginar; (*Cynara scolymus*).

h. (33a/1)

[= 1]

ḥāşıl : < Ar. Meydana gelen şey.

h. + dur (10a/4), (4a/7)	(22b/11), (23b/11), (23b/12), (23b/15),
h. + éde (34b/6)	(23b/7), (24a/2), (25a/1), (28a/1),
h. + éder (12b/12), (12b/5),	(28a/4), (28a/7), (29a/5), (30a/1),
(30b/9)	(30b/4), (3b/4), (4a/10), (4a/6), (9b/11)
	[= 62]
h. + étmek (2a/6)	ḥāşıra : bk. ḥāşıra
h. + kıla (20b/13)	h. + sın (26a/13)
h. + ola (14a/12), (15b/14),	[= 1]
(19a/2), (19b/3), (19b/7), (19b/9),	ḥāşıra : < Ar. Boş böğür.
(20a/3), (20a/4), (24b/9), (27a/9),	h. + sın (26b/1)
(5b/2), (5b/4), (5b/5)	[= 1]
h. + olan (31a/8)	ḥāşıyyet : < Ar. Özellik.
h. + olduğınlayın (24a/1)	h. + lerile (24a/10)
h. + olmaya (10b/4), (7b/14)	[= 1]
h. + olmaz (21b/7)	ḥāşş : < Ar. Saf, halis
h. + olmazise (19a/14)	h. + ı (31a/3)
h. + olur (10b/10), (11a/15),	[= 1]
(12b/14), (13a/2), (13b/4), (13b/7),	ḥāşş : bk. ḥāşş
(14b/3), (16a/15), (17a/14), (17a/14),	h. + ısı (31a/3)
(17b/7), (18a/9), (19a/9), (20a/10),	
(20a/9), (21b/6), (22a/6), (22b/1),	

h. + ısından (32a/10)

[= 12]

[= 2]

h̄asta : Sıhhati yerinde olmayan, sağlığı bozuk olan kimse, rahatsız.

h. (11a/11)

h. + olmağa (27b/13)

[= 2]

h̄astalığ : bk. h̄astalık

h. + a (35b/5), (40b/1)

[= 2]

h̄astalık : Canlılarda organların yapılarında ve işleyişlerinde görülen bozukluk, sağlık durumu bozuk olma hali, sayrılık, illet, maraz, maraza.

h. (12b/14), (13b/6), (14a/6), (24a/1), (25a/1), (4a/6)

h. + lar (23b/11), (27b/10), (28a/13)

h. + lara (23b/7), (36b/15)

h. + ları (23b/9)

h̄aşh̄aş : < Ar. Gelincikgillerden, uzun bir sapın ucunda beyaz veya mor tek bir büyük çiçek açan, kapsül biçimindeki meyvesi olgunlaşmadan çizildiğinde akan süttten afyon elde edilen, Asya ve Afrika'nın ılık ve sıcak bölgelerinde pek çok türü bulunan bir yıllık otsu bitki; (*Papaver somniferum*).

h. (33b/12), (39b/12)

[= 2]

h̄ātır : < Ar. Düşünme, akılda tutma, hafıza.

h. + ı (6b/5)

[= 1]

h̄atmī : < Ar. İki çeneklilerin ebegümeçigiller familyasından, pembe beyaz çiçekli, bataklıklarda, sulak çayırarda yetişen, çiçeği yumuşatıcı, kurutulmuş kökünün kaynatılmış suyu tenkiye ve gargara olarak kullanılan otsu bitki; (*Althaea officinalis*).

h. (38b/1), (38b/10)

[= 2]

ḥatṭ : < Ar. Yazı.

h. + lar (15a/10)

[= 1]

ḥavān : < Far. Toz haline getirilmek veya ufalanmak istenen bir maddenin içine konulup dövüldüğü taş, tahta veya madenden çukur kap.

h. + da (15b/6), (26b/5),

(37b/10)

[= 3]

ḥāvī : < Ar. Muhammed bin Zekeriya'nın tıp eserinin adı.

h. (2b/7)

[= 1]

ḥāya : < Far. Taşak, testis.

h. + sı (23b/12)

[= 1]

ḥayāt : < Ar. Yaşam.

h. (4a/13)

[= 1]

ḥayr : < Ar. İyilik, iyi, fayda.

h. (3a/9)

h. + ı āl (1b/14)

h. + ı aşḥābdururlar (1b/15)

h. + ıla (4b/14)

[= 4]

ḥayvān : < Ar. İçgüdüleriyle hareket edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan canlı yaratık.

h. (31b/1), (31b/2), (32a/11)

h. + larınuḡ (31b/9)

h. + larınuḡ (32a/8)

h. + uḡ (31b/3), (32a/9)

[= 7]

ḥayz : < Ar. Adet olma, regl olma.

h. + anımdan (3b/4)

h. + uğ (3b/5)

[= 2]

hazım : < Ar. Hazmettiren, sindiren,
sindirici.

h. + dan (10b/13), (12b/12),
(4a/5)

[= 3]

hazıma : < Ar. Yenilen Şeyleri midede
hazmettiren kuvvet.

h. + sı (17b/7)

h. + yı (17b/10)

[= 2]

hazımsuz : Hazımsız.

h. (8a/13), (9b/5)

[= 2]

hazm : < Ar. Sindirme, eritme.

h. (10a/1), (12b/3), (16a/11),
(17b/6), (17b/8), (24a/3), (36a/9),
(6a/6), (7b/5)

h. + a (10b/14), (16b/12),
(8a/10), (9b/13)

h. + adur (8a/11)

h. + bolmasa (6a/8)

h. +  ede (8a/8)

h. +  demez (10a/10)

h. +  der (10a/9), (14a/4),
(16b/15), (40a/8), (9a/14)

h. + eyler (17a/4)

h. + eyleye (17a/7)

h. + ı (21a/15), (31a/4), (8a/12)

h. + ma (16a/12), (17b/9), (9b/9)

h. + ola (17a/3), (8b/12), (9a/1)

h. + olan (9a/1)

h. + olanı (8b/15)

h. + olduğundan (13b/2),
(23a/15)

h. + olduğdan (11b/10), (14a/2),
(16b/4), (22b/6)

h. + olııcı (8b/14), (8b/15)

h. + olunca (12b/10)

h. + olmakdan (12b/4)

h. + olmayan (8a/6)

h. + olmaz (10a/13)

h. + olmazdan (8b/9)

h. + olsa (6a/5)

h. + olur (13b/3), (9b/4)

[= 51]

hazret : < Ar. Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifade eder.

h. + i keyvān-ı rif'at (2b/10)

h. + i keyvān-ı rif'ata (3a/3)

[= 2]

hefte : < Far. Hafta.

h. (40b/3), (41a/6)

h. + de (15b/7), (27a/10)

[= 4]

hekīm : < Ar. Mesleği hastalıkları teşhis ve tedavi etmek olan kimse, tıp doktoru, tabip.

h. (10b/1), (18a/10), (18a/13),
(21a/3), (40b/1)

h. + e (19b/2)

[= 6]

helīle : < Far. Helile otu, tohumları tıpta müşhil olarak kullanılan bir bitki. Kara helile, sarı helile gibi türleri bulunur; (*Terminalia*).

h. (40a/14)

h. + i esved (39a/10)

h. + i kābilī (39a/9), (40a/6)

[= 4]

helyūn : < Ar. Tilkikuyruğu,
kuşkonmaz; (*Asparagus officinalis*).

h. (31a/9), (32b/15), (39b/10)

h. + dan (33a/3)

h. + ile (25b/9)

[= 5]

hem : < Far. Hem, daha.

h. (10a/12), (10a/14), (10a/3),
(10a/5), (10a/8), (10b/11), (10b/13),
(10b/14), (10b/15), (10b/9), (11a/1),
(11a/13), (11a/15), (11a/3), (11a/3),
(11a/4), (11a/8), (11b/1), (11b/10),
(11b/15), (12b/12), (12b/15), (13a/1),
(13a/4), (13a/8), (13b/9), (14a/13),
(14a/14), (14a/14), (14a/2), (14a/4),
(14a/5), (14a/5), (14a/8), (14b/1),
(14b/13), (14b/3), (14b/5), (14b/8),
(15a/10), (15a/14), (15a/15), (15a/5),
(15a/8), (15b/12), (15b/13), (15b/13),
(15b/14), (15b/15), (15b/7), (15b/8),
(16b/10), (16b/4), (17a/10), (17a/10),
(17a/11), (17a/12), (17a/14), (17a/8),

(17a/9), (17b/1), (17b/10), (18a/2),
(18a/7), (18a/9), (18b/6), (19a/13),
(19a/15), (19a/15), (19a/6), (19a/8),
(19b/1), (19b/1), (19b/13), (19b/9),
(1b/14), (20a/15), (20a/9), (20b/7),
(21a/10), (21a/8), (21a/9), (21b/12),
(21b/12), (21b/2), (21b/7), (21b/9),
(22a/4), (22b/11), (22b/3), (22b/5),
(22b/7), (22b/8), (22b/9), (23a/12),
(23a/4), (23a/4), (23a/7), (23a/8),
(23b/10), (23b/12), (23b/14), (23b/15),
(23b/5), (23b/5), (23b/6), (23b/7),
(23b/8), (24a/11), (24a/12), (24a/14),
(24a/15), (24a/5), (24b/15), (24b/7),
(25a/14), (25a/2), (25b/13), (25b/7),
(25b/8), (26a/15), (26a/15), (26a/3),
(26a/5), (26a/8), (26b/13), (26b/4),
(27a/15), (27a/15), (27a/2), (27b/10),
(27b/2), (27b/9), (27b/9), (28a/12),
(28a/5), (28a/7), (28b/13), (28b/13),
(28b/3), (28b/6), (28b/7), (29a/13),
(29a/14), (29b/5), (29b/6), (29b/7),
(2a/2), (2a/9), (2b/15), (2b/15), (2b/3),
(2b/5), (2b/8), (30a/14), (30a/15),

(30a/9), (30b/5), (30b/9), (31a/1),
(31a/1), (31a/11), (31a/4), (31a/5),
(31a/6), (31b/5), (32a/13), (32a/4),
(32b/2), (32b/3), (33a/1), (33a/10),
(33a/13), (33a/2), (33a/4), (34a/2),
(34a/9), (35a/12), (35a/2), (35a/7),
(35b/11), (35b/12), (36a/14), (36a/4),
(36a/6), (36b/11), (36b/12), (37a/6),
(37b/5), (38b/13), (38b/14), (38b/14),
(38b/7), (39a/3), (39a/4), (39a/4),
(39a/9), (39b/15), (39b/5), (3a/2),
(3a/4), (3a/6), (3a/9), (3b/3), (3b/9),
(41a/1), (41b/12), (41b/5), (4b/1),
(4b/2), (5b/2), (5b/6), (6a/3), (6a/6),
(6a/7), (6b/1), (6b/1), (6b/4), (6b/8),
(6b/9), (7a/1), (7a/10), (7a/3), (7a/7),
(7b/11), (7b/13), (7b/14), (7b/15),
(7b/6), (8a/1), (8a/12), (8a/13), (8a/14),
(8a/15), (8a/3), (8a/4), (8b/10), (8b/14),
(8b/6), (9a/14), (9a/3), (9a/4), (9a/6),
(9b/11), (9b/2), (9b/2), (9b/6)

[= 247]

hemīše : <Far. Daima, her vakit, her zaman.

h. (17a/8)

[= 1]

her : <Far. Her, birer birer hepsi.

h. (10a/11), (13b/1), (13b/7),
(14a/10), (14a/7), (15b/13), (15b/4),
(18a/10), (25b/12), (26a/6), (26a/9),
(26b/11), (26b/15), (26b/3), (27a/10),
(27a/7), (2a/11), (30b/15), (31b/1),
(31b/2), (31b/3), (32a/9), (34b/6),
(35a/9), (35b/14), (35b/8), (36a/1),
(37a/10), (37a/11), (37a/12), (37a/3),
(37a/9), (37b/13), (37b/7), (37b/8),
(37b/9), (38a/5), (38b/1), (38b/10),
(38b/11), (38b/14), (38b/2), (38b/6),
(39a/10), (39a/11), (39a/12), (39a/6),
(39b/1), (39b/10), (39b/13), (39b/3),
(3a/14), (40a/11), (40a/14), (40a/5),
(40a/6), (40b/13), (40b/4), (40b/5),
(40b/6), (40b/7), (41a/2), (41a/6),
(41a/9), (41b/4), (4a/10), (4b/10),

(4b/10), (4b/8), (6b/14), (7b/8), (9a/15),
(26a/10)

[= 73]

herīkī : (?) saḫmūniyā-yı herīkī
şeklinde düşünülebilir.

h. (40b/10)

[= 1]

herīse : <Far. Et ve buğdayın hamur
haline gelinceye kadar dövülmesi
suretiyle yapılan meşhur yemek, keşkek
yemeği.

h. (11b/2), (28b/7), (6a/1)

[= 3]

hevā : <Ar. Hava.

h. (9b/15)

h. + larda (31a/1)

h. + ları (7a/2)

h. + nuḡ (27b/11), (3b/8)

h. + sı (20b/6)

h. + sından (22a/1), (22a/6)

h. + yı (6a/14)

[= 9]

hey'āta : <Ar. Heyetler.

h. (24b/2)

[= 1]

heyūlā : <Ar. Madde.

h. (34b/1)

[= 1]

heyūlānī : <Ar. Maddeye ait.

h. + den (2b/4)

[= 1]

ḥıffet : <Ar. Yeynilik.

h. + bulına (19b/13)

[= 1]

ḥıfz : <Ar. Koruma, hafıza.

h. + êde (1b/8)

h. + êdeler (38a/8)

h. + ét (35b/3)

h. + ı (14a/9), (40a/5)

[= 5]

hıfzı : bk. hıfz

h. (15b/9)

[= 1]

hılt : < Ar. Eski tıpta, insan bedenini ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen, ahlat-ı erbaa denen dört unsurdan (kan, balgam, safra ve sevda) her biri.

h. (16a/13), (16a/13), (16b/10),
(9b/8)

h. + dan (23a/7)

h. + edeler (38b/6)

h. + ı (14a/3), (15a/1), (36b/14)

h. + ında (9b/8)

h. + lardan (37b/5)

h. + ları (14b/11), (18a/2),

(21b/4)

h. + ların (21b/3)

[= 15]

hıyār : < Ar. 1. Kabakgillerden, yaprakları geniş ve parçalı, ana yurdu Hindistan olan, bir yıllık otsu sürüngen bitki; (*Cucumis sativus*). 2. Bu bitkinin su ve A-C vitaminleri bakımından zengin, cilde iyi geldiği için ilaç ve güzellik için kullanılan, özellikle çiğ olarak turşuda ve salatada yenilen meşhur meyvesi, salatalık.

h. (33b/2), (37b/12)

[= 2]

hızāb : < Ar. 1. Boya. 2. Kına.

h. (41a/13), (41a/5)

h. + ede (41a/10)

h. + ı āhır (41a/10), (41a/8)

[= 5]

hīc : < Far. Hiç.

[= 1]

h. (11b/9), (17a/11), (19a/1),
(19b/10), (19b/11), (19b/4), (19b/6),
(21b/7), (23b/15), (28a/2), (30b/9),
(31a/9), (33a/11), (34b/4), (35a/15),
(39b/4), (5a/8), (7b/9), (33a/10)

[= 19]

hiddet : < Ar. Öfke, kızgınlık.

h. + leri (29b/1)

[= 1]

hikmet : < Ar. Allah'ın kulun kalbine
eşyanın hakikati hakkında koyduğu,
akılla elde edilemeyen kalbi ilim,
eşyanın hakikatini olduğu gibi bilme;
Tanrı ile kainat, insanla alem arasındaki
bağları, alemle ilgili gerçekleri kavrama
ilmi, ledün ilmi.

h. (1b/6)

[= 1]

hīlāf : < Ar. 1. Karşı, zıt. 2. Yalan.

h. + incadur (31a/2)

hindī : 1. Hind'e ait. 2.Hind ahalisinden
olan, Hindli.

h. (15b/3), (40b/5)

[= 2]

hindubā : < Ar. Hindiba, kumluk veya
kumsal yerlerde kendiliğinden yetişen,
yaprakları salata gibi yenen, bir
cinsinin kök tozu kahveye karıştırılan,
kökü ve yaprakları hekimlikte
kullanılan bitki, güneyik. (*Cichorium
endīva*).

h. (34a/3)

[= 1]

hindūstān kōzı : < Far.-Ar. Hindistan
cevizi; (*Cocos nucifera*).

h. (25b/12), (32a/1)

[= 2]

hindūstān : Hindistan.

h. + tuzı (37b/8)

[= 1]

hizmet : < Ar. Hizmet, görev.

h. + inde (2b/15)

h. + ine (3a/2)

[= 2]

horāsānī : < Far. Horasan'a ait.

h. (34a/3)

[= 1]

hoş : < Far. 1. Güzel, iyi. 2. Tatlı.

h. (15a/13), (16a/5), (17a/4)

h. + dur (28b/13)

[= 4]

hüb : < Far. Güzel, hoş, iyi.

h. (15a/12)

h. + dur (25a/14)

[= 2]

hubüb : < Ar. Taneler, tohumlar.

h. (30b/1), (33a/7), (33b/8),

(34a/8)

h. + dan (29a/5), (32a/6), (5a/9)

[= 7]

hukne : < Ar. Kalın bağırsağı, anüsten bir aletle su fişkirtmek suretiyle yıkama, lavman.

h. (38a/14), (38b/7), (39a/1)

h. + edeler (39a/7)

h. + lerünj (34a/13)

h. + yile (19a/13)

[= 6]

hūlincān : < Far. Zencefilgillerden, aynı adla anılan kök sapları baharat olarak kullanılan güzel kokulu bir bitki; (*Galanga officinalis*).

h. (25b/6), (38a/5)

[= 2]

humār : < Ar. İçki içtikten sonra gelen baş ağrısı ve sersemlik.

h. + a (36a/9)

[= 1]

ḥummā : <Ar. 1. Hastalıkla gelen şiddetli ateş, nöbet. 2. Şiddetli ateş yapan bazı hastalıkların ortak adı. 3. Sıtma.

h. + ya (35a/6)

h. + yı muḥriḳa (35a/11)

h. + yı muṭbıḳa (35a/11)

h. + yı şafrāya (35a/11)

h. + yı yevmiyyeyi (21b/1)

[= 5]

ḥummārīn : <Ar. Hummarlık.

h. (36b/3)

[= 1]

ḥummuş : <Ar. Nohut; (*Cicer arietinum*).

h. + ābı (28b/15)

[= 1]

ḥumūzat : <Ar. Ekşilik.

h. + larıyla (29b/3)

[= 1]

ḥurf : <Ar. Kekik cinsinden güzel kokulu bir ot, tere, bahçe teresi, hocaboynuzu.

h. + uḡ (32a/15)

[= 1]

ḥurmā : <Far. Hurma; (*Phoenix dactylifera*).

h. (31b/10), (6b/1)

[= 2]

ḥuṣūşā : <Ar. Başkaca, ayrıca, özellikle.

h. (11b/3), (12b/14), (12b/15), (13a/2), (19a/12), (1b/12), (22a/14), (22b/11), (22b/8), (25a/12), (25a/9), (25b/9), (26a/7), (28a/12), (31a/3), (31a/6), (3b/8), (9b/14)

[= 18]

ḥuṣkār : < Far. Kepekli un.

[= 1]

h. + etmegi (30b/3)

[= 1]

ḥuṣūnet : < Ar. Sertlik, kabalık, katılık.

h. (33a/8) ,(37a/1)

[= 2]

ḥuṣye : < Ar. Erkeklik bezi, haya.

h. + sin (26a/13), (26b/1)

[= 2]

ḥuzām : < Ar. Cüzzam.

h. + a (18a/3)

[= 1]

ḥükemā : < Ar. Hekimler.

h. (10a/2), (22a/12), (22a/13)

h. + nuḡ (11b/12), (3a/10)

[= 5]

ḥükḡ : < Ar. Hüküm, karar.

h. + i (13b/11)

ḥüsn : < Ar. 1. Güzel, iyi. 2. Güzellik, iyilik

h. (15a/3)

[= 1]

-I-

ılıca : Sıcak su kaynağı, kaplıca.

ı. (23a/7)

[= 1]

ılıcaḡ : Ilıkça.

ı. (41a/14), (12a/13)

[= 2]

ılıd- : Ilık duruma getirmek.

ı.-ıb (39a/7)

[= 1]

ıneḡ- i ṣa'lebi : < Ar. Tilki üzümü, it üzümü; (*Solanum nigrum*).

a. (34a/5)

[= 1]

ırak : Uzak.

1. + ola (12a/5)

[= 1]

ırmak : Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu.

1. + ları (31a/5)

1. + suyu (12a/11)

[= 2]

ıssidici : Isıtıcı. Isıtmaya sebep olan.

1. (28b/14)

[= 1]

ısıtma : Sıtma hastalığı; Sulak yerlerde ve bataklıklarda yaşayan sivrisineklerin ısırmasıyla insana bulaşan, değişik aralıklarla tekrarlanan ateş nöbetleriyle kendini gösteren, dalak, karaciğer büyümesinin yanı sıra kansızlığa sebep olan, tedavi edilmezse ölüme yol açabilen mikrobik hastalık.

1. + duta (6b/14)

1. + lar (28a/7)

1. + lara (36b/11)

1. + olmaya (39b/7)

[= 4]

ısıtmalu : Sıtma hastalığı olan.

1. (22a/15)

1. + lara (38b/8)

[= 2]

ıslad- : Islatmak.

1.-a (18b/9)

1.-alar (37a/13)

[= 2]

ıslan- : Islanmak.

1.-mı (26a/2)

[= 1]

-î-

‘ibādillah : < Ar. Allahın kulları.

a. (2b/11)	ic- : İçmek.
[= 1]	i.-dügi (13a/2), (19b/15), (19b/5)
ic : bk. iç	i.-dügince (13a/6)
i. (32a/13)	i.-dükden (12a/9), (19b/3), (20a/1)
i. + dutmağuş (20a/7)	i.-e (11b/14), (12b/11), (13a/5), (18b/11), (18b/15), (18b/4), (18b/8), (18b/8), (18b/9), (19a/14), (19b/10), (19b/15), (19b/4), (19b/4), (20a/5), (25b/13), (26a/7), (26a/9), (7a/4)
i. + erü (21b/14)	
i. + i (20b/5), (25b/11), (26b/4), (36a/3), (37b/8), (38a/9), (6a/2)	
i. + idür (29a/6), (5a/5)	
i. + in (19a/6), (19a/7)	i.-ecek (19b/1)
i. + inde (13a/1), (19a/11), (22a/9), (35a/15), (38b/14), (40a/2)	i.-egen (6b/8)
i. + indeki (16a/2), (19b/8)	i.-eler (12a/12), (12a/13), (18b/13), (26a/6), (38a/12), (38a/13), (39b/14)
i. + inden (35b/7)	
i. + ine (35a/13), (36a/12)	i. + ene (12a/7)
i. + ini (19a/14)	i.-esi (13a/6)
i. + yürütmegüş (19a/4)	i.-mege (12b/3)
[= 27]	i.-megi (15b/13), (31b/3)
	i.-megile (12a/7)

i.-mek (12b/11), (12b/13),
(12b/15), (12b/2), (12b/2), (12b/4),
(12b/5), (18b/5), (19a/6), (22b/10),
(4b/12)

i.-mekde (11b/13)

i.-mekden (12b/6), (19b/10),
(19b/6), (27b/10)

i.-meklerden (25b/3)

i.-memege (12b/8), (13a/3)

i.-memek (13a/10), (13a/11)

i.-meye (12b/8), (19a/15),
(19b/1)

i.-se (26a/1)

[= 66]

īcād : < Ar. Yeniden bir şey çıkarma.

i. + étđi (1b/5)

[= 1]

icin- : İçmek içilmek.

i.-düğinden (11b/13)

[= 1]

ictemi'at : < Ar. Toplanılan.

i. (8b/4)

[= 1]

ictināb : < Ar. Sakınma, çekinme,
uzaklaşma.

i. + étmek (10b/7)

[= 1]

icün : Neden ve sonuç belirten bir söz.

i. (10a/2), (10a/4), (10a/7),
(10b/12), (13b/11), (13b/9), (21a/6),
(24b/14), (27b/10), (27b/11), (28a/13),
(28a/14), (28a/3), (29b/1), (29b/11),
(2a/11), (2b/2), (30b/8), (31a/4),
(34b/1), (34b/2), (3a/3), (41a/4), (4a/4),
(5a/13), (5a/7), (6a/4), (8a/9), (8b/11),
(8b/9), (9a/10), (9a/13), (9a/2), (9b/12),
(9b/12), (9b/14), (9b/8), (22a/11),
(2a/13), (2b/1), (5a/7)

[= 41]

iç : 1. Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dahil, karşıtı dış. 2. Mide, bağırsak, karın.

i. (26b/8), (27a/14)

[= 2]

iç- : İçmek.

i.-e (26a/2)

i.-eler (37b/11)

i.-me (27b/3)

[= 3]

idmān : < Ar. 1. Alışkanlık kazanmak için bir şeyi birçok defa tekrarlama, yatkınlık kazanmak için yapılan talim. 2. Metinde dal harfî şeddeli olarak yazılmıştır, bu şekliyle kabul edilecek olursa katık ekmeği, katığa bulamak anlamına da gelir. Öte yandan aynı kökte esmer, esmer olmak, esmerliği artmak anlamı da bulunmaktadır. Bu üç anlam da metindeki satırın anlamına uymaktadır.

i. + ından (30b/4)

[= 1]

ifnā : < Ar. Yok etme, tüketme.

i. + yı ruṭūbet (4a/2)

[= 1]

ifrāṭ : < Ar. Aşırı gitme, ileri varma.

i. + ından (24a/4)

i. + ile (18a/5)

[= 2]

iftikād : < Ar. Arayıp sorma, aranıp sorulma.

i. + ları (2a/2)

[= 1]

igde : İğde ağacı ve meyvesi; (*Elaeagnus angustifolia*).

i. (33b/15)

[= 1]

iḥdān : < Ar. Dostlar

i. (10b/5)	i. + görsetmek (2a/6)
[= 1]	[= 1]
iḥlīl : < Ar. Erkeklik uzvunun, organının deliği; sidik yolu.	iḥtirār : bk. iḥtirāz
i. + in (27a/8)	i. + ét (30a/1)
[= 1]	[= 1]
iḥtilāf : < Ar. Ayrılık, uymayıp, anlaşmamazlık, aykırılık.	iḥtirāz : < Ar. 1. Sakınma, çekinme. 2. Korkma.
i. + dandur (4b/7)	i. + éde (17b/12), (19b/2), (7b/13)
i. + ı (27b/11)	i. + édeler (29b/11)
i. + ından (27b/11), (27b/13), (28a/1)	i. + édersin (24a/4)
[= 5]	i. + ét (10b/14), (11a/2), (11a/5), (15a/6), (15b/11), (24a/4), (24a/5), (27b/2), (27b/8)
iḥtimā : < Ar. Perhiz etme.	i. + étmek (6a/10)
i. + éde (19b/3)	[= 15]
[= 1]	iḥtiyāc : < Ar. Gereksinim.
iḥtimām : < Ar. Bir şeyin iyi olması için özenerek gayret gösterme, üzerinde dikkatle çalışma, özen, özenme.	i. + ı (2b/1)
	[= 1]

iḥtiyāci'l-bedeni : < Ar. Beden gereksinimi.

i. (13a/14)

[= 1]

iḥtizār : bk. iḥtirāz

i. + etmek (17a/10), (25a/4)

[= 2]

iki : İki.

i. (10a/11), (10a/13), (11b/6), (12b/9), (15a/2), (15b/1), (15b/3), (15b/5), (15b/7), (17b/14), (18a/10), (18b/10), (18b/10), (18b/14), (19a/5), (23a/10), (24b/6), (24b/8), (26b/4), (2a/6), (32b/8), (34a/8), (35a/9), (35b/8), (37a/3), (37b/14), (38a/10), (39a/12), (3a/15), (3b/2), (40b/10), (40b/6), (41a/2), (41a/2), (41b/8), (8b/14), (8b/7), (9a/10), (9a/7)

i. + den (25a/4), (33a/6)

i. + si (10a/4), (34a/9), (8b/11)

i. + sinden (22a/2)

i. + sine (26b/13), (9a/8)

i. + sinüñ (8b/8)

[= 48]

ikinci : İkinci.

i. (10b/1), (10b/2), (12a/3), (16a/2), (16b/5), (20b/14), (20b/9), (23a/14), (30a/11), (31b/15), (7b/13), (7b/6), (8a/7)

i. + de (32b/5), (32b/6), (33a/14), (33a/15), (33a/2), (33a/5), (33b/12), (33b/15), (33b/2), (33b/6), (34a/2), (34a/4), (34a/6)

i. + nüñ (33b/10)

[= 27]

ilā : < Ar. A, e, kadar.

i. (2b/14)

[= 1]

ḡilāc : < Ar. Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla bedene verilmek veya dışarıdan

sürülmek suretiyle kullanılan maddelere

verilen isim, em.

a. (13a/7)

a. + olurmuş (21a/10)

[= 2]

‘ilāciyye : < Ar. İlacı ait.

a. + ye (2a/2)

[= 1]

ilā’l-hareket : < Ar. Harekete.

i. (13a/14)

[= 1]

ile : İle.

i. (27a/3), (8b/13)

[= 2]

ilig: İlik, kemik iliği.

i. + i (31b/4), (39a/4)

[= 2]

illā : < Ar. Mutlaka, ille.

i. (10b/8), (12a/14), (12a/15),

(12b/6), (17b/8), (24a/9), (25a/3),

(2b/5), (31a/15), (31b/4), (4b/10),

(6a/10)

[= 12]

‘illet : < Ar. Hastalık, sakatlık.

a. (39b/4), (5b/5), (7b/9), (7b/9)

a. + inden (15b/8)

[= 5]

illetī: < Ar. Arapça ön ek.

i. (10b/5)

[= 1]

‘illetlü : İletli.

a. (7b/10)

[= 1]

‘ilm : < Ar. 1. Bilme, biliş. 2. Bilim.

a. (2a/15), (2a/3)

a. + dür (2a/6)

a. + e (2a/5)

a. + i (2a/12)	‘ilmi’l-ebdān : < Ar. Beden bilgisi.
a. + i ebdāndur (2a/7)	a. (2a/5)
a. + i ebdānı (2a/8)	[= 1]
a. + i ebdānuḡ (2a/10)	‘ilmi’l-edyān : < Ar. Din bilgisi.
a. + i edyāna (2a/9)	a. (2a/5)
a. + i edyāndur (2a/7)	[= 1]
a. + i edyānuḡ (2a/10)	‘ilmiyye : < Ar. İlme ait.
a. + i şerī‘at (2a/8)	a. + dūr (2a/3)
a. + i tıbb (2a/7)	[= 1]
a. + i tıbba (2b/1)	iltifāt : < Ar. Dikkat.
a. + i tıbbdur (1b/1)	a. + étme (10b/8)
a. + i tıbbuḡ (2a/10), (2a/9)	[= 1]
a. + üḡ (2a/11), (2a/12), (2a/13), (2a/15)	immā : bk. ammā
[= 21]	i. (4a/8)
	[= 1]
‘ilmī : < Ar. İlimle, bilimle ilgili.	imtiyāc : < Ar. Süs.
a. (2a/5)	i. + ı (2a/1)
[= 1]	[= 1]

in- : İnmek.

i.-e (17a/2), (17a/4)

i.-en (9b/9)

i.-ene (8a/13)

i.-er (12a/4), (13b/3), (8b/9)

i.-erse (12a/5)

i.-mege (16b/4), (23a/1)

i.-meglîgi (8b/10)

i.-mekden (8b/12)

i.-meklik (11b/10)

i.-meyene (8a/14)

[= 14]

ince : İnce.

i. (15a/10)

[= 1]

inceld- : İnce duruma getirmek.

i.-ür (11a/4)

[= 1]

incin- : Bedenin herhangi bir yerinde ters bir hareket, bükülme, çarpma, sıkışma vb. durumlar sonunda görünürde bir değişiklik olmadığı halde zedelenip insana ağrı ve zahmet vermesi durumudur.

i.-meye (22a/9)

i.-se (26a/3)

[= 2]

incîr : <Far. 1. İncir; dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, geniş ve dilimli yapraklı, sütlü, bazıları tırmanıcı olan ağaç veya ağaççık (*Ficus carica*). 2. Bu ağacın etli ve tatlı, içinde küçük çekirdekler bulunan meyvesi.

i. (29a/14), (33a/4), (38a/15)

[= 3]

incü : İnci; istiridye cinsinden deniz hayvanlarının içinden çıkarılan ve süs eşyası olarak kullanılan küçük, yuvarlak, sert, sedefli tane:

i. (15b/2)

[= 1]

indür- : İndirmek.

i. (34b/14), (35a/1), (35a/9),
(36b/1), (36b/8), (37a/4)

i.-e (39b/1), (8a/12), (8a/8)

i.-eler (37a/15), (38b/13),
(38b/4), (39a/6)

i.-ür (21a/12), (21b/8), (36b/14),
(41a/1)

[= 17]

iñezlig : Sıskalık, zayıflık, bakımsızlık.

i. + i (14a/15), (21a/13)

[= 2]

inḥizār : < Ar. 1. Yokuş aşığı inme. 2.

Derinin vurmasıyla şişme. “inḥidār”

i. + ı (8b/8)

[= 1]

in'ikad : < Ar. Toplanmak.

i. + ında (3b/1), (3b/2)

[= 2]

insān : < Ar. İnsan.

i. + dur (2a/14)

i. + ı (1b/6), (3a/11)

[= 3]

inşāallāhu : < Ar. İnşallah, Allah nasip ederse.

i. (38a/8), (8b/3), (14a/13),
(37b/12), (38a/13), (38b/7), (39a/1),
(39a/7), (39b/9), (40a/12), (40a/15),
(40a/4), (40a/7), (40b/8), (41a/15),
(41a/3), (41b/14)

[= 17]

inşāallāhu'l-'azīz : < Ar. Aziz Allah nasip ederse.

i. (21b/10)

[= 1]

inṭigā : < Ar. Haddi aşmak.

i. + sı (4a/4)

i. + y1 harāret-i aṣlī (4a/2)

[= 1]

[= 2]

isfahānī : < Far. İsfahan şehrine ait.

irkeg : bk. irkek

i. (15a/15)

i. + inüñ (32a/9)

[= 1]

[= 1]

ishāl : < Ar. Alışılmış olandan daha fazla, daha sık ve daha sulu dışkı çıkarma, iç sürme, amel, linet, kabız karşıtı.

irkek : Canlı varlıkların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten dişisini dölleyecek şekilde yaratılmış olanı, dişinin karşıt cinsi, er, erkek.

i. (19b/10), (19b/12), (19b/5),

i. (5a/10), (5a/9), (25b/7)

(20a/10)

[= 3]

i. + de (24a/13)

irmenī : < Far. Ermeni.

i. + den (20a/3)

i. (41a/2)

i. + edeni (37b/4)

[= 1]

i. + eder (40a/13)

isbanāḥ : bk. ispānāḥ

i. + etmeyi (37b/4)

i. (33b/5), (33b/5)

i. + i (20a/6), (35b/12)

[= 2]

i. + olanlara (23a/5), (36a/14)

isfanāḥ : bk. ispānāḥ

[= 13]

i. + aş1 (11a/5)

ispānāḥ : < Gr. Ispanak; Ispanakgiller familyasından, memleketimizde sonbahar ve kış sebzesi olarak yenen, terkinde demir, vitaminler ve enzimler bulunan, killi ve kumlu toprakları seven bitki (*Spinacia oleracea*).

i. (19a/11)

[= 1]

issi : 1. Sıcak. 2. Acı.

i. (15b/12), (16a/2), (16b/7), (18b/5), (19b/9), (20b/6), (22b/10), (25b/10), (27b/13), (27b/3), (27b/4), (28a/15), (28b/10), (28b/3), (28b/8), (28b/9), (32a/4), (36b/11), (36b/13), (41a/15), (9b/13), (15b/12)

i. + de (24a/14)

i. + den (15a/8), (20a/2), (28a/7)

i. + dür (37a/6)

i. + hevāları (7a/2)

i. + nūḡ (21b/3)

i. + otlar (6b/8)

i. + sinde (18b/1)

i. + ṭabī'atlu (10b/11)

[= 32]

iste- : İstemek.

i.-dügi (27a/9)

i.-meye (6b/5)

i.-mez (19b/1)

i.-se (22b/2)

i.-seḡ (11a/6), (9a/4)

i.-ye (23b/2)

i.-yen (34b/5)

i.-yene (18a/15), (24b/11)

[= 10]

isti'māl : < Ar. Kullanma.

i. (40b/7), (7b/9)

i. + éde (27a/3), (39b/6), (41a/12), (41a/15), (41a/3), (41b/7)

i. + edeler (26b/7), (38b/8),
(40a/12), (40a/15), (40a/4), (40a/7),
(40b/11), (40b/14), (41b/5)

i. + ét (35a/10), (35a/6), (35b/3),
(36a/13), (36a/2), (36a/7), (36b/2),
(36b/9), (37a/5), (37b/3)

i. + étme (10b/8)

i. + étmeye (19b/11)

i. + étse (29b/14)

i. + i (18a/5), (18a/5)

i. + inden (29b/15), (30a/1)

[= 34]

istiskā : < Ar. Vücutun bazı yerlerinde
su toplanması hastalığı, siroz hastalığı.

i. (14b/7)

i. + ya (37a/7)

i. + yı lahmı (13a/2)

[= 3]

iş : Günlük hayata dair her türlü
faaliyet, uğraşı.

i. (23b/15)

i. + den (12b/13)

i. + işleyen (5b/12)

[= 3]

işit- : İşitmek, duymak.

i.-düm (2b/7), (2b/9)

i.-megile (25a/8)

i.-mek (25a/13)

i.-mekligin (15b/10)

[= 5]

işle- : Bir şeyi daha elverişli duruma
getirmek için üzerine çaba sarfetmek.

i.-yen (5b/12)

[= 1]

‘işrūn : < Ar. Yirmi.

a. (29a/2)

[= 1]

iştihā : < Ar. Yeme isteği, iştah.

i. + getirür (35b/5)
i. + giderür (10b/14)
i. + sın (14a/4)
i. + (10b/9)
i. + yı (11a/5), (17a/15), (36a/3),
(36a/8)

[= 7]

iştihāsuz : İştahsız, yemek yeme isteği olmayan.

i. (10b/9)

[= 1]

i'tidāl : <Ar. Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.

i. + de (16b/9)

i. + den (31b/4), (32b/12)

i. + e (21a/7), (21a/7), (21a/8),
(21a/9), (31b/5), (3b/12)

i. + ile (14a/14), (14b/4),
(17a/6), (18a/5), (22b/5), (22b/5),
(22b/6), (32b/15), (33a/4)

[= 18]

i'tikād : <Ar. İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.

i. + ı (2b/15)

[= 1]

ittifāk : <Ar. Birleşme, uyuşma, sözleşme.

i. + étdiler (10a/2)

i. + ı (11b/12)

[= 2]

ittihādî'l-ḥubūb : <Ar. Tohum birleşimi.

i. (37b/3)

[= 1]

izdiyād : <Ar. Ziyadeleşme, artma, çoğalma.

i. + ı (8a/10)

[= 1]

-K-

ķab : Kap, kap kacak.

k. + da (37a/4)

k. + lara (35a/2)

[= 2]

ķab : Kabuk.

k. + ı (37a/10), (37a/10), (37a/10),
(38b/9), (41b/13)

k. + ın (35b/7), (36a/10), (41a/5)

[= 8]

ķaba : Büyük, iri, kocaman.

k. (15b/13)

[= 1]

ķabağ : bk. ķabağ

k. + ı (6b/15)

[= 1]

ķabağ : Kabakgillerden, birçok cinsi bulunan, sürüngen gövdeli bitki; (*Cucurbita*).

k. (29a/11), (33b/2)

k. + yağı (15a/11)

[= 3]

ķābız : < Ar. Büyük abdest yapmakta çekilen güçlük, normal olarak ve gerektiği kadar dışarı çıkamama, peklik, kabızlık, ishal karşıtı.

k. (8a/13)

[= 1]

ķābil : < Ar. Olanaklı.

k. (16a/13), (16a/13)

[= 2]

ķābilī : < Ar. Helile otu türlerinden biri; (Terminalia).

k. (39a/9), (40a/6)

[= 2]

ķābiliyyet : < Ar. Yetenek.

k. (16a/12)	[= 1]
[= 1]	kaç : Kaç.
kabûl : < Ar. 1. Alma, içeri alma. 2. Razı olma.	k. (13b/12)
	[= 1]
k. (8a/15)	kaçan : Ne zaman, ne zaman ki.
k. + éde (15a/3)	k. (10b/12), (14a/2), (14b/4),
k. + éder (9a/10)	(17a/10), (17a/5), (18a/11), (18a/5),
k. + étse (9a/13)	(23b/13), (23b/3), (24b/10), (24b/3),
[= 4]	(25b/13), (25b/7), (27a/2), (30b/6),
kabz : bk. kabız	(31a/8), (34b/11), (34b/2), (34b/3),
k. + dan (20a/8)	(36b/15), (38a/4), (4a/4), (4b/4),
k. + étmegün (19a/4)	(6a/12), (7b/11), (7b/8), (8b/11),
	(8b/14), (8b/6), (9a/12), (9a/3), (9b/1),
k. + ina (2b/3)	(9b/6)
	[= 33]
k. + ola (38b/9)	kadâr : < Ar. Kadar, değin.
k. + olına (19a/10)	k. (11b/14), (12a/14), (12a/15),
[= 5]	(12b/6), (13b/15), (17a/2), (22a/9),
kabza : < Ar. Tutacak yer, sap.	(24a/9), (24b/14), (24b/7), (25a/3),
k. (19a/3)	(26b/6), (31a/15), (31b/4), (34b/10),
	(34b/9), (35b/1), (36b/2), (37a/15),

(37a/2), (40b/6), (41a/13), (41a/9),
(4b/8), (5b/1), (10b/7)

[= 26]

ḳadīd : < Ar. Kurutulmuş et.

k. + eti (7a/11)

[= 1]

ḳadīm : < Ar. Eski.

k. + inde (4a/12)

[= 1]

ḳāfi : < Ar. Elveren, yetişen; yeter,
yetecek.

k. + dür (3a/4)

[= 1]

ḳaftan : < Far. Çoğunlukla süslü ve
değerli kumaştan olan, boyu diz
kapağına veya topuklara kadar inen,
önden açık, bazısının kolları yarıya
kadar yırtmaçlı, astarsız hafif üst
giyeceği.

k. (27b/5)

[= 1]

ḳāhil : < Ar. 1. Hareketi ağır, gayretsiz,
tembel; durgun, rakid.

k. + eder (17b/1)

k. + ola (6a/14)

[= 2]

ḳahr : < Ar. Üstün gelerek mahvetme,
helak etme, batırma, ezme.

k. + eder (10a/7)

k. + ından (10a/8)

[= 2]

ḳā'ide : < Ar. Kural.

k. + yi (21b/9)

k. + yile (21b/6)

[= 2]

ḳā'idesiz : Kaidesiz.

k. (21b/6)

[= 1]

kaçımaklıg : bk. kaçımaklık

k. +1 (23b/6)

[= 1]

kaçımaklık : Öfke, dargınlık, kızgınlık.

k. (23b/13)

[= 1]

kaçılık : Ağaç, toprak ve kayalarda içine su biriken çukur.

k. +şuyından (12a/15)

[= 1]

kaçüle : <Ar. Kakula otu, hil otu, zencefilgillerden, Hindistan, Endonezya, Seylan gibi sıcak iklimlerde yetişen ıtırılı otsu bitki; (*Elettaria cardamomum*) ve bu bitkinin baharat gibi kullanılan, bazı ilaç ve parfümlere giren karabibere benzer tohumu.

k. (38a/5)

[= 1]

kaçum : <Far. Sansar.

k. (28b/4)

[= 1]

kaç- : Kalmak.

k.-a (24b/12), (35b/1), (38b/13),

(3a/7)

k.-an (36a/12), (3b/13), (5b/1)

k.-ınca (36a/1), (36a/12),

(36b/5)

k.-maya (34b/13), (35a/15)

k.-miş (14b/11), (9b/5)

k.-ur (13b/5)

[= 15]

kaç : <Ar. Koparma, koparılma, sökme, sökölme.

k. +éder (35a/4), (41b/7)

[= 2]

kaçay : Gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element.

k. (41a/8)

[= 1]

kalaylan- : Kalaylanmak.

k.-miş (34b/8)

[= 1]

kalb : < Ar. Kalp.

k. (1b/13)

[= 1]

kalmūniyā : < Gr. Çam sakızı.

k. (39a/11)

[= 1]

kalye : < Far. Patlıcan, kabak gibi yemeklerin yağda kavrulmuş pişirilmiş.

k. (6b/7)

k. + ler (28b/8)

[= 2]

kamış : Buğdaygillerden, sulak yerlerde yetişen, çeşitli türleri olan, içi boş, yüzü boğumlu bitki; (*Phragmites australis*).

k. + 1 (32b/14)

[= 1]

kāmīl : < Ar. Kemale ermiş, olgun.

k. (22a/5)

[= 1]

kāmīle: bk. kāmīl

k. (1b/11), (1b/13)

[= 2]

kan : Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak beden dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

k. (13b/3), (20b/9), (31a/8),

(38a/9)

k. + aldur (27a/14)

k. + almak (22b/9)

k. + almakdan (24a/13)

k. + ı (14b/15), (21b/4),
(22b/14), (29b/12)

k. + ından (3b/4)

k. + uş (29b/13), (29b/14)

[= 14]

kan- : Yeme veya içme isteğini
doyasıya karşılamak.

k.-a (12a/8), (12b/9)

k.-ar (13a/8)

[= 3]

kanāber : < Ar. Kambil otu, aşçılar otu,
kırmızı boya elde edilen bir bir ot.

k. + i (32b/2)

[= 1]

kanad : bk. kanat

k. + ı (29a/8), (30b/13),
(30b/14), (5a/13)

[= 4]

kanamaklıg : Kanaması olan.

k. + ın (41b/5)

[= 1]

kanat : Kuşlarda ve böceklerde
gövdenin iki yanında yer alan ve
uçmayı sağlayan açılır kapanır bir çift
organ.

k. + ları (30b/11)

k. + larıdır (30b/11)

[= 2]

kanundur- : Su ve benzeri şeylere
doydurmak.

k.-a (13a/8)

k.-ur (35a/12), (35b/4), (36a/9),
(36b/12)

[= 5]

kankı : Hangi.

k. (16b/2), (16b/2), (8b/5)

k. + sı (11b/8), (11b/8), (24b/2),
(24b/3)

k. + sın (8b/5), (8b/5)

k. + sından (11b/8), (11b/8),
(8b/6)

k. + sınıu (8b/6)

[= 13]

ḳānūn : İbni Sina'nın eserinin adı.

k. (3a/6)

[= 2]

ḳap : İçine sıvı veya katı herhangi bir
madde konan şey.

k. + da (36b/9)

[= 1]

ḳa'r : < Ar. Derinlik.

k. + ı ma'deye (8a/8)

k. + ina (17a/1)

k. + ında (8a/9), (9a/2)

[= 4]

ḳara : Kara.

k. (25a/12), (28b/2), (32a/10),
(39b/6)

k. + bahaḳ (7a/10)

k. + helīle (40a/14)

k. + aslan erük (36b/3)

[= 7]

ḳarasıman : Kara gibi, karaya dönmüş,
karaca.

k. (7a/10)

[= 1]

ḳarār : < Ar. Bir iş veya mesele
hakkında verilen kesin hüküm.

k. (3a/11)

[= 1]

ḳaranful : < Ar. Karanfil; (*Eugenia
caryophyllata*).

k. (26a/9), (40b/4), (40b/9),
(38a/5)

[= 4]

ḳarar- : Rengi karaya dönmek,
siyahlaşmak.

k.-a (6b/14)

k.-mağ (23b/11)

[= 2]

karı : Yaşlı, ihtiyar, kart.

k. (24a/5)

[= 1]

karın : İnsan ve hayvan bedeninin, kaburgaların kenarından kasıklara kadar olan ve iç boşluğunda mide, bağırsak, böbrek, safra kesesi, rahim, dalak, karaciğer gibi organlar bulunan kısmı, batın.

k. (17a/4)

k. + dadur (41a/1)

[= 2]

karış- : İki veya daha fazla maddenin birbiri içinde dağılması, birleşmesi.

k.-a (24b/9), (38b/6), (7a/9)

k.-maya (9a/5)

[= 4]

karışdur- : Karışmasını, bir maddenin başka bir madde içinde dağılmasını sağlamak.

k.-a (39a/15), (41a/12),
(41a/15), (41a/7)

k.-alar (38b/15)

[= 5]

karīb : < Ar. Yakın.

k. + dūr (31b/5)

[= 1]

karlu : 1. Üstünde kar bulunan. 2. Kar yağan.

k. (13a/10)

[= 1]

kar(ı)n: bk. karın

k. + ı (12a/9)

k. + ı kurıldaya (6b/15)

[= 2]

ķarpuz : <Far. Karpuz; (*Citrullus vulgaris*).

k. (29a/14)

k. + ınuĝ (37b/8)

[= 2]

ķārũre : <Ar. Gzũn siyahı, göz bebeĝi.

k. + si (6b/5), (7a/10)

k. + sinũĝ (7a/1)

[= 3]

ķasb : <Ar. 1. Aĝaĝ ũzerinde kurumuŝ hurma. 2. Sakız, sakız aĝacından elde edilen bir tũr reĝine; (*Pistacia lentiscus*).

k. (30a/6)

[= 1]

ķasķatı : Çok katı, çok sert

k. + ola (6b/15)

[= 1]

ķaŝnı : <Far. Kadı aĝacı, maydanozgiller familyasından, ŝeytan tersi, çadır uŝaĝı otu gibi bitkilerden elde edilen bir nevi zamk; (*Ferula assafoetida*).

k. (26b/3), (40b/13), (25b/12)

[= 3]

ķasnı : <Far. Hindiba, yaban marulu, acı marulu, gũneyik; (*Cichorium endiva*).

k. (31a/13), (38a/5)

k. + toĝmı (37a/11)

k. + yabraĝı (19b/8)

[= 4]

ķaŝuĝ : bk. ķaŝuķ

k. + a (25a/1)

k. + ı (23b/12)

k. + ın (25a/15), (26a/13)

k. + ında taş olana (18a/3)

[= 5]

kaşuk : Kasık, vücudun karın ile uyluk arasındaki bölümü.

k. (39a/1)

[= 1]

kāşī : bk. kāšī

k. + den (35a/14)

[= 1]

kāşī : <Far. İlk olarak İran'ın Kaşan şehrinde yapıldığı için bu isimle anılan, pişmiş kilden sırlanmış tabak, çanak, duvar kaplaması ve her türlü kap.

k. (35a/2)

k. + kabda (37a/4)

[= 2]

kat : Ön, yan.

k + ından (22a/4)

[= 1]

kat : Tabakalar veya sıralar halinde bulunan şeylerin her bir tabaka veya sırası.

k. (15a/2), (15a/2), (15b/5), (15b/6), (35a/3)

[= 5]

kat- : Katmak, ilave etmek, eklemek.

k. (35a/5), (36b/8)

k.-a (18b/11)

k.-alar (15b/6), (26b/7), (37b/2)

k.-miş (37a/14)

[= 7]

kaṭ : <Ar. Kesme, kesilme; biçme, kırma.

k. + eder (18a/3)

k. + eyleyici (28b/15)

[= 2]

katı : Sert; pek; çok; oldukça; şiddetli.

k. (11a/11), (11a/3), (12a/12), (12a/8), (12b/13), (13a/2), (14b/14), (15a/8), (15a/9), (19b/10), (20a/3), (20b/6), (20b/6), (22b/10), (22b/10), (22b/10), (22b/13), (22b/13), (23b/2),

(23b/2), (24a/12), (24a/13), (24a/14),
(24a/14), (24a/14), (24a/15), (24a/5),
(24b/11), (24b/3), (25a/1), (26a/3),
(27b/12), (27b/12), (27b/3), (27b/3),
(28a/8), (28a/9), (28b/12), (29b/13),
(30a/5), (35a/15), (36b/12)

k. + kıatı (14b/9)

k. + örteler (22a/13)

[= 44]

kıatlan- : Katlanmak.

k. (35a/1)

k.-a (12b/10), (13a/7), (16a/1),
(19b/14), (26b/12)

k.-masa (13a/3), (17b/2)

k.-maya (12b/8), (27a/4)

[= 10]

kıatrān : <Ar. Katran, odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutubete karşı koruyan ve birçok

organik maddenin üretiminde kullanılan madde.

k. (41b/10)

k. + köpüği (37b/7)

[= 2]

kıatun tuzluğı : Diken üzümü.

k. + nuğ (20a/12)

[= 1]

kıatūnā : <Ar. Pireotu, karnıyarık otu ve tohumu; (*Plantago psyllium*).

k. (19b/14), (37b/15), (38a/3)

[= 3]

kıavā'id : <Ar. Kurallar.

k. + i 'ilāciyyeye (2a/2)

[= 1]

kıavī : <Ar. Kuvvetli, güçlü, sağlam.

k. (18a/11), (16a/15)

k. + dür (4b/5)

k. + dürlər (4b/1)	[= 1]
k. + éde (8a/2)	ķavm : < Ar. Kavim, insan topluluğu.
k. + éder (14a/5), (18a/4), (23a/3), (23a/4), (23b/8), (35b/11), (35b/11), (36a/15), (36a/8)	k. (6a/6) k. + e (30a/14), (32a/2), (5a/13), (5a/4), (5b/13), (5b/2), (6a/1), (6a/4), (6b/2), (7a/13), (7a/4)
k. + éderler (26a/15)	
k. + ola (17a/6), (26a/10), (39b/8)	k. + üñ (5b/6) [= 13]
k. + olduğından (2a/13), (30b/15)	ķavrul- : Kavrulmak. k.-miş (30a/5), (30a/6), (6a/3) [= 3]
k. + olmamağdan (39a/2)	
k. + olur (14a/9), (14a/9), (18a/11)	ķavun : Kavun; (<i>Cucum</i>). k. (13a/1), (18b/3) k. + muñ (27b/2), (32b/11), (33a/14), (33b/14), (5b/9) k. + uñ (18b/8), (29b/4) [= 9]
[= 24]	
ķavīü'l-cimā ^c : < Ar. Kuvvetli cima.	
k. (25a/7), (25b/2), (26a/11)	
[= 3]	
ķavl : < Ar. Söz, laf.	
k. + i (10b/2)	

kavur- : Bir şeyi bir kabın içine koyup kızaracak şekilde karıştırma karıştırma pişirmek.

k.-alar (41a/13)

[= 1]

kavut : Kavrulmuş buğday, ince bulgur, kurutulmuş hububattan elde edilen un ve bunlardan yapılan çeşitli yemeklere verilen isim.

k. (11a/15), (11b/1)

[= 2]

kaygu : Kaygı, endişe duyulan düşünce, tasa.

k. + da (24a/12)

[= 1]

kāyim : Devam eden, sürüp giden, var olan. “kā'im”

k. + ola (23b/3), (26a/8)

[= 2]

kayna- : Bir kap içindeki sıvının sıcaklığının belli bir dereceyi bulunca fokurdaması.

k.-t (34b/11), (35b/1)

k.-ya (35b/9)

k.-yan (34b/11)

k.-yıcağ (13a/11)

[= 5]

kaynad- : Kaynatmak.

k.-alar (18b/12), (37a/15)

[= 2]

kaynadıl- : Kaynatılmak.

k.-miş (35a/14)

[= 1]

kaynat : Kaynatmak.

k. (34b/15), (35a/5), (36a/11), (36b/1), (36b/5)

[= 5]

ķaz : rdekgiller familyasından, gri ve beyaz tüylü, bitkiyle beslenen, bazı türleri göçebe olan, bazı türleri ise kümes hayvanı olarak yetiştirilen, perde ayaklı büyük kuş cinsi; (*Anser*).

k. + uŋ (30b/11)

[= 1]

kzibe : <Ar. Yalancı.

k. + yi (37a/8)

[= 1]

kbb : <Ar. 1. Ateşte veya susuz olarak bir kap içinde pişirilen et yemeği. 2. Ateş üzerinde kavrularak pişirilen bazı yemekler için kullanılır.

k. (28b/9), (30a/5), (6b/7)

[= 3]

kbbe : <Ar. Karabibere benzer baharat tanesi; (*Piper cubeba*).

k. + i cinī (39a/12)

k. + yi (26b/11)

[= 2]

ķebere : <Ar. Gebere otu, genellikle tropik bölgelerde duvarlarda ve kayalıklarda yetişen, büyük pembe iekli, gebre veya kapari adında nohuttan küçük bir yemişi olan bodur ağaççık; (*Capparis spinosa*).

k. (29b/9), (37a/10)

[= 2]

ķeci : Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve pstekisi için yetiştirilen, çenesinde sakalı bulunan, bitkilere çok zararlı, evcil memeli hayvan; *Capra hircus*.

k. + eti (25b/8)

k. + südi (26a/7), (39a/5)

k. + südiyile (26a/9), (30b/5)

[= 5]

ķeffret : <Ar. Bir hatanın, bir kabahatin affi için ödenen karşılık.

k. + dr (40b/2)

[= 1]

keklik : Tavukgillerden, eti için avlanan, tüyleri boz, ayakları ve gagası kırmızı, güvercin büyüklüğünde kuş; (Perdrix).

k. (28b/9), (29a/7)

k. + eti (5a/11)

k. + etin (10a/9)

[= 4]

kekük otı : Kekik otu; ballıbabagillerden, odunsu saplı, başak durumunda beyaz, pembe ve kırmızı çiçekler açan, karşılıklı küçük yapraklı, çok yıllık, ıtırılı sürüngen bitki: (*Thymus vulgaris*).

k. (32b/6)

[= 1]

kelām : < Ar. Söz, lakırdı.

k. (11b/11)

k. + ı kādīmīnde (4a/12)

[= 2]

kelem : < Far. Turpgillerden, bir çok türü bulunan, kat kat sarılı yapraklardan oluşan güz ve kış sebzesi, lahana; (*Brassica oleracea*).

k. (33b/3)

[= 1]

kendü : Kişinin öz varlığı, kendi.

k. (2a/3), (8b/13)

k. + de (29b/2)

k. + den (24a/15)

k. + yi (20a/2), (8b/1)

k. + zügi (22b/2)

k. + zin (14b/8)

[= 8]

kerāmāt : < Ar. Keremler, bağışlar.

k. (1b/8)

[= 1]

kerdeme : < Gr. Pembe çiçekli otsu bir bitki, tere; (*Lepidium*).

k. (18b/2), (32b/1), (28b/10), (29b/8), (32a/1)

k. + yi (26a/5)

[= 6]

kere yağı : Tereyağı.

k. (5a/15)

[= 1]

kerefis: < Ar. Kereviz;

Maydanozgillerden, kökleri ve yaprakları sebze olarak kullanılan, uyarıcı ve idrar söktürücü hassalara ve tıbbî nitelikteki maddelere sahip, kokulu, ılık bölge bitkisi: (*Apium graveolens*).

k. (28b/11), (32a/15), (40b/5)

[= 3]

kerefüs : bk. kerefis

k. (29b/8), (37a/10), (37a/8)

[= 3]

kerem : < Ar. Lütûf, bağış, ihsan.

k. + i (1b/8)

[= 1]

keret : < Ar. Defa, kez.

k. (10a/11), (10a/12), (10a/13), (10a/13), (15b/7), (18a/10), (18a/13)

[= 7]

kerîm : < Ar. Ulu, büyük.

k. + i (1b/8)

[= 1]

kerîmin : bk. kerîm

k. (1b/10)

[= 1]

kerk- : Sarılmak, sürtmek.

k.-e (24b/13)

[= 1]

kerrât : < Ar. Kerreler, defalar, kezler.

k. (18b/12)	kestene : bk. kesdene
[= 1]	k. (6a/2)
kes- : Son vermek, gidermek.	[= 1]
k.-er (16a/9)	keşk : <Far. bk. keşkek
[= 1]	k. + i (33a/9)
kesdene : <Gr. Kestane ağacı ve meyvesi; (<i>Castanea sativa</i>).	[= 1]
k. (32b/1)	keşkek : <Far. Et ve buğdayın hamur haline gelinceye kadar dövülmesi suretiyle yapılan meşhur yemek. “herise”
[= 1]	
keşif : <Ar. Kalın, kaba, yoğun.	k. (6a/1)
k. + i (13b/5)	[= 1]
k. + in (3b/6)	
[= 2]	keşüt : <Ar. Bir tür sarmaşık, bağboğan, küsküt; (<i>Cuscuta epythimum</i>).
keşret : <Ar. Çokluk, bolluk, yoğunluk.	k. (33a/3)
k. + i harekâtından (7b/14)	[= 1]
k. + i (30a/1)	keşür : <Far. Yabani havuç; havuç tohumu; (<i>Daucus carata</i>).
[= 2]	k. + şürbâsı (28b/8)

[= 1]

kettān : <Ar. Keten bitkisi ve bu bitkinin liflerinden yapılmış dokuma.

k. + bēzinde (38b/1), (38b/9)

[= 2]

kettān toḥmı : <Ar. Keten tohumu; (*Semen linum usitatissimum*).

k. (32b/9), (38a/15)

[= 2]

key : 1. Çok, fazla. 2. İyi, iyice.

k. (13a/11), (35a/2), (40a/11)

[= 3]

keyfiyyet : <Ar. Nitelik, madde, husus, iş.

k. (12b/1), (34a/14), (38a/13)

k. + i (4a/8)

k. + i ḳā'ideyi (21b/9)

k. + i sümmiyye (13b/9)

k. + i ṭabḥın (34b/5)

[= 7]

keyfiyyeti : bk. keyfiyyet

k. (21b/11), (36b/10)

[= 2]

keyfiyyeti'l-'ameli : <Ar. Amelin niteliği.

k. (21b/11)

[= 1]

keyfiyyeti'l-cimā' : <Ar. Cimanın niteliği.

k. (23a/11)

[= 1]

keymūs : <Ar. Yemeklerin midede ezildikten sonra aldığı hal.

k. (5b/3), (21a/11)

[= 2]

keys : <Ar. Zeka, anlayış, kavrayış.

k. + i mu'tedil (14b/14)

k. + i müfriṭ (14b/10)

k. + i za[̇]if (14b/12)

[= 3]

keyvān : <Far. Zuhāl (Satürn)
gezegeni.

k. + ı rif[̇]at (2b/10)

k. + ı ı rif[̇]ata (3a/3)

[= 2]

kez : Kez, defa.

k. (27a/10), (37b/9)

[= 2]

kıbkızıl : Her yanı kızıl, çok kızıl.

k. + börtē (14a/1)

[= 1]

kııl: İnsan ve hayvan bedeninde biten
sertçe ve kalınca tüy.

k. (7a/2)

k. + ı (32a/10), (32a/11)

[= 3]

kııl- : Kılmak, yapmak, etmek.

k.-a (20b/13), (8a/6)

k.-anlar (3a/9), (4b/14)

k.-dılar (11b/2)

k.-dum (3a/5)

k.-mağlıg (2a/8)

k.-ur (10a/1), (10b/13), (11a/3)

[= 10]

kınye : bk. sū-yı kınye

k. + ye (37a/7)

[= 1]

kıır- : Öldürmek, yok olmasına neden
olmak.

k.-ar (41a/1)

[= 1]

kısa : Az süren, uzun olmayan.

k. (4b/7)

[= 1]

ķış : Kış, kış mevsimi.

k. (22a/14), (27a/15)

k. + da (21a/4), (28a/11),
(28a/13), (28b/6)

k. + dur (10a/2)

k. + uş (28a/11), (28a/12),
(28a/14)

[= 10]

ķışmış : <Far. Beyaz veya pembe
çiçekli bir bitki; (*Coriandrum sativum*).

"ķişiş"

k. (33a/4), (33a/5)

[= 2]

ķışr : <Ar. Bir nesnenin kabuğunu
soymak, kabuk.

k. + ı aşlu'l-kerefüs (38a/2)

k. + ı aşlu'r-rāziyānec (38a/1)

k. + ı rümmānü'l-hāmız (38a/10)

[= 3]

ķivā : bk. ķivām

k. (36a/13)

[= 1]

ķivām : <Ar. 1. Sıvılarda koyuluk,
yoğunluk. 2. Sıvıların koyuluk derecesi.

k. + a (35a/10), (35a/6), (35b/3),
(35b/9), (36a/1), (36b/8), (37a/4),
(37b/2)

k. + ina (34b/15)

[= 9]

ķizar- : Kırmızı veya ona yakın bir renk
almak.

k.-a (6a/13)

k.-ub (13b/15)

[= 2]

ķizard- : Kızarmasına sebep olmak.

k.-ur (15a/1)

[= 1]

ķızdur- : Kızdırmak, aşırı ısıtmak.

k.-ur (14a/3), (14b/1)

[= 2]

kızıl : Kızıl, kırmızı.

k. (15b/2), (17a/8), (25a/12),
(26a/7), (26a/9), (28b/2), (31b/13),
(35b/6), (38b/11), (39b/11), (39b/12),
(40b/6), (5a/10)

[= 13]

ki : <Far. Ki.

k. (10a/12), (10a/14), (10b/4),
(11a/13), (11a/13), (11b/10), (11b/11),
(11b/3), (11b/4), (11b/7), (12a/12),
(12a/2), (12a/2), (12a/6), (12b/14),
(13a/15), (13a/5), (13b/1), (13b/14),
(13b/2), (13b/9), (14a/10), (14a/10),
(14a/8), (15a/13), (15a/14), (15a/3),
(15b/14), (16a/10), (16a/13), (16a/14),
(16a/7), (16b/15), (17a/1), (17a/2),
(17a/3), (17a/6), (17b/12), (17b/3),
(17b/9), (18a/15), (18b/5), (19a/14),
(19a/2), (19b/2), (1b/5), (1b/5), (1b/6),
(1b/7), (1b/8), (1b/8), (20a/3), (20a/5),

(21a/10), (21a/2), (22a/14), (22b/4),
(23b/14), (25b/12), (26a/15), (26a/2),
(26a/5), (26a/6), (26b/11), (26b/11),
(26b/8), (27a/8), (27a/9), (27b/6),
(28a/9), (29b/2), (2a/11), (2a/11),
(2a/13), (2a/3), (2a/4), (2a/5), (2b/9),
(30a/9), (30b/8), (31b/3), (32a/4),
(34a/13), (34b/5), (35a/3), (35a/3),
(37a/15), (38a/4), (38a/9), (38b/12),
(3a/10), (3a/6), (3a/9), (3b/2), (3b/7),
(41b/1), (4b/13), (4b/14), (4b/6),
(5a/10), (5b/14), (5b/8), (6a/12),
(6b/11), (7a/5), (7b/13), (8a/1), (8a/3),
(8a/8), (8b/3), (8b/8), (9a/1), (9a/6),
(14b/7), (7b/7), (16b/9), (17b/10),
(17b/3), (17b/7), (20b/12), (8b/1)

[= 121]

kibritlü : Kibritli, kükürtlü.

k. (23a/6)

[= 1]

kici : Küçük, ufak. “kiçi”

k. (24a/5), (31b/1)

k. + ola (29a/9), (31a/6)

[= 4]

kiçirek : Daha küçük. “kiçirek”

k. (19b/8)

[= 1]

kim : 1. Kim. 2. Ki.

k. (10a/11), (10a/2), (10a/3),
(10a/4), (10a/4), (10a/5), (10a/7),
(10a/9), (10a/9), (10b/12), (10b/13),
(10b/14), (10b/15), (10b/2), (10b/3),
(10b/4), (10b/6), (10b/7), (10b/9),
(11a/14), (11a/2), (11a/6), (11a/9),
(11b/11), (11b/12), (11b/12), (11b/13),
(11b/14), (11b/15), (11b/9), (12a/1),
(12a/1), (12a/14), (12a/15), (12a/2),
(12a/3), (12a/4), (12a/5), (12a/6),
(12a/7), (12a/8), (12a/9), (12a/9),
(12b/11), (12b/15), (12b/2), (12b/3),
(12b/3), (12b/6), (12b/9), (13a/11),
(13a/2), (13a/3), (13a/4), (13a/6),
(13a/7), (13a/8), (13b/10), (13b/11),
(13b/11), (13b/12), (13b/14), (13b/15),

(14a/1), (14a/2), (14a/2), (14a/7),
(14b/10), (14b/10), (14b/12), (14b/12),
(14b/13), (14b/14), (14b/15), (14b/3),
(14b/4), (14b/8), (14b/9), (15a/5),
(16a/10), (16a/4), (16a/7), (16b/11),
(16b/14), (16b/2), (16b/3), (16b/3),
(16b/5), (16b/5), (16b/6), (16b/6),
(16b/7), (16b/8), (17a/11), (17a/12),
(17a/13), (17a/5), (17a/9), (17b/2),
(17b/5), (17b/6), (18a/1), (18a/10),
(18a/11), (18a/12), (18a/14), (18a/15),
(18a/5), (18a/6), (18a/8), (18a/9),
(18b/11), (18b/12), (18b/13), (18b/15),
(18b/6), (18b/7), (19a/10), (19a/10),
(19a/15), (19a/6), (19a/8), (19a/9),
(19b/12), (19b/12), (19b/3), (19b/9),
(1b/10), (1b/13), (1b/14), (1b/15),
(1b/3), (20a/10), (20a/11), (20a/13),
(20a/4), (20a/6), (20a/8), (20b/10),
(20b/10), (20b/13), (20b/2), (20b/3),
(20b/3), (20b/4), (20b/4), (20b/5),
(20b/5), (20b/6), (20b/7), (20b/8),
(21a/4), (21a/6), (21a/9), (21b/11),
(21b/13), (21b/15), (21b/6), (22a/11),

(22a/11), (22a/13), (22a/15), (22a/15), (29a/5), (29a/6), (29a/9), (29b/1),
(22a/3), (22a/8), (22a/9), (22a/9), (29b/10), (29b/11), (29b/15), (29b/3),
(22b/11), (22b/11), (22b/11), (22b/15), (29b/3), (29b/5), (29b/6), (29b/7),
(22b/3), (22b/5), (22b/7), (22b/8), (29b/7), (2a/14), (2a/7), (2a/7), (2b/1),
(23a/12), (23a/13), (23a/13), (23a/14), (2b/2), (30a/13), (30a/14), (30a/3),
(23a/15), (23a/2), (23b/1), (23b/10), (30a/5), (30a/6), (30a/8), (30b/1),
(23b/10), (23b/13), (23b/15), (23b/2), (30b/15), (30b/5), (30b/6), (30b/7),
(23b/2), (23b/3), (23b/7), (24a/10), (30b/8), (31a/15), (31a/3), (31a/4),
(24a/4), (24a/6), (24a/9), (24b/10), (31a/6), (31a/8), (31b/1), (31b/2),
(24b/11), (24b/13), (24b/14), (24b/14), (31b/3), (31b/4), (32a/2), (32a/3),
(24b/3), (24b/4), (24b/5), (24b/7), (32a/4), (32b/10), (32b/11), (32b/8),
(24b/8), (25a/12), (25a/14), (25a/3), (32b/9), (33a/10), (33a/2), (33a/3),
(25a/8), (25a/8), (25a/9), (25b/10), (33a/9), (33b/10), (33b/11), (33b/4),
(25b/12), (25b/13), (25b/14), (25b/3), (33b/5), (34a/8), (34b/1), (34b/10),
(25b/3), (25b/4), (25b/6), (25b/7), (34b/11), (34b/13), (34b/2), (34b/3),
(25b/9), (26a/1), (26a/12), (26a/12), (34b/4), (34b/6), (34b/9), (35a/13),
(26a/15), (26a/4), (26a/6), (26a/7), (35a/14), (35a/7), (35b/1), (35b/13),
(26a/9), (26b/10), (26b/13), (26b/14), (35b/6), (36a/5), (36a/6), (36b/15),
(26b/6), (27a/10), (27a/2), (27a/2), (36b/2), (36b/2), (37a/1), (37a/13),
(27a/4), (27b/10), (27b/11), (27b/12), (37a/2), (37a/6), (37a/8), (38a/10),
(27b/14), (28a/1), (28a/13), (28a/14), (38a/14), (38a/15), (38a/4), (38a/5),
(28a/15), (28a/2), (28a/3), (28a/5), (38b/1), (38b/7), (38b/8), (38b/9),
(28a/6), (28b/6), (28b/6), (29a/10), (39a/1), (39a/2), (39a/4), (39a/5),
(29a/11), (29a/12), (29a/12), (29a/15), (39a/7), (39b/10), (39b/2), (39b/9),

(3a/4), (3b/11), (3b/13), (3b/15), (3b/4),
(3b/8), (40a/1), (40a/14), (40a/3),
(40a/5), (40a/5), (40a/8), (40a/9),
(40b/12), (40b/15), (40b/15), (40b/2),
(40b/3), (41a/1), (41a/5), (41a/9),
(41b/11), (41b/3), (41b/5), (41b/7),
(4a/1), (4a/1), (4a/10), (4a/13), (4a/4),
(4a/6), (4a/7), (4a/9), (4b/1), (4b/10),
(4b/2), (4b/4), (4b/4), (4b/7), (4b/9),
(5a/13), (5a/5), (5a/7), (5a/7), (5b/1),
(5b/10), (5b/2), (5b/3), (5b/5), (5b/7),
(5b/8), (6a/12), (6a/15), (6a/4), (6a/4),
(6a/9), (6b/10), (6b/12), (6b/2), (6b/4),
(6b/7), (7a/11), (7a/13), (7a/14), (7a/3),
(7a/5), (7a/7), (7b/10), (7b/11), (7b/12),
(7b/5), (7b/6), (7b/8), (7b/8), (8a/10),
(8a/2), (8a/5), (8a/9), (8b/1), (8b/11),
(8b/14), (8b/15), (8b/5), (8b/6), (8b/9),
(9a/10), (9a/12), (9a/13), (9a/15),
(9a/2), (9a/3), (9a/4), (9a/5), (9a/6),
(9a/8), (9a/9), (9b/1), (9b/11), (9b/12),
(9b/14), (9b/14), (9b/6), (9b/8), (4b/8),
(4b/8), (10a/10)

k. + ün (10a/12), (10a/14),
(14a/8), (14a/9), (31b/3)

[= 463]

kimnūn : < Ar. Kimyon,
maydanozgillerden, bir yıllık ıtırılı otsu
bitki; (*Cuminum cyminum*) ve bu
bitkinin tohumlarından elde edilen ve
baharat olarak kullanılan hoş kokulu,
sinirleri uyarıcı, mideyi yatıştırıcı, gaz
giderici özelliği bulunan toz.

k. (29b/9)

[= 1]

kir : Bedenin veya nesnelere üzerinde
oluşan pislik.

k. + den (21a/13)

k. + in (41b/12)

[= 2]

kirlü : Kirli.

k. (20b/8)

[= 1]

kişi : Kimse, insan.

[= 1]

k. (15a/3), (17b/11), (22a/15),
(24a/6), (25a/12), (26a/3), (6a/15),
(7a/3)

kitāb : < Ar. Bir araya getirilmiş yazılı
veya basılı yapraklardan meydana gelen
bütün, kitap.

k. + ler (15b/11)

k. + a (3a/9), (4b/14)

k. + lerde (6b/7)

k. + da (4b/13)

k. + lere (30a/11)

k. + ı (3a/7)

k. + lerün (5a/3), (5b/12)

k. + ı güzīde-i ʿilm-i tıbbdur
(1b/1)

k. + nün (17a/8), (24a/10),
(25a/9), (28b/14), (40b/2)

k. + ların (2b/7)

k. + ye (20a/6), (21b/13),
(22a/1), (22a/5), (23a/3), (25b/10),
(25b/14), (28a/9), (28b/2), (28b/4),
(4b/8), (6b/10), (8a/2), (8a/3), (8a/7)

k. + umuz (11b/11), (3a/6)

k. + umuzdan (34b/5)

[= 9]

k. + yle (24a/15), (24b/1),
(27a/9)

kitab : bk. kitāb

k. + da (3a/8)

[= 36]

[= 1]

kişnic : < Far. Kişniş otu; (*Coriandrum
sativum*).

ko- : Koymak, bırakmak.

k. (34a/4)

k. (35a/15), (35a/2)

k.-dum (3a/6)

k.-maz (22b/15)	koğ- : Koku çıkarmak.
k.-r (12b/4)	k.-a (19b/7)
k.-ya (18b/9)	[= 1]
[= 6]	koğu : Cisimlerden yayılan zerrecilerin burun zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu.
koç : Damızlık erkek koyun.	
k. (32a/9)	k. + sı (17a/14), (19b/13)
k. + etidür (30b/11)	k. + sın (38a/4), (41b/12),
[= 2]	(41b/2)
koça : Yaşlı, ihtiyar, pir.	[= 5]
k. + lara (19a/12), (20a/5),	kopar- : Kopmasını sağlamak,
(23a/5)	kopmasına yol açmak.
[= 3]	k.-ur (14b/7), (15b/12), (36b/14)
koçald- : Yaşlandırmak, ihtiyarlatmak.	[= 3]
k.-ur (10b/15)	korğ- : 1. Korkuya kapılmak, korku
[= 1]	duymak, ürkmek. 2. Tasalanmak,
koçalık : Yaşı ilerlemiş olma durumu.	endişe etmek.
k. (30b/4)	k.-ar (7a/7), (5b/3), (5b/3),
[= 1]	(5b/5)
	[= 4]

ķorku : Kaygı, endişe.

k.-asın (37a/2)

k. + da (24a/12)

[= 12]

[= 1]

ķorkusuz : Korkusu olmayan, yürekli,

ķoyı : Sıvılık derecesi fazla olan, akışkanlığı az olan, kesif, sulu karşıtı.

gözü pek, pervasız.

k. (36a/1)

k. (22b/7), (39b/8)

[= 1]

[= 2]

ķoruk : Koruk, henüz olgunlaşmamış üzüm.

ķoyun : Geviş getirenlerden, eti, sütü ve yapağısından faydalanılan, boynuzlu, memeli, evcil hayvan: (*Ovis aries*).

k. (33b/14)

k. + etine (33b/13)

k. + aşı (20a/12), (27b/1)

[= 1]

k. + şuyı (29b/4), (5b/9)

ķöz: <Far. Ceviz; (*Juglans regia*).

[= 5]

k. + cicegin (41a/11)

ķoy- : bk. ķo-

k. + ı (25b/12), (32a/1)

k. (35a/14), (36b/1)

k. + uğ (41a/5)

k.-a (34b/10), (39a/13)

[= 4]

k.-alar (37a/15), (37b/1),

ķök : Kök, dip.

(38a/3), (39a/4), (39a/4), (39a/5),

k. (41a/13)

(41b/10)

k. + in (18b/8)

k. + inüñ (37a/10), (37a/10),
(37a/10)

[= 5]

köknār : <Far. Çamgiller
familyasından, gövdesi boz, yaprakları
kara, kışın yapraklarını dökmeyen,
reçineli, kozalaklı orman ve süs ağacı.
(*Abies cilicica*).

k. + ici (25b/11), (6a/2)

[= 2]

kömür : Yüksek basınç veya yüksek
sıcaklık altında bitkilerin yapısının
değişmesi sonucu meydana gelen,
karbonca çok zengin, siyah, yanıcı,
kalorisi yüksek madde.

k. + i (41b/3)

[= 1]

köpüg : bk. köpük

k. + i (34b/13), (34b/14),
(37b/7), (40a/11), (40a/7), (41b/4)

k. + in (35a/10), (35b/1),
(35b/9), (36a/13), (37a/3), (37b/2),
(39a/15), (40a/2), (41b/13), (34b/13)

[= 16]

köpük : Bir sıvı üzerinde çeşitli
etkilerle oluşan yığın halindeki hava
veya gaz kabarcıklarından meydana
gelen tabaka.

k. (8a/7)

[= 1]

köşek : Deve yavrusu.

k. (26a/2)

[= 1]

kudret : <Ar. Kuvvet, güç.

k. (1b/5)

[= 1]

kuğı : Perde ayaklılardan, çok uzun ve
zarif boyunlu, gagası ve kanatları geniş,
beyaz veya siyah-beyaz tüylü büyük su
kuşu. (*Cygnus olor*).

k. (28b/2)	k. + dan (16a/3)
[= 1]	[= 4]
kuhl : < Ar. 1. Göz ilacı. 2. Sürme.	kulunc : < Ar. Bedende, özellikle omuz
k. + ı (15a/14)	başlarında duyulan şiddetli ağrı.
k. + ı isfahānī (15a/15)	k. (20a/8), (40b/8)
k. + ı rūšenānı (15a/14)	k. + dan (38a/14)
[= 3]	[= 3]
kuḷağ : bk. kuḷak	kumral : Koyu sarı veya açık kestane
k. + a (15b/15), (16a/4), (18a/3),	rengi.
(23a/8), (28b/12)	k. (28b/5)
k. + ın (15b/11)	[= 1]
k. + ından (15b/14), (16a/1),	kunduz taşığı : Kunduztaşığı otu ve
(16a/3)	kökü, cavşir, oğlanaşı; (<i>Ferula</i>
k. + ını (16a/2), (16a/2)	<i>alaeochytris</i>).
k. + uñ (15b/10), (16a/5)	k. (26b/3)
[= 13]	[= 1]
kuḷak : Başın iki yanında bulunan	kurd : 1. Uzun ve yumuşak gövdeli,
işitme organı.	omurgasız, bacaksız, ayaqsız veya çok
k. (11a/14), (24a/2), (33b/13)	ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden
	küçük hayvan. 2. Bazı çok küçük

böceklere veya böcek larvalarına
verilen isim..

k.-ur (11a/1), (11a/3), (11a/4),
(22b/8), (19a/8)

k. + lu (35b/13)

[= 8]

[= 1]

ķuridıl- : Kurutulmak.

ķurdsuz : Kurtsuz.

k.-mış (32a/12)

k. (36a/5)

[= 1]

[= 1]

ķurılđa- : Guruldamak.

ķurı : Kuru.

k.-ya (6b/15)

k. + dur (29b/14)

[= 1]

[= 1]

ķurit- : Kurutmak.

ķurı- : Kurumak.

k.-sa (25b/15)

k.-ya (27a/8), (26b/12), (40a/3)

k.-maya (41a/15)

[= 3]

[= 2]

ķurıd- : 1. Suyunu ve ıslaklığını giderip
kuru duruma getirmek. 2. Cılız duruma
getirmek, zayıflatmak.

ķurtıl-: Bir tehlikeden, sıkıntılı bir
durumdan sıyrılmak, uzaklaşmak.

k.-a (16a/2)

k.-a (11b/15), (13a/5), (17b/4),
(20a/5), (22b/4), (26a/5), (9a/7)

k.-alar (38a/12), (38a/7)

k.-alar (32a/5)

k.-asın (11b/4)

[= 9]

ķuru : Kuru.

k. (21b/4), (29a/10), (29a/14),
(29a/14), (29a/9), (32a/14), (33a/4),
(33a/4), (38a/15), (38b/10)

[= 10]

ķurud- : Kurutmak.

k.-alar (5a/5)

[= 1]

ķuř- : Midesinde bulunanları ağızdan
dışarıya atmak, istifra etmek.

k. (27a/14)

k.-a (14b/8), (18a/11), (18a/13)

k.-aşı (14b/7)

k.-duğı (18b/13)

k.-duğdan (18b/14), (19a/1)

k.-maķ (13b/11), (18a/1),
(18a/10), (18a/12), (18a/14), (18b/5),
(18b/5), (27a/14), (28a/6), (28b/11),
(4b/11)

k.-maķdan (14b/8), (18a/8),
(19a/2), (24a/14)

k.-maķlıđı (36a/8)

[= 24]

ķuřmađ : bk. ķuř-

k. + ı (35b/12), (35b/4), (36a/4)

k. + ıcün (18a/14)

k. + ıla (13b/10)

k. + ıladur (13b/8)

k. + uğ (17b/14), (17b/15)

[= 8]

ķuř : Yumurtlayan omurgalılarından
gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, bedeni
tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak
adı.

k. (30b/15)

k. + lar (28b/9)

k. + larınud (31b/8)

k. + laruḡ (29a/8), (30b/11),
(30b/13), (30b/14), (31a/2), (5a/12)

[=9]

kuşluk : bk. kuşluk

k. (16b/6)

[=1]

kuşluḡ : bk. kuşluk

k. + a (27b/12)

[=1]

kuşluk : Günün sabahla öğle arasındaki
saatleri, kuşluk vakti.

k. (17b/3)

k. + öyninden (10a/3)

[=2]

kuḡa : < Ar. Bir çeşit hurma.

k. (39a/3)

[=1]

kuvā : < Ar. Kuvvetler.

k. + y1 (27b/14)

k. + y1 nefsanī (17b/1)

[=2]

kuvvet : < Ar. Güç, kudret.

k. (25a/11), (25a/8), (36a/3),

(3a/13), (3a/14)

k. + i (33a/11)

k. + i beden (5b/1)

k. + i ḡafızası (18a/11)

k. + i hāzıması (17b/7)

k. + i hāzımayı (17b/10)

k. + i sākıḡ (24a/3)

k. + leri (17a/6)

k. + lerini (23a/4)

k. + vère (17a/7)

k. + vèür (14b/11), (25a/11),

(25a/15), (25a/9), (25b/1), (25b/13),

(25b/3), (26a/3), (26b/2), (26b/9),

(33a/13), (35b/4), (39b/9), (40a/8)

k. + v�r�rl�r (26a/12), (26a/15)	[= 3]
[= 30]	k�nc�d: < Far. Susam; (<i>Sesamum indicum</i>).
�uyu : bk. �uyu	
k. + �uyu (12a/14)	k. (39b/12), (40a/10)
k. + �uyun (11b/13)	[= 2]
[= 1]	k�nd�s turpu : �oğan otu, ��ven otu; (<i>Saponaria officinalis</i>).
�uyu : Su tabakasına varılınca kadar daire �eklinde kazılıp �evresine duvar �r�len ve içindeki su kova veya tulumba ile alınan derin �ukur.	k. (18b/10)
k. + lar (13a/9)	[= 1]
[= 1]	k�rk : K�rk, post.
�uzu : Koyun yavrusu.	k. (28b/5)
k. (28b/2), (28b/5)	k. + g�ymek (28b/3)
k. + derisinden (28b/4)	k. + ler (28a/15)
k. + etid�r (30b/10)	[= 3]
[= 4]	-L-
k�lli : < Ar. 1. Umumi, b�t�n. 2. �ok.	l� : < Ar. Menf�, olumsuzluk ilgeci.
k. (38b/11), (9a/15), (7a/9)	1. (1b/10), (1b/11), (4a/12), (4a/12)
	[= 4]

lā-cerem : < Ar. Şüphesiz; besbelli,
elbette.

1. (26a/10), (28a/4), (2a/14),
(4b/3), (4b/6)

[= 5]

laḥm : < Ar. Et.

1. + ı (13a/2), (8a/9)

1. + ı bakara (30a/3)

1. + ı erneb (30a/4)

[= 4]

laḥl : < Ar. Kırmızı renkte değerli bir
taş.

1. (15b/2)

[= 1]

laḥīf : < Ar. Temiz, hoş giden, hoş.

1. (10a/7), (13b/4), (20a/2),
(29a/5), (36b/13), (5a/14)

1. + den (29a/12)

1. + dendür (29b/2)

1. + eder (29b/1)

1. + eyle (27a/15)

1. + in (3b/5), (29b/14)

1. + olur (13a/11)

[= 13]

lāyık : < Ar. Yakışan, yaraşır.

1. + dur (4b/3), (4b/6)

1. + ola (4a/1)

[= 3]

lāzım : < Ar. Gerekli, gerek.

1. + gelür (3b/15), (4a/2), (4a/3)

[= 3]

leblāb : < Ar. Bir tür sarmaşık; (*Hedera
helix*).

1. (34a/6)

[= 1]

leḥāfet : < Ar. Latiflik, hoşluk.

1. + de (30a/13)

[= 1]

leṭāyif : < Ar. Latifeler. “leṭāʾif“

l. + i celīleye (3a/5)

l. + leri (25a/14)

[= 2]

levz : < Ar. Badem; (*Amygdalus communis*).

l. (25b/11)

l. + i muḳaṣṣer (37b/12)

l. + i mürr (38a/2)

[= 3]

lezc : < Ar. 1. Yapışkan, kopmadan uzayan; balgam.

l. (13a/5)

[= 1]

lezzet : < Ar. Lezzet, tat.

l. + vērür (26b/13), (26b/14),
(27a/1)

l. + vērürler (26b/10)

[= 4]

līkin : < Far. Lakin.

l. (11a/11), (11b/9), (13a/9),
(15a/1), (17b/8), (18a/10), (18a/14),
(18b/13), (19a/14), (19b/3), (20a/12),
(22a/7), (22b/1), (24a/11), (27a/9),
(28b/1), (28b/12), (29b/11), (29b/5),
(30b/10), (30b/12), (30b/3), (31b/12),
(31b/13), (31b/14), (33b/5), (34b/9),
(39a/7), (3b/2), (4b/5), (7b/5), (8a/11),
(9a/8)

[= 33]

likin : bk. līkin

l. (32b/4), (33a/1), (33a/13),
(33a/3), (33a/5), (33b/1), (34a/15),
(34a/5), (38a/9), (39b/2)

[= 10]

liküllü : < Ar. Hepsi için.

l. (14a/7), (10b/5)

[= 2]

līmūn : <Gr. Limon, turunçgillerden, sıcak ÷lkelerde yetişen beyaz çiçekli bir ağaç; (*Citrus limonum*) ve bu ağacın sarı renkli, kokulu, suyu ekşi, yumurta biçimindeki meyvesi.

1. + ı (36a/10)

1. + şūrbāsı (19a/11)

1. (27b/1), (36a/7), (5b/9)

[= 5]

lisān-ı ‘aşāfir : <Ar. Kuşdili bitkisi; (*Rosmarinus officinalis*).

1. (39b/11)

[= 1]

loḳma : <Ar. Lokma, sokum.

1. (12b/9)

[= 1]

lu‘āb : <Ar. Salya; bitki suyu.

1. + m (19b/15)

1. + ıyıla (37b/15), (38a/3)

[= 3]

lūbiyā : <Far. Börölce; (*Vigna sinensis*).

1. (30a/7)

[= 1]

lū‘lū’ : <Ar. İnci.

1. + i bi-ğayri şaḳb (15b/2)

[= 1]

lüzūc : <Ar. Yapışkan, kopmadan uzayan.

1. + balğamdan (37b/6)

1. + balğamı (40a/13)

[= 2]

lüzūcet : <Ar. 1. Yapışkanlık. 2.

Yapışıp uzayan şeyin hali.

1. (29a/10)

[= 1]

-M-

mā : <Ar. Su, özsu.

m. (25a/7), (25b/2), (26a/11),
(2b/12), (4a/1)

[= 5]

ma'cūn : < Ar. Hamur kıvamına
getirilmiş bir grup ilacın ortak adı.

m. (40b/1)

m. + êde (40b/7)

m. + êdeler (40a/15)

m. + eyleye (40b/14)

m. + ı (40b/15), (40b/2)

m. + ı cālīnūs (40b/1)

m. + ı ekir (40b/12)

m. + ı rāḥat (40b/8)

[= 9]

ma'cūnu'n-necāḥ : < Ar. Kurtulma
macunu.

m. (40a/13)

[= 1]

ma'dan : < Ar. İstenilen, beğenilen.(?)

m. (2b/10)

[= 1]

mādde : < Ar. Madde, element, öge.

m. (14a/15), (34b/1)

m. + ler (18a/7)

m. + lerin (14b/6)

m. + yi (14b/1)

[= 5]

ma'de : < Ar. Mide.

m. (19b/12), (8a/10), (8a/7)

m. + dağı (16b/15)

m. + de (11b/13), (13b/2),
(17a/3), (19b/13), (19b/9), (6a/8),
(8a/4), (8a/6), (8a/8), (8b/13), (9b/10)

m. + den (13b/11), (37a/6),
(8a/14), (8a/4)

m. + lerinde (29b/6), (5b/6)

m. + nūḡ (12b/7), (17a/1),
(8a/9), (9a/1), (9a/2), (9b/8)

m. + si (30a/15), (8a/2), (9b/1)	[= 1]
m. + sinde (8a/3), (9b/4)	maḥrūr : < Ar. İçi hararetli olan, ateşli, ateşlenmiş, kızmış.
m. + sinden (8a/13)	
m. + ye (10a/6), (35b/4), (39b/14), (8a/12), (8a/8)	m. + ı mizāc (22a/3), (20b/11), (23a/3), (7b/15)
m. + yi (11a/2), (18a/1), (18a/6), (35b/11), (36a/14), (36a/8), (36b/12), (37a/7), (4a/5), (8a/2), (8a/6)	[= 4]
[= 49]	maḥrūru'l-mizāc : < Ar. Ateşli mizaç.
mağrib : < Ar. Mağrib, batı, batı ülkeleri.	m. (22a/7)
m. (12a/3)	[= 1]
[= 1]	maḥşūş : < Ar. 1. Layık. 2. Özel, bilhassa. 3. Ayrı, başlı başına.
maḥbūb : < Ar. Sevilen, sevgili.	m. + dur (14a/11), (14a/8)
m. + uḡ (25a/10)	[= 2]
[= 1]	maḥzā : < Ar. Halis, katkısız, tam.
maḥmūde : < Ar. Mahmudiye otu, mahmude, bingöz; (<i>Convolvulus scammonia</i>).	m. (10b/7)
m. + yi (26b/14)	[= 1]
	māiyy : < Ar. Su.
	m. + in (3b/5)
	[= 1]

maḳṣūd : < Ar. İstenen, niyet edilen,
güdülen, amaçlanan.

m. (19a/14), (27a/9)

m. + in (34b/6)

[= 3]

malaṭara : < İt. Arapsaçı, rezene.

“mulaṭara, malaṭura”

m. + suyuyla (37b/10)

[= 1]

māle : < Far. Hoca, molla.

m. (11b/7)

[= 1]

māliḫūlyā : < Ar.-Gr. Melankoli;

vesvese, kara sevda, kuruntu, boş

hayaller, delilik.

m. (23b/13)

m. + dan (17b/12)

[= 2]

mālikū'r-riḳābū'l-ümem : Terkip adı.

m. (2b/11)

[= 1]

ma'lūm : < Ar. Bilinen, belli.

m. + oldu (4b/8)

m. + olunur (21a/9)

[= 2]

māni': < Ar. Engel, özür; engel olma,
engel olan.

m. + den (6a/8)

m. + dür (10b/15)

m. + olmaya (24b/10)

[= 3]

maṣıblu : Dereceli.

m. (24b/1)

[= 1]

maraz : < Ar. Hastalık.

m. + lar (17a/14), (17a/5),

(24a/1), (28a/4)

m. + ları (17a/15)	[= 2]
m. + larından (32a/5)	māş : <Ar. Börülceye benzeyen bir tür fasulye, mürdümük; (<i>Lathyrus sativus</i>).
[= 6]	m. (29a/11), (34a/8)
mārul : <Gr. Birleşikgillerden, salatası yapılan, çiğ olarak yenebilen, yeşil ve bol yapraklı bitki; (<i>Lactuca sativa</i>).	[= 2]
m. (31a/13), (33b/3)	maşrıķ : <Ar. Güneşin doğduğu yer veya yön, gün doğusu, doğu, şark, mağrip karşıtı.
[= 2]	m. + a (12a/3)
māsik : <Ar. 1. Yapışkan. 2. Tutan, zapteden.	[= 1]
m. (8a/13)	māye : <Far. Maya, öz, asıl, cevher, yaratılış, seciye.
[= 1]	m. + dedür (3a/13)
maşnū'āt : <Ar. Sanatle yapılmış şeyler.	m. + den (3a/15)
m. + ında (1b/9)	m + yile (3a/12)
[= 1]	m. + sinden (26a/2)
maştakī : <Gr. Sakız ağacı, fıstık ağacı vb. kabuğundan elde edilen sakız, bir çeşit reçine. (<i>Pistacia lentiscus</i>).	[= 4]
m. (39b/14), (40a/1)	māyhūş : <Far. Tadı şekerli ve az ekşi olan.

m. (35b/6)	m. (17b/15)
m. + nāruḡ (36b/6)	m. + a (21b/7), (24a/7)
[= 2]	m. + ı (11a/13), (11a/8), (6a/9)
māyil : < Ar. Andırır, benzer. “mā’il”	m. + ın (11a/6), (11a/7), (19a/4)
m. + dür (31b/4), (32b/10), (32b/11), (32b/12)	m. + ından (11b/15), (27b/6), (9a/7)
m. + ola (5b/6)	m. + lardan (13a/5), (30a/2), (6a/9)
[= 5]	[= 15]
mā-yucib : < Ar. Uyduḡu şey	māzū : < Far. Mazı; (<i>Thuya</i>).
m. (8b/4), (9a/14)	m. + yı (41a/13)
[= 2]	[= 1]
māzārr : < A. Zararlar, ziyanlar.	mecārī : < Ar. 1. Su yatakları.
m. (23a/11)	m. + si (7b/11)
m. + ı menāfi‘den (1b/8)	[= 1]
m. + ın (20a/15), (23a/12)	meger : < Far. Eḡer, o durumda.
[= 4]	m. (19a/8), (20a/10)
māzarrat : < Ar. Zarar, ziyan; zarar verme, dokunma.	[= 2]

mekārih : <Ar. Tiksinilecek şeyler;
dertler, sıkıntılar.

m. + den (15a/15), (1b/9)

[= 2]

mekkī : Mekke şehrine ait, Mekke ile
ilgili (şey).

m. (41b/4)

[= 1]

melāşere : <Ar. Rezene; (*Foeniculum
vulfare*). “mālsara”

m. + şuyıyla (27a/7)

m. + tohumı (27a/6)

[= 2]

melceü'l-efāzıl : <Ar. Bilginlerin
sığındığı yer.

m. (2b/13)

[= 1]

memdūh : <Ar. Medholunmuş,
övülmüş; övülecek.

m. (2a/3)

[= 1]

memleket : <Ar. Ülke; şehir.

m. + ine (2b/9)

[= 1]

memleketü : bk. memleket

m. (2b/14)

[= 1]

men : Ben. Teklik birinci kişiyi
gösteren söz.

m. (1b/15), (2b/6), (3a/3)

[= 3]

men : <Ar. Kim, kim ki.

m. (1b/10)

[= 1]

men^c : <Ar. Engelleme, engel olma,
durdurma.

m. + éder (10b/13), (12b/12),
(12b/5), (35b/4), (36a/4), (39b/15),
(41b/5), (8b/12)

m. + éderüz (7b/15)

m. + étdiler (11a/14), (11b/1)

m. + étmek (17b/10)

m. + étmeye (14b/8)

m. + kıldılar (11b/2)

[= 14]

menāfi^c : < Ar. Yararlar, faydalar.

m. (23a/11)

m. + den (1b/8)

m. + in (20a/15), (23a/11)

[= 4]

menāfi^cat : bk. menāfi^c

m. (36b/10)

[= 1]

menāfi^ci'l-ḥammām : < Ar. Hamamın
faydaları.

m. (21a/1)

[= 1]

menāfi^ci'l-ḥareket : < Ar. Hareketin
faydaları.

m. (13b/13)

[= 1]

menāfi^ci'l-iḡtisal : < Ar. Yıkanmanın
faydaları.

m. (23a/1)

[= 1]

menāfi^ci'l-ḳay³: < Ar. Kusmanın
faydaları.

m. (17b/15)

[= 1]

menevüş : < Far. 1. Menengiç, sakız
ağacının yemişi, çitlembik. 2. Menevşe;
(*Viola tricolor*).

m. (19a/11), (19a/11) ,(32a/14)

[= 3]

menfa'at : < Far. Menfaat, yarar.

m. (21b/7)

m. + de (29a/13)

m. + i (21b/7)

m. + in (19a/6)

m. + leri (24a/7)

m. + lerin (13b/14)

[= 6]

meni : bk. menī

m. + si (26a/8)

m. + sin (3a/13)

m. + sindedür (3a/14), (3b/3)

m. + sinden (3a/12), (3b/4)

m. + siyile (3a/11)

[= 7]

menī : < Ar. Neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu, bel suyu, bel, atmık, er suyu, nutfe, sperma.

m. (30b/5), (31a/10), (31b/5), (3a/15), (3b/2)

[= 5]

mensūb : < Ar. Bir kimse, bir görüş veya şeyle ilgisi, bağı bulunan, ilgili, ait.

m. + olanlar (3a/1)

[= 1]

mercimek : < Far. 1. Mercimek. 2. Bu bitkinin çorbası ve yemeği yapılan, besin değeri yüksek, yassı ve yuvarlak taneli tohumu; (*Lens culinaris*).

m. (15a/7), (30a/6), (33b/10), (33b/9), (6a/2), (7a/12)

[= 6]

merkaşışā : < Ar. Göz taşı ve rûşena taşı denen maden.

m. (15b/1)

[= 1]

merrāt : < Ar. Defalar, kerreler.

m. + ile (18b/12)

[= 1]

mersin : <Gr. Mersingillerden, kışın yapraklarını dökmeyen, Akdeniz sahillerinde çok bulunan, eğri büğrü gövdeli, beyaz çiçekli, hoş kokulu, uzun ömürlü ağaç; (*Myrtus communis*).

m. + yemişi (34a/1)

[= 1]

merṭūb : <Ar. Rutubetli, nemli, ıslak.

m. (21b/14), (5a/3)

m. + olur (17a/9)

[= 3]

mesāmm : <Ar. Cilt üzerindeki küçük delikler.

m. + eder (21a/12)

m. + ı (22b/12)

m. + ları (22b/15)

[= 3]

meselā : <Ar. Misal olarak, şunun gibi, söz gelişi.

m. (7b/11)

[= 1]

mesīhī : <Ar. Meşhur bir hekim, Ebu Sehl. (öl. 1010-1011?)

m. (2b/8)

[= 1]

meşgūl : <Ar. Bir işle uğraşan.

m. (23b/13), (9b/7)

m. + eder (9b/9)

m. + ola (17b/9), (24b/7),
(26b/12)

m. + olası (27a/1)

m. + oldum (2b/6)

m. + olma (11a/12)

m. + olmaz (9b/10)

m. + olur (16a/12), (16a/9)

[= 12]

mevclü : Dalgalı.

m. + ola (12a/8)

[= 1]

mevcūdāt : <Ar. Var olanlar, hazır olanlar.

m. (1b/7)

[= 1]

mevīzec : <Far. Zehirli bir bitki türü, bit otu, kokar ot, mevezek, mevzek; (*Delphinium staphisagria*).

m. (41b/9)

[= 1]

mevt : <Ar. Ölüm.

m. (16a/15), (4a/14)

m. + i ṭabīī (4a/10)

[= 3]

mevz : <Far. Kuru üzüm. "meviz"

m. (31b/10)

[= 1]

mevzū^c : <Ar. Konu; geçer olan.

m. + dan (2a/13)

m. + ı (2a/12), (2a/14)

[= 3]

mevzūn : <Ar. Vezinli söz.

m. (16a/5)

[= 1]

meyl : <Ar. 1. Eğilme, eğilim. 2. Sevme, gönül akışı.

m. + eder (33b/11)

m. + étdügin (9a/12), (9a/9)

m. + i (24b/6), (2b/15), (9a/11),

(9a/9)

[= 7]

mezkūr : <Ar. Adı geçen, anılan.

m. (14a/12)

m. + den (30b/10)

[= 2]

mezkūrāt : < Ar. Adı geçenler,
anılanlar.

m. (29b/1)

m. + ı (28a/8), (4a/13)

m. + uŋ (8b/2)

[= 4]

mezlekī : bk.maştakī

m. (40b/4), (40b/9), (40a/2)

[= 3]

mısr : < Ar. Afrika da bir ülke.

m. + a (2b/6)

[= 1]

mişmiş : < Ar. Kayısı; (*Prunus
armeniaca*). “mişmiş”

m. (33b/3)

[= 1]

mīe : < Ar. Mesihî'nin tıp eserinin adı.

m. (2b/8)

[= 1]

mimmā : < Ar. Göre.

m. (4a/1), (4a/3)

[= 2]

min : < Ar. -den, -den beri.

m. (11b/7), (1b/10), (38b/11),
(8b/4)

[= 4]

mine'l-ağdiye : < Ar. Yemekten beri.

m. (8b/4)

[= 1]

mine'l-bürūd : < Ar. Soğuktan beri.

m. (38a/1)

[= 1]

mine'l-ḥarāret : < Ar. Sıcaklıktan beri.

m. (37b/12)

[= 1]

mine's-sem' : < Ar. İşitmeden beri.

m. (15b/9)

[= 1]

mine't-ṭā'āmi : < Ar. Yemekten beri.

m. (9a/15)

[= 1]

minḥa : < Ar. Ondan, bundan.

m. (6a/10)

[= 1]

miṣkāl : < Ar. Yirmi dört kırıtlık bir
ağırlık ölçüsü.

m. (26b/5), (27a/7), (39a/10),
(39a/11), (39a/12), (39a/12), (39a/13),
(39b/14), (40a/12), (40a/4), (40a/7),
(40b/11), (40b/14), (40b/5), (40b/7),
(41a/3)

[= 16]

miṣl : < Ar. Benzer, eş, tıpkı.

m. + i zālīk (29a/1)

[= 1]

misvāklan- : Misvaklanmak.

m.-alar (41b/14)

[= 1]

mizāc : < Ar. Mizaç, bir insanın
bedeninde bulunan kan, safra, sevda,
balgam unsurlarından birinin
nispetindeki yaratılıştan gelen fazlalık
sebebiyle ortaya çıkıp o insanı
benzerlerinden farklı duruma
getirdiğine inanılan hal.

m. (21a/6), (22a/3), (23a/3),
(25b/13), (28b/13), (28b/14), (7a/11),
(7a/6)

m. + a (11a/10), (20b/11),
(20b/12), (20b/12), (20b/13), (20b/14),
(20b/15), (21a/3), (21a/5), (25b/12),
(28b/5), (36b/13)

m. + ı (12b/7), (31b/6), (32a/10),
(32a/11), (32a/12), (32a/12), (32a/13),
(32a/9), (5b/6), (6a/12), (6b/12), (6b/3),
(7b/11), (7b/15), (7b/3), (32a/9)

m. + ı demevī (32a/4)

m. + ından (32a/10), (32a/11),
(32a/13)

m. + ınuñ (4a/11)

m. + ise (21b/14)

m. + laruñ (6a/11)

m. + uñ (10b/8)

[= 44]

mizāclu : Mizaçlı, bünyeye sahip.

m. (21b/15), (22a/2), (22a/5),
(25b/10), (25b/14), (28a/9), (28b/2),
(28b/3), (31b/10), (3a/8), (5a/3), (5a/3),
(5a/3), (6a/15), (6b/10), (7a/2)

m. + laruñ (36b/13)

[= 17]

muahhar : < Ar. Te'hir edilmiş,
sonraya, geriye bırakılmış; sonraki.

m. (8b/12)

[= 1]

mu'ālece : < Ar. İlaçla tedavi, sağaltım.

m. + étdüm (2b/9)

m. + si (3a/8)

[= 2]

mu'ālī : < Ar. Yücelten, yükselten.

m. (1b/12)

[= 1]

mu'ārız : < Ar. Karşı gelen.

m. + olmaya (4b/4)

[= 1]

mu'ayyen : < Ar. Belli, belirli;
kararlaştırılan.

m. + de (10a/14)

m. + dür (28a/15)

[= 2]

mu'ayyin : < Ar. Tayin eden, belirten.

m. + olur (9b/13)

[= 1]

mūceb : <Ar. Bir söz veya işin gerektirdiği, gerekli kıldığı şey.

m. + ince (2b/6)

[= 1]

mūcez : <Ar. İbnü'n-Nefis [öl. 687/1288]'in ünlü eserinin adı.

m. + de (33b/11)

[= 1]

mūcib : <Ar. Lazım gelen, gereken, gerektiren.

m. + dür (27b/13), (8a/9)

m. + dürler (10a/5), (4a/6)

m. + i (8a/11)

[= 5]

muhaffif : <Ar. Hafifleten, hafifletici

m. + dür (35a/11)

[= 1]

muğallī : 1. Galeyan haline getirilmiş, iyice kaynatılmış. 2. Papatya, ıhlamur, hatmi gibi çiçeklerin kaynatılmış suyu.

m. (19b/4)

[= 1]

muḥāl : <Ar. Mümkün olmayan, olamaz, olmaz, olmayacak.

m. + dur (13b/1)

[= 1]

muḥālefet : <Ar. Muhaliflik, uygunsuzluk, aykırılık.

m. + étmek (10b/2)

m. + étmeye (19b/2)

[= 2]

muḥālif : <Ar. Uygun olmayan, uymayan, benzemeyen (şey), aykırı.

m. + ise (7b/11)

[= 1]

muḥallil : <Ar. Parçalara, unsurlara ayıran, tahlil eden.

m. + dūr (27b/14)

[= 1]

muḥammed : Peygamber adı.“Hz. Muhammed”

m. (1b/12)

[= 1]

muḥammed bin zekeriyyā : < Ar. Meşhur bir hekim, er-Razi (ö. 925).

m. (2b/7)

[= 1]

muḥammed ibn maḥmūd şirvāni : < Ar. Meşhur bir hekim, Şirvani (öl. 1438?).

m. + yem (2a/1)

[= 1]

muḥāṭara : < Ar. Zarar, ziyan.

m. + dur (22b/9)

[= 1]

muḥkem : < Ar. Dayanıklı, güçlü duruma getirilmiş, sağlamlaştırılmış, sağlam, kuvvetli, metin.

m. + éder (6a/6)

m. + ola (12a/2)

[= 2]

muḥkemlig : Muhkemlik.

m. + i (3b/10)

[= 1]

muḥrika : < Ar. Ateşli, hararetli.

m. (35a/11)

[= 1]

muḥtāc : < Ar. Muhtaç.

m. + dur (16a/10), (34b/7),

(7b/15), (9a/8), (13b/1)

m. + dururlar (6a/8)

m. + ise (8b/3)

m. + olduğın (13a/15)

m. + olmaya (30a/15), (34b/6)

[= 10]

muhtaşar : <Ar. İhtisar edilmiş,
kısaltılmış, kısaltma, kısa.

m. + ı (3a/5)

m. + ı müfīd (3a/4)

[= 2]

muhtaşşaya: <Ar. Yetkin, yetkili,
uzman.

m. (14a/7)

[= 1]

muhtelif : <Ar. 1. Zıt. 2. Türlü, çeşitli.

m. (18b/1), (18b/2), (18b/4),
(28a/4), (28a/4)

m. + dūr (4b/7)

[= 6]

muhtevī : <Ar. İhtiva eden, içine alan,
içinde bulunduran, kavrayan.

m. + ārā-yı cemile(3a/5)

[= 1]

muḳadder : Takdir olunmuş, değeri
bilinmiş.

m. + dūr (4a/10)

[= 1]

muḳaddime : <Ar. Giriş, ön söz.

m. (3a/7)

[= 1]

muḳārin : <Ar. Bitişik, ulaşmış,
erişmiş, yaklaşmış, bir yere gelmiş.

m. (2a/8)

[= 1]

muḳaşşer : <Ar. Taksir edilmiş,
kabuğu soyulmuş.

m. (37b/12)

[= 1]

muḳattı' : <Ar. Kesici, keskin.

m. (5b/8)

m. + dur (29b/7)

[= 2]

muḳavvī : <Ar. Kuvvet veren, kuvvetlendirici.

m. + dūr (25a/14), (25b/10),
(25b/14), (25b/7)

[= 4]

muḳavviyāt : <Ar. Kuvvetlendiriciler.

m. (25a/5)

m. + in (25a/6)

[= 2]

muḳayyed : <Ar. Bağlı olan, bağlanmış.

m. + olma (27b/4)

[= 1]

muḳl : <Ar. Günlük ağacı, sığla ağacı; muḳl-ı azrak ve muḳlü'l-yehud olmak üzere başlıca iki türü vardır; (*Boswellia carteri*).

m. + ı yehūdī (27a/5), (41a/12)

[= 3]

muḳtezā : <Ar. İktiza etmiş, lazım gelmiş.

m. + sinca (4a/11)

[= 1]

mūm : <Far. Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak suretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı.

m. + ıla (41b/10)

[= 1]

munzic : <Ar. Hazmettirici, sindirici.

m. + ı muḳallī (19b/4)

[= 1]

murād : <Ar. 1. İstek, dilek. 2. Amaç, erek, gaye.

m. + inca (12b/10)

[= 1]

murtażā : < Ar. İrtiza edilmiş,
beğenilmiş, seçilmiş.

m. + yı müctebā (1b/12)

[= 1]

muştafa : < Ar. Peygamberimizin
adlarından biri.

m. + nuḡ (1b/12)

[= 1]

muḡāla'a : < Ar. Okuma.

m. + kılanlar (3a/9), (4b/14)

[= 2]

muḡbika : < Ar. Bürüyen.

m. (35a/11)

[= 1]

muḡteber : < Ar. İtibarlı, hatırı sayılır,
saygın.

m. (2b/7)

[= 1]

muḡtedil : < Ar. İlimli, orta.

m. (13b/14), (14a/2), (14b/14),
(19a/6), (19a/7), (23b/10), (23b/4),
(28a/8), (30b/12), (30b/2), (30b/9),
(31a/11), (39a/5), (5a/3), (9b/2), (9b/3)

m. + dendür (30b/3), (30b/4)

m. + dür (30a/13), (30b/9),
(31a/10), (31a/8), (32b/11), (32b/12),
(32b/14), (32b/15), (32b/8), (32b/9),
(33a/1), (33b/10), (33b/4), (33b/5),
(34a/10), (34a/8)

m. + dürler (33a/5), (34a/9)

m. + eyler (23b/5)

m. + ola (16b/5), (16b/7),
(20b/6), (23a/13), (30a/14), (5a/7),
(7b/3)

[= 44]

muḡtedilü'l-mizāc : < Ar. İlimli mizaç.

m. (5a/2)

[= 1]

mu'terif : < Ar. Bir suçu veya gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklayan, açıkça söyleyen, itiraf eden (kimse).

m. + ola (1b/9)

[= 1]

muttaşıl : < Ar. Ara vermeksizin, devamlı olarak, aralıksız, biteviye.

m. + ola (16b/6)

[= 1]

muvāfık : < Ar. Uygun, yerinde.

m. (30b/8), (9b/13)

m. + dur (10b/1), (21a/3),
(21a/5), (25b/11)

m. + durlar (25b/12)

m. + éder (27b/15)

m. + ısa (8a/1)

m. + ola (7b/10), (9a/6)

m. + olmaya (9a/4)

[= 12]

mu'zādde : < Ar. Karşıt, zıt.

m. + siyile (4a/8)

[= 1]

mübdi' : < Ar. İbda eden, îcadeden, yeni şeyler bulan, söyleyen.

m. + i (1b/5)

[= 1]

müberrid : < Ar. Soğutan, soğutucu.

m. (35a/11)

[= 1]

mübtelā : < Ar. Düşkün, tutkun.

m. + éderler (24a/8)

[= 1]

müceffifāt : < Ar. Tecfif ediciler, kurutucular.

m. + dan (27b/9)

[= 1]

mücerreb : < Ar. Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.

m. (26a/8)	müfred : < Ar. Tek, yalnız; basit; tekil.
m. + dür (15b/9), (26a/11), (26a/3), (26b/2), (26b/8)	m. (19a/15)
[= 6]	[= 1]
mücerred : < Ar. Tek, yalnız.	müfriṭ : < Ar. İfrat eden, sınırı geçen, ileri vardıran, aşırı.
m. (7a/14), (7b/1), (7b/2)	m. (13b/15), (14b/10)
[= 3]	[= 2]
müctebā : < Ar. Seçilmiş, seçkin.	müfsid : < Ar. İfsad eden, bozan.
m. (1b/12)	m. + i (4b/4)
[= 1]	[= 1]
müdāvet : < Ar. Devam etme.	müherra : bk. müherrā
m. + den (29b/11)	m. + ola (18b/7)
m. + étmek (15a/13)	[= 1]
[= 2]	müherrā : < Ar. Kaynama, iyice kaynama.
müfid : < Ar. Faydalı.	m. (36a/15)
m. (3a/4)	m. + bişüreler (25b/4)
m. + dür (31a/12), (38b/7)	m. + olunca (18b/13), (30b/5)
[= 3]	

[= 4]

müheyyā : < Ar. Hazırlanmış olan.

m. + éder (18a/7)

[= 1]

mükerrer : < Ar. Tekrarlanmış.

m. + ét (36b/2)

[= 1]

mülâttıf : < Ar. Yumuşatıcı.

m. (29a/4), (29b/5), (5b/8)

m. + dandur (29b/6), (29a/14)

[= 5]

mülāyim : < Ar. Uygun, yumuşak
huyly.

m. (9a/4)

[= 1]

mülāzemet : < Ar. Bir işle devamlı
meşgul olma.

m. + étdüm (2b/8)

[= 1]

müleyyin : < Ar. Telyin eden, linet
veren, yumuşatan, yumuşatıcı.

m. (8a/14), (8b/11), (8b/12),
(8b/7), (8b/7), (8b/9)

[= 6]

mülezziz : < Ar. Lezzet veren.

m. (26b/13)

[= 1]

mülezzizāt : < Ar. Lezzet verenler.

m. (26b/9)

[= 1]

mülūkī : bk. cevāriş

m. (39a/9)

[= 1]

mümkın : < Ar. 1. Olabilir. 2.
Muhtemel, olası.

m. (13b/9), (2b/4)

[= 2]

mümtelī : < Ar. 1. Dolu, dolmuş, 2.

Mide dolgunluğuna uğramış olan.

m. (17a/12), (23a/15)

[= 2]

münāsib : < Ar. Uygun, yerinde.

m. (10a/6), (16b/15), (19a/9),
(24b/11), (5a/4), (5b/13), (5b/7), (6b/1),
(6b/10), (7a/12), (7a/15), (7a/4), (7b/1),
(7b/12), (7b/2), (7b/3), (7b/4), (7b/6),
(8a/13), (8a/14), (8a/2), (8a/3), (8a/5),
(8a/7), (9a/12), (9a/5), (9a/9)

m. + di (20b/15)

m. + dür (19a/12), (20b/14),
(20b/15), (28b/3), (28b/4), (28b/6),
(29b/10), (29b/5), (30a/11), (30a/14),
(32a/2), (33a/9), (5a/13), (5b/2), (6a/1),
(6a/4), (8a/12)

m. + oldur (18a/12), (22a/3),
(29a/12), (8b/1)

m. + oldurur (21b/13)

[= 50]

münhall : < Ar. Açılan, çözülen.

m. + oluban (3b/14)

[= 1]

münhall : bk. münhall

m. + olmağa (6a/7)

[= 1]

münşī : < Ar. İnşa eden, yapan.

m. (1b/5)

[= 1]

müntefi^c : < Ar. İntifa eden,
menfaatlener, yararlanmış.

m. (2a/3)

[= 1]

müntehā : < Ar. Nihayet bulmuş.

m. + yı ^cömrine (4b/9)

[= 1]

münkadu'z-zu'afā : < Ar. Boyun eğen
zayıflar.

m. + y1 (2b/13)

[= 1]

mürebba : <Ar. Kaynatılıp kıvama getirildikten sonra dondurulan meyve suyu tatlısı.

m. (27a/5)

[= 1]

mürr : <Ar. Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kokulu reçine sakızı.

m. (25b/14), (38a/2), (41b/13)

[= 3]

mürür : <Ar. 1. Geçme. 2. Sona erme.

m. + ı eyyāmıla (13b/6)

[= 1]

müsāade : <Ar. 1. İzin. 2. Yardım.

m. + éde (3b/8)

m. + édevüz (3b/15)

m. + étmesevüz (3b/12)

[= 3]

müshil : <Ar. Bağırsakların çalışmasını sağlayan, kabızlığı giderici, dışkının kolayca dışarıya atılmasına yarayan ilaç.

m. (34a/12)

m. + lerden (19a/15)

[= 2]

müstaḥikḳ : <Ar. Hak etmiş, hak kazanmış, layık.

m. + olmak (2b/3)

[= 1]

müsteān : <Ar. Kendisinden yardım istenen, yardımı dilenen (Allah).

m. + ı (2b/4)

[= 1]

müstesḳī : <Ar. İstiska olmuş, karnı su toplamış.

m. + ola (22a/7)

[= 1]

müşg : <Far. Misk.

m. (15b/3), (26b/4), (38a/6)

[= 3]

müştemil : <Ar. Kavrayan, saran, içine alan.

m. (3a/5)

[= 1]

müta'ayyin : <Ar. Belli, meydanda olan; karar verilmiş.

m. + oldı (13b/11)

[= 1]

müte'affin : <Ar. Taaffün eden, bozulup fena kokan; kokmuş, çürük.

m. + olur (13a/9)

[= 1]

mütecellî : <Ar. Tecellî eden, görünen, meydana çıkan.

m. + olmak (2b/3)

[= 1]

mütehayyile : <Ar. Hayal dünyası.

m. + si (14a/9)

[= 1]

mütehayyir : <Ar. Hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış.

m. (1b/4)

m. + kılur (10b/13)

[= 2]

müyesser : <Ar. Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.

m. + olmaz (2b/5), (4b/10)

[= 2]

müzehheb : <Ar. Tezhibolunmuş, altın suyuna batırılmış. 2. Yıldızlanmış.

m. (15a/12)

[= 1]

müzekkî : <Ar. Tezkiye eden, temizleyen, aklayan.

m. (1b/12)

[= 1]

müzmin : <Ar. Devam edip giden,
süregelen, kronik.

m. (14b/6)

[= 1]

-N-

nabaḳ : <Ar. Bir cins erik ağacı ve
meyvesi. “nabḳ”

b. (33b/1)

[= 1]

nā-cār : <Ar. Çaresiz, biçare. “nā-çār”

n. (14a/3), (16a/12), (16a/13),
(16a/14), (19a/14), (29b/14), (3b/13),
(4a/4), (4a/7), (8b/11), (8b/12), (9b/10),
(9b/3)

[= 13]

nāfi^c : <Ar. Menfaatli, faydalı.

n. (19a/7)

n. + dür (18b/11), (23a/8),

(38a/14), (39a/1), (39b/14), (40b/15)

n. + êde (40a/15), (40b/11),

(41a/15), (41a/3)

n. + eyle (37b/11)

n. + gele (38a/13), (38a/8),

(38b/7), (39a/7), (40a/12), (40a/4),

(40a/7), (40b/8), (41b/14)

n. + ola (35b/3), (39a/1),

(39b/14), (41a/10), (41a/12), (41b/5),

(41b/7)

[= 28]

naḳıṣlu : Nakışı olan, süslemesi olan.

n. (15a/12)

[= 1]

naḳl : <Ar. Aktarma, taşıma, geçirme.

n. + êde (10b/3), (10b/4)

n. + êdevüz (11b/11), (13b/13)

n. + êtmek (10a/15)

[= 5]

na‘māe’l-vāfiḥ : <Ar. Evet, kesinlikle
öyle.

n. (1b/10)	n. + ı hindî (40b/5)
[= 1]	[= 2]
namārbor : <Far.-T. Bir tür bağırsak paraziti. "namāzboz"	nār : <Far. Nar ağacı ve meyvesi; (<i>Punica granatum</i>).
n. + ları (40b/15)	n. (11b/3), (34a/1), (41b/13)
[= 1]	n. + ıla (11b/3)
na'nā : <Ar. Nane; (<i>Mentha piperita</i>).	n. + ın (35b/6)
n. (29b/8), (35b/9)	n. + uñ (36b/6)
[= 2]	n. + uñsuyı (5b/9)
na'ne : bk. na'nā	n. + yemeği (11b/3)
n. (19b/7)	[= 8]
[= 1]	nās : <Ar. İnsanlar; halk, herkes.
nānḥuvāh : <Far. Anason; (<i>Pinpinella anisum</i>).	n. + uñ (2a/1)
n. (38b/2)	[= 1]
[= 1]	nāṭıka : <Ar. Düşünüp söyleme hassası, kuvveti.
nānḥuvah : bk. nānḥuvāh	n. + yı (2b/3)
n. (40a/5)	[= 1]

nażc : <Ar. Pişme, olma, kıvam bulma, olgunluk.

n. + éder (3b/5), (21a/15),
(21b/3)

n. + larından (21b/1)

[= 4]

nezle : <Ar. Nezle; soğuk almaktan ileri gelen, burun akması, aksırma ile beliren hastalık, ingin, dumağı, zükam.

n. (28a/13)

[= 1]

nāziik : <Far. Nazik, ince.

n. + olupdur (22a/12)

[= 1]

ne : Ne.

n. (10b/7), (12b/2), (14b/14),
(14b/14), (16a/7), (16b/7), (16b/7),
(16b/8), (16b/9), (21b/12), (21b/12),
(21b/12), (27b/8), (36a/6), (4b/10),

(4b/11), (4b/11), (4b/11), (4b/12),
(4b/12), (4b/12), (9b/1)

[= 22]

nebīz : <Ar. Hurma veya arpadan yapılan bir çeşit şerbet, boza.

n. + ile (26a/6)

[= 1]

nef : <Ar. Fayda, yarar.

n. + i (26a/6)

n. + in (13a/13)

[= 2]

nefes : <Ar. Nefes, soluk.

n. + i (35b/11)

[= 1]

nefh : <Ar. Üfürme

n. + i (16b/8)

[= 1]

nefret : <Ar. Bir şeyi veya bir kimseyi beğenmemekten, kötü bulmaktan ileri

gelen şiddetli itici duygu, iğrenç bulup
tiksenme.

n. (19b/6)

[= 1]

nefs : < Ar. Can, ruh, hayat.

n. (19b/6)

n. + e (14b/3), (14b/4), (14b/5)

n. + i nâṭıkayı (2b/3)

n. + inde (2a/3)

n. + i zâkiyesi (1b/13)

[= 7]

nefsānī : < Ar. Nefisle ilgili.

n. (17b/1)

n. + nūj (3b/9)

[= 2]

nekim : Nitekim.

n. (13a/9), (30a/10), (39b/8),
(3a/8)

[= 4]

nergis : < Far. Nergis çiçeği,
zerrinkadeh çiçeği; (*Narcissus*).

n. (26a/13)

n. + i (18b/12)

n. + soğanın (18b/7)

n. + üj (18b/6)

[= 4]

nesne : Nesne, şey.

n. (19a/15), (19a/8), (19b/11),
(6a/7)

n. + den (4a/9)

n. + ler (11a/4), (11a/9),
(18b/11), (18b/3), (22b/10), (22b/10),
(25b/3), (28b/15), (29a/10), (29a/11),
(29b/5), (29b/7), (29b/9), (30a/5),
(32b/8), (34a/8), (5b/10), (7a/13)

n. + lere (15a/12), (15a/9),
(27b/4)

n. + leri (10b/6), (15a/13),
(23a/1), (26b/10), (29a/15)

n. + lerile (22b/15)

n. + yi (25a/8)

[= 33]

nesrīn : <Far. Bir tür yaban gülü.

n. + yağın (16a/1)

[= 1]

neşāt : <Ar. Sevinç, neşe, şenlik.

n. + da (39b/8)

n. + in (23a/4)

n. + vērür (36a/3)

[= 3]

ne'üzübillāh : <Ar. 1. Allah'a sığınırız.

2. Allah korusun.

n. (11b/4)

[= 1]

nev' : <Ar. 1. Çeşit, türlü. 2. Cins. 3.

Sınıf.

n. + den (11b/11)

n. + dür (14b/9), (29a/5)

n. + i (16b/2), (16b/2), (41a/12)

n. + i ağdiye (29b/10), (29b/12)

n. + i ağdiyenün (29b/15)

n. + i eṭ'ime (30a/14)

n. + i eṭ'imeye (6a/7)

n. + i gızā (29a/11)

n. + i insānı (1b/6)

n. + i mülattıf (29b/5)

[= 14]

nevm : <Ar. Uykü.

n. (10a/4)

[= 1]

ney : <Far. Üflemeli bir çalgı.

n. (16a/4)

[= 1]

nezle : bk. nāzle

n. (39b/6)	[= 1]
n. + lerden (22a/14)	n̄lūfer : <Far. Nilüfer çiçeği;
n. + olana (23a/5)	(<i>Nymphea</i>).
n. + yi (17a/14), (21a/15)	n. (35a/6)
[= 5]	n. + şuyım (20a/5)
nice : Nice, kaç, ne kadar; birçok.	n. + yabragından (35a/8)
n. (10b/10), (12b/2), (15b/10)	[= 3]
n. + si (15a/5), (15a/5)	n̄im : <Far. Yan, yarım, buçuk.
[= 5]	n. (38b/5), (40b/4)
nigendelü : <Far. Dikişli.	[= 2]
n. (27b/5)	n̄im-biriş : <Far. Yarı pişmiş, rafadan.
[= 1]	n. (25b/15), (25b/8), (38a/12)
n̄ik : <Far. İyi, hoş, güzel.	n. + yumurda (5a/14)
n. (41a/8)	[= 4]
[= 1]	n̄im-kūft : <Far. Yarı dövülmüş.
n̄il : <Far. Mısır'dan geçip Akdeniz'e	n. (39a/4)
dökülen nehir.	[= 1]
n. + şuyındadır (12a/10)	nisbet : <Ar. Kıyaslama, ölçü; göre.

n. (33b/13)

[= 16]

[= 1]

nişā : <Far. Nişasta.

n. (37b/13)

[= 1]

nişāsta : <Far. Mısır, buğday vb. tahıllardan, mercimek, bezelye gibi baklagillerden ve patatesten elde edilen ve besin maddesi olarak kullanılan una benzer madde.

n. (33a/8)

[= 1]

niteki : bk. nitekim

n. (35a/10)

[= 1]

nitekim : Nitekim, gerçekten.

n. (11a/11), (20b/14), (22a/10), (29a/6), (2a/4), (36a/13), (3a/12), (3a/12), (3a/14), (3b/1), (4a/11), (4a/14), (4a/2), (4a/9), (9a/2), (9a/3)

nizāmü'l-memālik : <Ar.

Memleketlerin düzeni.

n. (2b/12)

[= 1]

noḥūd : <Far. Nohut; (*Cicer arietinum*).

n. (31b/13), (38a/7)

n. + ābı (28b/15)

n. + dan (31b/14)

n. + ı (25b/5)

n. + ıla (25b/4)

n. + uḡ (31b/11)

[= 7]

noḥūdca : Nohut tanesi büyüklüğüne yakın.

n. (37b/10)

[= 1]

noḥūdça : bk. noḥūdca

n. (26a/2)

[= 1]

noḵsān : < Ar. Eksik.

n. + ı hazmadur (8a/11)

[= 1]

nu‘adidu : < Ar. Hazırlıyoruz.

n. (1b/10)

[= 1]

nūr : < Ar. Aydınlık, ışık, parıltı, ziya.

n. + ı (39b/8)

n. + in (15a/15), (15a/5),
(15b/8), (16b/11), (18a/4), (18a/6),
(23b/9)

n. + ını (15a/14)

[= 9]

nuṭḵ : < Ar. Nutuk, söz; konuşma,
söyleyiş.

n. (1b/7)

[= 1]

nūfūs : < Ar. Ruhlar, canlar.

n. + ı zākiyye (1b/12)

[= 1]

-O-

od : Od, ateş.

o. (34b/10), (39a/14)

o. + dan (35a/1), (36b/1),
(39b/1)

o. + ıla (35b/2), (36a/12),
(36b/8), (37a/3), (37b/2), (39a/5)

[= 11]

oḡlaḵ : Keçi yavrusu.

o. (30b/7)

o. + eti (5a/10), (5a/12)

[= 3]

oḡlan : Çocuk.

o. (24b/11), (24b/9)

o. + a (24b/12)

[= 3]	(13b/7), (13b/9), (14a/12), (15a/3),
oğlancuk : Çocuk, küçük çocuk.	(16a/1), (16a/3), (16a/4), (17a/12),
o. + lara (23a/5)	(17a/12), (17a/2), (17a/3), (17b/7),
[= 1]	(18a/15), (18a/6), (18b/11), (18b/13),
okı- : Okumak.	(18b/15), (18b/8), (19a/1), (19a/15),
o.-mağdan (15a/10)	(19a/2), (19b/11), (19b/2), (1b/13),
[= 1]	(1b/3), (20a/13), (20a/3), (20a/5),
okımaıklık : Okuma durumu.	(20a/6), (20b/10), (20b/11), (20b/13),
a. + dur (14a/11)	(20b/9), (21b/5), (22a/9), (22b/14),
[= 1]	(22b/15), (22b/4), (22b/5), (24a/8),
okıt- : Okutmak.	(24b/12), (24b/14), (24b/6), (24b/8),
o.-mağ (25a/15)	(25a/14), (25a/3), (25a/8), (25b/3),
[= 1]	(26a/12), (26a/3), (26b/10), (26b/14),
ol : O.	(26b/2), (26b/6), (26b/6), (27a/2),
o. (10a/1), (10a/4), (10b/14),	(27a/3), (27a/4), (27a/4), (28a/2),
(10b/15), (10b/6), (11a/2), (11a/9),	(28a/4), (28b/6), (29a/10), (29a/11),
(11b/14), (11b/15), (11b/4), (12b/12),	(29a/15), (29a/4), (29a/5), (29a/8),
(12b/3), (12b/5), (13a/5), (13a/7),	(29b/13), (29b/14), (29b/3), (29b/3),
(13b/15), (13b/2), (13b/5), (13b/6),	(29b/5), (29b/7), (29b/7), (29b/9),
	(2a/11), (2a/12), (2a/14), (2a/5), (2a/6),
	(30a/13), (30a/14), (30a/3), (30a/4),
	(30a/5), (30a/8), (30a/9), (30b/1),
	(30b/1), (30b/3), (30b/5), (30b/7),
	(31a/3), (31a/9), (31b/12), (31b/4),

(32a/2), (32a/6), (32b/10), (32b/11),
(32b/8), (32b/9), (32b/9), (33a/6),
(33a/7), (33a/9), (33b/8), (34a/8),
(34a/8), (34b/1), (34b/10), (34b/10),
(34b/13), (34b/15), (34b/3), (34b/9),
(34b/9), (35a/2), (35b/1), (35b/15),
(35b/2), (36a/11), (36b/1), (36b/5),
(36b/7), (37a/13), (37a/15), (37a/2),
(38b/8), (39a/14), (3a/1), (3a/3),
(3b/11), (3b/13), (3b/15), (3b/4), (3b/5),
(3b/6), (40a/2), (40b/2), (40b/6),
(41a/9), (41b/10), (41b/8), (4a/6),
(4a/7), (4b/2), (4b/3), (4b/6), (4b/8),
(5a/4), (5b/10), (5b/2), (5b/8), (6b/2),
(7a/13), (7a/3), (7a/4), (7b/10), (7b/10),
(7b/12), (7b/15), (8a/1), (8a/11), (8a/2),
(8a/3), (8a/5), (8a/8), (8a/9), (8b/12),
(9a/12), (9a/4), (9a/5), (9a/6), (9b/12),
(9b/3), (9b/6)

[= 197]

ol- : 1. Olmak. 2. Bulunmak, mevcut
olmak. 3. Meydana gelmek, ortaya
çıkmaq, görünmek. 4. İyileşmek,

sağlıklı duruma gelmek. 5. Hastalığa
yakalanmak, tutulmak.

o.-a (22b/11), (10a/11),
(10a/13), (10a/15), (11b/10), (11b/3),
(12a/10), (12a/12), (12a/2), (12a/3),
(12a/4), (12a/4), (12a/5), (12a/5),
(12a/6), (12a/7), (12a/8), (12b/14),
(12b/7), (13a/1), (13a/11), (13a/2),
(13a/4), (13a/4), (13a/6), (14a/12),
(14a/2), (14a/3), (14b/14), (14b/5),
(15a/2), (15a/3), (15b/1), (15b/14),
(16a/13), (16a/14), (16b/14), (16b/5),
(16b/6), (16b/7), (16b/7), (16b/9),
(16b/9), (17a/11), (17a/3), (17a/6),
(17b/13), (17b/9), (18a/12), (18a/5),
(18a/5), (18b/1), (18b/5), (18b/7),
(19a/11), (19a/2), (19a/9), (19b/3),
(19b/5), (19b/7), (19b/9), (1b/9),
(20a/11), (20a/13), (20a/3), (20a/4),
(20b/4), (20b/4), (20b/5), (20b/5),
(20b/6), (20b/7), (20b/7), (21a/5),
(21a/5), (21a/6), (21a/6), (22a/10),
(22a/2), (22a/3), (22a/7), (23a/13),
(23a/15), (23b/3), (23b/4), (24a/9),

(24b/11), (24b/7), (24b/9), (25a/12),
(25a/13), (25b/13), (25b/9), (26a/10),
(26a/6), (26a/7), (26a/8), (26a/8),
(26b/12), (26b/6), (27a/9), (29a/9),
(29a/9), (29b/6), (30a/14), (30a/5),
(30b/15), (30b/8), (31a/4), (31a/6),
(31a/7), (31a/8), (31b/1), (31b/2),
(31b/3), (32a/4), (33a/10), (34b/12),
(35a/14), (35b/15), (35b/3), (35b/6),
(35b/7), (36a/5), (36a/6), (36b/1),
(36b/2), (38b/1), (38b/11), (38b/9),
(39a/1), (39a/15), (39a/4), (39a/6),
(39b/1), (39b/14), (39b/3), (39b/5),
(39b/7), (39b/7), (39b/8), (39b/9),
(40a/3), (41a/10), (41a/10), (41a/12),
(41a/14), (41b/5), (41b/7), (4a/1),
(4a/1), (5a/7), (5b/14), (5b/2), (5b/4),
(5b/5), (5b/6), (5b/7), (6a/12), (6a/14),
(6a/14), (6a/15), (6b/1), (6b/10),
(6b/12), (6b/14), (6b/15), (6b/3), (6b/4),
(6b/4), (6b/5), (6b/5), (6b/6), (6b/6),
(6b/7), (6b/9), (7a/1), (7a/10), (7a/10),
(7a/10), (7a/12), (7a/15), (7a/15),
(7a/2), (7a/2), (7a/7), (7a/7), (7a/8),

(7a/9), (7b/1), (7b/10), (7b/11), (7b/12),
(7b/2), (7b/3), (7b/4), (8a/5), (8b/12),
(8b/14), (8b/3), (8b/7), (8b/8), (9a/1),
(9a/11), (9a/11), (9a/11), (9a/6), (9a/7),
(9b/14), (9b/2), (9b/2), (9b/5)

o.-alar (15b/8), (29a/6), (30a/8),
(30a/9), (30a/9), (30b/1), (30b/2),
(30b/2), (31a/4), (32a/4), (37a/14),
(38b/6), (39a/5), (5a/10), (5a/5), (6b/1)

o.-amam (4a/1), (4a/3)

o.-an (23a/1), (23b/7), (31a/8),
(31b/10), (35b/5), (36b/15), (8a/2),
(8a/3), (9a/1)

o.-ana (18a/3), (18a/4), (18b/1),
(23a/5), (23a/5), (33a/8), (8a/15)

o.-anı (35b/12), (8b/15)

o.-anlar (3a/1)

o.-anlara (23a/5), (36a/14)

o.-anuñ (32a/11), (32a/11)

o.-asın (22a/14), (27a/1),
(27b/6), (28a/9), (30a/2)

o.-dı (11b/11), (13b/11),
(13b/12), (2a/15), (3a/1), (4b/13),
(4b/8)

o.-duğın (13a/15), (16b/2)

o.-duğına (2a/11)

o.-duğından (13b/2), (17a/12),
(18a/11), (23a/15), (2a/12), (2a/13),
(2b/5), (30a/15), (30b/15)

o.-duğınlayın (24a/1)

o.-duğdan (11b/10), (14a/2),
(16b/4), (22b/6), (6a/3)

o.-dum (2b/6)

o.-dur (12a/1), (12a/3), (12a/4),
(12a/5), (12a/6), (12a/6), (12a/7),
(12a/8), (12a/9), (12a/9), (13a/6),
(13a/7), (14b/10), (14b/12), (14b/13),
(14b/14), (14b/15), (14b/9), (16b/11),
(16b/14), (16b/15), (16b/3), (16b/3),
(16b/5), (16b/5), (16b/6), (16b/7),
(16b/8), (18a/12), (18b/12), (19a/10),
(19b/12), (20b/3), (20b/3), (20b/4),
(20b/4), (20b/5), (20b/5), (20b/6),

(20b/7), (21b/15), (22a/3), (23a/13),
(23a/13), (23a/14), (23a/15), (23b/1),
(23b/2), (23b/2), (24b/11), (24b/13),
(24b/4), (26b/14), (27b/12), (27b/14),
(28a/1), (29a/12), (29a/5), (34b/14),
(35a/13), (35a/7), (38a/10), (38a/15),
(38a/5), (38b/9), (39a/2), (39b/10),
(40a/1), (40a/14), (40a/5), (40a/9),
(40b/12), (40b/3), (40b/9), (41a/1),
(41b/3), (5b/7), (6a/12), (6b/10),
(6b/12), (6b/4), (7a/13), (7a/3), (7a/7),
(8b/1), (8b/15), (9a/5), (9a/9)

o.-ıcı (8b/14), (8b/15)

o.-ınca (12b/10), (18b/13),
(26b/11), (30b/5)

o.-ma (11a/12), (26b/8), (27b/4)

o.-mağa (12b/4), (20b/14),
(20b/15), (27b/13), (3b/7)

o.-mağıla (4a/9)

o.-mağ (22a/1), (23b/12),
(24a/3), (24a/3), (24a/3), (2b/3), (2b/3),
(9b/8)

o.-mağdan (12b/4), (3b/8)	o.-sa (14a/9), (14a/9), (19b/9),
o.-mamağa (6a/7)	(22a/6), (24a/11), (24b/3), (4a/4),
o.-mamağ (41a/8)	(6a/5), (7b/9)
o.-mamağdan (39a/2)	o.-sun (1b/13), (1b/14)
o.-masa (16b/13), (24b/3)	o.-uban (23b/14), (3b/14)
o.-maya (10b/12), (10b/4),	o.-updur (22a/12)
(11b/12), (12a/13), (16b/6), (18a/12),	o.-ur (10a/1), (10a/5), (10a/8),
(20b/6), (20b/8), (23b/1), (23b/1),	(10a/9), (10b/10), (11a/15), (12b/14),
(24b/10), (29a/11), (30a/15), (30a/15),	(13a/11), (13a/2), (13a/8), (13a/9),
(34b/6), (35b/13), (39b/7), (4b/4),	(13b/3), (13b/4), (13b/5), (13b/7),
(7b/14), (7b/9), (8a/1), (9a/13), (9a/4)	(14a/9), (14a/9), (14b/3), (16a/12),
o.-mayan (8a/6)	(16a/15), (16a/9), (17a/14), (17a/14),
o.-mayınca (13a/10)	(17a/8), (17a/8), (17a/9), (17a/9),
o.-maz (10a/13), (10a/8),	(17b/6), (17b/7), (17b/8), (18a/11),
(11b/9), (21b/7), (2b/5), (34b/4),	(18a/8), (18a/9), (19a/9), (20a/10),
(4b/10), (9b/10)	(20a/9), (21b/6), (22a/6), (22b/1),
o.-mazdan (8b/9)	(22b/11), (23b/10), (23b/11), (23b/12),
o.-mazise (19a/13)	(23b/15), (23b/7), (24a/2), (24b/10),
o.-mazsa (19a/14)	(25a/1), (27b/12), (27b/13), (28a/1),
o.-mış (33a/9), (36a/3), (38b/9)	(28a/2), (28a/4), (28a/7), (29a/5),
	(29b/15), (30a/1), (30b/4), (31a/4),
	(31b/2), (31b/3), (34b/3), (34b/4),
	(3b/4), (4a/10), (4a/6), (4b/3), (4b/7),

(7a/11), (8b/10), (9b/11), (9b/13),

[= 1]

(9b/13), (9b/4), (9b/9)

olun- : Olunmak.

o.-urlar (6a/15)

o.-dı (18b/12), (36a/13), (4a/3),

o.-urmuş (21a/10)

(6b/3)

[= 532]

o.-madı (4b/6)

olağan : Olagelen, doğal, tabii.

[= 5]

o. + dur (27b/10), (28a/14)

on : On.

[= 2]

o. (12a/1), (15b/1), (35a/14),

oldur- : Oldurmak.

(36a/11), (38b/15), (3a/7), (40a/10),

o.-ur (21b/13)

(40a/9)

[= 1]

[= 8]

olın- : Olunmak.

onar : Onar.

o.-a (19a/10)

o. (38a/15), (38b/14), (38b/6),

o.-sa (4b/2)

(40a/14), (40a/6)

o.-ur (15a/5), (21a/9), (9a/15)

[= 5]

[= 5]

onuncı : Onuncu.

olmaklık : Olmaklık, olma durumu.

o. (12a/9)

o. + ina (16a/11)

[= 1]

ortancı : Ortanca, büyüklük, irilik bakımından üç nesne arasında sondan veya baştan ikinci gelen.

o. (20b/15)

[= 1]

oruc : <Far. Dinlerde, ibadet maksadıyla şartları bildirildiği şekilde belli bir süre perhiz etme.

o. + duta (6b/9)

[= 1]

ot : 1. Ot, bitki. 2. İlaç, ecza, ilaç ham maddesi.

o. (19b/3), (19b/5), (27a/14)

o. + dan (19b/2), (20a/3), (28b/10)

o. + ı (19a/6), (27a/6), (29b/8), (29b/9), (32b/6), (32b/6), (32b/6), (38b/2)

o. + ıyla (18b/7)

o. + icdüğü (19b/15)

o. + icdükden (20a/1)

o. + ice (19a/14), (19b/4)

o. + icecek (19b/1)

o. + icmegi (15b/13)

o. + icmek (4b/12)

o. + icmekden (19b/6)

o. + kokuşu (19b/13)

o. + lar (6b/8), (39a/15)

o. + lardan (15a/8), (15b/13)

o. + larıla (28b/7), (28b/8)

o. + uş (19b/8)

[= 31]

otur- : Oturmak.

o.-a (20b/13), (22a/9), (22b/8), (7a/4)

o.-duğı (22a/4)

o.-ğan (6b/10)

o.-mağ (20b/11), (21b/13)

o.-mağdan (17b/6)

o.-maya (20a/1), (22b/3)

[= 11]

otuz : Otuz.

o. (39a/10), (40a/9)

[= 2]

otuz altışar : Otuz altışar.

o. (39a/10)

[= 1]

ov- : 1. Elini bir şeyin üzerinde bastıra bastıra gezdirmek. 2. Bir yer veya şeyi temizleyici bir madde ile sıkı sıkı sürterek temizlemek.

o.-a (24b/5)

o.-alar (14b/10), (14b/12)

o.-an (15a/2)

o.-mağı (15a/2)

o.-mağ (26a/13)

[= 6]

ova : Çevresindeki yüksek ve engebeli topraklara göre çukurda kalan geniş ve düz arazi.

o. + ya (12a/5)

[= 1]

ovdur- : Ovdurmak.

o.-mağ (22b/12), (22b/13),
(22b/14)

[= 3]

ovmaklıg : bk. ovmaklık

o. + ı (15a/3)

[= 1]

ovmaklık : Ovma durumu.

o. (14b/9)

[= 1]

oyna- : Oynamak, sallanmak, hareket etmek

o.-mağ (14b/2), (25a/11)

o.-ya (24b/5)

[= 3]	ö.-ür (41a/1)
oynamağ : (kalp) çarpmak.	[= 1]
o. + ina (36a/4)	ömr : < Ar. Ömür, hayat.
[= 1]	a. + i (4a/14), (4b/7)
-Ö-	a. + ine (4b/9)
öğüd- : Tane halindeki maddeleri bir araçla ezerek un durumuna getirmek.	[= 3]
ö.-eler (5a/6)	öñ : Önce, mukaddem, evvel.
[= 1]	ö. + din (12b/11), (16b/13), (19b/3), (22a/10), (41a/11), (8b/9), (9b/2)
öğüdül- : Öğütülmek.	[= 7]
ö.-miş (32a/7)	ört- : Kapamak.
[= 1]	ö.-eler (22a/13)
öksürük : Solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ciğerlerdeki havanın gürültülü bir şekilde ağızdan dışarı atılması.	[= 1]
ö. (28a/13), (37a/1)	örtü : Örtmek için kullanılan şey.
[= 2]	ö. + ye (16a/10)
öldür- : Öldürmek.	[= 1]

öşek : Dişleri ve tırnakları keskin ve sivri, kulaklarının uçları püsküllü, postu çok kıymetli yırtıcı hayvan, vaşak.

ö. (28b/1)

[= 1]

öt : Acılık, öd kesesi, safra kesesi.

ö. + de (13b/9)

ö. + ile (13b/8), (13b/9)

ö. + iledür (13b/8)

[= 4]

ötürü : Bir şeyden dolayı, bir şey yüzünden, dolayı.

ö. (10a/1), (10b/3), (10b/9), (11b/9), (14b/3), (14b/3), (17b/7), (17b/8), (18a/11), (22a/12), (29b/13), (30a/15), (30a/8), (30b/12), (30b/15), (3b/8), (4b/9), (6a/4), (6a/8), (7b/14), (7b/15)

ö. + dür (17a/12), (2a/12), (2a/13), (2a/13), (2b/1), (16a/9)

[= 27]

öyke : Öfke, hiddet.

ö. + sini (23b/6)

[= 1]

öyken : Akciğer.

ö. + e (31a/12)

ö. + inde (33a/8)

[= 2]

öyle : Ona benzer, onun gibi.

ö. + den (16b/13)

ö. + ye (23a/2)

[= 2]

öy(ü)n : Vakit.

ö. + i (10a/3)

ö. + inden (10a/3)

[= 2]

-P-

pālūze : <Far. 1. Soğuk yenen bir çeşit pelte. 2. Süzülmüş, saf hale getirilmiş, rafine edilmiş. “pālūde”

p. (30a/10), (6a/2)

[= 2]

pamuğ : <Far. Ebegümeçigillerden, koza durumundaki meyvesi üç dört veya beş dilim halinde açılan, büyümesi sırasında bol su isteyen, otsu veya odunsu tropikal bitki; (*Gossypium*).

p. (26b/4)

[= 1]

pamuğlu : Pamuklu.

p. (28b/1)

[= 1]

pāre : <Far. Parça, cüz.

p. (26b/5), (26b/7), (41a/14)

[= 3]

pārele- : <Far. Parçalamak.

p. (34b/8)

p.-yeler (40a/4)

[= 2]

paslu : Pas tutmuş, paslanmış.

p. (20b/8)

[= 1]

peklık : Sağlamlık.

p. + eden (5b/12)

[= 1]

penīr : <Far. Sütün, bu işe özel bir maya ile mayalanıp katılaştırılması suretiyle elde edilen ve birçok çeşidi bulunan meşhur yiyecek.

p. (3b/1)

p. + ün (3a/15)

[= 2]

penir : bk. penīr

p. (30a/10), (6a/2), (7a/3)

p. + i (3a/12)

[= 4]	(14a/11), (14a/8), (14b/7), (15a/6),
perde : <Far. İki yeri birbirinden ayıran bölme.	(15b/11), (16a/10), (16a/7), (16b/14),
p. + leri (33b/13)	(16b/15), (16b/2), (16b/9), (17a/10),
[= 1]	(17a/11), (17a/5), (17a/7), (17b/1),
perhîz : <Far. Çekinme, sakınma, uzak durma.	(17b/11), (17b/2), (17b/5), (18a/1),
p. + etmek (11a/10)	(18a/12), (18a/6), (19a/13), (19a/6),
p. + etmekden (11a/9)	(19a/9), (19b/5), (19b/7), (19b/9),
p. + etmemek (11a/11)	(1b/11), (1b/15), (20a/10), (20a/11),
[= 3]	(20a/4), (20a/8), (20b/11), (20b/2),
pes : <Far. Şimdi, o halde, sonuç olarak.	(20b/8), (21a/2), (21a/9), (21b/14),
p. (10a/1), (10a/10), (10a/11),	(21b/6), (22a/14), (22a/2), (22a/3),
(10a/15), (10a/6), (10a/8), (10b/3),	(22a/6), (22a/8), (22b/14), (22b/15),
(10b/7), (11a/5), (11a/6), (11a/7),	(22b/2), (22b/3), (22b/5), (23a/12),
(11b/11), (11b/12), (11b/4), (11b/8),	(23a/2), (23b/13), (23b/3), (24a/3),
(12a/12), (12b/3), (12b/7), (12b/8),	(24b/11), (24b/15), (24b/3), (24b/4),
(13a/15), (13a/3), (13a/3), (13a/6),	(24b/5), (24b/7), (25a/1), (25a/4),
(13b/1), (13b/11), (13b/12), (13b/14),	(25a/8), (25b/12), (25b/3), (26a/12),
(13b/2), (13b/4), (13b/5), (13b/7),	(26a/4), (26b/11), (26b/3), (26b/5),
	(27a/13), (27a/7), (27b/13), (27b/15),
	(27b/8), (28a/15), (28a/3), (28a/4),
	(29b/12), (2a/14), (2a/8), (2b/5),
	(30a/1), (30b/14), (31a/14), (31b/1),
	(31b/8), (32a/3), (33a/7), (33b/8),
	(34b/14), (34b/4), (34b/7), (35a/15),

(35a/9), (35b/12), (35b/15), (35b/6),
(35b/8), (36a/1), (36a/10), (36a/12),
(36a/15), (36a/5), (36b/1), (36b/2),
(36b/5), (36b/8), (37a/2), (37a/4),
(37b/2), (38b/13), (38b/4), (38b/7),
(39a/13), (39a/15), (3a/1), (3a/10),
(3a/12), (3a/2), (3b/10), (3b/12),
(3b/15), (3b/7), (40a/1), (40a/2),
(40a/4), (41b/13), (4a/14), (4a/7),
(4a/9), (4b/13), (4b/7), (4b/8), (5a/4),
(5b/12), (5b/7), (6a/12), (6a/5), (6a/9),
(6a/9), (6b/1), (6b/10), (7a/12), (7a/15),
(7a/4), (7b/1), (7b/1), (7b/12), (7b/3),
(7b/4), (7b/6), (7b/7), (7b/9), (8a/5),
(8b/1), (8b/12), (8b/15), (8b/6), (8b/7),
(9a/12), (9a/5), (9a/9), (9b/1), (9b/10),
(9b/13), (9b/5)

[= 200]

peydā : < Far. Belli, açık.

p. + êtdi (1b/6)

p. + êtmek (4a/7)

[= 2]

peygāmbēr : < Far. Peygamber, yalvaç.

p. + i 'ālem (2a/4)

[= 1]

-R-

rābī'a : < Ar. Dört.

r. + da (21b/10)

[= 1]

rāḥat : < Ar. Rahat, üzüntüsüz bir halde
bulunma

r. (40b/8)

r. + a (5a/3)

[= 2]

rāḥatlandır- : Rahatlandırmak.

r.-ur (24a/11)

[= 1]

rahīm : < Ar. Allah'ın adlarındandır.

r. + i (1b/6)

[= 1]

raḥmet : <Ar. Acıma, esirgeme, koruma.

r. + i (1b/6)

[= 1]

rastuk : <Far. 1. Antimon tozundan yapılan, hanımların kaşlarını veya saçlarını boyamak için kullandıkları siyah boya. 2. Sürme.

r. + taşın (41a/14)

[= 1]

raḥb : <Ar. 1. Taze. 2. Nemli. 3. Yumuşak.

r. (21a/6), (31a/14), (31b/2), (31b/9), (33a/7), (7a/13), (7b/3), (6b/10)

r. + a (28a/2)

r. + dur (20b/10), (20b/9), (28a/14), (31b/11), (31b/12), (31b/12), (31b/14), (31b/15), (31b/6), (32a/1), (33a/12), (33a/14), (33a/15), (33a/2),

(33a/3), (33a/8), (33b/2), (33b/3), (33b/4), (33b/6),

r. + durlar (33a/15), (33b/2)

r. + ise (21a/8), (31a/15)

[= 33]

raūf : <Ar. “Yarattıklarına karşı çok merhametli olan” anlamında esma-i hüsnadan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

r. (1b/7)

[= 1]

ravend : <Far. İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı, bazı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bazı türleri sebze olarak yenen çok yıllık otsu bitki; (*Rheum officinale*). “rāvend”

r. + i cīnī (37a/12)

[= 1]

rāy : <Ar. Rey, fikir, oy.

r. + ı (3a/11)

[= 1]

rāziyāne : <Far. Rezene; (*Foeniculum vulgare*).

r. (29b/8), (37a/10), (37a/9),
(37a/9)

r. + toḥmı (38b/2), (40b/13)

[= 6]

rebv : <Ar. Nefes darlığı. "astım"

r. (21b/2)

[= 1]

redāʾet : <Ar. 1. Kötülük, fenalık, bayağılık. 2. Hastalık veya yara azgınlığı.

r. + den (12a/14)

[= 1]

redī : <Ar. Kötü, fena; bayağı; vahim.

r. (21a/11)

[= 1]

redīüʾl-gıdā : <Ar. Kötü besin.

r. + durlar (30b/14)

[= 1]

reng : <Far. 1. Renk. 2. Boya.

r. + i (7a/1), (7a/1)

r. + in (30b/6)

r. + inden (24b/7)

[= 4]

resm : <Ar. Tarz, usul.

r. + e (17a/5), (21b/12), (21b/13)

[= 3]

reşād : <Ar. 1. Su teresi; (*Cichorium endivia*).

r. + uḥ (32a/15)

[= 1]

revāk : <Ar. Süzölmüş nesne, petek.

r. (40b/7), (41a/2), (39b/13)

r. + in (34b/14), (35a/9)

[= 5]	r. (2b/10)
reyhān : < Ar. Fesleğen; (<i>Ocimum basilicum</i>).	r. + a (3a/3)
r. (19b/14)	[= 2]
[= 1]	riḳḳat : < Ar. Rakiklik, yufkalık, incelik.
ri'āyet : < Ar. Gütme, gözetme.	r. + de (5a/7)
r. + ède (15a/6), (27b/6), (7b/8)	[= 1]
r. + èt (28a/9)	riyāh : < Ar. Yeller, ağrılar, romatizmalar.
[= 4]	r. + ı (21a/12)
riḃās : < Ar. Ribas otu, ışgın otu; (<i>Rehum ribes</i>).	[= 1]
r. (34a/1)	riyāza : bk. riyāzat
[= 1]	r. (14a/7)
ridāiyye : < Ar. 1. Destek, takviye. 2. Örtüye ait.	[= 1]
r. (16b/1)	riyāzat : < Ar. Nefsi terbiye etmek için yapılan talimler, riyazetler.
[= 1]	r. + dandur (14b/9)
rif'at : < Ar. Yükseklik, yücelik, büyük ve büyük rütbe.	r. + dur (14a/14), (14b/2), (14b/4), (14b/5)

r. + ı (14a/10), (14a/11)	r. (16a/10), (16a/8)
r. + ları (14a/13)	[= 2]
[= 8]	rūm : < Ar. Anadolu.
rub^ç : < Ar. Dörtte bir, çeyrek.	r. + memleketine (2b/9)
r. + ı (37a/15)	[= 1]
[= 1]	rūmmānū'l-hāmız : < Ar. Ekşi nar.
rubbu's-sūs : < Ar. Meyan balı.	r. (38a/10)
r. (37b/14), (38a/2)	[= 1]
[= 2]	rūşenān : < Ar. 1. Aydın, parlak. 2.
rub^çiyye : : < Ar. "ḥummā-yı rub ^ç iyye"	Belli, meydanda. 'rūşen'
Nöbeti dört günde bir tutan sıtma.	r. + ı (15a/14)
r. + yi (21b/1)	[= 1]
[= 1]	ruṭab : < Ar. Taze hurma.
rubūbiyyet : < Ar. Rab olma durumu,	r. + dur (6b/2)
Tanrılık.	[= 1]
r. + ine (1b/10)	ruṭūbet : Nem, nemli özellikte.
[= 1]	r. (3b/13), (4a/2), (7b/1)
rūḥ : < Ar. 1. Can, nefes. 2. His,	
duygu; canlılık.	

r. + de (23a/14), (31b/7), (32b/10), (32b/13), (32b/14), (32b/15), (33a/2), (33a/5), (34a/10), (34a/9)	r. + vèür (17a/10), (21b/5), (33a/10) [= 41]
r. + den (31b/13)	rümmān : < Ar. Nar; (<i>Punica granatum</i>).
r. + e (31b/4), (3b/12), (3b/15)	
r. + i (24b/15), (33a/10), (4b/1), (4b/2)	r. (27b/1), (29b/4), r. + i berrī (39b/11) [= 3]
r. + i aṣlī (4b/5)	
r. + i faṣliyyeden (32b/4)	-S-
r. + i ġarībe (4a/7)	sā'at : < Ar. Saat
r. + i ġarībler (4a/6)	s. (12b/7), (18b/3), (27a/4), (41b/10)
r. + i ġaribiyye (19a/9)	
r. + ile (21a/8), (6b/11)	s. + den (16b/12) [= 5]
r. + iledür (4a/13)	
r. + in (11a/1), (28a/3), (7a/6)	sā'aten : < Ar. Bir saat.
r. + ler (4a/6)	s. (4a/12)
r. + lerdən (28a/4)	[= 1]
r. + leri (22b/13), (31a/15)	ṣabāḥ : < Ar. Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.
r. + üñ (3b/10), (3b/13)	

s. (18b/9), (27b/12), (40b/7)	şādık : < Ar. Doğru, gerçek.
s. + da (18a/15)	s. (9b/7)
[= 4]	[= 1]
sābık : < Ar. Geçici, geçen, geçmiş.	şādiku'l-va'ad : < Ar. Va'dinde,
s. + da (9a/3)	sözünde duran.
[= 1]	s. + üñ (2a/8)
şabr : < Ar. Sabır, dayanma, katlanma.	[= 1]
s. (26b/15)	şadr : < Ar. Göğüs, sine.
s. + éde (21b/15), (27a/8),	s. + a (21b/2)
(41a/6), (41b/10)	[= 1]
s. + édeler (11b/14), (40a/3)	şāfī : 1. Temiz, halis, saf. 2. İçinde
[= 7]	saflığını bozacak başka bir şey
sac : Baş derisini kaplayan kıllar.	bulunmayan, katışıksız, arı.
s. + ı (41a/7)	s. (20b/7), (35b/1), (37a/14)
[= 1]	s. + édeler (37b/1), (38b/13),
sāde : < Ar. Katıksız, saf.	(38b/4), (39a/6)
s. (39b/2)	s. + éder (21b/4)
[= 1]	s. + ét (34b/14), (35a/15),
	(35a/9), (35b/15), (35b/8), (36a/11),
	(36b/5), (36b/8)

s. + ola (12a/7)

[= 17]

şafra : bk. şafrā

s. + sı (6b/7)

[= 1]

şafra : <Ar. Karaciğerin salgıladığı yeşil sarı renkte acı sıvı, öd; eski tıpta beden yapısının temelini oluşturduğu kabul edilen dört unsur (ahlat-ı erbaa)dan biri.

s. (10a/6), (10a/7), (13b/3),
(20b/10), (8a/1), (8a/4)

s. + dan (35b/12), (35b/5),
(36b/12), (36b/15)

s. + ya (29b/13), (35a/11)

s. + yı (27b/1), (27b/15),
(33b/1), (35a/4), (36a/8), (36b/14),
(40a/13)

[= 19]

şafrāvī : <Ar. Karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olan (kimse).

s. (20b/14), (6b/3)

s. + den (4a/15)

s. + nün (4a/15)

[= 4]

şag- : Memeyi parmak uçlarıyla sıkarak içindeki sütü akıtmak.

s.-miş (39a/5)

[= 1]

sağ : 1. Sağlam, sağlıklı, sıhhatli. 2. Bedende kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.

s. + olur (17a/8)

s. + yanı (17a/1)

s. + yanına (17a/3)

[= 3]

şagırlık : İşitme duyusundan yoksun,
işitmeyen kimsenin durumu.

s. (16a/4)

[= 1]

sağlığ : < Ar. Sağlık, esenlik, afiyet.

s. + uıda (11a/9)

[= 1]

sāhem : < Ar. Sam yelinin hareketli
olası, hava sıcaklığının değişmesi.

s. (21a/7)

[= 1]

şāhib : < Ar. Sahip, iye.

s. + i hūsn (15a/3)

[= 1]

şāhīh : < Ar. Gerçek, doğru.

s. (11a/10), (15b/8), (18b/12),
(3a/8)

s. + dūr (26a/9)

s. + olduğından (2b/5)

[= 6]

şāhīha : bk. şāhīh

s. + ya (3a/4)

[= 1]

şahķ : < Ar. Dövme, ezme.

s. (41b/4)

s. + ēde (41a/11)

s. + ēdeler (15b/5), (15b/6),
(38a/6), (41b/9)

[= 6]

şahrā : < Ar. Kır, ova, çöl.

s. + yı şamediyetinde (1b/4)

[= 1]

şakal : Erkeklerde çene ve yanaklarda
çıkan kılların bütünü.

s. + ı (41a/4)

s. + ın (41a/10)

[= 2]

saḫankūr : <Gr. 1. Timsah;
(*Crocodylus*). 2. Mısır'da bulunan bir
çeşit kum kertenkelesi.

s. + ı (25b/6)

[= 1]

saḫb : <Ar. Delme, delinme.

b. + (15b/2)

[= 1]

saḫın- : Sakınmak, kaçınmak.

s. (10b/11), (10b/12), (10b/12),
(10b/15), (11a/9), (11b/4), (22a/14),
(22b/2)

s.-alar (32a/3)

s.-an (15b/11)

s.-maḫ (17b/1), (28a/8), (9b/14)

[= 13]

ṣaḫın- : bk. saḫın-

s.-a (20a/3)

s.-maḫ (19b/10), (25a/1)

[= 3]

sāḫīt : <Ar. Düşen, düşmüş.

s. (24a/3)

s. + eyler (11a/5)

s. + olmuş (36a/3)

[= 3]

saḫīl : <Ar. Ağır.

s. + eder (20a/9)

s. + i (13b/7), (8a/14)

[= 3]

saḫil : bk. saḫīl

s. (13b/10), (13b/6)

s. + i (13b/5)

[= 3]

sāḫin : <Ar. Sakin, dindirilmiş.

s. + ede (6b/11)

s. + eder (35b/12), (36a/4)

s. + ola (34b/12)

[= 4]	s. (30a/7), (3b/11)
saĸla- : bk. Őaĸla-	s. + i (3b/10)
s. (15a/8), (35a/6), (35b/10), (36b/9), (37a/4)	s. + leri (30b/15)
s.-maĸ (15b/10)	[= 4]
s.-ya (15a/15), (15a/5), (8b/1)	Őalāĸ : < Ar. Düzeltme, iyileşme.
s.-yalar (15b/7), (38a/8)	s. + a (34b/2), (9a/6)
s.-yan (17b/11)	[= 2]
[= 12]	Őalavāt : < Ar. Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua.
Őaĸla- : Bozulmasını önlemek, olduğu gibi kalmasını sağlamak.	s. (1b/11)
s.-r (36b/13)	[= 1]
[= 1]	Şa'leb : < Ar. Tilki.
Őaĸmūniyā : < Gr. Mahmude otu, bingöz otu; (<i>Convolvulus scammonia</i>).	s. + i (34a/5)
s. + y1 herīkī (40b/10)	[= 1]
[= 1]	Őamediyet : < Ar. Kimseye ve hiĸbir Őeye muhtaĸ olmayan Allah.
Őalābet : < Ar. Peklik, katılık, sağlamlık.	s. + inde (1b/4)
	[= 1]

şamġ-ı ‘arabī : <Ar. Arap zamkı;
(*Gummi Arabicum*).

s. (37b/13)

[= 1]

şamūr : <Ar. Sansargiller
familyasından, Avrupa’nın kuzeyinden
Kamçatka’ya kadar yaygın bir alanda
yaşayan, yumuşak ve ince tüylü çok
makbul postu için avlanan, kısa
kuyruklu, küçük, memeli hayvan;
(*Martes zibellina*).

s. (28b/2)

[= 1]

saṅ : “Sana” sen.

s. + a (28a/5), (9a/4)

[= 2]

sanadaḥ : <Far. Bir tür cevariş. (?)

s. (39a/9)

[= 1]

şan‘at : <Ar. Bir şeyi gerektiği gibi
tam ve güzel yapmak için sahip
olunması gereken bilgi ve ustalık.

s. (38a/4)

s. + ı (35a/13), (35a/7), (38a/14),
(38a/9), (38b/9), (39a/2), (39b/10),
(40a/1), (40a/14), (40a/5), (40a/9),
(40b/12), (40b/3), (40b/9), (41a/1),
(41b/2)

s. + ı cüllāb (35a/3)

s. + ı devāyı (41b/11)

[= 19]

şan‘atu’l-ḥuḳne

s. (38a/13)

[= 1]

sancu : Organlarda batar veya saplanır
gibi hissedilen şiddetli ağrı.

s. (20a/8)

[= 1]

şanavber : <Gr. Yer çamı, çam fıstığı;
(*Ajuga chamaepitys*).

s. (32b/13)

[= 1]

sāniye : <Ar. İkinci.

s. + de (32a/1), (32b/1)

[= 2]

saşsar : Sansargiller familyasından,
kürkü değerli, yabani, yırtıcı çeşitli
küçük etçil hayvanların ortak adı,
(*Martes martes*).

s. (28b/5)

[= 1]

şarard- : Sararmasına sebep olmak,
renjinin sarıya dönmesine yol açmak.

s.-ur (17a/13)

[= 1]

sarımsak: 1. Zambakgiller
familyasından, toprak altında bir soğanı
olan, gövdesi uzun, yassı ve sivri uçlu

yapraklarla sarılmış, keskin kokulu, 30
– 100 santim yüksekliğinde otsu bitki.

(*Allium sativum*). 2. Bu bitkinin, diş
denen ufak parçalardan meydana gelen
ve ezilerek veya tane tane yenen soğan
kısmı.

s. (32b/3), (32b/2)

[= 2]

sarmusak : bk. sarımsak

s. (29b/8)

[= 1]

şaru : Altın rengi, kükürt rengi.

s. (25a/12), (6b/5), (6b/5)

s. + sı (25b/9)

s. + sın (38a/12)

s. + sıyla (25b/15)

[= 6]

şaruliğ : 1. Sarı olma durumu. 2. Sarılık
hastalığı.

s. + 1 (20a/9)

[= 1]	s. + ola (39b/5)
sāṭı : <Ar. Yükselen, yükseldikçe yükselen.	[= 2]
s. + dur (2a/9)	sāzec : <Far. Hint sümbülü; (<i>Nardustachys jatamansi</i>). “sādec-i hindī”
[= 1]	s. (22b/4)
sa’y : <Ar. Çalışma, gayret etme.	s. + i hindī (15b/3)
s. + ède (4b/8)	[= 2]
s. + ètmek (2a/6)	sebeb : <Ar. Bir şeyin olmasına yol açan şey, neden.
[= 2]	s. (17a/11)
sāyiğ : <Ar. Kolay yutulan yiyecek. “sā’iğ”	[= 1]
s. + i (5a/15)	sec- : Seçmek.
[= 1]	s.-er (11b/6)
sāyir : <Ar. Diğer, başka. “sā’ir”	[= 1]
s. (2b/1), (5a/9), (5b/6)	sefer : <Ar. Seyahat, yolculuk.
[= 3]	s. + ler (6b/9)
şayru : Hasta.	[= 1]
s. (24a/6)	

sefercel : < Ar. Ayva; (*Cydonia vulgaris*).

s. (36a/2)

[= 1]

sefül : < Ar. Sefil; alçak, bayağı.

s. (7a/1)

[= 1]

segirt- : Koşmak, yürüme, koşturmak.

s.-mek (14b/4)

[= 1]

sehîl : bk. sehl

s. (5a/12)

[= 1]

sehl : < Ar. Kolay.

s. + i (8b/8)

s. + ola (18b/5)

s. + olur (8b/10)

[= 3]

sekbîneç : < Far. Salatalığa benzer bir bitki ve bundan elde edilen zamk; (*Sagapenon*).

s. (27a/5)

[= 1]

sekirden : 1. Uca kemiği, pöç. 2. Sağrı, kaba et, kıynak.

s. + ağrısına (23a/8)

[= 1]

sekiz : Sekiz.

s. (15b/1), (16b/12)

[= 2]

sekizinci : Sekizinci.

s. (12a/8)

[= 1]

sekte : < Ar. Durma, kısılma; kanın birdenbire durması; bozukluk; inme, felç.

s. + ye (37b/6)

[= 1]

selām : < Ar. 1. Selam ve esenlik. 2.

Barış ve rahatlık.

s. (1b/11)

[= 1]

selāṣe : < Ar. Üç.

s. (13a/13), (29a/2)

[= 2]

selmes sehīl : < Ar. Yemesi kolay olan

ve kolayca bilinen, pürüzsüz,

bütünüyle.

s. (5a/12)

[= 1]

sem^c : < Ar. İşitme, dinleme.

s. + m (16a/5)

s. + uḡ (14a/13)

[= 2]

semird- : Besili, yağlı bir duruma

getirmek, semizletmek.

s.-ür (15a/1), (16b/9), (18a/4),

(21b/3), (22b/1), (22b/5), (22b/7),

(23b/5), (30b/6), (31a/12), (40a/8)

[= 11]

semiz : Besili, etli, yağlı.

s. (18b/2), (19a/10), (24b/11),

(24b/3), (25b/7), (25b/8), (25b/8),

(6a/15)

s. + i (21b/3)

s. + ligicün (22b/3)

s. + olur (17a/9)

[= 11]

sen : Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.

s. (11b/4), (22a/14)

[= 2]

sep- : Serpmek, saçmak.

s.-e (39a/14)

[= 1]

serce : Serçegillerden, koyu boz renkli, yuvarlak başlı, kısa boyunlu, uzun kuyruklu, gagası koni biçiminde, sıçrayarak yürüyen, çırpınarak uçan ve kışın göç etmeyen küçük ötücü kuş; (*Passer domesticus*).

s. (26a/6), (28b/9)

[= 2]

sercesme : <Far. Çeşme başı, su başı, pınar, kaynak.

s. + si (12a/5)

[= 1]

serī'ū'l-hazm : <Ar. Hızlı sindirme.

s. + dur (5a/8)

s. + durlar (30b/12), (5a/14)

[= 3]

serī'ū'l-inhizām : <Ar. Hızlı sindirilmeye.

s. (29a/12)

[= 1]

ser-sām : <Far. Serssem; İnsana sersemlik veren bir hastalık.

s. + dan (17b/12)

[= 1]

sev- : Sevmek.

s.-dügi (24a/10), (24a/15),

(25a/12)

s.-e (27a/4), (7a/2)

s.-er (6a/15)

[= 6]

sevdā : <Ar. 1. Güçlü sevgi, aşk. 2. Siyah, kara. 3. Gam, keder, sıkıntı. 4. Balgamdan, kandan ve safradan başka vücuttan çıkan bir çeşit salgı, kara safra

s. (13b/4), (23b/7), (30b/4),

(8a/5)

s. + dan (23b/7)

s. + ya (27b/15), (29b/15)

s. + yı (40a/13)

s. + yı mizāca (20b/12)

s. + yı mizāclu (28a/9)	(16b/5), (16b/5), (16b/6), (16b/7),
[= 10]	(16b/8), (20b/3), (20b/3), (20b/4),
sevdāvī : < Ar. Kara safra maddesiyle ilgili.	(20b/4), (20b/5), (20b/5), (20b/6),
	(20b/7), (23a/13), (23a/13), (23a/14),
	(23a/15), (23b/1), (23b/1), (23b/2)
s. (20b/13), (7a/6)	s. + ı (12a/3)
s. + den (4a/15)	s. + ı cüllābī (34b/6)
s. + kıllur (11a/3)	s. + lar (23b/3)
[= 4]	s. + larla (23b/4)
sevindür- : Sevindirmek.	s. + ları (12a/10)
s.-ür (24a/11)	[= 36]
[= 1]	şıfatu'l-ḥammām : < Ar. Hamam durumu.
sezāb : < Ar. Sedef otu; (<i>Ruta graveolens</i>).	s. (20b/1)
s. (29b/8), (32a/15)	[= 1]
[= 2]	sıgın : Bir cins büyük geyik, ala geyik.
şıfat : < Ar. Hal, durum; şekil, özellik.	s. (5b/15)
s. (12a/1), (12a/1), (12a/4),	[= 1]
(12a/5), (12a/6), (12a/6), (12a/7),	
(12a/8), (12a/9), (12a/9), (16b/3),	

sıgır : Gevişgetirenlerden manda, öküz,
inek vb. büyükbaş, boynuzlu, evcil
hayvanların ortak adı.

s. (5b/14)

s. + eti (30a/4), (33b/13)

s. + etin (10a/9), (7a/12)

s. + uñ (39b/2)

[= 6]

şıhhat : < Ar. Sağlık, sıhhat.

s. (10b/7), (13b/7), (15a/5),
(18a/1), (1b/15), (27a/13), (27b/8),
(28a/11)

s. + e (10b/6)

s. + i 'ayn (15a/6)

s. + ile (1b/9)

s. + in (36b/13)

[= 12]

şıhhati'l-'ayni : < Ar. Göz sağlığı.

s. (15a/4)

[= 1]

şıhhati'l-üzni : < Ar. Kulak sağlığı.

s. (15b/9)

[= 1]

sık: Sıkmak.

s. (35a/15), (35b/15), (35b/7),
(36a/10)

[= 4]

sıkl : < Ar. Ağırılık, yük.

s. (19b/9)

s. + ı (8a/8)

[= 2]

şındur- : 1. Sindirmek. 2. Kırmak,
parçalamak.

s.-a (37a/2)

[= 1]

sırca : bk. sırça

s. (41b/3)

[= 1]

sırça : Sırça, cam.

s. (35a/2), (37a/4)

s. + bardağda (38a/7)

[= 3]

şırf : < Ar. Saf, katışıksız.

s. (26a/6), (27b/3), (6b/8),
(37a/13)

[= 4]

sıvıg : bk. sıvık

s. + ıdı (3b/2)

[= 1]

sıvık : Yumuşak kıvamlı, suyu fazla,
cırık.

s. + dur (3b/1)

[= 1]

şıvık : bk. sıvık

s. + eder (11b/10)

[= 1]

sibistān : < Far. Sibistan ağacı ve
meyvesi, erik cinsinden, şırası lezzetsiz,
yapışkan bir meyve, köpekmemesi,
acem eriği; (*Cordia mixa*).

s. (34a/10), (38b/1), (38b/10)

[= 3]

şih : < Ar. Sarı yavşan otu;
(*Artemisia*). "şih"

s. (27a/6)

[= 1]

sikencübīn : bk. sikengübīn

s. + ile (28a/6)

[= 1]

sikengübīn : < Far. Balla sirkenin
karışımı olan, harareti kesen, safrayı
söndüren ekşi şerbet.

s. (18b/5), (22b/4), (36b/10)

s. + i 'aseli (37a/5)

s. + i büzürī (37a/6)

s. + ile (18b/11)	[= 1]
[= 6]	sincāb : <Far. Sincapgillerin örnek tipi olan küçük, çevik, uzun kuyruklu, kesici dişli, ağaçlarda yaşayan, kemirgen memeli hayvan; (<i>Sciurus vulgaris</i>).
sil : Silmek.	
s. (35b/13)	
[= 1]	
sill : <Ar. Verem, tüberlüköz.	s. (27b/4)
s. (22b/11)	[= 1]
[= 1]	siñir : Duyulardan ve hareketlerden gelen uyarıları organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bunların oluşturduğu demet.
siñ- : Hazm edilmek, sindirilmek.	
s.-e (11b/14), (12a/7)	
s.-er (9b/4)	s. + lere (11a/1)
s.-mekden (17b/7)	s. + leri (21b/9)
s.-mez (10a/14)	s. + lerin (14a/5)
[= 5]	[= 3]
sinā-yı mekkī : <Ar. Baklagillerden, sarı çiçekli, çalı görünüşlü bir bitki, sinameki; (<i>Cassia officinalis</i>).	siñir- : Sindirmek, hazm etmek.
s. (41b/4)	s.-e (7b/6)
	s.-imez (10a/10)
	s.-mege (6b/13)

s.-ür (9a/14)	s. + yi (11b/3)
[= 4]	s. + yile (37a/13), (38a/12)
siğür- : bk. siğir-	[= 12]
s.-ür (10a/9), (15a/1)	sirkengübīn : <Far. Bala sirke
[= 2]	karıştırılarak yapılan ekşi şerbet.
sirişte : <Far. Yoğurulmuş;	s. (29b/4)
karıştırılmış.	[= 1]
s. + êtdi (1b/7)	sittete : <Ar. Altı
[= 1]	s. (4b/15)
sirke : <Far. Çorbalara, yemeklere,	[= 1]
salatalara ekşilik vermesi için konulan	sivilce : Çok küçük çıban, içinde irin
ekşimiş üzüm, elma vb. suyu.	bulunan deri kabarcığı.
s. (11b/1), (19b/7), (29b/3),	s. + lere (21a/14)
(5b/8)	[= 1]
s. + den (37a/1)	soğan : Zambakgillerden, kat kat
s. + siyile (41a/9)	kabuktan ibaret yumrusu ve şerit
s. + yağı (38b/5)	şeklindeki uzun yeşil yaprakları
s. + yağından (38b/13)	yemeklerde, salatalarda kullanılan,
s. + ye (37a/14)	keskin kokulu ve acı otsu
	bitki; (<i>Allium cepa</i>).

s. (18b/3), (25b/4), (29a/15),
(32b/4)

s. + 1 (25b/5)

s. + in (18b/7), (18b/7)

[= 7]

şoğulcan : Birçoğu omurgalı hayvanlarda ve insanlarda asalak olarak, bir kısmı toprak içinde yaşayan, ufak, uzun, yuvarlak veya yassı kurt.

s. + ları (40b/15)

[= 1]

şol : Bedende kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

s. + yanına (17a/2)

[= 1]

şoğra : İçinde bulunulan veya bahsedilen anın daha ilerisindeki bir zamanda, önce karşıtı.

s. (10a/11), (10a/13), (11b/10),
(11b/14), (11b/14), (11b/2), (12a/9),

(12b/10), (12b/13), (12b/13), (12b/14),
(12b/15), (12b/7), (12b/9), (13b/3),
(14a/3), (15b/4), (15b/5), (15b/6),
(16a/1), (16a/8), (16b/11), (16b/12),
(16b/14), (16b/14), (16b/4), (16b/4),
(16b/8), (17a/2), (18b/1), (18b/14),
(18b/15), (18b/4), (18b/6), (19a/1),
(19a/1), (19b/13), (19b/14), (19b/4),
(19b/5), (19b/6), (20a/1), (20a/1),
(20a/4), (21b/14), (21b/15), (21b/2),
(22a/13), (22a/8), (22b/3), (22b/4),
(22b/6), (22b/9), (23a/15), (23b/3),
(24a/13), (24a/13), (24a/14), (24b/12),
(24b/5), (25b/5), (26b/11), (26b/12),
(26b/6), (27a/1), (27a/3), (27a/8),
(27b/12), (29b/13), (2b/5), (30b/10),
(34b/13), (35a/1), (35a/1), (35b/13),
(35b/14), (35b/3), (35b/9), (36b/5),
(37a/14), (37b/1), (39b/1), (3b/7),
(40b/3), (41a/10), (41a/7), (41b/11),
(4a/13), (5a/5), (5a/6), (6b/15), (8a/11),
(8b/11), (8b/5), (8b/9), (9b/3), (9b/9),
(2a/10), (8b/8)

[= 99]

şora : bk. şonra

s. (13a/4)

[= 2]

şovı- : Soğumak.

s.-ya (35a/1), (36b/1)

[= 2]

şovid- : Soğumasını sağlamak,
soğumasına sebep olmak.

s.-ur (36b/14)

[= 1]

sovuğ : bk. şovuğ

s. + ından (12a/12)

[= 1]

sovuğ : bk. şovuğ

s. (12a/12), (13a/2), (15b/12),
(20b/6), (6a/14), (9b/12)

[= 6]

şovuğ : Soğuk; soğuk özellikte olmak.

s. (16b/7), (19a/8), (19b/11),

(22a/4), (22a/4), (22b/10), (23a/3),

(23a/6), (26a/4), (27b/12), (27b/9),

(28b/2)

s. + da (24a/14)

s. + dan (15a/8), (20a/2), (28a/7)

s. + eder (29b/12)

[= 17]

şovuğlîğ : Soğuk olan şeyin etkisi,
soğuk olma durumu, soğukluk.

s. + ından (39b/14)

şovur- : Soğurmak.

s.-ur (17a/9)

[= 1]

şoy : Soymak.

s. (35b/7), (36a/10)

[= 2]

sögüt : Sögütgiller familyasından, daha
çok su kenarlarında yetişen, pek çok

çeşidi olan, uzun ve acı yapraklı,
kabuğu kolay soyulur ağaç; (*Salix*).

s. + şuyın (20a/4)

[= 1]

söyündür- : Söndürmek.

s.-ür (33b/1)

[= 1]

söyün- : Sönmek, parlaklığı gitmek.

s.-ür (4a/9)

[= 1]

söyündür- : Söndürmek.

s.-e (27b/1)

s.-ür (4a/8)

[= 2]

söz : Söz, laf.

s. (13b/12)

[= 1]

şu : Yağmur şeklinde bulutlardan
yağan, yer altında bulunan, yer üstünde
deniz, göl, ırmak vb.ni meydana
getiren, hidrojen ve oksijenden meydana
gelmiş rengi, kokusu ve tatı olmayan
şeffaf sıvı madde, ab, ma.

s. (11b/9), (12b/11), (12b/13),
(12b/15), (12b/3), (12b/4), (12b/5),
(12b/8), (13a/4), (13a/6), (19b/9),
(22b/11), (26a/7), (7a/4)

s. + da (18b/12), (34b/9)

s. + dan (19b/2), (20a/2)

s. + katmış (37a/14)

s. + lar (31a/6)

s. + larda (23a/7)

s. + ları (11b/6)

s. + ları (11b/15)

s. + ya (13a/7), (19b/14),
(23a/3), (23a/6)

s. + yı (12a/12), (12a/13),
(12a/14), (12b/10), (12b/2), (18b/13),

(18b/8), (19b/11), (20b/4), (20b/6),
(22a/4), (27b/10), (29b/4), (30a/5),
(5b/9), (5b/9)

s. + yıdır (12a/1)

s. + yıla (18b/5), (11b/12),
(12b/9), (18b/10), (22a/3), (22a/4),
(26a/2), (26a/4), (27b/9)

s. + yın (11b/13), (18b/8),
(20a/4), (20a/5)

s. + yında (12a/11)

s. + yındadır (12a/10)

s. + yından (12a/15), (12a/15)

s. + yındanısa (22a/1)

s. + yını (26a/5)

s. + yıyla (27a/7)

[= 64]

su : bk. şu

s. (12b/8), (13a/2), (13a/3),
(16a/2), (34b/9), (35a/14), (36a/12),
(37a/2), (39a/14), (39b/15), (40a/2)

s. + da (38b/3)

s. + dan (35b/8), (36a/1),
(36a/11)

s. + döke (34b/12)

s. + içeler (37b/11)

s. + lar (13a/10), (13a/11)

s. + nuş (12a/12)

s. + ya (35b/2), (36b/7), (38b/4)

s. + yı (12a/11), (13a/9), (13a/9),
(34b/11), (35a/5), (35b/15), (36b/5)

s. + yıla (33a/9), (35a/8),
(36a/15), (36b/4), (38a/11), (38a/7),
(38b/12), (40a/15), (41a/14), (41a/15)

s. + yın (36a/10)

s. + yından (36b/6), (36b/6),

(36b/6)

s. + yıyla (37b/10)

s. + yuş (35a/9)

[= 46]

su'āl : < Ar. Öksürük.

[= 1]

s. + a (33a/8)

[= 1]

subhāne : < Ar. Şanı yücedir.

s. (1b/10)

[= 1]

şulan- : Suyu çoğalıp yoğunluğu azalma.

s.-a (6b/13)

[= 1]

şulu : Suyu olan, suyu bol.

s. (36a/6)

[= 1]

sulu : bk. şulu

s. (12b/15)

[= 1]

şulurak : Daha sulu.

s. (27a/8)

sumāk : < Ar. 1. Antep fıstığıgiller familyasından, Kuzey ve Güney yarı kürenin ılıman bölgelerinde yüz elliye yakın türü bulunan, çoğu zehirli, kabuğu hekimlikte, yaprakları boyacılık ve dericilikte kullanılan ağaç veya ağaççık; (*Rhus coriaria*). 2. Bu ağacın ekşilik vermesi için dövülerek yemeklere, kebablara katılan, mercimek büyüklüğündeki kırmızı renkli meyvesi. s. (38a/10)

s. + aşı (20a/12)

[= 2]

şūret : < Ar. Biçim, görünüş, kılık.

s. (34b/2)

s. + e (15a/12), (3a/14)

s. + in (25a/11)

[= 4]

şūretlu : Suretli.

s. (24a/6)

[= 1]

surh : <Far. Kırmızı, kızıl; kızıl

mürekkep.

s. (35a/13)

[= 1]

susa- : Su içme gereksinimi duymak.

s.-yıcağ (12a/13)

[= 1]

şuşalığ : bk. şuşalık

s. +1 (36a/8)

[= 1]

şuşalığ : bk. şuşalık

s. +1 (6b/4)

[= 1]

şusalığ : bk. şuşalık

s. +1 (12a/8), (12b/9)

[= 2]

şuşalık : 1. Suya kanmama hastalığı. 2.

Susama, susuzluk.

s. (13a/8), (13a/8)

s. + kandurur (35b/4)

[= 3]

şuşalık : bk. şuşalık

s. (36b/12)

[= 1]

susalık : bk. şuşalık

s. (35a/12)

[= 1]

şuşamaklığ : Susama durumu.

s. +1 (13a/5)

[= 1]

şūsen : <Far. Anayurdu Hindistan ile

güney adaları olan, meyvesi kapsül

şeklinde, beyaz veya alacalı beyaz

çiçekli otsu bitki, susam,

sevsen; (*Sesamum*).

s. (26a/13)

[= 1]

su sığırı : Manda.

s. (5b/14)

[= 1]

suy : Su.

s. + ın (35b/15), (35b/8)

[= 2]

sū-yı kınye : <Ar. Umumi halsizliğe yol açan, ishal (sürgün) ve benzerleri gibi hastalık.

s. + ye (37a/7)

[= 1]

süci : Şarap

s. (6b/1), (6b/8)

s. + sirkesiyile (41a/9)

[= 3]

süd : Süt.

s. (7a/3)

s. + i (26a/7), (39a/5), (3a/13)

s. + ice (26a/7)

s. + ile (11a/15), (31a/4), (3a/15)

s. + iyile (26a/9), (30b/5)

s. + yemeği (11a/14)

[= 11]

südde : <Ar. Vücudun bir yerinde görülen tutukluk.

s. (10b/9), (12b/12), (12b/5), (20a/8), (22b/1), (29b/11), (5b/4), (7b/13)

s. + den (17b/12), (22b/4), (22b/5), (22b/7)

s. + leri (37a/6)

s. + lerüñ (31b/8)

s. + yi (31a/11)

[= 15]

südlü : Sütü.

s. (25b/9)	[= 1]
s. + birinle (11a/15)	sümmiyye : < Ar. Zehirli, zehirle ilgili.
[= 2]	“semmiyye”
süflī : < Ar. Aşağıda bulunan.	s. (13b/9)
s. (1b/6)	[= 1]
s. + dür (2a/14)	sürmeklig : Sürme durumu.
s. + oldı (2a/15)	s. + i (15a/11)
[= 3]	[= 1]
sühūnet : < Ar. Sıcaklık, kızgınlık.	sürt- : Bir şeyi başka bir şeyin üzerine
s. + vèrür (39b/9)	bastırıp hiç kaldırmadan öne arkaya,
[= 1]	sağa sola veya herhangi bir yöne doğru
	hareket ettirmek.
sükūn : < Ar. Durma, kımıldama	s.-e (24b/6)
s. + uñ (13a/13)	s.-mek (22b/15)
[= 1]	[= 2]
süleymān : < Ar. Hz. Süleyman, Hz.	sürün- : Sürünmek.
Davūd’un oğlu, İsrailoğulları’na	s.-mek (26b/1)
gönderilen hükümdar, peygamber.	[= 1]
s. + ı celāl (2b/10)	

süst : <Far. Gevşek, zayıf, güçsüz,
sölpük.

ş. + ile (19a/13)

[= 2]

s. (24a/3)

s. + eder (14b/13)

[= 2]

şāhbelūt : <Ar. Meşe ağacı. 2. Meşe
ağacı meyvası, palamut. (30a/6)

ş. (30a/6)

süstle- : Süstlemek, sölpüklemek.

[= 1]

s.-mezden (22a/10)

[= 1]

şahdāne : <Far. Kenevir tohumu, esrar
otu; (*Cannabis sativa*).

ş. (32b/6)

süstled- : Süstletmek, sölpükletmek.

[= 1]

s.-ür (11a/2), (17b/1), (18a/7)

[= 3]

şahs : <Ar. Şahıs, kişi.

ş. + da (4a/10)

süt : Süt.

[= 1]

s. + den (3a/12)

[= 1]

şakākul : <Ar. Yabani havuç, kara
kök, mühr-i süleyman; (*Pastinaca
sativa*).

-Ş-

şāf : <Far. Fitol, çeşitli hastalıklarda,
makattan kullanılmak üzere hazırlanmış
fitil.

ş. (25b/14), (25b/6), (39b/10)

[= 3]

ş. + düzmek (26b/8)

şalgam : < Far. Turpgillerden, yumru köklü bir bitki; (*Brassica rapa*).

ş. (28b/15), (29a/15), (30a/7), (32a/1), (6a/3)

[= 5]

şāmī : < Ar. Şam'a ait, Şam'la ilgili.

ş. + dür (34a/9)

ş. + sırca (41b/3)

[= 2]

şarāb : < Ar. İçilecek şey; şarap; şerbet, şurup.

ş. + 1 elma (35b/10)

ş. + 1 emrūd (36a/14)

ş. + 1 enār (35b/4)

ş. + 1 gül (35a/11)

ş. + 1 hummārīn (36b/3)

ş. + 1 līmūn (36a/7)

ş. + 1 ında (36a/6)

ş. + 1 nīlūfer (35a/6)

ş. + 1 sefercel (36a/2)

ş. + 1 tuffāḥ (18b/15)

ş. + içme (27b/3)

ş. + lar (18b/15), (18b/4)

ş. + laruḡ (34a/12)

[= 14]

şarābu'l-mā'i : < Ar. İçilecek su.

ş. (12b/1)

[= 1]

şart : < Ar. Şart, koşul; yemin

ş. + lardan (24b/12)

[= 1]

şāzlık : < Far. Sevinçli.

ş. (23b/5)

[= 1]

şeb-i yemenī : < Ar. Göztaşı, bakır sülfat.

ş. + (41b/9)

ş. + de (41b/6)

[= 2]

şebş : <Far. 1. Dorak otu, dereotu;
(*Anethum graveolens*).

ş. (40b/5)

[= 1]

şeftālū : <Far. Şeftali; (*Persica
Vulgaris*).

ş. (33a/14)

[= 1]

şehvet : <Ar. Şehvet, cinsel istek.

ş. (24b/14), (24b/8), (24b/9)

ş. + i (11a/2), (24b/14), (25b/1),
(9b/6)

ş. + in (31a/10)

ş. + inün (9a/11)

ş. + i ṭabī'i (9a/8)

[= 10]

şeker : <Far. Şeker.

ş. (31b/10), (34b/10), (34b/12),
(35a/10), (35b/2), (36a/12), (37a/3),
(37b/2), (39b/12)

ş. + den (34b/7), (36b/7)

ş. + e (35b/8), (36a/1)

ş. + i (34a/15)

ş. + ile (19b/9), (20a/5), (30b/6),
(40a/1)

[= 18]

şeker kāmışı : <Far.-T. Buğdaygiller
familyasından, öz suyundan şeker elde
edilen, boyu 10 metreyi bulabilen,
çiçekleri salkım durumunda başakçıklar
meydana getiren, kāmışı andıran bitki;
(*Saccarum officinarum*).

ş. (32b/14)

[= 1]

şems : <Ar. Güneş.

ş. + uñ (3b/8)

[= 1]

şengiyār : <Far. Eşek marulu, havacıva, tosbağa otu, enlik, kızıl enlik, tüylü boya, yerineği; (*Alkanna tinctoria*).

ş. (33b/2)

[= 1]

şer^ç : <Ar. Allah'ın emri, ayet, hadis üzerine kurulmuş din kaideleri.

ş. (2a/3)

[= 1]

şer^çān : <Ar. Şeriat bakımından, şeriata göre.

ş. (2a/4), (2a/4)

[= 2]

şerbet : <Ar. Şurup; içilecek tatlı şey.

ş. (34b/15), (35a/3)

ş. + bişürmeginde (34b/7)

ş. + édüb (25b/13)

ş. + i (18b/4), (34b/6), (39b/14)

ş. + lere (34b/1)

ş. + lerün (34a/14), (34a/15)

ş. + ün (34b/2), (34b/3)

[= 12]

şeref : <Ar. 1. Büyüklük, yükseklik, ululuk. 2. Övünme. 3. Üstünlük.

ş. + i (2a/11), (2a/13), (2a/15)

ş. + ine (2a/9)

[= 4]

şerī^çat : <Ar. Doğru yol.

ş. (2a/8)

[= 1]

şerīf : <Ar. Şerefli, mübarek, kutsal.

ş. + i şer^ç (2a/3)

ş. + olduğundan (2a/12)

[= 2]

şeyh ibni ‘alī sinā : <Ar. Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisi, İbn Sina (ö. 1037).

	ş. (37b/13)
ş. (2b/7)	[= 1]
[= 1]	şirürğan : <Far. Şirlagan otu; susam yağı.
şeyyede : <Ar. İnşa etmek.	
ş. (2b/14)	ş. + yağıyla (40a/3)
[= 1]	[= 1]
şih-i irmeni : <Ar. Pire yavşanı, sarı yavşan otu; (<i>Artemisia</i>).	şiş- : Gerilip kabarmak, şişkin bir durum almak.
ş. (41a/2)	ş.-e (6b/13)
[= 1]	ş.-mek (23b/12)
şifā : <Ar. Hastalıktan iyileşme, sağalma.	[= 2]
ş. + bula (39b/5)	şişek : İki yaşındaki koyun.
[= 1]	ş. + eti (25b/4), (25b/8), (5a/10)
şimāl : <Ar. Kuzey.	[= 3]
ş. + e (12a/4)	şişür- : Şişirmek.
[= 1]	ş.-meye (12a/9)
şinhıyār : <Far. Yeşil ve büyük bir cins hıyar, acur; (<i>Cucumis anguria</i>).	[= 1]
	şol : Şu.

ş. (14b/3), (35a/4), (35b/3),
(41a/13), (5b/1)

[= 5]

şöyle : Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.

ş. (18b/13), (18b/7), (27a/10)

[= 3]

şūnīz : <Far. Kara çörek otu; (*Nigella
sativa*).

ş. (39a/10), (40a/6), (41b/13)

[= 3]

şūrbā : <Far. Yemeğin başında kaşıkla
içilen sulu, sıcak yiyecek, çorba.

ş. + bişürmek (19a/12)

ş. + s1 (19a/11), (28b/8)

ş. + sına (25b/5)

ş. + yıla (19a/10)

[= 5]

şükr : <Ar. Şükür.

ş. + i bīmūntehā (1b/3)

[= 1]

-T-

tā : <Far. Ta, dek, değin, kadar, beri.

t. (10b/4), (11b/10), (11b/11),
(11b/14), (11b/4), (12a/2), (12a/2),
(12b/10), (12b/11), (12b/9), (13a/5),
(13a/7), (14a/12), (15a/14), (15a/3),
(15b/14), (15b/8), (17a/1), (17a/2),
(17a/3), (17b/12), (17b/3), (17b/9),
(18a/15), (18b/13), (18b/5), (19a/14),
(19a/2), (19b/2), (1b/8), (20a/3),
(20a/5), (21b/15), (22a/14), (22b/4),
(24b/12), (24b/13), (24b/6), (26a/4),
(26b/11), (26b/6), (27b/6), (28a/9),
(30a/1), (30b/5), (32a/4), (34b/12),
(34b/13), (34b/15), (34b/5), (35a/1),
(35a/15), (35a/3), (35a/5), (35a/8),
(35b/15), (35b/15), (35b/2), (35b/9),
(36a/12), (36a/15), (36b/1), (36b/5),
(36b/8), (37a/4), (38b/12), (38b/3),
(38b/6), (39a/14), (39a/15), (39a/6),
(39b/3), (3a/6), (3a/9), (3b/11), (27a/8),

(3b/6), (40a/3), (4b/14), (6b/11), (7a/5),
(7b/13), (8a/1), (8a/12), (8a/8), (8b/3),
(8b/8), (9a/1), (9a/6), (26b/12)

[= 90]

ta'ab : < Ar. 1. Sınırların zayıflığı
dolayısıyla adelerde ve başka yerlerde
duyulan şiddetli sancı. 2. Yorgunluk.

t. + gören (5b/12)

t. + ından (26a/5)

t. + ları (30a/14)

[= 3]

ta'alluk : < Ar. İlişik, ilgi, bağ.

t. + ın (16a/9)

[= 1]

ta'am : < Ar. Yemek, yiyecek.

t. (10a/11), (10a/14), (11b/9),
(12b/10), (12b/3), (13b/2), (14a/2),
(16b/4), (17a/1), (17a/3), (17a/4),
(17b/7), (19a/1), (35b/5), (8a/13),
(8a/6), (8b/14), (8b/7), (9a/10), (9a/4),

(9a/5), (9a/7), (9b/1), (9b/10), (9b/11),
(9b/3), (9b/5), (10a/2)

t. + a (13b/1), (7b/15)

t. + dan (12b/7), (18b/6),

(23b/1), (8a/11), (9b/1), (9b/3), (9b/5)

t. + dur (7b/10)

t. + ı (10a/7), (10b/13), (10b/14),

(12b/12), (16b/11), (16b/15), (17a/4),

(22b/6), (23a/15), (40a/8), (6a/6),

(7b/5), (8a/12), (8a/8), (8b/5), (9a/15),

(9a/3), (9a/6), (9b/6), (9b/6)

t. + ıla (18b/6), (9a/1), (9a/5)

t. + lar (10a/6), (27b/4)

t. + lara (10a/8), (11a/12)

t. + lardan (10b/11), (15b/11),

(15b/12), (15b/12), (29b/9)

t. + lardur (6b/2), (7b/5), (7b/6),

(8a/14), (8a/15), (8a/3), (8a/5), (8a/7)

t. + ları (30a/13), (30a/3)

t. + uñ (10b/8), (16b/8), (25b/7),
(8a/14), (9b/9)

[= 85]

taʿāmlu : Taamlı, yemekli.

t. (15b/12)

[= 1]

ṭabʿ : < Ar. Tabiat, huy, yaratılış.

t. + ı (35b/10)

[= 1]

ṭabḥ : < Ar. Pişirme, pişirilme.

t. + ın (34b/5)

t. + olmuş (33a/9)

[= 2]

ṭabḥiʿl-eşrebe : < Ar. İçeceklerin
pişirilmesi.

t. (34a/14)

[= 1]

ṭabḥiʿs-sikencübīnāt : < Ar.
Sikencübinatın pişirilmesi.

t. (36b/10)

[= 1]

ṭabīʿat : < Ar. Bir kimsenin
davranışlarına yön veren yaratılışı, huy,
meşrep, mizaç.

t. (15a/3), (17b/9), (19a/15),
(20a/11), (9a/10), (9a/13)

t. + da (38b/8)

t. + dur (20b/9)

t. + ı (10b/13), (13a/7), (20b/10),
(20b/8), (20b/9), (20b/9), (21a/12),
(22a/9), (28a/14), (28a/3), (31a/15),
(31b/8), (31b/9), (35a/12), (35a/7),
(38b/7)

t. + ıdur (10b/2), (20b/10),
(31b/8), (31b/9)

t. + ın (19b/1), (27b/15), (29a/3),
(9b/9)

t. + ımı (20a/11)

t. + ları (19a/10)

t. + ların (19a/10)	t. (8b/4)
t. + uñ (20a/10)	[= 1]
[= 36]	tağ : Dağ.
tabī'atlu : Tabiatlı, huylu.	t. + dan (12a/5)
t. (10b/11), (7a/13)	[= 1]
[= 2]	tağıd- : Dağıtmak.
tabīb : < Ar. Hekim, doktor.	t.-ur (16a/14)
t. + e (40b/3)	[= 1]
[= 1]	tağıl- : Dağılmak.
tabī'ī : < Ar. 1. Alışılmış olan, olağan, normal. 2. Tabiatla ilgili, tabiatla olan.	t.-ur (13b/4)
t. + i (4a/10), (9a/8)	[= 1]
t. + lerinden (30a/7)	tāhir : < Ar. Temiz.
[= 3]	t. + ola (26a/6)
tağ : Tat.	[= 1]
t. + ı (6a/14)	tahlīl : < Ar. Halletmek, geçirmek, dağıtmak.
[= 1]	t. + éde (28a/3)
ta'dem : < Ar. İyi olan.	

t. + éder (14a/15), (14b/1),
(21a/10), (21a/12), (22b/12), (22b/13),
(29b/14), (40b/8)

t. + édüben (13a/7)

t. + i (3b/7)

t. + ince (3b/10)

t. + olan (23a/1)

[= 13]

taḥṣīl : < Ar. İlim öğrenme.

t. + i (2a/11)

[= 1]

taḫdīm : < Ar. Sunma, tanıtma; öne geçirme.

t. (4a/11), (4b/9)

[= 2]

taḫṭīc : < Ar. Parçalama, ayırma, kesme.

t. (29b/3)

[= 1]

ṭalağ : bk. ṭalağ

t. + ında (5b/4)

[= 1]

ṭalağ : Karın boşluğunun sol üst kısmında kaburgaların hemen altında, midenin sol arka tarafında bulunan, kan dolaşımını düzenleyen ve kan yapan, çok damarlı, koyu kırmızı renkte, yassı uzunca organ, dalak.

t. (17a/13), (5b/15)

t. + larında (29b/10)

[= 3]

ṭalağlı : 1. Fazla su içmekten ileri gelen bir hastalık, karın şişliği.

t. (7a/10)

[= 1]

taḫṭīf : < Ar. Yumuşma; yumuşatacak bir ilaç kullanma.

t. + éderler (29b/3)

[= 1]

tām : < Ar. Tamam, bütün.

[= 1]

t. (4a/5)

[= 1]

tamām : < Ar. Tam, bütün; eksiksiz, kusursuz.

t. (12b/4), (14a/2), (24b/15), (29b/12)

[= 4]

ṭamar : Canlıların bedenlerinde kan veya lenf dolaşımını sağlayan kanal, damar.

t. (18a/8)

t. + ların (14a/5), (14b/15)

t. + larına (13b/4)

[= 4]

ṭanbūr : < Ar. Klasik musikimizin başlıca çalgılarından biri olan, yay ve mızrapla çalınan, ince uzun sapı perdeli, yuvarlak karınlı, telli çalgı.

t. (16a/4)

ṭancire : < Ar. Tencere; içinde yemek pişirilen kapaklı madeni kap.

t. + de (34b/8)

[= 1]

ṭar : Ensiz, genişliği az.

t. + ola (13a/4), (7b/12)

[= 2]

ṭaraf : < Ar. Taraf, yan.

t. + ından (12a/3)

[= 1]

ṭarḥūn : < Ar. 1.Şifalı bir öd türü. 2. Kuzu pıtrağı; (*Agrimonia eupatoria*).

t. (32a/15)

[= 1]

ṭarīḳ : < Ar. Yol, usul.

t. + a (21b/12), (8b/2)

[= 2]

tarḫīb : < Ar. Taravet, tazelik verme.

t. + ın (41a/14)

t. + eyleye (17a/7)

[= 8]

t. + ile (21a/7)

[= 2]

taş- : Sıvı maddelerin bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akması.

t.-sa (34b/12)

ṭaru : 1. Darı, buğdaygillerden, ufak taneli, hayvan yemi olarak ve boza yapımında kullanılan, bazı yerlerde ekmeği yapılan bitki; (*Panicum miliaceum*). 2. Mısır.

[= 1]

t. (33b/9)

t. + ı (26b/3)

[= 1]

[= 1]

ṭaşğun : Taşmış durumda olan, hizadan dışarı çıkmış olan, taşkın.

ṭaş : Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim.

t. + ı (34b/12)

[= 1]

t. (30a/1), (35b/1), (40a/3), (12a/2)

ṭat : Bazı cisimlerin tatma organında bıraktığı tatlı, ekşi, acı, kekre vb. duyum.

t. + cömlege (36a/11), (37a/15)

t. + ından (11b/9)

[= 1]

t. + dibekde (35b/14)

tatlı : İçinde şeker bulunan, şeker tadında olan, tadı hoş olan, acı karşıtı.

t. (11a/2), (12a/7), (32b/10), (35b/13), (6a/14), (6a/15), (6b/8)

[= 7]

tāva : <Far. Yiyecekleri kızartmak, yağ kızdırmak işlerinde kullanılan saplı yayvan kap.

t. + da (30a/9)

[= 1]

tavşan : Tavşangillerden, kulakları başından uzun, ön bacakları arka bacaklarından kısa, çok hızlı koşan, kuyruğu kısa, postundan yararlanılan kemirgen memeli hayvan. (*Lepus europeus*).

t. (28b/10), (5b/15)

t. + etidür (32a/8)

[= 3]

tavuk : Sülüngillerden, kanatları kısa ve küt, eti ve yumurtası için üretilen evcil kümes hayvanı (*Gallus*).

t. (29a/7)

t. + eti (25b/8), (5a/11)

t. + ıla (10a/9)

[= 4]

tayıncak : Kaygan, kaypak. “tayancak, tayıncak”

t. + éder (11b/10)

[= 1]

te‘ālā : <Ar. “Şanı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. (14a/13), (37b/12), (38b/7), (39a/1), (39a/7), (39b/9), (40a/12), (40a/15), (40a/4), (40a/7), (40b/8), (41a/15), (41a/3), (41b/14), (8b/3)

[= 15]

tecāvüz : < Ar. Ötesine geçme, sınırı aşma, atlama.

t. + étmez (13b/11)

t. + étse (4a/4)

[= 2]

tecelliyât : < Ar. Tecelliler.

t. + ina (2b/3)

[= 1]

tecribe : < Ar. Deneyim, tecrübe.

t. (11a/13)

t. + olundı (18b/12)

t. + si (18b/12)

[= 3]

tedbîr : < Ar. 1. Önlem. 2. Hazırlık.

t. (3a/4), (4b/2), (5b/10), (9a/14)

t. + étmek (27b/8)

t. + i (22a/6), (22a/7), (4b/2)

t. + icün (16a/11)

t. + i keyfiyyet (12b/1)

t. + in (23a/10), (27a/13), (8b/2)

t. + ine (16a/9)

t. + ler (7b/8)

t. + olunmadı (4b/6)

[= 16]

tedbir : bk. tedbîr

t. + lerin (28a/11)

[= 1]

tedbîri : bk. tedbîr

t. (15a/4), (15b/9), (19a/3),
(19a/5), (25a/5), (5a/1), (6a/10)

[= 7]

tedbîri'd-duhûl : < Ar. Girişin tedbiri.

t. (20a/14)

[= 1]

tedbîri'l-cimâ' : < Ar. Cimannın tedbiri.

t. (23a/10)

[= 1]	[= 1]
tedbīri'l-fuṣūli'l-erba'a : < Ar. Dördüncü fasılın tedbiri.	tedbīri'l-miyā : < Ar. Suların tedbiri.
t. (27a/11)	t. (11b/5)
[= 1]	[= 1]
tedbīri'l-hareket : < Ar. Hareketin tedbiri.	tedbīri'n-nevm : < Ar. Uykunun tedbiri.
t. (13a/12)	t. (16a/6)
[= 1]	[= 1]
tedbīri'l-ḥarīf : < Ar. Sonbaharın tedbiri.	tedbīri'r-rabīc : < Ar. Dört tedbir.
t. (27b/7)	t. (27a/12)
[= 1]	[= 1]
tedbīri'l-ḳay' : < Ar. Kusmanın tedbiri.	tedbīri'ş-ṣitā' : < Ar. Kışın tedbiri.
t. (17b/13), (18a/13)	t. (28a/10)
[= 2]	[= 1]
tedbīri'l-me'kūlāt : < Ar. Yiyeceklerin tedbiri.	tedrīc : < Ar. Derece derece ilerleme, azar azar, yavaş yavaş hareket etme.
t. (4b/15)	t. (22a/11)
	t. + ile (10b/4), (11a/13), (17b/3), (22a/10)

t. + ileydi (22a/11)

[= 6]

tefāvūt : < Ar. İki şeyin birbirinden farklı olması.

t. (31b/1)

[= 1]

tefekkür : < Ar. Düşünme, zihin yorma; düşünülme.

t. + éde (1b/9)

[= 1]

teferrüc : < Ar. 1. Açılma, ferahlama.

2. Gezinti.

t. + étmegi (15a/13)

[= 1]

teftih : < Ar. Açma.

t. + i mesāmm (21a/11)

[= 1]

te'hīr : < Ar. Sonraya, geriye bırakma, geciktirme, geciktirilme.

t. + étmemek (9b/7)

t. + étse (9b/8)

[= 2]

te'hīrsiz : bk. te'hīrsüz

t. (4a/11)

[= 1]

te'hīrsüz : Tehiri olmayan, gecikmesiz.

t. (4b/9)

[= 1]

teke : Erkek keçi.

t. (30a/4), (39a/3)

[= 2]

tekellüfsüz : Külfetsiz, zahmetsiz iş görme.

t. (23b/2)

[= 1]

teleyyüni'l-batın : < Ar. Karnın yumuşaması.

t. (19a/3), (19a/5)

[= 2]

tembihā-yı k̄ānūn: (?) <Ar. Uyulması gereken kural, yasa.

t. + dur (3a/6)

[= 1]

temmet : <Ar. “Bitti, tamam oldu” anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t. (41b/15)

[= 1]

temürhindi : bk. temürhindī

t. (36b/3)

[= 1]

temürhindī : <Far. Demirhindi, baklagillerden, Hindistan ve Tropik Afrika’da yetişen sıcak iklim ağacı; *Tamarindus indica*) ve bu ağacın yenen, şurup ve reçeli yapılan ve müshil olarak kullanılan meyvesi.

t. (33b/15)

[= 1]

ten : <Far. Beden, vücut.

t. + den (12a/14)

[= 1]

tena^{um} : <Ar. Nimet ve bolluk içinde bulunma.

t. (5a/2)

[= 1]

tenkıyye : <Ar. Su vermek suretiyle kalın bağırsağın içini temizleme.

t. (15b/14)

[= 1]

tennūr : <Ar. Tandır.

t. + da (30b/2), (5a/7)

t. + etmegi (30a/8)

t. + etmegidür (5b/13)

[= 4]

teğri : Tanrı.

t. + nün (39b/5), (39b/5)

[= 2]

tere : <Far. 1. Turpgillerden, yapraklarından salata yapılan ve çeşitli türleri bulunan bitki; (*Lepidium sativum*).

t. + lerden (28b/10), (5b/1)

[= 2]

terengübîn : <Far. Kudrethelvası, beyaz çiçekli, 5-9 yaprakçıklı, 20 metre kadar yükselebilen, Kuzeybatı ve Batı Anadolu'da yaygın olan bir ağaç; (*Fraxinus ornus*).

t. (31b/10)

t. + den (38b/14)

[= 2]

terk : <Ar. 1. Bırakma. 2. Vazgeçme.

t. + etmemek (17b/3)

t. + inden (23b/10), (23b/14),

(23b/15), (24a/4)

[= 5]

te'sîr : <Ar. Etki; iz, işaret bırakma; içe işleme.

t. + i (3b/8)

[= 1]

teveccüh : <Ar. Güler yüz gösterme, yakınlık duyma; hoşlanma, sevgi.

t. + etmek (2b/2)

[= 1]

teybîz : <Ar. Kurutma, kurutulma, kurulama. "teybîs"

t. (41a/14)

[= 1]

tıbb : <Ar. Tıp, hekimlik.

t. (2a/7), (41b/15)

t. + a (2b/1)

t. + dur (1b/1)

t. + uŋ (2a/10), (2a/9)

[= 6]

tıbbiyye : <Ar. Tıp mektebi, tıp okulu.

t. (2a/1)

[= 1]

tis'a : <Ar. Dokuz.

t. (34a/12)

[= 1]

tīz : <Far. 1. Çabuk. 2. Sık; keskin.

t. (10b/15), (7b/5)

[= 2]

tiz : bk. tīz

t. (12a/7), (16b/15), (19a/2),
(6a/6), (8b/14), (9b/4)

t. + olur (31a/4)

t. + tiz (14b/1)

[= 8]

tizrek : Daha çabuk.

t. (17a/4), (9a/13)

[= 2]

tobraĝ : bk. toprak

t. + ıla (18b/8)

[= 1]

toĝan : Doĝan, yırtıcı bir kuş (Falco peregrinus)

t. + uŋ (30b/13)

[= 1]

toĝlı : Toklu, küçük baş hayvan.

t. (31b/7)

[= 1]

toĝm : <Far. Bitkilerde dölleme sonunda çiçekten sonra oluşan ve topraĝa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.

t. + ı (27a/6), (29a/1), (32a/14),
(32b/9), (37a/11), (37a/11), (37b/7),
(38a/15), (38b/2), (40b/13)

t. + ı anasūn (37a/9)

t. + ıdur (32b/11)	t. + ma (37b/6)
t. + ı haşhāş (37b/13)	[= 1]
t. + ı hıyār (37b/12)	tonuğ : Canlılığı olmayan, fersiz, donuk (göz).
t. + ı kerefis (40b/5)	
t. + ı kerefüs (37a/8)	t. + ı (39b/7)
t. + ın (18b/9)	[= 1]
t. + ı rāziyāne (37a/9)	toprak : Yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarından oluşan canlıların yaşamasına elverişli kısmı.
t. + ı şebş (40b/5)	
t. + ı şinhıyār (37b/13)	
[= 20]	t. (12a/1)
tohmekān : <Far. Semizlik otu, semizotu; (<i>Portulaca oleracea</i>).	[= 1]
t. (33b/6)	torak otı : Dorak otu, dereotu; (<i>Anethum graveolens</i>).
[= 1]	t. (29b/9)
ton : Elbise, giysi.	[= 1]
t. + lar (28a/15)	tuffāh : <Ar. Elma; (<i>Pirus malus</i>).
[= 1]	t. (18b/15)
tonıg : bk. tonuğ	[= 1]

tuḥaṣṣı : < Ar. Uzman, yetkin.

t. (1b/11)

[= 1]

tuḥfe : < Ar. Armağan, hediye.

t. (3a/3)

[= 1]

tuḥme : < Ar. Mide dolgunluğu,
hazımsızlık.

t. + si (23a/5)

[= 1]

tuluḡ : Şakak.

t. + ı (6b/6)

[= 1]

ṭur- : Beklemek.

t.-alar (37b/11)

t.-ub (25a/2)

[= 2]

ṭurac : Sülün, bir cins sülün, sülüne
benzer bir kuş, bir çeşit keklik.

t. + yavrusu eti (5a/11)

[= 1]

ṭuraġ : Durak, durulan yer.

t. + ı (31a/1)

[= 1]

turb : bk. turp

t. (18b/2), (18b/8), (18b/9), (29a/15),
(32b/5)

[= 5]

turp : < Far. Turpgiller familyasından,
salkım durumundaki çiçekleri beyaz,
sarı veya mor renkte, yaprakları
karşılıklı, meyvesi acımsı ve etli,
kökleri yenen bitki; (*Raphanus sativus*).

t. + ı (18b/10)

[= 1]

tūrunc: < Far. Turunçgiller
familyasından, kışın yaprağını

dökmeyen, güzel kokulu beyaz çiçekler
açan Akdeniz bölgesi ağacı; (*Citrus
aurantium amara*) ve bu ağacın buruk
lezzetli, portakala benzer, sarı turuncu
renkli meyvesi.

t. (36b/6)

[= 1]

tut : <Far. Dut ağacı ve meyvesi;
(*Morus*).

t. (31b/10)

t. + ı şāmīdür (34a/9)

[= 2]

tuз : Suda eriyen, kokusuz, dili yakan
bir tada sahip, yiyecekleri korumada ve
tatlandırmada kullanılan billursu
madde.

t. (30b/2)

t. + ı (37b/8), (38b/5), (41a/14)

t. + ıla (25b/6)

t. + ından (38b/15)

[= 6]

tūzerī : <Far. Kuşekmeği; (*Polygonum
aviculare*). "tūderī"

t. (40b/6)

t. + yi ebyaž (39b/11)

[= 2]

tuzlan- : Tuzlanmak.

t.-mış (32a/12)

[= 1]

tuzlīg : Tuzluk.

t. + muḡ (20a/12)

[= 1]

tuzlu : Tuzlu.

t. (15a/7)

[= 1]

türbūd : <Far. Türbit otu;
(*Convolvulus turpethum*).

t. (37b/7)

[= 1]

türmis : <Far. Delice bakla, yahudi baklası, yaban baklası; (*Lupinus termis*). “türmiş”

t. (30a/7)

t. + dür (32a/7)

[= 2]

tütün : 1. Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki; (*Nicotiana tabacum*). 2. Buhar, duman.

t. + den (15a/8)

[= 1]

-U-

u : <Ar. Bağlama edatı.

u. (31b/2), (1b/4), (1b/7)

[= 3]

‘ubūdiyyet : <Ar. Kulluk, kölelik.

a. + ine (2b/2)

[= 1]

ucuğ : Uçuk; ateşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık.

u. + a (37b/6)

[= 1]

‘ūd : <Ar. Öd ağacı; (*Aquilaria agallocha*).

a. + kömüri (41b/3)

[= 1]

‘ufūnet : <Ar. 1. İltihap, yangı. 2. Pis koku.

a. (20a/10)

a. + inden (12a/3)

[= 2]

‘uqālā : <Ar. Akıllılar, akıllı olanlar.

a. (1b/4), (2a/11)

[= 2]

‘uqūlu : <Ar. Akıllar, zihinler, uslar.

a. (1b/4)

[= 1]

‘ulemān : < Ar. Alimler, bilginler.

a. (2a/4)

[= 1]

‘ulūm : < Ar. İlimler, bilgiler.

a. (2a/15)

a. + dan (2b/2)

[= 2]

‘ulviyye : < Ar. Yüce.

a. (1b/5)

[= 1]

‘umūm : < Ar. Hep bütün, cümle, herkes.

a. + ı nāsuḡ (2a/1)

[= 1]

un : Tahıl veya bazı gıda maddelerinin öğütülmesinden elde edilen toz halindeki besin.

u. (25b/15)

[= 1]

‘unnāb : < Ar. Hünnap, kızılığde, üvez ağacı; (*Sorbus aucuparis*).

a. (31b/12), (36b/4), (38a/15), (38b/10)

[= 4]

unutsaḡu : Unutkan, unutkanlık.

u. + ola (6b/14)

[= 1]

unutsalıḡ : Unutkanlık, nısyān.

u. + a (37b/6)

[= 1]

‘uṣāre : < Ar. Öz su.

a. + i ḡāfit (37a/11)

[= 1]

‘uṣfūr : < Ar. Meşhur bir çiçek, yalancı safran, uspur, (*Carthamus tinctorium*).

a. + toḡmı (29a/1)

[= 1]

uṣṭūḥūdūs : <Gr. Karağan çiçeği,
karabaş otu; (*Lavanduka stoechas*).

u. (38a/2)

[= 1]

uṣaḳ : Maydanozgillerden, öz suyu
hekimlikte kullanılan, kan ve lenf
damarlarını genişletici, ağrı dindirici,
mikrop öldürücü hassalara sahip bir
bitki, çadır uşağı; (*Dorema
ammoniacum*).

u. (39a/11)

[= 1]

uvaḥ : Ufak.

u. (40b/6)

[= 1]

uyḥu : bk. uyku

u. (16a/7)

u. + dan (16a/10)

u. + nuḥ (16b/2)

[= 3]

uyı- : Uyku durumunda olmak,
uyumak.

u.-mak (22b/8)

u.-maḳ (17a/9)

u.-maḳdan (16b/13)

u.-mamaḡa (17b/2)

u.-mamaḡuḥ (17b/5)

u.-mamaḳ (17b/11)

u.-mamaḳdan (15a/10), (17b/5)

u.-maya (19b/6)

u.-mayalar (16b/13)

u.-salar (17a/6)

u.-ya (16b/12), (16b/5), (16b/8),

(17a/2), (17b/3), (19b/5), (27b/5),

(6b/13), (6b/9), (9b/3)

u.-yalar (16b/13)

u.-yub (17b/11)

[= 23]

uyku : Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere bedenden ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.

u. (16a/8), (16b/14), (16b/15), (16b/9), (17a/11), (21a/14), (23b/10), (27b/5), (6b/13), (9b/3)

u. + dan (6b/15)

u. + nuş (16b/11), (16b/3)

u. + sı (16b/5), (17a/12), (17a/13), (6a/13), (7a/7)

u. + sın (17b/10)

[= 19]

uyuz : Örümcekgillerden, çıplak gözle görülemeyen bir böceğin meydana getirdiği kaşıntılı, bulaşıcı deri hastalığı.

u. (23b/12), (6b/6)

u. + ı (21a/13), (23a/8)

[= 4]

uza- : Uzamak.

u. + ğan (6b/9)

[= 1]

uzak : Yakın olmayan yer.

u. (6b/9)

[= 1]

uzal- : Uzamak.

u.-mağa (16a/14)

[= 1]

uzun : İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesafe olan, kısa karşıtı.

u. + ola (13a/4)

[= 1]

‘uzv : < Ar. Organ.

a. (14a/7)

a. + a (7b/10)

a. + uş (14a/10), (14a/7)

[= 4]

-Ü-

üc : Üç.

ü. (13a/13), (14b/9), (15b/2),
(15b/6), (18b/7), (20a/2), (29a/3),
(29a/5), (35a/8), (37a/12), (37a/12),
(37b/14), (38b/12), (38b/3), (38b/3),
(38b/5), (39a/2), (39b/1), (39b/1),
(4a/9)

[= 20]

ücünci : Üçüncü.

ü. (12a/4), (16b/5), (20b/10),
(20b/11), (22a/8), (23a/15)

ü. + de (32b/5), (32b/7), (33b/6)

[= 9]

üc yüz : Üç yüz.

ü. (36b/5), (38b/4), (39a/5)

[= 3]

üc yüz altmış altı : Üç yüz altmış altı.

ü. (39b/3)

[= 1]

üksüs : < Ar. Bağboğan, küsküt.

ü. + tohmı (37a/11)

[= 1]

ülü : Hisse, pay, kısmet, kısım, bölüm.

ü. + si (38b/12)

ü. + sinden (35a/8), (38b/12)

[= 3]

ün : Ses.

ü. + in (25a/13)

[= 1]

üsd : Üst.

ü. + ine (17a/5)

[= 1]

üst : Üst.

ü. + inde (10b/11), (12b/8),
(13a/1), (15a/2), (34b/10), (37a/2)

ü. + inden (12a/2), (12a/2),
(14b/2)

ü. + ine (11b/2), (24b/13),
(25a/2), (34b/12), (34b/8), (34b/9),
(35a/14), (37b/11), (38a/12), (38b/13),
(39a/14), (39a/15), (39a/5), (40a/2),
(40a/3), (41a/6)

ü. + ündeki (41a/5)

[= 26]

üşen- : Üşenmek, erinmek.

ü.-e (20a/11)

[= 1]

üzer : Hakkında, üstüne.

ü. + incedür (19a/5)

ü. + ine (17a/1), (17a/4), (18b/4),
(1b/12), (1b/13), (1b/14), (26a/7)

ü. + incedür (11b/6), (17b/14),
(20b/1), (25a/7), (27a/12)

[= 13]

üzre : Üzere.

ü. (3a/8)

ü. + dür (34a/13)

[= 2]

üzüm : Üzüm; (Vitis vinifera).

ü. (29a/10), (29a/14), (31a/7),
(31b/10), (33a/4), (38b/11), (5a/15)

[= 7]

-V-

vâcib : < Ar. 1. Yapılması gerekli olan,
terkedilmesi caiz olmayan husus. 2.
Olmaması düşünülemeyen, olması
zaruri olan.

v. (7b/9)

v. + dür (10b/6), (13b/7),

(20a/11), (22a/11), (2a/5), (3b/15),
(4b/8), (7b/8)

v. + oldı (11b/11), (13b/12),
(3a/1), (4b/13)

v. + olduğına (2a/11)

v. + oldur (8b/15)

v. + olur (34b/4)	[= 14]
[= 16]	vakt : < Ar. Zaman, vakit.
vāfi : < Ar. Yeter, tam, elverir.	v. (10b/1), (12b/3), (14b/8), (21b/5), (38b/8), (4b/11), (9a/15)
v. (3a/4)	v. + a (10a/15), (19b/11), (24b/8), (34b/13), (3b/11), (3b/6)
[= 1]	v. + da (10a/1), (12b/2), (4b/10), (4b/12), (4b/12), (4b/12), (9b/1), (9b/12)
vāhidin : < Ar. Bir.	v. + dur (12b/3)
v. (38b/11)	v. + mda (10b/10), (17b/3), (19b/10), (36b/9), (37a/5), (37b/11), (37b/15), (37b/3), (38a/12), (38a/8), (39b/13), (40a/12), (40a/4), (40a/7), (40b/11), (40b/14), (40b/7), (41a/3)
[= 1]	v. + i (16b/6), (17a/11)
vahşi : < Ar. 1. Yabani. 2. Yırtıcı (hayvan)	v. + idür (18a/14)
v. (32a/11)	v. + i mu'ayyende (10a/14)
[= 1]	v. + in (17b/8), (18b/13)
vakıyye : < Ar. Okka, dört yüz dirhemlik tartı.	v. + inde (5a/15)
v. (35a/10), (35a/13), (35a/14), (35a/8), (35a/8), (35b/2), (35b/8), (35b/8), (36a/1), (36a/1), (36a/11), (37a/3)	
v. + sine (35a/9), (37a/3)	

v. + larda (10a/6), (15b/15),
(23a/3), (9b/13)

v. + lardur (9b/12)

[= 52]

vālih : < Ar. Şaşakalmış, şaşırılmış.

a. (1b/4)

[= 1]

vallāhu a'lem : < Ar. Allah bilir.

v. (19a/2), (20a/6), (25a/4),
(27b/6), (30a/11), (33b/6), (4b/14),
(3a/10)

[= 8]

var : Var, yok karşıtı, mevcut.

v. (12a/14), (12a/15), (13a/10),
(24a/10), (25a/3), (31a/15)

v. + dur (11a/13), (12b/6),
(13a/13), (13b/9), (14a/10), (14a/13),
(14a/8), (16a/12), (18a/4), (19a/7),
(20b/12), (21a/1), (21b/1), (21b/2),
(22a/2), (23b/8), (24a/9), (28b/13),

(29b/11), (29b/2), (2b/15), (2b/15),
(30b/8), (31b/1), (31b/4), (35a/12),
(35a/7), (35b/6), (36a/10), (36a/14),
(36a/5), (36b/11), (36b/13), (36b/15),
(37a/8), (37b/7), (38b/8), (3a/1), (3a/8),
(40a/9), (40b/12), (40b/9), (23a/9)

v. + ımış (10a/11)

v. + ısa (30a/10)

[= 51]

var- : Varmak, ulaşmak.

v.-maç (4b/12)

v.-maya (35a/3)

[= 2]

vāzih : < Ar. Açık, meydanda.

v. (2a/9)

v. + dur (2a/10)

[= 2]

ve : < Ar. Ve bağlacı.

v. (10a/1), (10a/12), (10a/13),
(10a/14), (10a/14), (10a/2), (10a/3),

(10a/5), (10a/7), (10a/7), (10a/8), (13b/3), (13b/3), (13b/4), (13b/4),
 (10a/9), (10a/9), (10b/1), (10b/10), (13b/5), (13b/6), (13b/8), (13b/9),
 (10b/10), (10b/10), (10b/11), (10b/12), (14a/1), (14a/1), (14a/10), (14a/10),
 (10b/13), (10b/14), (10b/14), (10b/15), (14a/13), (14a/13), (14a/14), (14a/14),
 (10b/15), (10b/2), (10b/3), (10b/9), (14a/15), (14a/15), (14a/2), (14a/3),
 (11a/1), (11a/1), (11a/10), (11a/10), (14a/4), (14a/4), (14a/4), (14a/4),
 (11a/12), (11a/13), (11a/14), (11a/14), (14a/5), (14a/5), (14a/5), (14a/5),
 (11a/15), (11a/15), (11a/2), (11a/3), (14a/7), (14a/8), (14a/9), (14b/1),
 (11a/3), (11a/3), (11a/4), (11a/4), (14b/10), (14b/11), (14b/11), (14b/12),
 (11a/5), (11a/6), (11a/7), (11a/8), (14b/13), (14b/13), (14b/13), (14b/14),
 (11a/8), (11b/1), (11b/1), (11b/1), (14b/14), (14b/14), (14b/15), (14b/15),
 (11b/10), (11b/14), (11b/2), (11b/3), (14b/2), (14b/3), (14b/4), (14b/5),
 (11b/5), (11b/6), (11b/6), (11b/8), (14b/5), (14b/5), (14b/6), (14b/6),
 (12a/10), (12a/10), (12a/11), (12a/11), (14b/7), (14b/7), (14b/8), (14b/9),
 (12a/13), (12a/14), (12a/6), (12a/7), (15a/1), (15a/1), (15a/10), (15a/10),
 (12a/8), (12b/10), (12b/10), (12b/11), (15a/10), (15a/10), (15a/11), (15a/11),
 (12b/12), (12b/12), (12b/13), (12b/13), (15a/11), (15a/12), (15a/12), (15a/12),
 (12b/15), (12b/2), (12b/4), (12b/5), (15a/13), (15a/14), (15a/15), (15a/15),
 (12b/5), (12b/8), (12b/9), (13a/1), (15a/2), (15a/4), (15a/5), (15a/6),
 (13a/1), (13a/1), (13a/10), (13a/11), (15a/7), (15a/7), (15a/7), (15a/7),
 (13a/12), (13a/13), (13a/13), (13a/13), (15a/7), (15a/8), (15a/8), (15a/8),
 (13a/4), (13a/5), (13a/5), (13a/6), (15a/8), (15a/9), (15a/9), (15a/9),
 (13a/8), (13a/8), (13a/9), (13a/9), (15a/9), (15b/1), (15b/10), (15b/11),
 (13b/10), (13b/15), (13b/3), (13b/3), (15b/12), (15b/12), (15b/13), (15b/13),

(15b/13), (15b/14), (15b/15), (15b/4), (18b/11), (18b/11), (18b/12), (18b/13),
 (15b/5), (15b/5), (15b/6), (15b/6), (18b/14), (18b/15), (18b/2), (18b/2),
 (15b/7), (15b/7), (15b/8), (15b/8), (18b/3), (18b/3), (18b/3), (18b/3),
 (16a/1), (16a/1), (16a/12), (16a/14), (18b/3), (18b/4), (18b/5), (18b/6),
 (16a/14), (16a/15), (16a/15), (16a/2), (18b/8), (18b/9), (19a/1), (19a/1),
 (16a/2), (16a/3), (16a/4), (16a/4), (19a/11), (19a/12), (19a/13), (19a/13),
 (16a/4), (16a/5), (16a/6), (16a/8), (19a/15), (19a/15), (19a/2), (19a/2),
 (16a/9), (16a/9), (16b/1), (16b/10), (19a/3), (19a/4), (19a/4), (19a/4),
 (16b/10), (16b/10), (16b/10), (16b/10), (19a/5), (19a/6), (19a/7), (19a/7),
 (16b/11), (16b/14), (16b/2), (16b/4), (19a/8), (19a/8), (19a/9), (19b/1),
 (16b/6), (16b/7), (16b/8), (17a/10), (19b/1), (19b/10), (19b/10), (19b/10),
 (17a/10), (17a/11), (17a/12), (17a/13), (19b/11), (19b/12), (19b/12), (19b/12),
 (17a/14), (17a/14), (17a/15), (17a/15), (19b/13), (19b/13), (19b/14), (19b/15),
 (17a/2), (17a/3), (17a/5), (17a/8), (19b/2), (19b/4), (19b/4), (19b/4),
 (17a/8), (17a/9), (17a/9), (17b/1), (19b/4), (19b/5), (19b/6), (19b/7),
 (17b/10), (17b/10), (17b/11), (17b/12), (19b/8), (19b/9), (1b/10), (1b/10),
 (17b/12), (17b/13), (17b/14), (17b/15), (1b/11), (1b/11), (1b/12), (1b/13),
 (17b/15), (17b/2), (17b/6), (17b/6), (1b/14), (1b/14), (1b/14), (1b/3), (1b/4),
 (17b/8), (18a/1), (18a/12), (18a/2), (1b/4), (1b/4), (1b/5), (1b/9), (20a/1),
 (18a/2), (18a/3), (18a/3), (18a/3), (20a/1), (20a/1), (20a/11), (20a/13),
 (18a/3), (18a/3), (18a/4), (18a/4), (20a/14), (20a/14), (20a/15), (20a/15),
 (18a/5), (18a/6), (18a/6), (18a/7), (20a/15), (20a/15), (20a/2), (20a/2),
 (18a/7), (18a/8), (18a/8), (18a/9), (20a/2), (20a/2), (20a/3), (20a/4),
 (18a/9), (18b/1), (18b/10), (18b/10), (20a/5), (20a/6), (20a/8), (20a/8),

(20a/8), (20a/9), (20a/9), (20a/9), (22b/4), (22b/5), (22b/7), (22b/8),
 (20b/10), (20b/12), (20b/12), (20b/13), (22b/8), (22b/8), (22b/9), (22b/9),
 (20b/13), (20b/15), (20b/2), (20b/6), (22b/9), (23a/10), (23a/11), (23a/11),
 (20b/6), (20b/7), (20b/7), (20b/8), (23a/12), (23a/12), (23a/12), (23a/14),
 (20b/9), (20b/9), (21a/1), (21a/10), (23a/14), (23a/14), (23a/14), (23a/4),
 (21a/11), (21a/11), (21a/11), (21a/12), (23a/4), (23a/4), (23a/4), (23a/5),
 (21a/12), (21a/12), (21a/13), (21a/13), (23a/5), (23a/5), (23a/5), (23a/6),
 (21a/13), (21a/13), (21a/13), (21a/14), (23a/6), (23a/7), (23a/7), (23a/8),
 (21a/14), (21a/15), (21a/15), (21a/15), (23a/8), (23a/8), (23a/8), (23b/10),
 (21a/15), (21a/3), (21a/3), (21a/4), (23b/11), (23b/12), (23b/12), (23b/12),
 (21a/4), (21a/4), (21a/7), (21a/8), (23b/12), (23b/13), (23b/14), (23b/15),
 (21a/8), (21b/1), (21b/1), (21b/1), (23b/15), (23b/4), (23b/5), (23b/5),
 (21b/11), (21b/12), (21b/12), (21b/14), (23b/5), (23b/5), (23b/6), (23b/6),
 (21b/15), (21b/15), (21b/2), (21b/2), (23b/6), (23b/7), (23b/8), (23b/8),
 (21b/3), (21b/3), (21b/4), (21b/4), (23b/8), (23b/9), (23b/9), (24a/10),
 (21b/4), (21b/4), (21b/5), (21b/6), (24a/11), (24a/12), (24a/12), (24a/12),
 (21b/7), (21b/7), (21b/8), (21b/8), (24a/13), (24a/13), (24a/13), (24a/13),
 (21b/9), (21b/9), (22a/1), (22a/10), (24a/14), (24a/14), (24a/14), (24a/14),
 (22a/12), (22a/15), (22a/15), (22a/15), (24a/15), (24a/15), (24a/2), (24a/2),
 (22a/15), (22a/2), (22a/4), (22a/5), (24a/2), (24a/2), (24a/3), (24a/3),
 (22a/6), (22a/8), (22a/8), (22a/9), (24a/5), (24a/5), (24a/6), (24a/6),
 (22b/10), (22b/10), (22b/10), (22b/11), (24a/7), (24a/7), (24a/8), (24a/8),
 (22b/11), (22b/12), (22b/12), (22b/13), (24b/10), (24b/12), (24b/13), (24b/15),
 (22b/13), (22b/14), (22b/2), (22b/3), (24b/2), (24b/3), (24b/4), (24b/5),

(24b/5), (24b/6), (24b/7), (24b/8), (26b/9), (27a/1), (27a/14), (27a/14),
(24b/9), (24b/9), (25a/1), (25a/10), (27a/15), (27a/15), (27a/15), (27a/2),
(25a/10), (25a/10), (25a/11), (25a/12), (27a/3), (27a/4), (27a/5), (27a/5),
(25a/12), (25a/13), (25a/13), (25a/14), (27a/5), (27a/6), (27a/6), (27a/6),
(25a/15), (25a/15), (25a/2), (25a/2), (27a/7), (27a/8), (27a/8), (27a/8),
(25a/6), (25a/6), (25b/1), (25b/10), (27a/9), (27b/10), (27b/11), (27b/12),
(25b/11), (25b/11), (25b/11), (25b/11), (27b/13), (27b/14), (27b/14), (27b/15),
(25b/11), (25b/12), (25b/13), (25b/14), (27b/15), (27b/2), (27b/2), (27b/2),
(25b/14), (25b/15), (25b/15), (25b/3), (27b/3), (27b/3), (27b/3), (27b/4),
(25b/4), (25b/4), (25b/5), (25b/5), (27b/4), (27b/5), (27b/5), (27b/9),
(25b/5), (25b/6), (25b/6), (25b/6), (27b/9), (28a/1), (28a/12), (28a/12),
(25b/7), (25b/8), (25b/8), (25b/8), (28a/12), (28a/13), (28a/13), (28a/13),
(25b/8), (25b/9), (25b/9), (25b/9), (28a/13), (28a/14), (28a/14), (28a/15),
(26a/1), (26a/10), (26a/10), (26a/13), (28a/2), (28a/3), (28a/5), (28a/6),
(26a/13), (26a/13), (26a/13), (26a/14), (28a/6), (28a/7), (28a/7), (28a/8),
(26a/15), (26a/15), (26a/3), (26a/3), (28a/8), (28a/9), (28b/1), (28b/1),
(26a/5), (26a/5), (26a/5), (26a/6), (28b/1), (28b/10), (28b/10), (28b/10),
(26a/7), (26a/8), (26a/8), (26a/9), (28b/11), (28b/11), (28b/12), (28b/12),
(26a/9), (26b/1), (26b/1), (26b/1), (28b/12), (28b/13), (28b/13), (28b/15),
(26b/1), (26b/11), (26b/11), (26b/12), (28b/15), (28b/15), (28b/2), (28b/2),
(26b/12), (26b/13), (26b/14), (26b/14), (28b/2), (28b/3), (28b/4), (28b/5),
(26b/15), (26b/2), (26b/2), (26b/3), (28b/5), (28b/6), (28b/7), (28b/7),
(26b/3), (26b/3), (26b/6), (26b/7), (28b/8), (28b/8), (28b/9), (28b/9),
(26b/7), (26b/7), (26b/7), (26b/8), (28b/9), (28b/9), (28b/9), (29a/1),

(29a/1), (29a/10), (29a/10), (29a/10), (30a/15), (30a/3), (30a/3), (30a/4),
 (29a/11), (29a/11), (29a/11), (29a/13), (30a/4), (30a/4), (30a/4), (30a/4),
 (29a/14), (29a/14), (29a/14), (29a/14), (30a/4), (30a/4), (30a/5), (30a/5),
 (29a/14), (29a/14), (29a/15), (29a/15), (30a/5), (30a/6), (30a/6), (30a/6),
 (29a/15), (29a/15), (29a/2), (29a/2), (30a/6), (30a/6), (30a/7), (30a/7),
 (29a/3), (29a/4), (29a/5), (29a/7), (29a/7), (30a/7), (30a/8), (30a/8), (30a/8),
 (29a/7), (29a/7), (29a/7), (29a/8), (29a/8), (30a/9), (30a/9), (30b/1), (30b/10),
 (29a/8), (29a/8), (29a/9), (29b/1), (30b/11), (30b/11), (30b/12), (30b/12),
 (29b/10), (29b/10), (29b/11), (29b/12), (30b/13), (30b/13), (30b/14), (30b/14),
 (29b/13), (29b/14), (29b/15), (29b/15), (30b/14), (30b/15), (30b/15), (30b/2),
 (29b/2), (29b/2), (29b/3), (29b/4), (30b/2), (30b/2), (30b/3), (30b/4),
 (29b/4), (29b/4), (29b/4), (29b/5), (30b/4), (30b/5), (30b/6), (30b/6),
 (29b/6), (29b/7), (29b/7), (29b/8), (30b/7), (30b/7), (30b/8), (30b/9),
 (29b/8), (29b/8), (29b/8), (29b/8), (30b/9), (31a/1), (31a/1), (31a/10),
 (29b/8), (29b/8), (29b/8), (29b/9), (31a/11), (31a/11), (31a/11), (31a/11),
 (29b/9), (29b/9), (2a/10), (2a/11), (31a/12), (31a/12), (31a/12), (31a/13),
 (2a/15), (2a/2), (2a/2), (2a/4), (2a/5), (31a/15), (31a/2), (31a/2), (31a/4),
 (2a/6), (2a/6), (2a/7), (2a/9), (2a/9), (31a/4), (31a/5), (31a/5), (31a/6),
 (2b/11), (2b/12), (2b/14), (2b/15), (31a/6), (31a/7), (31a/7), (31a/7),
 (2b/15), (2b/2), (2b/3), (2b/3), (2b/4), (31a/8), (31a/9), (31a/9), (31b/10),
 (2b/5), (2b/5), (2b/6), (2b/7), (2b/7), (31b/10), (31b/10), (31b/10), (31b/10),
 (2b/8), (2b/8), (2b/8), (2b/9), (30a/10), (31b/11), (31b/11), (31b/11), (31b/13),
 (30a/10), (30a/10), (30a/10), (30a/10), (31b/15), (31b/15), (31b/2), (31b/3),
 (30a/12), (30a/13), (30a/13), (30a/14), (31b/3), (31b/3), (31b/5), (31b/5),

(31b/5), (31b/6), (31b/7), (31b/7), (33b/11), (33b/11), (33b/12), (33b/12),
 (31b/8), (31b/9), (32a/1), (32a/1), (33b/12), (33b/13), (33b/13), (33b/13),
 (32a/10), (32a/10), (32a/11), (32a/12), (33b/13), (33b/14), (33b/14), (33b/14),
 (32a/12), (32a/13), (32a/14), (32a/14), (33b/14), (33b/14), (33b/15), (33b/15),
 (32a/14), (32a/14), (32a/15), (32a/15), (33b/2), (33b/2), (33b/2), (33b/3),
 (32a/15), (32a/15), (32a/15), (32a/15), (33b/3), (33b/3), (33b/3), (33b/4),
 (32a/2), (32a/3), (32a/3), (32a/4), (33b/4), (33b/4), (33b/5), (33b/6),
 (32a/6), (32a/7), (32a/7), (32a/8), (33b/6), (33b/7), (33b/8), (33b/8),
 (32a/8), (32a/8), (32a/8), (32a/9), (33b/9), (33b/9), (33b/9), (33b/9),
 (32b/1), (32b/1), (32b/1), (32b/10), (34a/1), (34a/1), (34a/1), (34a/1),
 (32b/10), (32b/11), (32b/11), (32b/11), (34a/10), (34a/10), (34a/11), (34a/12),
 (32b/12), (32b/12), (32b/13), (32b/13), (34a/12), (34a/13), (34a/13), (34a/13),
 (32b/13), (32b/14), (32b/14), (32b/15), (34a/2), (34a/2), (34a/2), (34a/3),
 (32b/15), (32b/2), (32b/2), (32b/2), (34a/3), (34a/3), (34a/4), (34a/5),
 (32b/3), (32b/4), (32b/5), (32b/5), (34a/5), (34a/6), (34a/6), (34a/8),
 (32b/5), (32b/6), (32b/9), (32b/9), (34a/9), (34a/9), (34b/1), (34b/1),
 (33a/1), (33a/1), (33a/1), (33a/1), (34b/10), (34b/11), (34b/11), (34b/12),
 (33a/10), (33a/10), (33a/11), (33a/12), (34b/13), (34b/14), (34b/15), (34b/15),
 (33a/12), (33a/12), (33a/13), (33a/14), (34b/3), (34b/3), (34b/6), (34b/8),
 (33a/14), (33a/15), (33a/15), (33a/2), (34b/8), (35a/1), (35a/1), (35a/1),
 (33a/2), (33a/2), (33a/3), (33a/4), (35a/10), (35a/10), (35a/10), (35a/11),
 (33a/4), (33a/4), (33a/4), (33a/5), (35a/11), (35a/11), (35a/12), (35a/12),
 (33a/8), (33a/8), (33a/8), (33a/9), (35a/13), (35a/13), (35a/14), (35a/14),
 (33a/9), (33b/1), (33b/1), (33b/11), (35a/15), (35a/2), (35a/2), (35a/3),

(35a/4), (35a/5), (35a/6), (35a/6), (36b/9), (37a/1), (37a/1), (37a/10),
 (35a/7), (35a/7), (35a/8), (35a/9), (37a/10), (37a/11), (37a/12), (37a/12),
 (35a/9), (35a/9), (35b/1), (35b/1), (37a/14), (37a/15), (37a/15), (37a/15),
 (35b/10), (35b/10), (35b/10), (35b/10), (37a/2), (37a/3), (37a/3), (37a/4),
 (35b/11), (35b/11), (35b/11), (35b/12), (37a/4), (37a/6), (37a/6), (37a/7),
 (35b/13), (35b/13), (35b/14), (35b/14), (37a/7), (37a/8), (37a/8), (37a/9),
 (35b/15), (35b/2), (35b/2), (35b/3), (37a/9), (37a/9), (37b/1), (37b/1),
 (35b/4), (35b/4), (35b/5), (35b/5), (37b/1), (37b/10), (37b/11), (37b/11),
 (35b/5), (35b/6), (35b/7), (35b/7), (37b/12), (37b/12), (37b/12), (37b/13),
 (35b/7), (35b/7), (35b/8), (35b/9), (37b/13), (37b/13), (37b/14), (37b/15),
 (35b/9), (36a/10), (36a/10), (36a/10), (37b/2), (37b/2), (37b/4), (37b/4),
 (36a/11), (36a/11), (36a/13), (36a/13), (37b/5), (37b/6), (37b/6), (37b/6),
 (36a/14), (36a/15), (36a/15), (36a/2), (37b/6), (37b/7), (37b/7), (37b/8),
 (36a/2), (36a/3), (36a/3), (36a/3), (37b/9), (37b/9), (38a/1), (38a/11),
 (36a/4), (36a/4), (36a/4), (36a/4), (38a/11), (38a/12), (38a/14), (38a/14),
 (36a/5), (36a/6), (36a/6), (36a/7), (38a/15), (38a/15), (38a/2), (38a/2),
 (36a/7), (36a/7), (36a/8), (36a/8), (38a/3), (38a/3), (38a/3), (38a/4),
 (36a/8), (36a/8), (36a/9), (36a/9), (38a/4), (38a/5), (38a/5), (38a/5),
 (36a/9), (36b/1), (36b/1), (36b/10), (38a/5), (38a/5), (38a/6), (38a/7),
 (36b/11), (36b/12), (36b/12), (36b/12), (38a/7), (38a/7), (38a/7), (38a/8),
 (36b/12), (36b/13), (36b/14), (36b/14), (38a/9), (38a/9), (38b/1), (38b/10),
 (36b/14), (36b/14), (36b/15), (36b/4), (38b/10), (38b/11), (38b/13), (38b/13),
 (36b/4), (36b/5), (36b/6), (36b/6), (38b/14), (38b/14), (38b/14), (38b/15),
 (36b/7), (36b/7), (36b/8), (36b/8), (38b/15), (38b/15), (38b/2), (38b/2),

(38b/2), (38b/4), (38b/4), (38b/5), (3b/9), (3b/9), (3b/9), (3b/9), (40a/10),
 (38b/5), (38b/5), (38b/6), (38b/7), (40a/11), (40a/11), (40a/11), (40a/13),
 (38b/8), (38b/8), (38b/9), (38b/9), (40a/13), (40a/14), (40a/2), (40a/2),
 (38b/9), (39a/1), (39a/1), (39a/10), (40a/2), (40a/2), (40a/4), (40a/5),
 (39a/10), (39a/10), (39a/11), (39a/11), (40a/5), (40a/6), (40a/6), (40a/7),
 (39a/11), (39a/11), (39a/12), (39a/13), (40a/7), (40a/8), (40a/8), (40a/8),
 (39a/13), (39a/14), (39a/15), (39a/15), (40a/9), (40b/10), (40b/10), (40b/10),
 (39a/2), (39a/2), (39a/3), (39a/3), (40b/10), (40b/11), (40b/11), (40b/13),
 (39a/4), (39a/4), (39a/5), (39a/5), (40b/13), (40b/14), (40b/15), (40b/15),
 (39a/6), (39a/6), (39a/6), (39a/9), (40b/2), (40b/3), (40b/3), (40b/4),
 (39b/1), (39b/10), (39b/10), (39b/11), (40b/4), (40b/4), (40b/5), (40b/5),
 (39b/11), (39b/11), (39b/11), (39b/12), (40b/6), (40b/6), (40b/8), (40b/9),
 (39b/12), (39b/12), (39b/12), (39b/12), (40b/9), (40b/9), (41a/1), (41a/10),
 (39b/13), (39b/14), (39b/14), (39b/15), (41a/11), (41a/12), (41a/12), (41a/14),
 (39b/15), (39b/2), (39b/3), (39b/4), (41a/14), (41a/15), (41a/15), (41a/2),
 (39b/4), (39b/5), (39b/6), (39b/6), (41a/2), (41a/3), (41a/4), (41a/5),
 (39b/6), (39b/7), (39b/7), (39b/7), (41a/7), (41a/7), (41a/8), (41a/9),
 (39b/7), (39b/7), (39b/8), (39b/8), (41b/10), (41b/10), (41b/10), (41b/11),
 (39b/8), (39b/9), (39b/9), (3a/14), (41b/12), (41b/12), (41b/12), (41b/12),
 (3a/14), (3a/2), (3a/3), (3a/4), (3a/4), (41b/13), (41b/13), (41b/13), (41b/13),
 (3a/5), (3a/5), (3a/6), (3a/6), (3a/7), (41b/2), (41b/2), (41b/3), (41b/3),
 (3a/7), (3a/8), (3a/9), (3b/10), (3b/11), (41b/4), (41b/4), (41b/5), (41b/5),
 (3b/11), (3b/14), (3b/3), (3b/4), (3b/5), (41b/8), (41b/9), (41b/9), (41b/9),
 (3b/5), (3b/5), (3b/6), (3b/6), (3b/8), (41b/9), (41b/9), (4a/1), (4a/12),

(4a/13), (4a/13), (4a/14), (4a/15), (6b/1), (6b/1), (6b/11), (6b/12), (6b/12),
 (4a/15), (4a/2), (4a/3), (4a/4), (4a/5), (6b/13), (6b/13), (6b/13), (6b/14),
 (4a/5), (4a/8), (4a/9), (4b/1), (4b/1), (6b/14), (6b/14), (6b/15), (6b/15),
 (4b/10), (4b/10), (4b/11), (4b/11), (6b/15), (6b/2), (6b/3), (6b/3), (6b/4),
 (4b/11), (4b/12), (4b/12), (4b/2), (4b/2), (6b/4), (6b/5), (6b/5), (6b/5), (6b/6),
 (4b/4), (4b/5), (5a/1), (5a/10), (5a/11), (6b/6), (6b/6), (6b/6), (6b/7), (6b/7),
 (5a/11), (5a/11), (5a/11), (5a/12), (6b/7), (6b/8), (6b/8), (6b/8), (6b/9),
 (5a/12), (5a/12), (5a/13), (5a/13), (6b/9), (7a/1), (7a/1), (7a/10), (7a/10),
 (5a/14), (5a/14), (5a/14), (5a/15), (7a/10), (7a/11), (7a/11), (7a/12),
 (5a/15), (5a/15), (5a/2), (5a/2), (5a/3), (7a/12), (7a/12), (7a/12), (7a/13),
 (5a/3), (5a/3), (5a/5), (5a/5), (5a/6), (7a/14), (7a/15), (7a/2), (7a/2), (7a/2),
 (5a/6), (5a/7), (5a/8), (5a/8), (5a/8), (7a/2), (7a/3), (7a/3), (7a/3), (7a/3),
 (5a/9), (5b/1), (5b/10), (5b/12), (5b/12), (7a/4), (7a/6), (7a/6), (7a/7), (7a/7),
 (5b/12), (5b/13), (5b/13), (5b/14), (7a/7), (7a/8), (7a/8), (7a/8), (7a/9),
 (5b/14), (5b/15), (5b/15), (5b/15), (7a/9), (7a/9), (7a/9), (7b/1), (7b/11),
 (5b/15), (5b/15), (5b/15), (5b/2), (5b/5), (7b/13), (7b/14), (7b/15), (7b/2), (7b/3),
 (5b/5), (5b/6), (5b/6), (5b/8), (5b/8), (7b/5), (7b/6), (7b/7), (7b/9), (7b/9),
 (5b/9), (5b/9), (5b/9), (6a/1), (6a/1), (8a/1), (8a/1), (8a/11), (8a/12), (8a/13),
 (6a/1), (6a/11), (6a/12), (6a/13), (8a/13), (8a/14), (8a/15), (8a/15),
 (6a/13), (6a/13), (6a/13), (6a/14), (8a/3), (8a/4), (8a/4), (8a/6), (8a/6),
 (6a/14), (6a/14), (6a/15), (6a/15), (8a/6), (8a/8), (8a/9), (8b/10), (8b/10),
 (6a/2), (6a/2), (6a/2), (6a/2), (6a/2), (8b/13), (8b/14), (8b/14), (8b/2), (8b/5),
 (6a/3), (6a/3), (6a/3), (6a/3), (6a/5), (8b/5), (8b/6), (8b/7), (8b/8), (8b/9),
 (6a/6), (6a/7), (6a/8), (6b/1), (6b/1), (9a/10), (9a/11), (9a/14), (9a/3), (9a/4),

(9a/4), (9a/7), (9b/10), (9b/11), (9b/13),
(9b/13), (9b/15), (9b/2), (9b/2), (9b/4),
(9b/4), (9b/4), (9b/6), (9b/7), (9b/9),
(9b/9), (1b/7), (11a/11), (22a/4)

[= 1802]

vebā : Veba hastalığı.

v. (6b/14)

[= 1]

vec : <Ar. Eğir otu, azak eğiri.

(*Acorus calamus*)

v. (40b/13), (40b/4)

[= 2]

veca^c : <Ar. Ağrı, sızı.

v. + ı cenbe (21b/2)

v. + ı şadra (21b/2)

[= 2]

vech : <Ar. 1. Yüz, çehre. 2. Sebep. 3.

Üslup, tarz.

v. + ile (19b/11)

[= 1]

vefiyye : <Ar. Tam, mükemmel.

v. (4b/15)

[= 1]

ve'l-akab : <Ar. Ve arkası.

v. (5b/11)

[= 1]

ve'l-aşiru : <Ar. Ve on.

v. (29a/1)

[= 1]

ve'l-galīz : <Ar. Ve yoğunluğu.

v. (30a/12)

[= 1]

ve'l-hubūb : <Ar. Ve taneler.

v. (34a/11)

[= 1]

ve'l-hukn : Ve şırınga.

v. (34a/12)

[= 1]	v.-e (17a/7), (8a/4)
ve'l-insāf : < Ar. Ve insafi.	v.-mekden (24a/12)
v. (2b/12)	v.-se (34b/3)
[= 1]	v.-ür (10a/7), (14b/11), (16a/12),
ve'l-i'tisāf : Ve yolsuzluk.	(17a/10), (21b/5), (25a/11), (25a/12),
v. (2b/12)	(25a/15), (25a/9), (25b/1), (25b/13),
[= 1]	(25b/3), (26a/3), (26b/13), (26b/14),
ve'l-miyāhu'l-kebiriyet : < Ar. Ve	(26b/2), (26b/9), (27a/1), (31a/11),
suların büyüklüğü.	(31a/11), (31a/2), (31a/5), (31b/6),
v. (23a/2)	(33a/10), (33a/13), (35b/11), (35b/4),
[= 1]	(36a/3), (39b/9), (39b/9), (3b/6),
ve'l-yakāza : < Ar. Ve uyanıklık.	(40a/8), (41b/12), (4a/5), (5a/9), (6a/5),
v. (16a/6)	(8b/14), (9b/10), (9b/6)
[= 1]	v.-ürler (26a/12), (26a/15),
vemā : < Ar. Yoktur.	(26b/10)
v. (5b/11)	[= 46]
[= 1]	veremlū : Veremli.
vér- : Vermek.	v. (22a/15)
	[= 1]
	verk : < Ar. Uyluk kemiğinin üst tarafı,
	kalça.

v. + in (26b/1)	veyā : < Ar.-Far. Veya, yahut.
[= 1]	v. (10b/8), (11b/3), (12a/2),
ve'r-rü'yete : < Ar. Ve bakma.	(12a/3), (13b/8), (13b/8), (15a/14),
v. (25a/7)	(15a/2), (15b/15), (15b/7), (16a/1),
[= 1]	(16a/15), (17b/10), (18b/15), (18b/7),
vesīle : < Ar. Yol, vasıta; bahane,	(18b/8), (18b/9), (18b/9), (19a/11),
sebep.	(19a/13), (19b/7), (19b/7), (19b/7),
v. (3a/3)	(19b/8), (20a/12), (20a/12), (22b/15),
[= 1]	(24b/3), (25a/12), (26a/1), (26a/13),
ve's-sāliş : < Ar. Ve üç.	(26a/14), (26a/14), (27b/1), (27b/1),
v. (21a/1)	(27b/4), (29b/10), (29b/6), (2a/12),
[= 1]	(35a/2), (35a/2), (37a/4), (39b/2),
ve's-sükün : < Ar. Ve durma.	(4b/5), (5b/3), (5b/3), (5b/3), (5b/4),
v. (13a/12)	(5b/4), (6b/9), (6b/9), (7b/4), (8a/5),
[= 1]	(9b/4)
ve's-şarab : < Ar. Ve şarap.	[= 54]
v. (25b/2)	vezin : < Ar. Ölçü, ağırlık.
[= 1]	v. + de (12a/6)
ve's-şarab : < Ar. Ve şarap.	[= 1]
v. (25b/2)	vezn : bk. vezin
[= 1]	v. + ince (36a/12)

[= 1]

-Y-

yā : < Ar. Ya, veya.

y. (18b/6), (19b/14), (20b/6),
(26a/14), (26a/14), (32a/14)

[= 6]

yābis : < Ar. 1. Ahlat-ı erbaaya dayanan eski mizaç teorilerinde kuru tabiatlı (karakter). 2. Kuru, rutubetsiz.

y. (21a/6), (32a/3), (32a/6),
(32b/3), (33b/8), (7a/5), (7b/2)

y. + dür (20b/11), (28a/3),
(32b/3), (32b/4), (32b/5), (33a/4),
(33b/10), (33b/12), (33b/14), (33b/9),
(34a/2), (34a/3), (34a/4), (34a/5),
(34a/6), (35b/10), (36a/2), (36a/7)

y. + dürler (32b/1), (32b/2),
(32b/7), (33b/13), (33b/15), (34a/1),
(34a/6)

y. + ise (21a/8)

y. + ola (19a/9)

[= 34]

yabrağ : Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı, yaprak.

y. + ı (19b/8), (19b/8)

y. + ından (35a/8)

[= 3]

yād : < Ar. Hatırlama, anma; hatır, gönül.

y. + edevüz (4b/13)

y. + etdügümüz (30a/11), (7b/4)

y. + etdük (25b/10), (28b/7),
(29a/13), (29a/7, (4a/10), (7a/14),
(7b/12), (7b/7)

[= 11]

yağ : Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde.

y. (20a/13), (4a/9)

[= 1]

y. + ı (15a/11), (15a/11),
(31b/5), (38b/5), (38b/5), (39a/3),
(5a/15)

yağlu : 1. İçinde veya üzerinde yağ bulunan. 2. Yağı çok olan.

y. (39a/13)

y. + ıla (22b/14), (26b/1),
(30a/9)

y. + dur (11a/8)

y. + ın (16a/1)

y. + nuş (11a/8)

y. + ından (26b/8), (38b/13),
(38b/14)

[= 3]

y. + ınuş (26b/6), (32a/13)

yağmur : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar halinde düşen su.

y. + ıyla (26a/14), (26b/5),
(30b/7), (40a/3)

y. + suyu (13a/9)

y. + ıyla (39b/2), (39b/2),
(41a/11), (41a/13)

[= 1]

y. + ları (26a/12)

yağmurca : Bir çeşit geyik, dağ keçisi.

y. (5b/15)

y. + larıla (26a/14)

[= 1]

y. + uş (26b/2), (32a/13)

yāhūd : <Far. 1. Veya, ya da. 2. Bir düşünceden cayıldığında daha doğrusu, iyisi anlamlarında kullanılan bir söz.

[= 30]

yağlan- : Yağlanmak.

y. (19b/7), (25a/12), (5b/5)

y.-miş (40a/3)

[= 3]

yak- : 1. Yakmak. 2. Sürmek, merhem, yakı, kına ve benzeri sürmek.

y.-a (39a/14)

[= 1]

yakın : Arada az mesafe bulunan, uzak karşıtı.

y. (23a/3)

y. + dur (29a/13), (31a/12)

[= 3]

yakı : Tedavi maksadıyla bedenin ağrıyan, hasta olan yerlerine yapıştırılan, üzerine koyu lapa halinde bir madde yayılmış olan bez veya bu iş için özel olarak hazırlanmış eczalı parça, yakı.

y. + éde (27a/8)

y. + édesin (26b/15)

[= 2]

yan : Kalça sinirlerinde oluşan ağrılı hastalık."siyatik"

y. (23a/8)

[= 1]

yan : Yan, taraf.

y. + ı (17a/1)

y. + ın (25a/3)

y. + ına (17a/2), (17a/3)

y. + ındağı (8b/13)

[= 5]

ya'ni : < Ar. Yani.

y. (15b/2), (15b/5), (23a/6), (28b/15), (2a/5), (37a/10), (39b/11), (41a/11), (41b/1)

[= 9]

yaralı : Vücutta işlemekte olan çibana yakalanan kişi.

y. (22a/15)

[= 1]

yaramaz : Yaramaz; kötü.

y. (11a/11), (13a/10), (18a/2),
(20a/6), (20b/11), (20b/12), (21a/11),
(23b/6), (34b/3), (7a/8)

y. + dur (12b/13), (12b/15),
(17b/11), (22b/10), (24a/5), (25a/2),
(25a/3), (28a/6)

y. + durlar (24a/7)

y. + hastalık (25a/1)

y. + hastalıklar (23b/11)

y. + ina (9a/11)

y. + ısa (12b/6)

[= 23]

yaramazlık : bk. yaramazlık

y. + ından (10b/3)

[= 1]

yaramazlık : Kötülük, yaramazlık.

y. + da (12a/15)

[= 1]

yarat- : Yaratmak.

y.-dı (3a/11), (3a/12)

[= 2]

yardım : Yardım.

y. + ıder (26a/1)

[= 1]

yarı : Yarı, yarım.

y. + sı (35b/1)

[= 1]

yarıl- : 1. Yarma işi yapılmak. 2.

Üzerinde yarık açılmak.

y.-ğan (6b/7)

y.-ur (18a/8)

[= 2]

yarım : Yarım.

y. (12b/7), (38b/2), (39a/2),
(39a/3)

[= 4]

yarı : bk. yarı

y. + ına (40b/12)

y. + sı (35b/15), (36a/12)

[= 1]

[= 2]

yaşlık : Nemlilik, rutubetlilik.

yaş : 1. Yaş, taze, ıslak. 2. Yaş, ömür.

y. (35a/15)

y. (31b/10), (31b/10), (32a/14),

[= 1]

(34a/4), (39a/3)

yaşlı : Yaşlı.

y. + balık (7a/3)

y. (24a/5), (30b/13), (31b/1),

y. + ı (31b/11), (32a/15), (4b/3),

(31b/2), (32a/8)

(4b/7)

[= 5]

y. + iken (41a/5)

yat- : Yatmak.

y. + ları (5a/10)

y.-a (17a/1), (24b/13)

y. + yedükden (11b/2)

y.-ıcağ (17a/1)

y. + üzüm (11b/2)

y.-mağ (17a/4), (17a/5), (17b/9)

[= 14]

y.-ub (25a/3)

yaşar : Bir yaşını geçmiş hayvan.

[= 7]

y. (30b/7)

yatlı : Fena, kötü.

[= 1]

y. (16b/2)

yaşarmag : Islanmak, nemlenmek..

y. + dur (11b/8), (24b/3)

y. + oldur (24b/13)

y. (17a/5)

y. + sını (11b/6), (20a/15),
(20b/2), (23a/12)

y. + dur (17a/13), (17a/5)

[= 3]

[= 8]

yay : Yaz mevsimi.

yatluluk : Fenalık, kötülük.

y. (23a/2), (27b/14), (18a/14)

y. + da (9a/8)

y. + da (21a/4)

[= 1]

y. + dur (10a/3)

yatur- : Bir kimsenin bir yere yatmasını

y. + vaktında (10b/10)

sağlamak

[= 6]

y.-a (24b/4)

yay- : Yaymak.

[= 1]

y.-alar (40a/3)

yavru : bk. yavru

[= 1]

y. + sınıu (29a/8)

yaz : Yaz mevsimi.

[= 1]

y. (27a/13)

yavru : Yeni doğmuş hayvan veya

y. + da (21a/4), (27a/14)

insan.

[= 3]

y. + su (5a/11)

yaz- : Yazmak.

[= 1]

y.-dum (3a/2), (3a/8)

yavuz : Kötü, fena.

y.-mağdan (15a/10), (15a/9)	y.-meye (19a/1), (19b/11)
y.-ubdurlar (25a/15)	y.-meyeler (5b/1)
[= 5]	y.-meyen (39b/5)
yê- : Yemek yeme, karın doyurma işi.	y.-meyesin (28a/5)
y.-dügi (10a/13), (12b/4), (16b/3), (16b/7), (16b/8), (26a/3), (9b/3), (9b/5)	y.-se (18b/7), (26a/1), (8b/10), (8b/11)
y.-dügin (14a/4)	y.-ye (12b/10), (18a/15), (18b/3), (19b/15), (20a/2), (22b/4), (26a/7), (28b/6), (28b/7), (28b/8), (39b/4), (39b/8), (40b/3), (5b/8), (6b/8), (7a/13), (7a/3), (7a/9), (7b/5), (9a/6)
y.-dükce (28a/5)	
y.-dükden (11b/2), (19b/5)	
y.-me (10b/9), (11a/5), (27b/4)	y.-yegen (6b/1), (7a/12), (7a/9)
y.-mege (18b/1), (35b/5)	y.-yeler (25b/6), (30b/7), (5a/15), (5b/1), (6a/15), (7a/5), (8b/15)
y.-megin (25b/7)	
y.-mek (11a/15), (11a/15), (11b/1), (11b/1), (11b/4), (19a/12), (22b/10), (22b/10), (28a/10), (28b/10), (28b/11), (28b/14), (30b/8), (31a/7), (4b/11)	y.-yenün (9b/1)
	y.-yesin (11a/6)
	y.-yüb (17b/9)
	[= 80]
y.-mekden (12b/15), (15a/7), (15a/7), (15a/7), (19b/10)	yêceg : bk. yêcek
	y. + in (15a/1)

y. + inden (27a/15)

[= 2]

yècek : Yiyecek.

y. (12b/9), (22b/4)

y. + ler (18b/2)

y. + lerile (18b/2)

y. + yèye (18a/15)

[= 5]

yèdi : Yedi.

y. (20b/3), (40a/1)

[= 2]

yèdinci : Yedinci.

y. (12a/7)

[= 1]

yèdişer : Yedişer.

y. (37a/11)

[= 1]

yèdi yüz on bèş : Yedi yüz on beş.

y. (35a/5)

[= 1]

yèdür- : Yedirmek, yemesini sağlamak.

y.-mek (9a/12)

[= 1]

yèg : İyi, üstün.

y. (24b/1)

y. + dür (11b/8), (8b/6)

y. + ise (10b/1)

[= 4]

yègreg : bk. yègreg

y. + i (16b/11), (16b/3),

(18a/14), (23a/12), (9b/11)

[= 5]

yègrek : Daha iyi, çok iyi

y. (12b/3), (24a/8), (24b/4),

(9a/10)

y. + dūr (12b/1), (12b/7),
(22a/1), (25a/4), (30b/13), (31a/1),
(31a/3)

y. + ola (12a/5), (9a/11)

y. + oldur (21b/15)

[= 14]

yehūdī : < Ar. Yehuda'ya mensûp olan,
Yahudi.

y. (27a/5), (41a/12)

[= 2]

yêl: 1. Bağırsaklardaki gaz.
2. Romatizma ağrısı.

y. (15b/12)

y. + lerden (15b/12), (39b/15)

y. + leri (40b/8)

[= 4]

yèmeg : bk. yèmek

y. + e (9b/7)

y. + i (11a/14), (11b/2), (11b/3),
(31b/3), (6b/13), (7a/9), (8b/6)

y. + icün (9b/12), (10a/2)

y. + in (6a/11), (9b/7)

y. + inden (7b/13)

[= 13]

yèmek : 1. Yenecek bir şeyle karnını
doyurmak. 2. Ağızda çiğneyerek
yutma.

y. (10a/11), (10a/12), (10a/13),
(10a/13), (10a/15), (11a/4), (11a/5),
(11a/6), (12b/4), (12b/5), (12b/6),
(12b/8), (22b/1), (22b/5), (6b/5), (8b/5),
(8b/6), (8b/7), (9a/4), (9b/1), (9b/14)

y. + de (10a/11)

y. + den (10b/11), (10b/12),

(10b/14), (10b/15), (11a/2), (12b/11),
(13a/8), (16b/14), (5b/4), (9b/14),
(9b/2)

y. + dūr (10a/6)

y. + ler (10b/13), (32a/2)

y. + lerden (25b/3)

y. + lerdür (7b/12)

y. + leri (32a/6)

y. + lerine (6b/11)

y. + lerüñ (29a/3)

[= 41]

yemenî : < Ar. Yemen'e ait, Yemen'le ilgili.

y. (41b/9)

y. + de (41b/6)

[= 2]

yemiş : Meyve; çeşitli bitkilerin tohum ve meyveleri.

y. + i (34a/1)

y. + lerden (30a/6), (31a/7),
(31b/9), (32a/14), (33a/14), (33b/14),
(5a/15), (5b/1), (31b/10), (28a/5)

y. + yemekden (12b/15)

[= 12]

yenbağî : < Ar. Şayan, münasip; icab eder, lazım gelir.

y. (4a/1), (4a/1), (4a/3)

[= 3]

yèni : Sonradan ortaya çıkan, sonradan var olan, üzerinden çok zaman geçmemiş olan. "yèñi"

y. (9a/13)

[= 1]

yènid- : Canlanmak, yenilenmek.

y.-ür (16b/10)

[= 1]

yèñile : Biraz önce, çok zaman geçmeden.

y. (32a/7), (39a/5)

[= 2]

yeñilmeklig : Yenilgiye uğrama durumu.

y. + inden (14b/3)

[= 1]

y r : Bir nesne veya kimsenin kapladığı yahut kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal.

y. (41a/7)

y. + de (41b/8)

y. + den (12a/4)

y. + e (25a/10), (41b/10)

y. + inde (13b/5)

y. + inden (13b/5), (36b/14), (14b/6)

y. + ine (26a/7), (36a/3), (3b/13)

y. + lerde (32a/4)

[= 13]

yestekdim n : < Ar.  ne geçemezler.

y. (4a/12)

[= 1]

yeste hir ne : < Ar. Geri kalmazlar.

y. (4a/12)

[= 1]

yeşil : Yeşil.

y. (15a/12)

[= 1]

y tm ş beşer : Yetmiş beşer.

y. (36b/7)

[= 1]

yevkul : < Ar. Olmak.

y. (9a/15)

[= 1]

yevmi'd-d n : < Ar. Din g n .

y. (2b/14)

[= 1]

yevmiyye : < Ar. G nl k, g ndelik.

y. + yi (21b/1)

[= 1]

y yeceg : bk. y yecek

y. + in (12b/10), (5a/4), (5b/12)

y. + üñ (27a/15)

[= 4]

yèyecek : Yenmeye elverişli olan her şey.

y. (10b/11), (10b/11), (10b/12), (10b/9)

y. + den (28b/6)

y. + yèye (19b/15)

y. + yèyüb (17b/9)

[= 7]

yèyni : Hafif.

y. (23b/5)

[= 1]

yıg(1)l : Birikmek, toplanmak, fazla olmak.

y. + in (11a/12)

[= 1]

yıkan- : Yıkanmak.

y.-a (21b/15), (22a/4)

y.-acağ (22a/9)

y.-mayınca (22a/5)

[= 4]

yıl : Miladi takvime göre 1 Ocak'ta başlayıp 31 Aralık'ta sona eren on iki aylık süre.

y. (15b/13), (39b/3), (39b/4)

[= 3]

yılan : Omurgalı hayvanlardan, bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan, yerdegezen.

y. (33a/13)

[= 1]

yigirmi : Yirmi.

y. (26b/3), (29a/3), (40b/1), (41b/6)

[= 4]

yigirmişer : Yirmişer.

y. (38b/1), (38b/11)

[= 2]
yigit : Delikanlı, genç erkek.
y. (6b/1)
[= 1]
yine : Yine, tekrar.
y. (15b/4), (23b/13), (2b/9),
(31b/4), (34b/11), (36b/1), (37b/1),
(4a/2), (4a/3)
[= 9]
yoğır- : bk. yoğur-
y.-alar (5a/6)
[= 1]
yoğrul- : Yoğrulmak, hamur kıvamına
getirilmek.
y.-mamış (5b/14)
[= 1]
yoğur- : Yoğurmak, hamur kıvamına
getirmek.
y.-a (27a/7)

y.-alar (37b/10), (38a/3),
(38a/7), (40a/11), (40a/7), (40b/11),
(41b/10)
y.-asın (26b/15)
y.-mamış (30a/8)
y.-miş (30b/1)
[= 11]
yoğurd : Maya katılarak koyulaştırılmış
beyaz, kıvamlı bir süt ürünü.
y. (7a/3)
[= 1]
yoğurul- : Yoğurulmak.
y.-miş (31a/4)
[= 1]
yok : Bulunmayan, mevcut olmayan.
y. + dur (10b/2), (23a/6),
(28a/2), (30b/9), (31a/9), (33a/10),
(33a/11), (5a/8)
[= 8]

yoğaru : Bir Şeyin aşağı kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı, aşağı karşıtı.

y. (14a/12)

y. + sında (9a/1), (9a/2)

[= 3]

yon- : Yontmak, düzeltmek.

y.-mış (15b/1)

[= 1]

yu- : Yıkamak.

y.-ya (18b/14), (22a/4),
(41a/15), (41a/15)

[= 4]

yucib : < Ar. Uymak

y. (10b/5)

[= 1]

yumış : Yumuşak; hafif.

y. (29a/6)

y. + dur (35a/7), (38b/7)

y. + olalar (5a/5)

[= 4]

yumŐad- : YumuŐatmak, sertliğini gidermek, yumuşak duruma getirmek.

y.-alar (19a/10), (19a/13)

y.-ur (14b/13), (14b/15)

[= 4]

yumşak : Yumuşak; hafif.

y. (14b/14), (20a/10), (21a/15),
(22b/12), (31a/7), (34b/10), (35b/2),
(36a/12), (36b/8), (37a/3), (37b/2),
(39a/14)

y. + dutar (35a/12)

y. + ola (29a/9)

[= 14]

yumurda : Yumurta.

y. (25b/8), (34b/9), (38a/12),
(5a/14)

y. + ağıyla (34b/11)

y. + lar (31b/8)

y. + in (6b/11)

y. + nuñ (25b/15)

[= 16]

[= 7]

yüklü : Gebe, hamile.

yun- : Yıkanmak.

y. + olur (24b/10)

y.-mağ (23a/6)

[= 1]

[= 1]

yüksek : Tabanı ile en üst noktası

yusūf : < Ar. Hz. Yakub'un oğlu Yusuf
peygamber.

arasındaki mesafe kendi cinsinden olan
şeylere göre fazla olan, alçak karşıtı.

y. + ı hāl (2b/10)

y. (12a/4), (20b/5)

[= 1]

[= 2]

yübüset : < Ar. Kuruluk.

yüli- : Tıraş etmek.

y. (32a/3), (7b/2)

y.-mek (25b/1)

y. + de (23a/14), (32b/10),

[= 1]

(32b/14), (32b/15), (33a/5), (34a/10),

yüñ : Yün, tüy.

(34a/11)

y. + den (35b/13)

y. + e (33b/11)

[= 1]

y. + i (33a/10), (33a/11), (34a/5)

yüreg : bk. yürek

y. + ile (7a/6)

y. + e (35b/11), (36a/2)

y. + iledür (4a/14)

y. + i (35b/11)

[= 3]

yürek : Kalp.

y. + oynamağına (36a/4)

[= 1]

yürid- : bk. yürüt-

y.-ür (14b/15)

[= 1]

yürüt- : Yürütmek, hareket ettirmek,
sürmek.

y.-megün (19a/4), (19a/6)

y.-mek (19a/7), (19a/8)

y.-meye (19a/14)

[= 5]

yüz : Başın üzerinde alın, kaş, göz,
burun, yanaklar, ağız ve çene bulunan
ön kısmı, surat, çehre.

y. + i (6a/13), (6b/13)

y. + in (18b/14)

y. + ine (25a/9)

y. + inün (7a/1)

y. + ün (30b/6)

[= 6]

yüz elli : Yüz elli.

y. (36b/3), (36b/4), (36b/7),
(37a/1), (37a/13), (37b/1), (39a/6),
(40a/1)

[= 8]

yüz kırk üç : Yüz kırk üç.

y. (35a/5)

[= 1]

yüz yigirmi : Yüz yirmi.

y. (40b/1)

[= 1]

-Z-

zāc : <Ar. Demir sülfatı, kükürtle
demir bileşimlerinden biri.

z. (41b/8)	z. + inden (16a/9)
[= 1]	z. + ine (22b/14), (9b/15)
ẓaʿf : < Ar. Zaaf, zayıflık.	z. + olmaz (34b/4)
z. (16a/15), (20a/4), (24a/2)	z. + olur (34b/3)
z. + den (20a/5)	[= 8]
z. + indan (39a/1)	ẓāhirü's-suṭü' : < Ar. Görünür
z. + olmak (24a/3)	yükselme.
z. + vèrmekden (24a/12)	z. (2a/2)
[= 7]	[= 1]
ẓaʿferān : < Ar. Safran, aspir, cehri,	ẓahmet : < Ar. Güçlük, sıkıntı, zorluk.
çiğdem, yemen safranı, safran çiçeği,	z. + ile (18a/12), (18a/12)
safran çiğdemi; (<i>Crocus sativus</i>).	[= 2]
z. (15b/3)	ẓaʿîf : < Ar. Zayıf, cılız, arık.
[= 1]	z. (14b/11), (14b/12), (21b/8)
ẓāhir : < Ar. Görünen, görünücü, açık,	z. + dür (20a/6), (4b/5), (5b/3)
belli, meydanda.	z. + düşmeye (19a/15)
z. (16a/8)	z. + eder (18a/6), (21b/8),
z. + dür (2b/5)	(21b/9)
z. + i (17a/11)	

z. + éderler (24a/10)

z. (3a/7)

z. + eyler (17a/15)

z. + dan (24a/9)

z. + olan (8a/2)

[= 2]

z. + olduğından (30a/15)

zanbağ: < Ar. Zambakgiller

z. + olur (10a/1), (17b/6),
(17b/8)

familyasından, pek çok türü bulunan,
güzel, iri, beyaz çiçekli, çok yıllık süs
bitkisi; (*Lilium candidum*).

[= 17]

z. (15b/15)

zākiyye : < Ar. Saf, temiz, doğru
hareketli.

[= 1]

z. (1b/12)

zarar : < Ar. Bir kimse veya şeyin
sebepl olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.

z. + si (1b/13)

z. (10b/4)

[= 2]

z. + ın (18a/1)

zālik : < Ar. Şu, o.

z. + ından (17b/4), (28a/9)

z. (29a/1), (34a/12), (5b/11)

z. + larından (8b/3)

[= 3]

[= 5]

zamān : < Ar. Olmuş ve olacak
olayların birbiri ardınca cereyan
edişinin düşüncemizde meydana
getirdiği başı ve sonu belli olmayan
soyut kavram, vakit.

zarr : < Ar. Zarar.

z. + ın (13a/13)

[= 1]

zārūd : < Ar. Alıç yemişi; (*Crataegus*).

z. + i (26a/8), (23b/2)

z. (34a/1)

z. + ile (24b/6)

[= 1]

z. + in (25b/15), (26a/12),
(26a/15), (26b/1)

zārūret : < Ar. Zorunluluk, gereklilik.

z. + olmayınca (13a/10)

z. + ine (24b/15), (26b/12)

[= 1]

[= 11]

zāt : < Ar. Kendi.

z. + a (1b/3)

z. + ı kāmile (1b/13)

[= 2]

zencebīl: < Ar.1.Zencefil; Zencefilgiller familyasından, Malezya ve Hindistan'da yetişen, kamyş görünüşünde çok yıllık otsu bitki: (*Zingiber officinale*). 2. Bu bitkiden elde edilen ve baharat olarak kullanılan ıtırılı toz.

zāyil : < Ar. 1. Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan, ortadan kalkan. 2. Geçmiş olan. “zā'il”

z. + eder (23b/6)

z. + oluban (23b/14)

[= 2]

z. (25b/14), (25b/6), (39a/11),
(39b/10), (40a/5), (40a/9), (40b/10)

z. + i (26b/14)

z. + üñ (27a/5)

[= 9]

zeker : < Ar. Erkek cinsel organı, penis.

z. + e (25b/1), (26b/15)

zevāt : < Ar. Kişiler, şahıslar, kimseler.

z. + ı kāmile (1b/11)

[= 1]	z. + olundu (6b/3)
zeyt : <Ar. Zeytin; (<i>Olea europea</i>).	[= 10]
z. + yağı (38b/5)	zinhār : <Far. Asla.
z. + yağıyla (39b/2), (41a/11)	z. (16a/3), (20a/10), (24a/4),
[= 3]	(28a/8), (30a/1)
zeytūn : <Ar. Zeytin; (<i>Olea europea</i>).	[= 5]
z. (34a/2)	ziyāde : <Ar. Çok, daha çok, çok fazla.
[= 1]	z. (16b/10), (22a/12)
zihn : <Ar. Bilinç, dimağ, hafıza.	z. + eder (30b/6), (31a/10),
z. + i (17a/15)	(31b/5)
[= 1]	[= 5]
zıkr : <Ar. İsmi söylenmek, bahsi edilmek, anılma.	ziyān : <Far. Zarar, ziyan.
z. + édevüz (21b/10)	z. + dan (34b/4)
z. + étdüğümüz (12a/10),	z. + dur (10a/12), (10a/13),
(24b/12), (35a/4), (7b/7)	(10a/15), (11a/1), (11a/10), (11a/11),
z. + étdük (6a/4), (9a/3)	(18a/8), (28b/11), (28b/12)
z. + i (2a/10), (2a/10)	z. + érişdürmeye (12b/11)
	z. + étmeye (17b/10)

z. +1 (16a/4), (30b/9), (5a/8), (9a/12)

z. +in (20a/8), (28a/5)

[= 18]

zurre : <Ar. Bir çeşit darı, Hint darısı.

z. (33b/9)

[= 1]

zükām : <Ar. Nezle.

z. (28a/13)

z. +1 (21a/15)

[= 2]

Toplam kelime: 14881

Geçerli kelime: 14481

Alt madde: 4177

Maddebaşı:2189

SONUÇ

Muhammed bin Mahmûd-ı Şirvanî'ye ait Sultâniyye adlı eserin çalışmamıza kaynaklık eden ve en eski tarihli nüshası olan Kitâb-ı Güzîde-i 'İlm-i Tıbb adlı eser, 15. yüzyıl tıp bilimini günümüze yansıtması, dönemin dil özelliklerini aktarması ve zengin sözcük hazinesi nedeniyle oldukça önemlidir. Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini yansıtan eser, insan sağlığı için önemli her alana değinmiş ve sade bir Türkçeyle kaleme alınmıştır.

Çalıştığımız nüshanın harekeli olması okunmasını kolaylaştırmış fakat metnin imlâsındaki bazı tutarsızlıklar okuma güçlüğüne neden olmuştur. Metinde imlâ yanlışlıkları daha çok bitki adlarında yapılmış, bazı bitki adlarının farklı yazılışlarına yer verilmiştir.

Eserin incelemesi yapıldığında çıkarılabilecek sonuçlar şöyle sıralanabilir:

1. Eserde her bab fasıllara ayrılmış, bab ve fasıl başlıkları önce Arapça olarak verilmiş sonrasında Türkçeleri ile devam edilmiştir: *“el-bābus-sānī fī beyāni tedbīri'l-miyā ve fīhi fuşlān” (11b/5) bu bābda şuları bildürür ve eyüsin yatlusın secer ve bu iki faşl üzerinedür(11b/6)*
2. Eser, zengin bir söz varlığına sahiptir. Çok sayıda bitki, hayvan, organ, hastalık, macun, şerbet, terkip adı eserde yer almıştır.
3. Eserde tüm zaman çekimleri ve sözcük türlerini görülmemektedir. Genellikle geniş zaman çekimi kullanılmıştır.
4. Ünlülerden sonra -y- bağlama ünsüzü üzerine gelen -(y)ı/-(y)i belirtme durumu eki bazı yerlerde hemze ile (ء) işaretlenmiştir: **nesneyi, kebābeyi, māddeyi.**
5. Metinde sağlam bir cümle yapısı olduğu söylenemez.
6. Metnin imlâsında bazı tutarsızlıklar vardır. Metinde bazı bitki adlarının farklı yazılışlarına yer verilmiştir: **ispānāḥ, isfanāḥ, isbanah.**
7. Yabancı kökenli sözcüklerin yazımlarındaki çok şekillilik dikkat çekicidir: **iḥtirāz, iḥtirār, iḥtizār.**
8. Metinde Türkçe kelimeler farklı yazılışlarla karşımıza çıkmıştır: **şuşalık, susalık, suşalık.**

9. Metinde “ -(y)Up” zarf-fiil ekinin yazımında ikili bir kullanım sergilenmiştir: **déyibdür, yéyüb**. Bu ikili kullanım çatı ekleri için de geçerlidir: **dögülmüş, düzilür, olunmadı, olnur**.
10. Metinde çoğunlukla “ammā” şeklinde yazılan edatın, metne has bir “immā” kullanımını tespit edilmiştir.
11. Eserde ekleşme sırasında ötümlüleşme örneği fazladır.
12. Metinde kelime başında a ünlüsü bazen üstünlü elif (إ), bazen de medli elif (آ) ile yazılmıştır.
13. Metinde “k, g ve ŋ” ünsüzleri için (ك) kullanılmıştır.
14. Eserde kelimenin aslında hemze (ء) olmasına rağmen çoğunlukla bu işaret kullanılmamıştır. **dāyim, kāyim, leṭāyif**.
15. Metinde “ç” ve “p” için çim (چ) ve pe (پ) harfleriyle gösterilen kelimeler, bazı yerlerde cim (ج) ve be (ب) harfleriyle de gösterilmiştir.
16. Metinde kapalı e (è) kullanımını oldukça fazladır.
17. Metinde göçüşme olayı görülmektedir: bigi-gibi
18. Metinde geçen ve içinde c-ç, b-p, d-t seslerini barındıran kelimeler yazıldığı gibi okunmuş, müdahale edilmemiştir.
19. Metnin dizininde 2189 madde başı yer almaktadır. Bu madde başlarının 991’i Türkçe (%45), 979’u Arapça (%44,7), 196’sı Farsça (%9), 22’si Grekçe (%1) ve 1’i İtalyancadır (%0,04). Anadolu’da yararlanılan ilk tıp kaynaklarının Arapça olması nedeniyle dönem eserlerinde Arapça kelimelerin sayıca üstünlüğü vardır. Ancak metnimizdeki Türkçe kelime kullanım oranının üstünlüğü dikkat çekicidir.
20. Hazırlamış olduğumuz dizinde Türkçe 991 madde başı bulunmakla birlikte; 747’si isim (%75) ve 244’ü fiildir (%24,6).

KAYNAKLAR

Kitaplar

- ADIVAR, A. Adnan (1991), **Osmanlı Türklerinde İlim**, Remzi Yayınları, İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (2006), **Kutadgu Bilig**, Kabalcı Yayınları, İstanbul.
- ARGUNŞAH, Mustafa (1999), **Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvânî Tuhfe-i Murâdî, (İnceleme-Metin-Dizin)**, TDK Yayınları, Ankara.
- ARGUNŞAH, Mustafa, ÇAKIR Müjgân (2005), **15. Yüzyıl Osmanlı Mutfağı, Muhammed bin Mahmûd Şirvânî**, Gökkubbe Yayınları, İstanbul.
- ARGUNŞAH, Mustafa (2012), **Tuhfe-i Murâdî, (Cevhernâme) Muhammed bin Mahmûd Şirvânî**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- ATALAY, Besim (2006), **Dîvânu Lûgati't-Türk Tercümesi**, C.4., TDK Yayınları, Ankara.
- AYDIN, M. B. (2011), **İbn Avvâm-Terceme-i Kitâbü'l-Filâha [Ziraat Kısmı], Çevirimetin-İnceleme-Sözlük**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- BAYAT, Ali Haydar (2010), **Tıp Tarihi**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul.
- BAYAT, Ali Haydar, OKUMUŞ Necdet (2004), **Mahmûd-ı Şirvânî, Mürşid (Göz Hastalıkları)**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- BAYAT, Ali Haydar (2005), **Kitâbu'l- Müntehab fi't Tıb (İnceleme-Metin-Dizin Sadeleştirme-Tıpkıbasım)**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul.
- BÖLER, Tuncay (2014), **Tercüme-i Kâmilü's-Sinâ'a (3. Makale ve 4. Makalenin 6. Babına Kadar) İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım**, Kesit Yayınları, Ankara.
- CANPOLAT Mustafa, Zafer Önler (2007), **İshâk bin Murâd, Edviye-i Müfrede**, TDK Yayınları, Ankara.
- CLAUSON, Sir Gerard (1972), **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**, Oxford University Press, London.
- DOĞAN, Şaban (2011), **Ebulfeyz Mustafa Efendi-Risâle-i Feyziyye fî Lûgâti'l-Müfredâti't-Tıbbiyye**, Değişim Yayınları, İstanbul
- DOĞUER, B. E. (2016), **Hekim Bereket- Hulâsa, Metin-Sözlük**, Ürün Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN, A. B., AKKOYUNLU Z. (2015), **Kaşgarlı Mahmud-Divânu Lugâti't-Türk**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1993), **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınları, İstanbul.

- ERGÜZEL, M. Mehdi (1999), **Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi, IV. Cilt, 2. Kısım, İnceleme – Metin – Sözlük – Dizin**, TDK Yayınları, Ankara.
- GABAİN A. Von (2003), **Eski Türkçenin Grameri**, Çev. Mehmet Akalın, TDK Yayınları, Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (1995), **Türkçe El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- GÜLSEVİN Gürer, BOZ Erdoğan (2004), **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer, (2007), **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yayınları, Ankara.
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992), **Türk Dilinde Edatlar**, MEB Yayınları, İstanbul.
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin (ed.) (2008), **Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi**, (Hazırlayanlar: İhsanoğlu E, Şeşen R, Bekar MS, Gündüz G, Bulut V), Cilt:1, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul, s. 155-176.
- İslam Ansiklopedisi (2010), **Şirvânî, Muhammed b. Mahmûd Maddesi**, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 39, s. 206-208.
- İslam Ansiklopedisi (2012), **Tıp Maddesi**, Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 41, s. 101-111.
- İZGİ, Cevat (1997), **Osmanlı Medreselerinde İlim- Tabii İlimler**, II. Cilt. İstanbul.
- KARASOY, Yakup (2009), **Tutmacı- Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Kitabı Tabiatnâme**, Palet Yayınları, Konya.
- KORKMAZ, Zeynep (2003), **Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)**, TDK Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2007), **Grammer Terimleri Sözlüğü**, TDK Yayınları Ankara.
- KÜÇÜKER, Paki (2010), **Mücerreb-nâme**, Kültür Ajans Yayınları, Ankara.
- MİANDJİ, Anooshirvan (2019), **Tıbbi Bitkiler Atlası**, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- ÖNLER, Zafer (1990a), **Celâlüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifâ I Giriş-Metin**, TDK Yayınları, Ankara.
- ÖNLER, Zafer (2000), **Revnağ-ı Bustan**, TDK Yayınları, Ankara.
- ÖZÇELİK, Sadettin (2001), **Kitâbü'l-Mühimmât**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- RONAN, Colin A. (2005), **Bilim Tarihi** (Çev. Ekmeleddin İhsanoğlu, Feza Günergür), TÜBİTAK Yayınları, Ankara.
- ŞAHİN, Hatice (2003), **Eski Anadolu Türkçesi**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ŞEHSUVAROĞLU Bedi, Ayşegül E. Demirhan, Gönül Ç. Güreşsever (1984), **Türk Tıp Tarihi**, Bursa.

ŞEHİSUVAROĞLU, Bedi N.(1961), Eşref bin Muhammed, **Hazainü's-Saadat**, TDK Yayınları, Ankara.

TİETZE, Andreas (2002), **Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lûgatı**, Simurg Kitapçılık-Yayıncılık, İstanbul.

UZEL, İlter (1992), **Sabuncuoğlu Şerefeddin, Cerrahiyetü'l-Haniye I-II**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

UZEL İlter, Kenan Süveren (1999), **Sabuncuoğlu Şerefeddin Mücerreb-Nâme (İlk Türkçe Deneysel Tıp Eseri - 1468)**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

UZEL, İlter (2004), **Amasyalı Hekim ve Cerrah Sabuncuoğlu Şerefeddin**, T.C. Amasya Valiliği Yayınları, Ankara.

ÜNVER, Ahmet Süheyl (1936), **Uygurlarda Tababet XII-XIV. Asır**, İstanbul Tıp Tarihi Enstitüsü Yayını, İstanbul.

YELTEN, Muhammet (1993), **Şirvanlı Mahmud Kemaliye**, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Makaleler

ACAR, H. Volkan, (2015), “Yazılışının 550. Yılında Cerrahiyetü'l-Haniyye Hakkında SCI-E Kapsamındaki Dergilerde Yayınlanan Türkiye Kaynaklı Makaleler”, **Lokman Hekim Dergisi**, 5(2): 37-44.

ACIDUMAN, Ahmet (2012), “Hekimbaşı Emîr Çelebi ve Ünlü Eseri Enmûzecü't-Tıbb'da Kafatası ve Omurga Anatomisi Üzerine”, **Türk Nöroşirürji Dergisi**, Cilt: 22, sayı: 2, s. 103-110.

ACIDUMAN, Ahmet (2013), “Ankaralı Hekim Nidâ'î ve Ünlü Eseri Menâfi'ü'n-Nâs: XVI. Yüzyıldan Çocuk Hastalıkları ve Tıbbî Deontolojiye Bir Bakış”, **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, 56, s. 151-167.

ALKAYIŞ, M. F. (2009), “Türkçede Kullanılan Alıntı Bitki Adları”, **Turkish Studies**, Volume 4/4 Summer 2009, p. 71-92.

ARGUNŞAH, Mustafa (1990), “II. Murad Devrinin (1421-1451) Ünlü Hekimi Muhammed Bin Mahmûd Şirvânî ve Türkçe Eserleri”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 4, s. 483-498.

ARGUNŞAH, Mustafa (2005), “Sultaniye ve Sağlık-Yiyecek İlişkisi”, **Yemek ve Kültür**, S.2, s.50-53.

ARGUNŞAH, Mustafa (2009), “Edviye-i Müfrede'nin Neşri Üzerine Düşünceler”, **Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü**, s. 185-196, Ankara.

- AYDIN, M. Bedizel (2005), Osmanlı Tıbbında “Müfred Deva” Kullanımı ve “Müfredât” Eserlerinin Genel Özellikleri, **Osmanlı Bilimi Araştırmaları**, Emre Dölen Armağanı, 6. Cilt, Sayı 2, s. 299-315, İstanbul.
- AYDIN, Erhan (2016), “Eski Türk Yazıtlarında Bitkiler ve Hayvanlar”, **Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 54, Sayı: 1.
- BALCI, Melek (2020), Kitâb-ı Güzîde-i ‘İlm-i Tıbb’da (Sultâniyye İngiltere Nüshası) Tespit Edilen Bitki Adları, **Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)**, C.4, S.1, s. 50-65.
- BAYAT, Ali Haydar (2001), Osmanlı Sarayına Sunulan İlk Tıp Kitabı Müntahab, **Tıp Tarihi Araştırmaları Dergisi**, s. 38-50, İstanbul.
- BAYAT, Ali Haydar (2003), “Muhammed Bin Mahmud Şirvanî ve Göz Hastalıklarına Ait Bilinmeyen Eseri ‘Mürşid’”, **IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi**, İstanbul, 18-20 Eylül 1996, Ankara: TTK, s.483-501.
- BAYAT, Ali Haydar (2006), Anadolu Selçuklularında Tıp, Türk Tıp Eğitiminin Önemli Adımları, **CSA Global Publishing**, s. 10-19, İstanbul.
- BAYAT, Ali Haydar (2006), Beylikler Devri Anadolu Türk Devletlerinde Tababet, Türk Tıp Eğitiminin Önemli Adımları, **CSA Global Publishing**, s. 20-29, İstanbul.
- BÖLER, Tuncay (2013), “Hekim Beşir Çelebi ve Mecmûatü’l-Fevâyid Adlı Eseri”, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, **UTEK’13 Bildiri Kitabı II**, Saraybosna, 17-19 Mayıs, s. 493-501.
- DOĞAN, Şaban (2009a), “15. Yüzyıla Ait Bir Tıp Terimleri Sözlüğü: Terceme-i Akrabâdîn’in İstılah Lügati”, **Turkish Studies**, 4/4, Yaz, s. 250-322.
- DOĞAN, Şaban (2010), Eski Oğuz Türkçesinde Tıp Dilinin Oluşumu ve Özellikleri, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 5/1 Winter .
- DOĞAN, Şaban (2013), “Anadolu Türk Tıbbında Bahnameler ve Musa Bin Mesud’un Bahname Tercümesi”, **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Semih TEZCAN’a Armağan, Cilt: 13, Yıl: 13, s. 123-138.
- ERDAĞI, Binnur (2001), “Anadolu’da Yazılmış İlk Türkçe Tıp Kitabı”, **Türkbilig** (Temmuz), s. 46-54, Ankara.
- FAZLIOĞLU, İhsan (2003), Osmanlı Döneminde Bilim Alanındaki Türkçe Telif ve Tercüme Eserlerin Türkçe Oluş Nedenleri ve Bu Eserlerin Dil Bilincinin Oluşmasındaki Yeri ve Önemi, **Kutadgu Bilig Felsefe-Bilim Araştırmaları**, Sayı: 3, s.151-184.
- GÜMÜŞATAM, Gürkan (2010), “Eski Anadolu Türkçesinde Eczacılık Terimleri ve Bu Terimlerin Tıp, Botanik, Zooloji, Madencilik, Kimya Terimleriyle İlişkileri”, **Turkish Studies**, Volume 5/2 Spring 2010, s. 1033-1087.

- GÜMÜŞATAM, Gürkan (2015), “Risâle-i Mu’âlece’ye Göre XVI. Yüzyıl Türkçesinde Tıbbi Bitki Adları”, **JASSS** Number: 39, Autumn III 2015.
- GÜRLEK, Mehmet (2011), “Alâ'im-i Cerrâhîn'de Geçen Bitki Adları”, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl:4, Sayı: 7, Aralık 2011.
- GÜVEN, Meriç (2008), “Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Tıp Yazmalarındaki Türkçe Organ Adları Üzerine Bir İnceleme”, **Selçuk Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Bahar, s. 111-135.
- GÜVEN, Meriç (2011), “Türk Dili ve Kültürü Açısından XIV. XV. Yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi Türkçe Tıp Yazmalarına Eleştirel Bir Bakış”, **Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Vol. 6, s.844.
- GÜVEN, Meriç (2012), “İslâmî Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontoloji Açısından Görüngesel ‘Perspektifi’ Bağlamda Değerlendirilmesi”, **Lokman Hekim Journal**, S.2, Mersin.
- HARMANCI, Esat, AKPINAR Aslıhan (2009), “On Beşinci Yüzyıl Anadolusundan Bir Beslenme Kuramı: Hekim Şirvânî'nin Sultâniyye Adlı Eseri”, **Türkiye Klinikleri J Endokrin-Özel Konular**, C.2, S.3, s.67-74.
- HARMANCI, Esat, AKPINAR Aslıhan (2006), Şirvani'nin Sultaniyye Adlı Eserinde Beslenme Anlayışı, IX. Türk Tıp Tarihi Kongresi, 24–27 Mayıs 2006, Kayseri. İçinde: Kahya E, Şar S, Ataç A, Mazıcıoğlu M (Ed), **IX. Türk Tıp Tarihi Bildirileri**, Ankara: Nobel Basımevi, 2006, s.240–250.
- İLHAN Nadir (2000), “Eşref Bin Muhammed ve Hazâinu's-Sa'âdât'ında İmla ve Ses Bilgisi Özellikleri”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, **Fırat Universtiy Journal of Social Science**, Cilt: 10 Sayı:1, s.79-92.
- KARADENİZ, Yasin (2017), “Codex Cumanicus'ta Bitki Adları”, **MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 1, Mart 2017.
- KESKİNBORA, H. Kadircan (2013), “Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun Cerrahiyet'ül Haniye Kitabında Göz Hastalıkları Konuları”, **Lokman Hekim Journal**, 2, Mersin, s.16-27.
- KOÇ, Mustafa (2017), “Eski Anadolu Türkçesi ile Yazılmış Bir Tıp Metni: Kâmilü's-Sinâ'atı't-Tıbbiyye Üzerine”, **Türkbilig**, 34, s. 1-6.
- KORKMAZ, Zeynep (2005), Eski Anadolu Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri, Fikret Türkmen Armağanı, Kayrılmaz Matbaası, İzmir, s.471.
- KÖKTEKİN, Kazım (2007), Hazâinu's-Saadât'ta Geçen Tıp Terimleri, **A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 35, Erzurum s.14-15.
- KUMBARACILAR, Sedat (1949), Beş Buçuk Asır Önce Yazılmış İki Önemli Tıp Kitabı Tesyir ve Sultaniye, **Dirim**, 10, s. 250-257.

- KUT, Günay (1984), 13. Yüzyıla Ait Bir Yemek Kitabı, **Kaynaklar**, 3, s. 50-57.
- KÜÇÜKER Paki, UÇAR İlhan (2007), 15. ve 16. Yüzyıllarda Osmanlı Devletindeki Tıp Çalışmalarına Genel Bakış ve Cerrah Mes'ud'un Hâzâ Kitab-ı Hulâsa-yı Tıbb Adlı Eseri, **Akademik İncelemeler Dergisi**, 2/2, s. 231-239.
- KÜÇÜKER, Paki (2010a), Kitâb-ı Güzîde ya da Sultâniyye, **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 18. sayı, s. 173-182.
- KÜÇÜKER, Paki (2010b), Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 3/11, s. 401-415.
- KÜÇÜKER, P., YILDIZ, Y. (2016), "Tercüme-i Müfredât-ı İbn-i Baytar'daki (1b-150a) Bitki Adları Üzerine Bir İnceleme", **JASSS**, Number: 44, Spring II 2016, p. 13-32.
- KÜÇÜKER, P., YILDIZ, Y. (2018), "Tercüme-i Müfredât-ı İbn-i Baytar'daki (150b-295a) Bitki Adları Üzerine Bir İnceleme (II)", **TÜRKLAD**, 2. Cilt, 1. Sayı, s. 109-137.
- KÜÇÜKER, P., YILDIZ, Y. (2019), "Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb'daki Bitki Adları Üzerine Bir İnceleme", **ZfWT**, Vol: 11, No. 2, s. 51-67.
- MURAD, Sibel (2019), "Kadı Burhaneddin ve Nesîmî'nin Şiirlerinde Geçen Bitki ve Hayvan Adları Üzerine", **Littera Turca**, Volume: 5, Issue: 2, Spring 2019, p.194-206.
- ÖLKER, Perihan, Bekir Direkçi, (2009), "Hekim Mehmed Nidâî'nin Manzum Tıp Risâlesi Keyf-i Kitâb-ı Nidâî", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 22, s. 295-305.
- ÖNLER, Zafer (1990b), "XIV. ve XV. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri", **Turkish Studies (Fahir İz Armağanı I)**, Cilt 14, Harvard, 357-392.
- ÖNLER, Zafer (1998), XIV-XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Dili ve Sözcükleri, **Kebikeç**, Sayı: 6., s. 157.
- ÖNLER, Zafer (1985), Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri, **TDAY**.
- ÖNLER, Zafer (2017), "Cerrahiyetu'l-Haniyye'deki Tıp Terimleri Üzerine", **Uluslararası Amasya Sempozyumu**, 4-7 Ekim 2017, 1317-1327.
- ÖZÇELİK, Sadettin (2000), 15.Yüzyılda Yazılmış Üç Tıp Kitabı Üzerine, **TDAY Belleten** 1997, s.385-395.
- ÖZÇELİK, Sadettin (2007), "Ali Haydar Bayat, Abdülvehhâb bin Yûsuf ibn-i Ahmed el-Mardânî Kitabu'l Müntehab Fi't-Tıbb (İnceleme-Metin-Dizin-Sadeleştirme-Tıpkıbasım)", Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği Yayını, İstanbul, **Turkish Studies Volume**, 2/2.
- ÖZTÜRK, Faruk (2005), "Kutadgu Bilig'deki Bitki Adları", **Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi**, Cilt: VI, Sayı: 1, İzmir 2005.

- SÜSLÜ, Ahmet (2015), “Türklerin Bilim Tarihine Katkıları”, **Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi**, 1(1), s. 6-16.
- SÜVEREN Kenan, İlter Uzel (1988), İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış, **Tıp Tarihi Araştırmaları 2**, s. 126-142, İstanbul.
- ŞAHİN Hatice (2005), Anadolu'da Yazılmış Bir Tıp Kitabı Kemâliyye, **Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, C.9, Bursa, 2005/2, s. 147-176.
- ŞAHİN, Hatice (2007), Câmî'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri, **Turkish Studies**, Volume 2/2, p.570-602, s. 571, Spring 2007.
- ŞEHSUVAROĞLU, Bedi N. (1960), Anadolu'da Türkçeleşme Cereyanları ve Türkçe İlk Tıp Yazmalarındaki Terimler, VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957, **Türk Dil Kurumu Yayınları**, Sayı: 179, s.25-35, Ankara.
- ŞEŞEN, Ramazan (1993), Ortaçağ İslam Tıbbının Kaynakları ve XV. Yüzyılda Türkçe'ye Tercüme Edilen Tıp Kitapları, **History of Medicine Studies-5/** syf.11-20.
- TELLİ, Burak (2015), “Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye'de Bitki Adları”, **Kesit Akademi Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 1, Eylül 2015.
- UÇAR, İlhan (2010), “Türkçede Eş Anlamlılık ve Eski Anadolu Türkçesi Tıp Yazmalarında Eş Anlamli Kelime Kullanımı”, **ZfWT Vol. 2, No. 1**.
- UÇAR, İlhan (2012), Türkiye Türkçesinde Organ Adlarıyla Türetilmiş Bitki Adları, **Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)**, 32, s. 307-330.
- UÇAR, İlhan (2013), Türkiye Türkçesinde Hayvan Adlarından Türetilmiş Bitki Adları, **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)**, 2/1, s. 1-19
- UÇAR, İlhan (2013), “Kavram-Çağırışım-Kelime” Bağlamında Bitki Adlarına Anlam Bilimsel Bir Yaklaşım, **Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 8/1 Winter 2013, p. 2671-2683, Ankara-Turkey.
- UÇAR, İlhan (2013). Yetiştigi/Geldiği Coğrafya Veya Etnik Adlandırmayla Oluşturulan Bitki Adları, **Zeitschrift für die Welt der Türken /Journal of World of Turks**, Vol. 5-1, pp. 115-135 – 135, ISSN:1868-8934, DOI:, Nisan, 2013.
- YAYLAGÜL, Özen (2010), “Prof. Dr. Yakup Karasoy, Tutmacı, Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Kitabı: Tabiatnâme, Palet Yayınları: Konya 2009, 180+52, ISBN: 6058913738”, **Modern Türklük Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 7, Sayı 2 (Haziran).
- YILDIZ, Semra Canan (2019), Eski Anadolu Türkçesi İle Yazılmış Tıp Eserleri Ve Bu Eserler Üzerine Yapılan Çalışmalar, **AVRASYA Uluslararası Araştırma Dergisi**, 7/17, s. 416-436.
- YURDAKÖK, Murat (2003), “Kitâbu'l - Müntehabfi't-Tıb'da Çocuk Hekimliği”, **Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi**, 2003: 46, s. 328-329.

Sözlükler

- BAYTOP, Turhan (2007), **Türkçe Bitki Adları Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara.
- BEDEVIAN, K. Armenag (1936), **İllustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names in Latin, Arabic, Armenian, English, French, German, Italian and Turkish Language**, Argus and Papazian Presses, Kahire.
- DEVELİOĞLU, Ferit (2005), **Osmanlıca-Türkçe Lügat**, Aydın Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983), **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara.
- EREN, Hasan (1999), **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Bulak Neşriyat, Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (2007), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (I/II)**, TDK Yayınları, Ankara.
- GÜLENSOY Tuncer-KÜÇÜKER Paki (2015), **Eski Türk-Moğol Kişi Adları Sözlüğü**, Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- KANAR Mehmet (2011), **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul.
- KAROL, S., SULUDERE Z., AYVALI, C. (2010), **Biyoloji Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Mütercim Asım Efendi (2000), **Burhân-ı Katı (Haz. M. Öztürk, D. Örs)**, TDK Yayınları, Ankara.
- NACİ Muallim (1987), **Lügat-i Naci**, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- NİŞANYAN Sevan (2012), **Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü**, Everest Yayınları, İstanbul.
- ÖNLER, Zafer (1999), **Celâlüddin Hızır Paşa, Müntahab-ı Şifâ II Sözlük**, Simurg yayınları, Ankara.
- PAÇACIOĞLU, Burhan (2014), **İlaç ve Bitki Adları Sözlüğü**, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- SAMİ, Şemseddin (2007), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- SARI, Mevlüt (1984), **El-Mevârid, Arapça Türkçe Lügat**, İpek Yayınları, İstanbul.
- STEINGASS, F. (2005), **Persian-English Dictionary**, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- TDK (1993), **Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TDK (1995), **Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TDK (2005), **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

UNAT Ekrem Kadri, Ekmeleddin İhsanoğlu, Suat Vural (2004), **Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü**, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara.

Yayımlanmamış Tezler

AKTÜRK, Murat (1998), **Muhammed b. Mahmûd Şîrvânî, Cevher-nâme (İnceleme-Metin)**, Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü bitirme tezi, Kayseri.

AKTÜRK, Engin (2012), **Maddetü'l-Hayât (İnceleme-Metin-Dizin)**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ALKAYA, Yeliz (2004), **Derleme Sözlüğündeki Bitki Adları**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

ALKAYIŞ, Fatih (2007), **Türkiye Türkçesinde Bitki Adları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Kayseri.

AYNACI, Mihrican (2014), **Sultâniyye (İnceleme, Metin, Dizin)**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli.

ÇAĞIRAN, Önder (1992), **Ahmed-i Dâ'î Tıbb-ı Nebevî, İmlâ-Fonetik-Morfoloji Karşılaştırmalı Metin-İndeks ve Sözlük**, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya.

ÇELİK, Anıl (2014), **Terceme-i Kâmilü's-Sinâ'a (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

DEMİR, Aydın (2010), **Hekim Bereket Hulâsa (1-50. Sayfalar) (İnceleme-Metin Sözlük)**, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DEMİR, Hüseyin (2002), **Zâhire-i Murâdiyye Mümin bin Mukbil Sinobi (İnceleme- Metin-1-80 varaklar arası Dizin)**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DERİN, Adnan (1987), **Tuhfe-i Mübarizî (Metin-Gramer Notları- Sözlük)**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DOĞAN, Şaban (2009b), **Terceme-i Akrabâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.

DOĞRU, Gizem (2015), **Hekim Bereket'in Hülâşatu't-Tıbb (25b-56a) Eseri -İnceleme, Metin, Dizin-**, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

EFE, Kürşat (2012), **Türkiye Türkçesi Ağzlarında Bitki ve Hayvan İsimleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

- ERDAĞI, Binnur (2000), **Tuhfe-i Mübârizî - İnceleme, Metin, Sözlük-** Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- GÖZLÜ KAYA Emel (2008), **Muhyiddin Mehî'nin Müfid (Nazmü't Teshil) Adlı Eseri (İnceleme- Metin- Dizin) ve Bu Eserin XV. Yüzyıl Türk Tıp Dilinin Oluşmasındaki Yeri,** Sakarya Üniversitesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.
- GÜMÜŞATAM, Gürkan (2009), **Haza Kitab u Hukema-yı Tertib-i Mu'alece Adlı Eser Üzerine Bir Dil İncelemesi,** Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.
- GÜVEN, Meriç (2005), **Abdulvehhab bin Yusuf'un Müntahab-ı fi't-Tıbb'ı,** Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Denizli.
- İLHAN, Nadir (1998), **Eşref bin Muhammed ve Hazâ'inu's-Sa'ādât (İnceleme- MetinDizin),**Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ.
- KURBAN, Ferhat (1990), **Şirvanî Mahmud Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük),** Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KURT, Ümit Emrah (2012), **Hekim Şerafeddin Sabuncuoğlu'nun Cerrahiyetü'l Haniyye Adlı Eserinde Yer Alan Cerrahi Aletlerin Tanımlanması, Çizimi, Sınıflanması ve Karşılaştırılması,** İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- KÜÇÜKER, Paki (1994), **Yadigar-ı İbn-i Şerif, Giriş-Metin-Dizin,** Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- MURAD, Sibel (2009), **Lügât-ı Müşkilât-ı Eczâ Derviş Siyâhî Lârendevî (Giriş-Metin- İnceleme-Dizin),** Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- MURAD, Sibel (2015), **Tercüme-i Aynü'l-Hayat'ta Şekil ve Zaman Ekleri (Giriş- İnceleme-Metin-Dizinler),** Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- ÖZÇELİK, Sadettin (1990), **Nidayî, Menâfiü'n-Nâs (İnceleme-Metin- Dizin),** İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- ÖZER, Osman (1995), **Ahmedî, Tervihü'l-Ervah, Giriş-Metin-Dizin,** Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ.
- ŞAHİN, M. Ünal (1994), **Miftâhü'n-nûr ve Hazâinü's-Sürûr - Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini-** İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- TELLİ, Burak (2017), **Kenzü's-Sıhhatü'l-Ebdâniyye Eser-i Mürşid-i Osmâniyye,** Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Doktora Tezi, Adıyaman.

- TOKAT, Seval (2010), **Kitâb-ı Esbâbü'l-‘Alâmât**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- TURAN, Zikri (1992), **Hacı Paşa, Teshil, Dil Özellikleri, İnceleme, Söz Dizini**, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- TÜRKMEN, Seyfullah (2006), *Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri*, Kırıkkale Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale.
- UÇAR, İlhan (2009), **Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrâh Mes’ûd (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Sakarya.
- YILDIRIM, Onur (2010), **Et-Teshil Fi’t-Tıbb**, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- YILDIZ, Y. (2016). *Tercüme-i Müfredât-ı İbn-i Baytâr (Giriş-Metin-İnceleme-Dizin)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

ÖZ GEÇMİŞ

2013 yılında Sakarya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 2017 yılında lisans eğitimini tamamlayarak aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı.